

Алесь Зайка

Прыказкі і прымаўкі,

жарты і каламбуры,
прыгаворкі і языкаломкі,
вясельныя прыгаворкі пры дзяльбе каравая,
вітанні і зычэнні,
ветлівыя і ласкавыя выразы,
засцярогі і прысяганні,
праклёны і адкляцці,
жартоўныя праклёны і дражнілкі-кепікі,
зневажанні і параўнанні,
прыкметы народнага календара

з Косаўшчыны

А л е с ь З а й к а

Прыказкі і прымаўкі,

жарты і каламбуры,
прыгаворкі і языкаломкі,
вясельныя прыгаворкі пры дзяльбе каравая,
вітанні і зычэнні,
ветлівыя і ласкавыя выразы,
засцярогі і прысяганні,
праклёны і адкляцці,
жартоўныя праклёны і дражнілкі-кепікі,
зневажанні і параўнанні,
прыкметы народнага календара

з К о с а ў ш ч ы н ы

Мінск
“Тэхналогія”
2015

УДК 398(476.7-21Косава)
ББК 82.3(4Бел)
З-17

Зайка, А.

З-17 Прыказкі і прымаўкі, жарты і каламбуры, прыгаворкі і языкаломкі, вясельныя прыгаворкі пры дзяльбе каравая, вітанні і зычэнні, ветлівыя і ласкавыя выразы, засцярогі і прысяганні, праклёны і адкляцці, жартоўныя праклёны і дражнілкі-кепікі, зневажанні і параўнанні, прыкметы народнага календара з Косаўшчыны / Алесь Зайка. – Мінск : Тэхналогія, 2015. – 286 с.

ISBN 978-985-458-257-3.

Гэтая кніга – першае сістэматызаванае апісанне парэміялагічнага і фразеалагічнага багацця мовы жыхароў аднаго з куткоў Беларусі – радзімы Тадэвуша Касцюшкі. Запісы фальклорнага матэрыялу зроблены даследнікам у 1969–2014 гг.

Разлічана на шырокае кола чытачоў.

УДК 398(476.7-21Косава)
ББК 82.3(4Бел)

ISBN 978-985-458-257-3

ЗМЕСТ

Падзяка

Гэтая кніга – плён маёй доўгай, клапатлівай працы. Працы, якая, што праўда, аніяк не абцяжарвала. Наадварот, прыносіла радасць, адчуванне споўненага абавязку перад людзьмі – маімі суайчыннікамі, што зберагглі, захавалі ў мауленні жывое народнае слова. Мяне заўсёды здзіўлялі яркасць і моц іх мастацкага мыслення, уменне выказацца асацыятыўна, вобразна, дасціпна. Усім ім – мой шчыры дзякуй.

Выказваю сардэчную падзяку Зьмітру Санько, паплечніку і сябру, які некалі заахвоціў мяне да збірання выслоўяў роднай мне Косаўшчыны, дбайна апекаваўся мною, урэшце стаў рэдактарам гэтай кнігі, зычлівым і прынцыповым.

Цягам доўгіх гадоў я нязменна адчуваў падтрымку, ухвалу і зацікаўленасць у выніках працы блізкіх мне людзей – Алеся Разанава, Міколы Аляхновіча і Валера Гапеева. Вялікі ім дзякуй.

Вельмі ўдзячны Ганне Хаванскай, якая выканала кампутарны набор гэтага зборніка, а таксама Наталі Санько, якая ласкава пагадзілася зрабіць выпраўленне электроннай версіі.

У працы побач са мною заўсёды была мая жонка Антаніна. Дужа часта, пакідаючы на яе пільныя хатнія справы, я ездзіў па вакольных вёсках і мястэчках у пошуках самабытных выразаў – прыказак і прымавак, жартаў і прыгаворак, параўнанняў і языкаломак, але ніколі не чуў ад яе словаў дакору. Наадварот, яна з вялікім зацікаўленнем ставілася да майго занятку, кожнага разу цярпліва чакала з падарожжа, каб парадавацца прывезеным зіхацінкам роднае мовы, была мне першым памачнікам і дарадцам. За ўсё гэта ёй – асаблівая падзяка.

Да чытачоў

Калі вы будзеце знаёміцца з кнігай, то абавязкова кінецца ў вочы прозвішча інфарманта, прозвішча жанчыны, якое найчасцей сустракаецца, паўтараецца: гэта – Лушчык Вера Ігнатаўна. Яна маці маёй жонкі. Пасля смерці ў 1992 годзе мужа Івана Іванавіча жыла з намі ў Заполлі, хоць душою была заўсёды ў родных Альшаніцах. Цяжка і доўга хварэла, але цярпела, не траціла аптымізму.

Слова – самавыяўленне асобы, характару, натуры. Дасціпная, жартаўлівая, Вера Ігнатаўна мела сваю мову, адметную, яркую, з багатым лексічным складам, своеасабліва сінтаксічна арганізаваную. Ад яе я занатаваў шмат дыялектных слоў, выслоўяў, прыказак, прымавак, загадак, народных жартаў, легендаў і паданняў.

У знак вялікай павагі і ўдзячнасці я і прысвячаю ёй гэтую кнігу.

Нарадзілася Вера Ігнатаўна Лушчык (у дзявоцтве Лісок) 26 верасня 1930 года ў вёсцы Альшаніца Квасевіцкага сельсавета Івацэвіцкага раёна, памерла 10 лістапада 2004 года. А пра сябе яна раскажа сама (жыццяпіс занатаваны ў 2003 годзе):

“У майго бацькі было два старэйшыя браты і сястра. Браты за багацьцем пагналіся ды пабралі сабе жанок з добрым прыданым, а мой бацька ўзяў маці за красу, але бедную. За гэта браты зь яго пасьміхаліся: “Мы пасеялі жыта на полі, а ты, Ігнаце, на сундуку пасееш”. Але бацька не апускаў рукі. Упраўляўся і на сваёй зямлі, і асадніку польскаму абрабляў поле, дужы надта быў. Асаднік, чалавек неблагі, крыўды не чыніў: і з умалоту збожжа дасьць, і картоплямі дзяліўся. Мы галодныя не расьлі.

Бацька любіў мяне. Быў старэйшы брат у мяне, Саша, з фронту не вярнуўся, былі яшчэ двое братоў меншых і сястра, а бацька ўсюды мяне з сабой браў. Каня на начлег вадзіла. Як зьбярэмся гуртом ля агню, як пачнуць страхі расказваць, то баімося глянуць у цемень. А могліцы недалёка былі.

Памерла была дзеўка, а харошая была. Хлопцы велькія дый кажуць: “Паклічма, то, можа, прыйдзе”. І загукалі: “Зінка, хадзі сюды! Зінка, хадзі сюды!” Седзімо, бачым: едзе нехта на кані белым, адно тупу-тупу, тупу-тупу, але не пазнаць хто. І гэты

конь недалёка ад нас стаў і нагою зямлю грабе. А мы адзін на аднаго: "Бачыш?" – "Бачу". – "Бачыш?" – "Бачу". Косы дыбам на галаве сталі. На гэтых хлопцаў шэпчам: "Гэта праз вас!" І давай хрысціцца. Бачым, той конь тупу-тупу – і пабег да моглiц, і толькі агонь пайшоў. І ўсё, па той раз ніхто не галёкнуў, ніхто на тыя могліцы і нагою не ступіў.

Усё рабіла з маленькае, бо маці хварэла. І прала – ано шпулі выляталі, і картоплі на дзьве рукі капала за вельку, і жала, і ткала.

Вайна пачалася, а мы сама ў дзявок браліся. Брат старэйшы ў партызанах быў, то, бывала, поўная хата іх найдзе. Бацька брату гаварыў: "Толькі, сынку, чужога не бяры нідзе, прыходзь дахаты сам і хлопцаў прыводзь, знайду, што паесьці, і з сабою аддам апошняе, каб толькі людзі цябе не клялі".

Але папатрасьліся, баяліся, што немцы расстраляюць. У нас у сяле староста быў харошы, Буткевіч фамілія. Сяло партызанскае было, ля Гуты блізка, а ніводнага чалавека ў сяле не расстралялі, не спалілі ні аднае хаты, староста адстойваў людзей. Пачалі ў Германію адпраўляць маладых, то сваіх дзьвюх дачок адправіў, каб чужых не вывозілі. А ўжо пад самы канец вайны Буткевіча забілі партызаны. А людзі шкадавалі яго: усіх ратаваў, а сам прапаў, магілы не ведаем яго. Шкадавалі ўсе, плакалі.

Брата майго пакідалі, як скончылася партызаншчына, у міліцыі служыць. Але ён сказаў: "Чым у міліцыю, то лепш на пазіцыю".

Маці мая выгадавала пяцёра дзяцей, хварэла ўсё. І пенсіі не заслужыла ў гасударства, і за сына забітага толькі за пару гадоў да яе сьмерці сталі даваць дванаццаць рублёў.

У 1946 годзе я пайшла паштальёнам рабіць. А пошта была на краю Косава, туды, пад Старажоўшчыну. Равароў не было, пяшком хадзіла. Праўда, тады яшчэ калхозаў не было, то сваімі коньмі ў Косаў людзі езьдзілі: то ў млін, то да доктара. Падвозілі й мяне. І дождж, і кўдаса, а трэба ісьці, бо людзі чакаюць: каму пенсія дзецям, што бацькоў на фронце пабілі, каму пісьмо, бо многа тады па вярбоўцы павыяжджала, ды хлопцаў у армію пабралі. Бывала, мароз трашчыць, бацька мне кажушка пашыў, а калені ўсё роўна сінія з холаду. Стану, патру-патру, ды зноў пабегла.

Вазьму пошту і бягу ў Скураты, адтуль – у Квасевічы, потым у Хрышчонавічы і, нарэшце, у Альшаніцы, дахаты. Як падумаю зараз, і як гэта ўсё вытрымала? Але ж маладая была, дужая, рослая. Бачу, ужо і хлопцы на мяне паглядаюць. І пахварсіць хацелася, ды не было ў чым.

Даўней Альшаніцы не былі такім закінутым сялом, як цяпер: і сямігодка была, і медпункт, і сельсавет. Танцы рабілі ў Топталавай хаце. Хлопцы з усёй акругі да нас прыходзілі. Скуратоўскія галасістыя былі, надта харашэ сьпявалі. Здалёк чутно, што на танцы ідуць. Я іх усіх ведала, а прыглянуўся мне Казак, так іх называлі па-вулічнаму. І я яму глянулася.

Але хітры быў мой Іван, ведаў, што трэба бацькоў улагодзіць. А ён, хоць малады хлопец, але столяр быў на ўсю ваколіцу. Шпулю вытачыў, калясо ў каваротку, палазы ў санкі бацьку майму зрабіў, ды ўсё настае: "Выходзь за мяне замуж". Я яшчэ маладзенькая, сямнаццаць гадкоў толькі, хацелася і дзеўкаю пахадзіць, а бацька кажа: "Дурань, ідзі, зямлі німа, каб яны паземлянелі, то ніхто замуж ні возьме. Бярэ, то ідзі, пускай жабракі на сьвет, хай гадуюцца". Гэта тата выпер мяне за яго. Але я не шкадую. Душа ў душу пражылі. Іван моцна шкадаваў мяне.

Праз год сын нарадзіўся, пасьля дачка, пасьля зноў сын. Трое дзяцей, усіх выгадавалі. Добрыя яны ў мяне. Але ж надта рана памёр мой Іван, Казак, як яго ўсе клікалі. Дбаў пра сям'ю, кідаўся ўсюды, каб грошай зарабіць: у калхозе ніц не плацілі, а мы будаваліся. То на Бронную езьдзіў, там сталярны цэх быў. Хацеў на Броннай хату ставіць, а я, дурная, не дала. Можа, там лягчэй пражылі б. А тут начальнікі што хацелі, тое і рабілі зь людзьмі.

Накасіў мой Іван сена на Пабежыне (балота за дваццаць пяць кіламетраў ад Альшаніц), на плечах з вады выносілі, сушылі. Прывязьлі, на вышкі закінулі. А на другі дзень падагналі калхозную машыну (Савін старшынёю быў) і з вышак сена забралі. Можа, тады ў Івана і першы рубец на сэрцы паявіўся.

А то пайшла дачка ў магазін, зь дзецьмі, усім хлеба прадалі, а ёй магазіншчык сказаў: "Табе хлеба німа, твой бацько ў калхозі ні робіць".

Ой, усяго й не раскажаш. А я ўсё жыцьцё ў калхозе прарабіла, грамат назарабляла, а пенсія – курам на сьмех. Гэта цяпер, як першую групу далі, трохі больш даюць. Але што з таго? Зараз мае рукі ложкі да рота не давядуць. Дзякую Богу за дзяцей, што не акінулі. А жыцьцё маё птушкай праляцела, як адзін дзень".

Прадмова

Сучасны Івацэвіцкі раён – так склалася здаўна – уяўна дзеліцца на тры рэгіёны – Быценшчыну, Косаўшчыну і Целяханшчыну, і кожны куточак адметны, непаўторны, варты пільнага вока і гісторыка, і этнографа, і мовазнаўца.

Калі Быценшчына ды Косаўшчына знаходзяцца ў арэале гарадзенска-баранавіцкай дыялектнай групы гаворак, то Целяханшчына – заходнепалескай.

На фармаванне дыялектнага ландшафту наклалі адбітак, безумоўна, асаблівасці прыроднага характару (на поўдзень – балоты, пясчаныя выспы, на поўнач – палі ды светлыя хваёвыя бары), а таксама колішняя адміністрацыйная мяжа паміж Слонімскім ды Пінскім паветамі, якая была канчаткова замацаваная ў выніку рэформы 1565–1566 гадоў у Вялікім Княстве Літоўскім і трывала з нязначнымі зменамі да сярэдзіны XX стагоддзя. Усе гэтыя фактары паспрыялі развіццю самасвядомасці мясцовага люду, праяўленню яго адрознай, своеасаблівай матэрыяльнай і духоўнай культуры. Целяханшчына – гэта ўжо “палешукі”, пачатак Палесся; Быценшчына ды Косаўшчына – “ліцьвіны”, “ліцьвінская зямля”.

Размаўляюць на Косаўшчыне гаворкай, якая вельмі блізкая да літаратурнай мовы і вызначае яе нацыянальную спецыфіку. Тут ёсць дзеканне і цеканне, пераход **в, л** у пэўнай пазіцыі ў **у** нескладовае, цвёрдыя шыпячыя, **р**, **ц**, аглушэнне звонкіх зычных у канцы слова і складу перад глухім зычным, цвёрдыя губныя на канцы слова, чаргаванне **ро, ло** з **ры**, **лі** ды інш.

У гэтай працы ўжыты алфавітны парадак размяшчэння матэрыялу. Пры гэтым укладальнік кіраваўся тым, што тэматычны, прадметна-тэматычны парадак ці размяшчэнне словазлучэнняў па апорным слове мэтазгодныя толькі пры шырокім ахопе тэрыторыі, вялікім зборы зыходнага матэрыялу. Наш жа зборнік змяшчае сабранае толькі з аднаго кутка Беларусі, увесь набытак – “вось тут, перад вачыма”.

Большасць слоўнікавых артыкулаў складаецца з наступных частак: *а)* парэміялагічнай або фразеалагічнай адзінкі, пададзенай у

літаратурным напісанні; *б)* семантычнай характарыстыкі ад укладальніка; *в)* тлумачэння інфарманта (пазначанае *тлум. інф.*), цытаты з аповеду (*з аповеду інф.*) або прыкладу (*прыклад інф.*), якія захоўваюць асаблівасці, характэрныя для мясцовай гаворкі; *г)* прозвішча і ініцыялаў інфарманта, звестак пра год яго нараджэння, час запісу, месца жыхарства і адміністрацыйную прыналежнасць сялібы (паводле стану на 1 лістапада 2013 года).

Скароты назоваў сельскіх саветаў

Жытл. – Жытлінскі

Квас. – Квасевіцкі

Кос. – Косаўскі

Люб. – Любішчыцкі

Міл. – Мілейкаўскі

Падст. – Падстарынскі

Стайк. – Стайкаўскі

Ягл. – Яглевіцкі

ПРЫКАЗКІ І ПРЫМАЎКІ

Абедаў, а жывот не ведаў. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Гэтак кажа той, хто ўстаў галодны з-за стала.

Або пан, або прапаў. Букшта В.К., 1938 г.н., 2001. Сенькавічы Падст.

Так кажуць, калі пачынаюць рызыкоўную справу.

Абы балота, а чэрці знойдуцца. Мацвіеня В.К., 1917 г.н., 2001. Лазаўцы Міл.

"Былі б рукі, а работа для йіх заўсёды знойдзяцца" (тлум. інф.).

Абы шыя, а хамут знойдзецца. Клютко Р.А., 1960 г.н., 2003. Аўсто Стайк.

Так жартоўна суцяшаюць кавалера, які думае, што не знойдзе сабе пары.

Абяцанка – цацанка, а дурню радасць. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра абяцанне, якое цешыць, але не будзе выкананае.

Агонь вадою тушаць, а сварку маўчаннем. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Агонь горшы за злодзея: злодзей хоць вуглы пакіне, а агонь нічога. Снітка Г.В., 1925 г.н., 2001. Любішчыцы Люб.

Агуркамі вячэру не адбудзеш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пасля цяжкай працы патрэбна сытная яда.

Ад аднаго берага адарваўся, а да другога не прыстаў. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра чалавека, які не трымаецца свайго, роднага.

Аддай рукамі, будзеш забіраць нагамі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Бывая, пазычыш каму што, то папаходзіш, каб аддаў" (тлум. інф.).

а) Даў рукамі, хадзі нагамі. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

"Пазычыць лёхко, а пасьля папаходзіш, каб вярнуць пазычанае" (тлум. інф.).

Аддам на святыя ніколі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра чалавека, які клянецца аддаць пазыку, але якому няма веры.

Ад думкі галава баліць. Жук Дз.А., 1919 г.н., 1995. Жамайдзякі Міл.

Звычайна кажуць тады, калі нешта моцна турбуе, палохае нявырашанасцю, вымагае пільнага абдумвання.

Адзін Бог без граху. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2002. Заполле Кос.

Кажуць, калі спрабуюць апраўдаць, патлумачыць свае ці чужыя ўчынкі, паводзіны, на думку іншых людзей, не зусім прыстойныя.

Адзін Бог святы ведае, што будзе. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Адзін дуб у полі – то не лес. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 1996. Бялавічы Кос.

Без людзей, без людской падмогі не пражывеш.

Адзін з'еш вала – адна хвала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Кажуць, калі хваляць гасціннага чалавека, упікаючы гэтым скупога.

Адзін раз густа, а другі пуста. Грынчык Н.І., 1944 г.н., 2008. Івацэвічы.

Пра непрактычнасць, марнатраўства іншага чалавека.

Адзін раз схлусіш – другі не павераць. Дакучыц С.Р., 1929 г.н., 1996. Ятвезь Квас.

Адзін скача, другі плача, трэці песенькі пяе. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Пра разнастайнасць, рознабаковасць, непрадказальнасць жыцця.

Адзін строчыцца, а ўсім хочацца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Страчыцца – гізавацць. Так кажуць пра карову, якая ўцякае ад гіза. Тут: пра чалавека, які ўвяжацца ў непатрэбную справу ды іншых за сабой цягне.

Адзін у плот, другі ў агарод. Ялоўскі У.С., 1930 г.н., 1995. Зыбайлы Жытл.

Так кажуць, калі ўбачаць, што людзі ніяк не паразумеюцца.

Ад зладзейства не разжывешся. Шумовіч А.В., 1924 г.н., 1997. Хрышчонавічы Квас.

Ад злосці баляць косці. Івановіч Г.К., 1919 г.н., 2001. Халап'я Падст.

"У злоснаго чалавека заўсёды кепскі настрой, у яго ўсё баліць" (тлум. інф.).

Ад зямлі адарваўся, а да неба не дастаў. Букшта В.К., 1938 г.н., 2001. Сенькавічы Падст.

З пэўнай іроніяй кажуць пра таго, хто перабольшвае свае магчымасці.

Адклад не ідзе на лад. Рамашка У.І., 1931 г.н., 1995. Галынка Міл.

Не адкладвай работу на потым, старайся яе выканаць адразу.

Ад коласу да коласу – не чуваць бабскага голасу. Гоган М.Т., 1930 г.н., 2004. Заполле Кос.

Рэдкая збажына, будзе слабы ўраджай.

Ад коласу да коласу няма месца і воласу. Лунь А.М., 1916 г.н., 1996. Заполле Кос.

"Кажуць, калі густая збажына, калі павязьніка чакая шмат работы" (тлум. інф.). Павязьнік – дзяцюк, які вяжа снапы і ставіць мэндлі.

Ад курыцы плота няма. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

"Ад дурноты німа ратунку, німа абароны" (тлум. інф.).

Ад ляносці не баляць косці. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2002. Скураты Квас.

Так дакараюць гультая ці смяюцца з яго.

Адна бяда не ходзіць, за сабою другую (сем) водзіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Кажуць, спагадаючы таму, каго апанавала бяда.

Адна галава добра, а дзве лепей. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пры вырашэнні жыццёвых праблем добра параіцца з іншым чалавекам.

Адна галавешка не гарыць, дзве лепей. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. у пары, у шлюбе лепей жыць.

Аднаго бацькі дзеці. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Ёсць тое, што яднае людзей, – сям'я, род.

Аднае маткі дзяткі, ды не аднае ўхваткі. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2002. Заполле Кос.

"*Кроў адна, а повад розны*" (тлум. інф.). Повад – паводзіны, характар.

Аднаму і ля кашы няспорна. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Безь люцкой помачы ні пражывеш*" (тлум. інф.).

Адна паршывая авечка ўвесь статак псуе. Куратнік І.С., 1915 г.н., 1997. Гічыцы Ягл.

а) Адно цяля паганае ўсю чараду апаганіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Нягодны чалавек усё сяло абняславіць*" (тлум. інф.).

Адна скула замінае. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1996. Скураты Квас.

У гаспадарцы прыдасца нават, здавалася б, непатрэбная рэч.

Адно вока бачыць далёка, а два – яшчэ далей. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

У жыцці спадзявайся не толькі на сябе, але слухай і іншых.

Адно дзіця, як вока ў лобе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“Адно дзіця альбо сірата, альбо цацка” (тлум. інф.).

Адно дзіця, як кол у плоце. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 2001. Заполле Кос.

“Адно дзіця – гэто адзінота на ўсё жыцьцё: ні сястры, ні брата – прыперціся німа да каго” (тлум. інф.).

Адно зерне пуды збірае. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Ашчаднасць – аснова дабрабыту.

Адной рукой вузел не развяжаш. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

Без людской дапамогі цяжка справіцца з жыццёвымі турботамі.

Адной рукой дае, а дзвюма адбірае. Карловіч І.П., 1914 г.н., 1974. Бялавічы Кос.

Пра хітрага, карыслівага чалавека.

Адно ў пушку, другое ў трыбушку. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Кос.

“Так жартуюць з мужыка й жонкі, якія багацеюць на дзяцей штогот” (тлум. інф.).

Адны бацькі гадавалі, ды не адную долю ад Бога атрымалі. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы Стайк.

“Кажны чалавек мая свой лёс” (тлум. інф.).

Адны пануюць, а другія гаруюць. Стась Я.І., 1948 г.н., 1983. Заполле Кос.

Пра маёмасную няроўнасць людзей.

Ад паклону спіна не баліць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1991. Альшаніца Квас.

“Каб дабіцца праўды, трэба пакланіцца: ат паклону сьпіна не баліць” (тлум. інф.).

а) Ад паклону галава не адваліцца. Пархута Г.І., 1927 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Ад парога падлогу не мятуць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

“На ўсё на сьвеце е парадак” (тлум. інф.).

Ад работы не гарба́цеюць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Работа – на радасьць, работа – на здароўе" (тлум. інф.).

Адрыгнуцца ваўку каровячыя слёзы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Крыўднік паплоціцца за прычыненую крыўду.

Ад свайго злодзея не ўсцеражэшся. Ступак М.П., 1930 г.н., 2007. Падстарынь Падст.

"Калі завядзецца злодзяй у сям'і, то зь йім цяшко зладзіць" (тлум. інф.).

Ад смерці не адмолішся, не адкупішся і не адпросішся. Прыступчык М.В., 1925 г.н., 2003. Падстарынь Падст.

Ад сябе не схаваешся (не ўцячэш). Прымак М.І., 1919 г.н., 2008. Івацэвічы.

"Ад людзей можно схавацца, нешчо ўтаіць, а ат сябе нідзе спрату ні найдзеш" (тлум. інф.).

Ад сябе толькі курыца грабе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Кажан найперш думае пра сябе" (тлум. інф.).

а) Усе да сябе грабуць, адна курыца ад сябе. Мацвіеня В.К., 1917 г.н., 2001. Лазаўцы Міл.

"Калі ні дурань, то кажны клапоціцца пра сябе" (тлум. інф.).

Ад цяплосці не баляць косці. Брыль А.А., 1937 г.н., 2001. Плехава Люб.

Кажуць таму, хто наракае на гарачыню.

Ажаніўся – навек жонкай падавіўся. Жаліс Э.В., 1939 г.н., 2003. Няхачава Стайк.

Пра чалавека, які нешчаслівы ў сямейным жыцці.

Ажаніцца – не ўпіцца. Прыступчык М.В., 1925 г.н., 2003. Падстарынь Падст.

Перш чым ажаніцца, трэба добра падумаць.

Апёкся на малацэ, то на халодную воду дзьмуць будзеш. Лушчык А.І., 1953 г.н., 1980. Альшаніца Квас.

Той, хто спазнаў бяду, прыкрасць, цяпер усяго баіцца.

Арэх і рак – адзін смак. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Спажываючы іх, ніколі не спатоліш голаду, ніколі не наясіся, бо яды гэтай мала.

а) Баба і рак – адзін смак. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Ашуканствам свет пройдзеш, а назад не вернешся. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Баба з воза – каню лягчэй. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

Калі хто адмаўляецца ад супольнай працы, то кампаньёнам ад гэтага толькі лепш: яны пазбаўляюцца ад таго, хто тармозіць справу.

Баба і чорта перахітрыць. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

Жанчыны, здольныя на хітрасць, вынаходлівыя.

Баба ў тры вузлы завяжацца, а свайго даб'ецца. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Бабу б'юць за язык. Андрыяшка А.В., 1933 г.н., 2010. Размеркі Стайк.

"*Жанчынам шкодзіць доўгі язык, празь яго маюць непрыемнасьці*" (тлум. інф.).

Багатага і Бог любіць. Бахур І.В., 1925 г.н., 1996. Боркі Падст.

Багатаму і чорт дзяцей калыша. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

Багатаму ўсе рады паслужыць.

Багаты беднаму не спагадае. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*У багатаго ўсё е, ён ні бачыць, што бедны сядзіць бяс хлеба*" (тлум. інф.).

а) Багаты з беднага не спагадае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Багаты дзівіцца, чым бедны жывіцца. Зайка А.П., 1911 г.н., 1983. Заполле Кос.

“Багатаму вечне ўсяго мало. Яму дзіво: “Мне ўсяго вобмаль, а як тады бедны жыве?” (тлум. інф.).

Багаты спявае, а бедны плача. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

“Шчо б ні гаварылі, а кажнаму сваё” (тлум. інф.).

Багаты чалавек не грашыма, а здароўем. Грудавы Р.А., 1904 г.н., Бялавічы Кос.

Байструк – божы струк. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“Няшлюбнае дзіця – божае дзіця. Так кажуць людзі. Яму ў жыцьці трэба спадзявацца толькі на бога” (тлум. інф.).

Балота без чорта не бывае. Кот Н.М., 1945 г.н., 1993. Заполле Кос.

Ва ўсякай грамадзе, ва ўсякім гурце знойдзецца той, хто ігнаруе правілы традыцыйнай маралі, паводзіць сябе непрыстойна.

Бачыць вока, ды ісці далёка. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Здаецца, і няшмат працы, але, узяўшыся за яе, патраціш многа часу.

Баязлівы і свайго ценю баіцца. Собаль П.З., 1927 г.н., 2003. Квасевічы Квас.

Бедавальнікаў многа, а ратавальнікаў няма. Жук Дз.А., 1919 г.н., 1995. Жамайдзякі Міл.

“Пабедаваць памогуць, а вось рады якое знайсьці, памахчы німа каму” (тлум. інф.).

Беднаму няма чаго губляць. Мяхведзь А.П., 1930 г.н., 2007. Руда Падст.

“У беднаго й так нічого німа, страты ён ні баіцца” (тлум. інф.).

Без ахвоты няма работы. Бурына Ф.А., 1939 г.н., 2001. Сакоўцы Міл.

На ўсякую работу трэба мець хаценне.

Без Бога ні да парога. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

Без Божага бласлаўлення не варта пачынаць ніякую справу.

Без Божай волі з галавы і волас не ўпадзе. Суцько М.Д., 1925 г.н., 2003. Була Міл.

Усё падуладна Богу.

Без грэбеня (начыння) і вош не заб'еш. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Усякае начыньне павінна быць у дбайнага гаспадара*" (тлум. інф.).

Без навукі і пастала не спляцеш. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

Без працы сядзець – можна адубець. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Будзеш сядзець рукі склаўшы – з голаду памрэш*" (тлум. інф.).

а) **Без працы сядзець – можна здурэць.** Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

У працы хутка ляціць час.

Без сваркі няма гаспадаркі. Шчурко Г.А., 1960 г.н., 1994. Корачын Жытл.

Вядзенне сялянскай гаспадаркі нярэдка выклікае спрэчкі паміж мужам і жонкай.

Без сякеры не цясляр, без лапаты не агароднік. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Кожны шануе тыя прылады працы, без якіх не можа абысціся.

Без хлеба яда – да парога хада. Макарчэня М.М., 1934 г.н., 1995. Заполле Кос.

"*У хлебі жыцьцёвая сіла*" (тлум. інф.).

Белыя рукі чужой працай жывуць. Карловіч І.П., 1914 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"*Белыя рукі ў гультая*" (тлум. інф.).

Бессаромнае вока дыму не баіцца. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2005. Размеркі Стайк.

Чалавек без сораму людзей не баіцца, ён здатны на подласць.

Бі каня аўсом, а не пугаю. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Дагледжанаго каня падганяць ні трэба, ён сам бяжыць. Гэдак і чалавек: калі добра пад'ясі, то й праца спорыцца*" (тлум. інф.).

Блізка відаць – далёка сцібаць. Зайка Г.А., 1900 г.н., 1984. Заполле Кос.

Сцібаць – ісці, крочыць.

Блізкі сусед лепш, чым далёкая радня. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2006. Стайкі Стайк.

"*Як бяда, то бяжыш да суседа, просіш, каб выручыў*" (тлум. інф.).

Бога хвалі і чорта не гняві. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Трэба жыць у міры і згодзе з усімі людзьмі.

Бог высока, а пан далёка. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Трэба найперш спадзявацца, разлічваць на свае сілы. "*Так кажуць, як німа заступцы, як чалавек бедны*" (тлум. інф.).

Бог даў – Бог узяў. Голуб В.І., 1930 г.н., 2002. Скураты Квас.

"*Даўней дактароў ні было. Захварэя дзіця – і памрэ. Такімі словамі спачувалі бацькам*" (тлум. інф.).

Бог знае куды, калі, нашто. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2004. Альшаніца Квас.

Бог казаў дзяліцца. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1990. Альшаніца Квас.

Трэба памагаць бедным і ўбогім.

Бог лесу не раўняе і людзей гэтаксама. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Бога на суд не падасі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Як бог даў, так і будзе: бога на суд не падасі*" (тлум. інф.).

Бог не без міласці, свет не без добрых людзей. Шчурко Л.І., 1949 г.н., 2009. Заполле Кос.

Бог не роўна дзеліць. Вайцяшук М.Т., 1916 г.н., 1995. Верашкі Квас.

У кожнага свой лёс: аднаму шчасціць больш, другому менш.

Бог не цяля, пазнае круцяля. Сяўчук Л.А., 1905 г.н., 1983. Бялавічы Кос.

Той, хто жыве ашуканствам і падманам, атрымае па заслугах.

Бог сірату любіць, але шчасця не дае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

Гэтак кажуць, спагадаючы сіраце.

Бог тройцу любіць. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Чалавек, якому нешта недадаюць, гэтак жартуе, нагадваючы пра тое.

Браты – воўчыя раты. Зайка В.А., 1942 г.н., 2012. Заполле Кос.

"*Так кажа сястра пра братоў. Да йіх ні вельмі прытулісься, бо трэба ш сястры зямлі даць у пасах, калі замуж будзя йсьці*" (тлум. інф.).

Браў воўк, узялі і воўка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Нядобрыя ўчынкі, справы, колькі б яны ні тварыліся, стануць вядомыя, будуць мець канец.

Будзе галава, будуць і грошы. Мацвіеня В.А., 1917 г.н., 1995. Галік Міл.

"*Чалавек, у якого разумная галава на плячах, заўсёды прыдумая, як зарабіць грошы*" (тлум. інф.).

Будзем жывы і Богу мілы, а людзям сам чорт не дагодзіць. Зайка Н.П., 1944 г.н., 2001. Заполле Кос.

"*Ні дагаджайця людзям, а дагаджайця богу, так некалі мая маці казала*" (тлум. інф.).

Будзем мы – будуць і грошы. Зеляня М.М., 1944 г.н., 2003. Квасевічы Квас.

"*Будзем жывыя мы, то заробім грошы. Мёртваму нічого ні трэба*" (тлум. інф.).

Будзе ў людзей – будзе ў нас. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"*Тое, шчо ў людзей е, калі пастараямся, будзя і ў нас*" (тлум. інф.).

Будзеш салодкі – праглынуць, будзеш горкі – праклянуць. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Трэба паводзіць сябе з людзьмі роўна: не запабягаць і не заядацца.

Будзь свайму слову гаспадар. Куратнік І.С., 1915 г.н., 1997. Гічыцы Ягл.

Бульба – хлебу падмога. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Бывала, буяла, а цяпер расці не хоча. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

"*Кажны хваліць сваю маладосьць*" (тлум. інф.).

Была б галава, а вошы знойдуцца. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Чалавек часам няўрокам накліча бяду на сваю галаву.

Была мамка міла, як срачку мыла. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

"*Маці трэба была, як здаровая была, як гадавала, як памагала, а на старасьці й дзеці адвярнуліся*" (тлум. інф.).

Была ў папа апошняя жонка. Міскевіч М.М., 1913 г.н., 1995. Харошча Міл.

Так кажуць, калі нехта клянецца, што зрабіў благое апошні раз.

Былі б косці, а мяса нарасце. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

"*Ні сьмейся с худога, ён патаўсьцее*" (тлум. інф.).

Быў конік ды з'ездзіўся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

Са шкадаваннем кажуць, калі страцяць здароўе.

Б'юць не за тое, што ўкраў, а за тое, што папаўся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Пакараньне дастаняш, калі зловяць цябе на дрэнным учынку*" (тлум. інф.).

Бяда адна не ходзіць, за сабою другую водзіць. Серая В.В., 1912 г.н., 1995. Заполле Кос.

"Калі ашанують няшчасьці, то ні ведаяш, як атрасьціся ад йіх" (тлум. інф.). Ашанаваць – апанаваць, авалодаць.

Бяда вымучыць і вывучыць. Саўчук М.Р., 1922 г.н., 1997. Жытлін Жытл.

Бяда вучыць не паўтараць памылак.

Бяда на бядзе едзе, бядою паганяе. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Так кажуць, калі не шанцуе ў жыцці.

Бяда не па лесе, а па людзях ходзіць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Бяды не шукай, яна сама цябе знойдзе. Паляшчук В.Д., 1931 г.н., 2001. Юкевічы Стайк.

Бяздоннай бочкі не напоўніш, а багатага не накорміш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Багатаму ўсяго мало. Чым боляй багацьця, тым боляй хочацца" (тлум. інф.).

Бярэш кароўку, бяры і вяроўку. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2003. Скураты Квас.

Калі трацішца большае, няма чаго плакаць па меншым.

Вада дала – вада ўзяла. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2008. Заполле Кос.

"Знайшоў што, а тады згубіў – ні бядуй: вада дала – вада ўзяла" (тлум. інф.).

Вада камень падмывае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Настойлівы чалавек усяго даб'ецца.

Варона малая, а горла вялікае. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра крыклівага, зласлівага чалавека, які ўрэшце займеў невысокую начальніцкую пасаду.

Вачыма еў бы, але душа не пускае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажа пра сябе хворы, якому не ўсё можна есці.

Век смачна есці не будзеш. Вясна А.А., 1901 г.н., 1981. Заполле Кос.

Не заўсёды будзе шанцаваць у жыцці.

Век чужым розумам не пражывеш, свой трэба мець. Дакучыц С.Р., 1929 г.н., 1996. Ятвезь Квас.

Відаць па вачах, хто ходзіць па начах. Касавец Р.В., 1913 г.н., 1995. Азярцо Падст.

“Злодзяя выдаюць пужлівыя вочы” (тлум. інф.).

Відаць пана па халявах. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

“І хваліцца, і нос дзярэ высоко, але пазнаяш чалавека па апратцы, які ён” (тлум. інф.).

Відаць шкурка, але не пазнаеш, якая ў яго натурка. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Вонкавае аблічча чалавека вельмі падманлівае.

Вока – яма, дна няма. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра сквапнага чалавека.

Волас сівее – мужык дурэе. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“Сьмяюцца с сталага мужчыны, які заглядвая на чужых кабет” (тлум. інф.).

Вольнаму – воля, а беднаму – рай. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

“Кажнаму сваё на сьвеці” (тлум. інф.).

а) Вольнаму – воля, а святому – рай. Зеляня М.М., 1944 г.н., 2001. Квасевічы Квас.

Вось хамут твой і дуга, а я табе не слуга. Шарубейка І.М., 1934 г.н., 2003. Воля Жытл.

Кажа работнік гаспадару, калі не выконваецца дамова.

Воўка ногі кормяць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Каб зрабіць нешта вартаснае, жыць у дастатку, то трэба пастарацца.

Воўк не сабакі баіцца, а звягі яго. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра надакучлівасць прыдзірак, часам нясцерпных.

Воўчая натура да лесу цягне. Гойшык І.І., 1923 г.н., 1996. Размеркі Стайк.

Як чалавек ні хавае сваёй сутнасці, але з часам яна праявіцца.

Вочы бачылі, што выбіралі, а цяпер плачце, хоць павылазьце. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так адказвае жонка мужу на папрокі пра яе нядбайнасць.

Вочы баяцца, а рукі зробяць. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

"Як убачыш, колькі зрабіць трэба, то спалохаясься, а возьмясься за працу – відзён яе канец" (тлум. інф.).

Вочы не бачаць, то й душа не баліць. Бялевіч І.Дз., 1932 г.н., 2001. Сакоўцы Міл.

Жывуць дзеці не на вачах у бацькоў, то, здаецца, усё добра ў іх.

Вош і блыха не падымуць мяха. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Кожны мусіць ведаць пра свае магчымасці і здольнасці.

Вучышся, то намучышся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Вучоба – нялёгкая справа.

Вырас да неба, а дурны больш, чым трэба. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра недалёкага, несур'ёзнага чалавека.

Высока лятаеш – нізка сядзеш. Міхнюк А.В., 1965 г.н., 2002. Гошчава Стайк.

Пра чалавека-ганарліўца, які займае высокую пасаду.

а) **Высока ўзляцеў, каб нізка не ўпаў.** Прымак М.І., 1919 г.н., 2008. Івацэвічы.

Вышэй за галаву (нос) не падскочыш. Баркоўская Г.Ф., 1924 г.н., 2005. Альба Квас.

Трэба сувымяраць жаданні з сваімі здольнасцямі і магчымасцямі.

Вялікая лыжка рот дзярэ. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Зайздросны чалавек хоча мець як мага болей, але праз гэта можна і здароўе страціць.

Вясенні дзень год корміць. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Аснова дабрабыту земляроба закладваецца вясной.

Гадзі ліху, абы было ціха. Кавальчук М.Р., 1944 г.н., 1998. Аляксейкі Стайк.

"*Так гавораць жанчыны, у якіх ліхія мужыкі*" (тлум. інф.).

Гадка з'есці, шкада кінуць. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

"*Чалавек звыкаяцца з рэчамі. Здаецца, й непатрэбная ўжэ, а шкада выкінуць. А яшчэ так кажуць пра няўдалую жонку*" (тлум. інф.).

Гадуй дзеці – не будзе за кім сядзеці. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

"*Гадаваць дзяцей – вечны клопат. Вырастуць дзеці – пойдуць унукі*" (тлум. інф.).

Гадуй дочкі, то будзеш хадзіць без сарочкі. Зубко М.Л., 1933 г.н., 2002. Бялавічы Кос.

"*Дочкам трэба даць багаты пасах*" (тлум. інф.).

Гадуй, маці, дзеці – будзеш бяду меці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Вырастаюць дзеці – усё больш турбот: то пабіўся, то напіўся, то няўдало ажаніўся*" (тлум. інф.).

Галава вялікая, а розуму мала. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

а) Галава як цэбар, а розуму няма. Радзюк Л.М., 1959 г.н., 2002. Грыўда Міл.

Галава гуза знойдзе (шукае). Зайка А.П., 1911 г.н., 1987. Заполле Кос.

Пра свавольніка, неслуха.

Галава сівая, а розуму няма. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра чалавека, які век пражыў, а розуму не прыдбаў.

Галоднай куме хлеб на ўме. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Што хвалюе і трывожыць, пра гэта чалавек і думае ўвесь час.

Галоднай курыцы проса сніцца. Грынчык Н.І., 1944 г.н., 2008. Івацэвічы.

Што каго турбуе, той пра тое і думае.

Галоднаму і жук мяса. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

"*Галодны не выбірая смакоў*" (тлум. інф.).

Галоднаму хлеб сніцца. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1999. Скураты Квас.

"*Пра што думаяш, тоя й сьніцца*" (тлум. інф.).

Гара з гарою не зыдзецца, а чалавек з чалавекам зыдзецца. Собаль П.З., 1927 г.н., 2002. Квасевічы Квас.

Пра непрадказальнасць людскіх лёсаў, сустрэч, спатканняў.

Гарбатага магіла выправіць. Клютко Р.А., 1960 г.н., 2003. Аўсто Стайк.

"*Які нарадзіўся, такі й памрэ*" (тлум. інф.).

Гаспадарку весці – не барадою (ганавіцамі) трэсці. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

Ганавіцы – нагавіцы. Гаспадаранне патрабуе, каб яму аддавалі ўсе сілы і здольнасці.

а) Гаспадарку весці – не пасталы плесці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Пасталы – мяккі скураны абутак, які насілі даўней; часам так называлі лапці.

Гаспадар на сваім агародзе раўня ваяводзе. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"*Кажны на сваім надворку вялікі начальнік*" (тлум. інф.).

Глухі не дачуе, то прыдумае. Максімчык В.У., 1933 г.н., 2005. Бялавічы Кос.

"*Чалавек, які недачувая, выпляця такоя, што дзіву даесься*" (тлум. інф.).

а) У глухога не прападзе: не дачуе, то прыкладзе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Глядзі сябе, бо цябе ніхто не паглядзіць. Міхнюк В.В., 1968 г.н., 2008. Івацэвічы.

Гнілое палена пераэкыве здаровае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Хворы чалавек, ледзьве клевая, але трымаяцца за жыцьцё, а здаровы, дужы вазьме і ўпадзя, як дуп у буру" (тлум. інф.).

Гнілым паленам плота не падапрэш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Калі німа здароўя, то яго німа, а хворы чалавек ні да чаго ні годны" (тлум. інф.).

Голад не цешча, з дому не вывезеш. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Голае косткі ніхто не любіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Беднаго ніхто ні любіць, бо каля яго ні пажывісься. Навят родныя дзеці" (тлум. інф.).

Гора красы не дадае. Баркоўская Г.Ф., 1924 г.н., 2005. Альба Квас.

Гора плача, гора скача, гора песенькі пяе. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Гора ўсё заставіць рабіць" (тлум. інф.).

Горка рэдзька – усе ядуць, замужам кепска – усе ідуць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Кажная дзеўчына хоча выйсьці замуш, бо прырода патрабуя, доля яе такая" (тлум. інф.).

Горш няма, як з хама пан. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1990. Альшаніца Квас.

Пра таго, хто не па заслугах, не па здольнасцях выбіваецца ў начальнікі.

Госці – што ў горле косці. Пераходзька В.Р., 1973 г.н., 2014. Івацэвічы.

"Як у хаці госьці, багата клопату. Гасьцям трэба шмат увагі" (тлум. інф.).

Госць на першы дзень золата, на другі – серабро, на трэці – медзь, дахаты едзь. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1983. Альшаніца Квас.

"Доўгія госьці стамляюць, бо трэба йім усяк дагаджаць" (тлум. інф.).

Граза на лес не ідзе. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Граза – пагроза. *"Трэба часом і накрычаць, прыгразіць чалавеку, каб ён адумаўся"* (тлум. інф.).

Грахі спаць не даюць. Ялоўскі В.А., 1923 г.н., 1995. Зыбайлы Жытл.

"Зрабіў прыкрасьць каму – ня мецьмеш супакаеньня" (тлум. інф.).

Грашыма наеты не будзеш. Гарчакоў А.К., 1938 г.н., 2001. Бараны Ягл.

"Калі німа чаго купіць у краме, то грошы – паперкі" (тлум. інф.).

а) **Грошы ў рот не пакладзеш.** Антонік У.М., 1936 г.н., 2004. Була Міл.

Грош да гроша – будзе какоша. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Какоша – курыца; тут: багацце, заможнасць. Хто беражлівы, ашчадны, той багаты.

Грошы ёсць – дзеўкі любяць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Грошы здароўя не дабавяць. Гардзейка А.М., 1915 г.н., 1995. Галік Міл.

Грошы не муляюць. Бахур І.В., 1925 г.н., 1996. Боркі Падст.

"Запас бяды ні чыніць, лішнія грошы ні шкодзяць" (тлум. інф.).

Грошы як вада: сёння ёсць, а заўтра няма. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1997. Альшаніца Квас.

Грэх ленавацца, а рабіць не грэх. Казімірчык Т.Р., 1949 г.н., 2005. Івацэвічы.

Скажа так той, хто працуе ў прысвятак.

Грэх у мех. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Заграшыў, яшчэ заграшыў, назьбіраў грахоў поўны мех, панёс і выкінуў грахі на сьметнік, і забыўся на йіх" (тлум. інф.).

Грэчка, як авечка: альбо пашанцуе, альбо не. Бялевіч А.А., 1944 г.н., 2006. Мілейкі Міл.

"Гэто прымаўка пчаляроў. Як павядуцца авечкі, то поўны хлеў. Кап пчолы ўзялі добры ўзяток, то трэба, каб было сонцо, і трохі хмурыласё, прыпарвало" (тлум. інф.).

Гу́каць – не стукаць. Лушчык А.İ., 1953 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Сьпяваць – ні цэпом махаць" (тлум. інф.).

Гулі не аднаго ў лапці абулі. Мінчук П.İ., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Гулі – гулянка, вечарынка, танцы. *"Гуляка – гультай, ні любіць працаваць. İ на боты яму ні ўзьбіцца, век будзя ў лапцях хадзіць"* (тлум. інф.).

Гультай за работу – мазалі за рукі. Лушчык В.İ., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

У гультая рукі далікатныя.

Гультаю заўсёды свята. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайкі.

Гультаю ніколі работы няма. Лушчык В.İ., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Гумно плача без гаспадара, а хата без гаспадыні. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Начальнікам у гумне, дзе захоўваяцца збажына, – мушчына, а ў хаці камандуя жанчына" (тлум. інф.).

Гуртам і бацьку лягчэй біць. Максімчык В.У., 1933 г.н., 2002. Бялавічы Кос.

Любую работу лягчэй гуртам, грамадой рабіць.

а) Гуртам і ў бядзе лягчэй. Суцько М.Д., 1925 г.н., 2003. Була Міл.

Гушча дзяцей не разганяе. Лушчык В.İ., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Дастаток у хаці сям'ю гуртуя, а беднасьць застаўляя шукаць кусок хлеба далёко ад дому" (тлум. інф.).

Гэта не голад, калі аўсяная луста ў торбе. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

"Які п хлеб ні ляжаў на сталі, гэто ўжэ ні голад" (тлум. інф.).

Гэткія людзі каб густа сеяліся, а рэдка ўсходзілі. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 1995. Руда Падст.

Пра благога, ліхога чалавека.

Да абеду не мог, па абедзе аблёг. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць пра гультая, абібока.

Да абеду плачуць, а па абедзе скачуць. Зайка А.Ц., 1920 г.н., 1987. Бялавічы Кос.

Так кажуць пра заведзены на Радаўніцу парадак: зранку ідуць на могілкі, плачуць, а па абедзе памінаюць чаркай памерлых.

Дабра без ліха не бывае. Шыманчык У.А., 1917 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"*Жывеш добра – чакай дрэннага*" (тлум. інф.).

Даганяючы не нацалуешся. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1998. Скураты Квас.

Спазніўшыся, цяжка дагнаць тых, хто за працу ўзяўся раней.

Дагледзіш каня дома, а ён цябе ў дарозе. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"*Даўней конь быў асноваю гаспадаркі, яго шанавалі й даглядалі*" (тлум. інф.).

Да добрага (да раскошы) хутка прывыкаеш. Таўрэль Н.Г., 1948 г.н., 1999. Яглевічы Ягл.

Да добрага чалавека бруд не прыстае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Да добрага чалавека ніякія плёткі не прыстаюць*" (тлум. інф.).

Дажыліся палякі: ні хлеба, ні табакі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

З пэўнай іроніяй так кажуць пра сябе або пра іншых, калі ў доме, у гаспадарцы вялікая нястача, недахоп самага неабходнага.

Дай Бог адным куском падавіцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Жаданне кожнага пражыць жыццё з адным мужам, з адной жонкай.

а) Добра адным куском падавіцца. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Дай Божа даваць, чым пытаць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Заўсёды ляхчэй даваць, чым пытаць" (тлум. інф.).

Дай Божа нашаму цяляці ды ваўка спаймаці. Шчурко Л.І., 1949 г.н., 2003. Заполле Кос.

Марыць можна, але каб гэтыя мары яшчэ і збываліся...

Дай Божа ў добры час сказаць, а ў ліхі памаўчаць. Бахур І.В., 1925 г.н., 1996. Боркі Падст.

Так кажа абачлівы чалавек ці той, хто баіцца сурокаў.

"Дай" ніхто не любіць, а "на" і глухі пачуе. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2003. Размеркі Стайк.

Дай рубель – і крычы цэлы дзень. Трында Р.Р., 1903 г.н., 1966. Заполле Кос.

Прыказка з калгаснага жыцця. *"Як плоцяць, так і робяць. Як ні падганяя, ні крычыць брыгадзір, ніхто яго ні слухая, лянуюцца рабіць"* (тлум. інф.).

Дай яйка, ды яшчэ і аблупленае. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Так кажуць пра абібока, гультая, які любіць пакарыстацца з чужой працы.

Далей паложыш – бліжэй возьмеш. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайк.

Тое, што добра схавана, не прападзе, зберажэцца надалей.

Далі сабачку лейцы кіраваць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Нягоднага, амаральнага чалавека паставілі начальнікам над людзьмі.

Дамашняга злодзея не ўпільнуеш. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2002. Бялавічы Кос.

"Бо ён ведая ўсе хады й выхады, бачыць, дзе хто ходзіць" (тлум. інф.).

Да нашага берага нічога добрага не прыплыве. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі ў дом прыходзіць новы чалавек: няўдалыя, на погляд сямейнікаў, нявестка ці зяць.

Даносчыку першая чарка і першая палка. Міраноўскі У.П., 1927 г.н., 1997. Хадакі Жытл.

"Што данёс – пахваляць і пачастуюць, а няпраўдай абернецца данос – высьпятка дадуць" (тлум. інф.).

Да папа з пустымі рукамі не ходзяць. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

"Э, да начальства, як да папа, с пустымі рукамі ня йдзі" (тлум. інф.).

Да пары збанок воду носіць: вушка адарвецца і збанок паб'ецца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Усяму ёсць канец. Прыйдзе пара – і дрэннае адкрыецца.

Да работанькі няма ахвотанькі. Дакучыц С.Р., 1929 г.н., 1996. Ятвезь Квас.

Так кажуць пра гультая.

Дарагая тая хатка, дзе радзіла мяне матка. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Няма нічога мілейшага на свеце за родную хату, за родны кут.

Дар – за дар, а дарма – ніц. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Дарма нічога не робіцца. Гэтак кажуць таму, хто хоча скарыстаць з чужой працы.

Дарога на канцы языка. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

Пытайся ў людзей, яны дарогу падкажуць.

Дасць Бог бяду, то і грошы знайду. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Прыйдзя бяда ў хату, усё нажытая прадасі" (тлум. інф.).

Дасць Бог дзень – дасць і ежу. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Не трэба занадта турбавацца, гарачыцца, трэба спадзявацца на лепшае.

Датуль круціў, пакуль голаў скруціў. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

"Махляру расплата будзя: голаў ён сабе скруціць" (тлум. інф.).

Даў Бог цяля, ды няма хлява. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

"Так заўсёды ў гаспадарцы: е адно, то не хапая другого, вечная мітрэнга" (тлум. інф.).

Даўгі спаць не даюць. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

"Напазычаяш грошай ды думай, як аддаць" (тлум. інф.).

Дачка адна ды долі жадна, а ў каго сем – доля ўсем. Шчурко В.М., 1970 г.н., 1984. Заполле Кос.

Кажуць, калі адзіная ў сям'і дачка не мае шчасця.

Да чыстага ніякі бруд не прыстане. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Да сумленнага чалавека ніякія нагаворы не прыстаюць.

Да яго з ласкаю, а ён з ляскаю. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пра злоснага, сярдзітага чалавека.

Да яды мастак, а да работы сяк-так. Гардзейка А.М., 1915 г.н., 1995. Галік Міл.

Так кажуць пра гультая.

Два буслы не робяць вясны. Макарэвіч Т.І., 1935 г.н., 2001. Галенчыцы Ягл.

Не заўсёды трэба давяраць прыкметам.

Дзе баліць, там рукі, дзе міла, там вочы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Дзе больш даходу, там больш расходу. Бахур І.В., 1925 г.н., 1996. Боркі Падст.

"Беднаму чалавеку трэба на ўсём эканоміць, а багаты дазволіць сабе раскошу" (тлум. інф.).

Дзе гарэлка, там бяда. Рабчэня Т.В., 1972 г.н., 2008. Квасевічы Квас.

Дзе гной гарбамі, там жыта капамі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Ураджай там, дзе зямля добра ўгноеная.

Дзе гной, там лой. Касавец В.Р., 1921 г.н., 1995. Азярцо Падст.

Лой – нутраны тлушч (авечы, ялавічны). *"Лою бывая шмат, калі ў добрым доглядзі жывёла. Так і с полям. Добра ўгноіш палеток, атрымаяш добры ўраджай"* (тлум. інф.).

Дзе густа, а дзе пуста. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Нівядома, якія картоплі гэты год будуць. Зышлі, дзе густо, дзе пусто" (тлум. інф.).

Дзе двое – там рада, дзе трэці – там здрада. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Двоя яшчэ паразумеюцца, а трэці – гэто гурт. А ў гурці мало згоды" (тлум. інф.).

Дзе іголка, там і нітка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2009. Заполле Кос.

"Мужык і жонка – двое як адно" (тлум. інф.).

Дзе кароўка, там і вяроўка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Згубіўшы, страціўшы большае, не трэба бедаваць пра малое, нязначнае.

Дзе коратка, там рвецца. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2002. Стайкі Стайк.

Адна бяда другую за сабою вядзе.

Дзеля абеду сто вёрст еду. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

"На вясельле трэба ехаць за сьвет. А я й дома знайду што смачно паесьці" (тлум. інф.).

Дзе нарадзіўся, там і згадзіўся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Не шукай шчасця на чужыне, няма нідзе лепш, як дома.

Дзень гайды, навек бяды. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Гайда – тут: вяселле, шумнае, шматлюднае. Выслоўе – папярэджанне маладым сур'ёзна ставіцца да шлюбу, да свайго выбару. Так пасмяюцца з таго, хто нядаўна ажаніўся. *"Маўляў, вясельле – гэто весела. Вось жонка, зьвяга й жэмра, – на ўсё жыцьцё"* (тлум. інф.).

Дзень – маці, дзень – мачыха. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Дзень на дзень не выпадае; усе дні ў Бога розныя.

Дзе нянек многа, там дзіця бязносае. Зайка М.Ф., 1946 г.н., 1968. Заполле Кос.

“*Калі ў рабоці ўсе начальнікі, то посьпеху ні чакай*” (тлум. інф.).

Дзе пакладзеш, там і возьмеш. Зеляня М.М., 1944 г.н., 2003. Квасевічы Квас.

Пра акуратнасць, пра парадак у гаспадарцы.

Дзе п’юць, там і льюць. Таўрэль У.А., 1938 г.н., 1995. Була Міл.

Кажуць на бяседзе, калі незнарок разліюць пітво.

Дзе свае сабакі кусаюцца, хай чужыя не мяшаюцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Нельга лезці ў чужую сям’ю, радню, калі там нелады.

Дзе сядзеш, там і злезеш. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

“*Гэтым чалавеком ні падапрэсься, ён табе ні дапаможа: на ём дзе сядзяш, там і зьлезяш*” (тлум. інф.).

Дзе тонка, там і рвецца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“*Зрабіў работу абы-як, то яна табе вылязя боком*” (тлум. інф.).

Дзеўку замуж тады аддаюць, калі бяруць. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Дзе цесна, там пацешна. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

У вялікай сям’і ўсё на пацеху, усё на радасць.

Дзе цёмна, там прыёмна. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Ц ё м н а – тут: бедна. “*Бедныя людзі гасьцінныя, прыветныя*” (тлум. інф.).

Дзеці гадаваць – век векаваць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

“*Гадуючы дзяцей, ні заўважаяш, як бяжыць час*” (тлум. інф.).

Дзеці гадаваць, як гарачы камень качаць. Прыступчык М.В., 1925 г.н., 2003. Падстарынь Падст.

Дзяцей гадаваць, выхоўваць няпроста, клопатна.

Дзе чорт не пасіліў, туды бабу паслаў. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

"*Баба ў тры вузлы завяжацца, а свайго даб'ецца*" (тлум. інф.).

Дзіця малое – слёзы малыя. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Малыя дзеці на вачах у бацькоў, а паедуць у сьвет – пераживаньне бацькам*" (тлум. інф.).

Дзіця не шчаня, за плот не выкінеш. Куратнік І.С., 1915 г.н., 1997. Гічыцы Ягл.

"*Якоя б ні было дзіця – яно тваё*" (тлум. інф.).

Дзіця хоць крывое, але бацькам мілое. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1996. Альшаніца Квас.

Сваё дзіця, якоя б яно ні было, бацькам любае, дарагое.

Дзіця шкадуй, як дýшу, а трасі, як грушу. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Ні папускайся, ні давай волі дзецям*" (тлум. інф.).

а) Любі дзіця, як душу, а трасі, як грушу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Ні патурай, ні песьці лішне, буць строгі*" (тлум. інф.).

Дзяды не зналі бяды, а ўнукі набяруцца мукі. Зайка А.С., 1920 г.н., 1994. Бялавічы Кос.

"*Даўней было спакайней, цішэй, ляпей*" (тлум. інф.).

Дзяржы авечкі, не будуць голыя плечкі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Калі хочаш трымаць сябе ў цяпле, разводзь авячок: будуць і рукавіцы, і кажух, і суконная сьвітка*" (тлум. інф.).

Дзяцей на свет пускаць лёгка, а гадаваць цяжка. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Для глухога поп два разы абедню не правіць. Зайка А.С., 1920 г.н., 1994. Бялавічы Кос.

Так кажуць на просьбу паўтарыць сказанае.

Для дзіцяці дзень – маці, а ноч – мачыха. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Добра дзіцяці днём, калі ўсе каля яго, а ноччу яно адно" (тлум. інф.).

Добра браць, ды кепска аддаваць. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

"Бярэш чужоя – аддаеш сваё" (тлум. інф.).

Добрае далёка чутно, а ліхое – яшчэ далей. Здзітавец С.І., 1921 г.н., 1995. Бусяж Міл.

"Даўней так вучылі маладых шанаваць сваё імя: добрая слава ляціць далёко, а благая – яшчэ далей" (тлум. інф.).

Добра там, дзе нас няма. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., Заполле Кос.

"Не хвалі чужоя, а сваё беражы" (тлум. інф.).

а) Там добра, дзе нас няма. Грынчык Н.І., 1944 г.н., 2008. Івацэвічы.

Кажуць таму, хто хваліць чужое, чужыя землі.

Добра, то хочацца яшчэ лепш. Серая В.В., 1912 г.н., 1987. Заполле Кос.

Добра ўсё ўмець, ды не ўсё рабіць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Добра, як ззáмаладу косці грызеш, а на старасць – мяса. Зайка А.П., 1911 г.н., 1975. Заполле Кос.

"Лепяй ззамаладу цяжэй жыць, а старасьць каб была лёхкай, спакойнай, каб ні хварэць" (тлум. інф.).

Добрую траву сеюць, а ліхая сама ўсходзіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Дабру вучаць, а ліха само родзіцца" (тлум. інф.).

Добры будзеш, то з'ядуць, ліхі будзеш – праклянуць. Міскевіч М.М., 1913 г.н., 1995. Харошча Міл.

Добры пачатак – палавіна работы. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Калі добра падрыхтуешся да справы, поспех гарантаваны.

Добрыя і Богу трэба. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Так кажуць, калі без пары памірае добры чалавек.

Дождж ідзе – грыбы будуць, дзеўкі растуць – зяці будуць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Водпаведзь таму, хто бядуе, што нараджаюцца адны дзяўчаты.

Дождж ідзе не там, дзе просяць, а дзе жнуць і косяць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

а) **Не тады дождж ідзе, калі просяць, а калі жнуць ды косяць.** Пропер А.А., 1950 г.н., 2005. Верашкі Квас.

б) **Дождждык, дзе ты быў, як мы цябе прасілі? – Я там быў, дзе сена касілі. – Дождждык, дзе ты быў, як мы цябе ждалі? – Я там быў, дзе жыта жалі.** Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Дома і вуглы дапамагаюць. Голуб В.І., 1930 г.н., 2007. Скураты Квас.

"Пайшла ў бальніцу, то яшчэ больш захварэла. А дома й вуглы памагаюць вылячыцца" (тлум. інф.).

Доўга лечаным канём не наедзеш. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Хворы чалавек – не работнік.

Доўг не вяроўка – не парвецца. Зайка Н.Ф., 1951 г.н., 1972. Заполле Кос.

"Вяроўка парвецца ды выкіняш, а доўх астаецца" (тлум. інф.).

Доўг плечы не муляе, але спаць не дае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2003. Альшаніца Квас.

"Улезяш у даўгі, то й сон не бярэ. Доўх плечы ні муляя, але й спаць ні дае" (тлум. інф.).

а) **Доўг не раве, але спаць не дае.** Зайка Н.Ф., 1951 г.н., 1972. Заполле Кос.

"Усё думаяш, як аддаць, каб ні быць вінным чалавеку" (тлум. інф.).

Дочкі пакінуць без сарочкі. Казімірчык А.П., 1928 г.н., Скураты Квас.

"Так сьмяюцца з бацькоў, у якіх много дачок. За йімі, як замуж ідуць, трэба добрае прыданае даць" (тлум. інф.).

Думкі за гарамі, а смерць за плячамі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

І думкі няма пра смерць, а лёс можа інакш распарадзіцца.

Дурнем нарадзіўся, дурнем і памрэ. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2004. Бялавічы Кос.

"А йшчэ кажуць: які зранку, такі да вечара" (тлум. інф.).

Дурнога салаўя дурная песня. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

У неразумнага чалавека неразумная гаворка.

Дурны той, хто валы пагубіць. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Так адказвае той, каго вінавацяць у неразумнасці паводзін, учынкаў, да каго залішне прыдзіраюцца, прыстаюць. *"Згубіць валы можа толькі зусім нядбайны чалавек, бо валы марудныя, непаваротлівыя"* (тлум. інф.).

Дурню пальца пакажы – рагатаць будзе. Лісок Ё.І., 1936 г.н., 1990. Альшаніца Квас.

Дурню (п'янаму) сам чорт з дарогі сходзіць. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

"А яшчэ ў нас кажуць: з дурнём, с п'яным павядзесься, то бяды ні абярэсься" (тлум. інф.).

Дурню сем вёрст не дарога. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Неразумны чалавек не ўмее кантраляваць сваe ўчынкі.

Дурню хоць кол на галаве чашы, то ён усё сваё. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра ўпартага чалавека.

Душы сваёй на далонь не вымеш і не пакажаш. Зыбайла С.А., 1909 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Пра складанасць паразумення паміж людзьмі.

Едзеш на дзень – бяры хлеба на тыдзень. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1988. Хрышчонавічы Квас.

Есці дай і выпіць дай, а работы не пытай. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

"Папрасіла чалавека дрова парубаць (сядзіць цэлыя дні дома без работы), то есьці дай і выпіць дай, а работы ні пытай: і палавіны ні парубаў" (тлум. інф.).

Есць за вала, робіць за камара. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

Пра гультая.

Еж хлеб з вадою, абы не з бядою. Крыштопік Т.І., 1968 г.н., 1984. Заполле Кос.

Не журыся, што жывеш у беднасці, радуйся, што бяда мінае.

Ён не забагацее, а я не збяднею. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Так скажа чалавек, калі здагадаецца, што яго ашукалі.

Ён свістаў, пакуль дастаў, а ты свішчаш, пакуль зышчаш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Сьвістаў – ашукваў, каб вымануць грошы ў каго-небуць, а ты зараз будзяш сьвістаць – думаць, як гэтыя грошы вярнуць" (тлум. інф.).

Ёсць грошы, то і сам харошы. Гардзейка А.М., 1915 г.н., 1995. Галік Міл.

"Грошы е – і дзеўкі любяць" (тлум. інф.).

Ёсць – разыдзецца, а няма – абыдзецца. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2006. Заполле Кос.

Трэба спакойна ставіцца да таго, што нечага не стае, напрыклад грошай.

а) Калі маеш – разыдзецца, а не маеш – абыдзецца. Зубко Л.М., 1968 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Ёсць у мяшку, будзе і ў гаршку. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Калі добры ўмалот і скрыні збожжам напоўняны, то будзя чым карміць сям'ю" (тлум. інф.).

Ёсць хлеб – будзе і да хлеба. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Калі скрыні поўныя, то й сьвінчо выкарміш" (тлум. інф.).

Жаба з вады – не пі вады, жаба ў воду – пі воду. Зубко Л.У., 1935 г.н., 1994. Бялавічы Кос.

Дзе жывуць жабы, там чыстая вада.

Жменя да жмені – будзе поўна вярэня. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Вярэня – варыўня. Пра дбайнага, запаслівага гаспадара.

Жонка тры вуглы ў хаце трымае, а муж – аднаго. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Парадак у хаце трымаецца на жанчыне.

Жонку б'е не мужык, а ейны язык. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Пра языкастую кабету.

Жонку мужык любіць здаровую, а сястру – багатую. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

а) **Мужык любіць жонку здаровую, а брат сястру – багатую.** Жук Дз.А., 1919 г.н., 1995. Жамайдзякі Міл.

б) **Мужык любіць жонку здаровую, а цешчу – багатую.** Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Жонку – у яму, на другую гляну. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Яма – магіла.

Жонцы праўды не кажы. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2008. Косава.

Жанчына не ўмее трымаць сакрэты.

Жыве кот і жыве сабака. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Пра рознасць жыццёвых умоў.

а) **Жыве кот і сабака: кот на печы, а сабака на двары.** Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Жыві для людзей, пажывуць і для цябе. Гоган А.Д., 1922 г.н., 2002. Заполле Кос.

Не будзь эгаістам, думай, як дапамагчы чалавеку, дапамогуць тады і табе.

Жыві не так, як хочацца, а як можацца. Лісок Ё.І., 1936 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Трэба жыць па магчымасцях.

Жывіце як браткі, а рахуйцеся як жыдкі. Зайка С.М., 1947 г.н., 1979. Косава.

Пра чалавека, які стараецца разлічыцца за ўсякую паслугу, жадаючы быць незалежным.

Жывы пра жывое думае. Дылюк Г.В., 1959 г.н., 2012. Івацэвічы.

Паўната жыцця ў працы, у клопатах.

Жывы ў зямлю не палезеш. Мацвіеня В.К., 1917 г.н., 1995. Лазаўцы Міл.

"У кажнага свой лёс, у кажнага свая доля. Трэба жыць, як бог даў" (тлум. інф.).

Жыта родам, а жыццё пераходам. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Жыта паўтараецца ў цыклах, фазах, чалавечае жыццё праходзіць, пралятае.

Жыццё пражыла, як на свінні праехала. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы.

Так кажуць, калі наракаюць на няўдалае, нешчаслівае жыццё.

Забярэ смерць – з матылямі не паляціш. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра непазбежны канец чалавечага жыцця.

За вялікім пагонішся – малое згубіш. Голуб В.І., 1930 г.н., 2001. Скураты Квас.

За вялікім пагонішся, можаш страціць тое, што ўжо маеш. Будзь стрыманы ў жаданнях.

За гарою валы задарма. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Добра там, дзе нас німа" (тлум. інф.).

Загляне сонца і ў наша аконца. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1981. Заполле Кос.

Ніколі ў жыцці не трэба траціць надзею на перамены, на лепшае. Прыйдзе добрая часіна і да нас.

Заграбі ў куток смецце – і маўчы. Жылка М.С., 1941 г.н., 2001. Заполле Кос.

Здараюцца нелады ў сям'і – не расказвай пра іх нікому: не будзе плётак.

За грошы здароўя не купіш. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

За грошы і сам харошы. Зайка А.С., 1920 г.н., 1986. Бялавічы Кос.

"З грашыма кажны разумны ды прыгожы" (тлум. інф.).

За грошы няма вошай. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Дзе е грошы, там дастаток, бо вошы – ад бядноты" (тлум. інф.).

За дабро дабром плаціць трэба. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

За двума зайцамі пагонішся, то ніводнага не зловіш. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

"Не бярыся адразу за некалькі работ, адну да канца давядзі" (тлум. інф.).

За другога чалавека не бярыся. Голуб В.І., 1930 г.н., 2004. Скураты Квас.

"У чужую душу ні ўлезяш, ні ведаяш, што ў яго ў галаве" (тлум. інф.).

За дурною галавою ды няма нагам спакою. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Неабдуманыя ўчынкі дадаюць турботаў. *"О, пайшоў касіць, а мянташкі ні ўзяў. Прышлося вяртацца – за дурною галавою ды німа нагам спакою"* (тлум. інф.).

Зазронае вока бачыць далёка. Грудавая С.Г., 1968 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

З а з р о н ы – зайздросны. *"Зазроны чалавек усё да сябе прыгроб бы"* (тлум. інф.).

а) Зазронаму воку ўсяго мала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Зазроны чалавек, кап прымеў, то ўсё сабе пабраў бы" (тлум. інф.).

За кампанію цыган павесіўся. Шчурко І.П., 1923 г.н., 1997. Заполле Кос.

"Вялікая сіла грамада: куды ўсе, туды й ты" (тлум. інф.).

За маё жыта ды я ж і біта. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2007. Стайкі Стайк.

а) За маё дабро ды мяне і набілі. Ляховіч П.У., 1934 г.н., 1995. Гладышы Міл.

Крыўдна, калі за дабро плоцяць ліхам.

Замок – ад добрага чалавека. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Ліхому чалавеку, злодзею замок не перашкода.

Запас бяды не чыніць. Кулецкі М.А., 1952 г.н., 2001. Дубітава Міл.

Назапашанае нікому не пашкодзіць.

а) Запас есці не просіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

б) Запас месца не пралежыць. Здзітавец М.М., 1885 г.н., 1966. Заполле Кос.

За перабірачку дастанеш у срачку. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Кажуць на дзяцей, пераборлівых у ежы.

Зараза заразу знойдзе адразу. Гоган А.Д., 1922 г.н., 2003. Заполле Кос.

"*Паганяц, шкодлівы чалавек шукая такога, як сам*" (тлум. інф.).

За свае грошы кожны харошы. Майсейчык А.А., 1924 г.н., 1979. Гошчава Стайк.

Калі маеш грошы, то сяброў багата.

За сон не бярыся. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

У сне чалавек часам скажа такое, чаго ніколі не сказаў бы, каб не спаў.

За старым і новае зберажэцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Пра беражлівасць, ашчаднасць.

Захоча Бог пакараць, то розум адыме. Трында В.І, 1963 г.н., 1975. Заполле Кос.

Пра неразважнасць паводзін.

Захочаш сабаку выцяць, то кія знойдзеш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Паставіш перад сабою мэту, знойдзеш сродкі яе дасягнення.

Зачыні чорту дзверы, то ён у вакно. Уласавец Н.Я., 1936 г.н., 2007. Уласаўцы Жытл.

"*Бессаромны чалавек усюды пралезя, яму законы ні пісаныя*" (тлум. інф.).

За што купіў, за тое прадаю. Голуб І.В., 1931 г.н., 2003. Скураты Квас.

"Што пачуў, тоя й кажу" (тлум. інф.).

З багны выжанеш чорта, то ён у лес уцячэ. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Як пайдуць нелады ў хаці, то ад йіх цяшко атрэсьціся" (тлум. інф.).

З бацькам і маці – Бог у хаце, хто іх зневажае, той шчасце губляе. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Німа большаго шчасьця на сьвеці, калі жывыя бацькі. Хто йіх крыўдзіць, німа таму дараваньня" (тлум. інф.).

Збірай ззáмаладу, то на старасць як знойдзеш. Сяўчук Л.А., 1905 г.н., 1983. Бялавічы Кос.

"Старайся маладым дом пабудаваць, сат пасадзіць, сям'ю завесьці, сяброў прыдбаць, да поту працаваць, то старасьць будзя спакойная" (тлум. інф.).

З Богам не патаргуешся. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

З братам сварыся, а з суседам мірыся. Валах В.М., 1969 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Па-сусецку трэба жыць у згодзі й міры, памагаць адзін аднаму" (тлум. інф.).

З вечара дзеўка, а ранкам дзіцяя. Зайка А.І., 1953 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Так кажуць пра дзяўчыну-падлетка.

З вялікага грому ды малы дождж. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

"Некалі камуністы казалі, шчо пабудуюць рай на зямле – камунізм. Шуму, гвалту нарабілі. Але зь вялікаго грому ды малы дошч" (тлум. інф.).

З гурту выбераш курту. Валах М.А., 1937 г.н., 1994. Бялавічы Кос.

Хто перабірае, той добрай жонкі не мае.

Здаровы з хворага не спагадае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Здаровы с хворага ні спагадая, лічыць, шчо той прытвараяцца" (тлум. інф.).

а) Здаровы хворага не разумее. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Здароўя за грошы не купіш. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

З добрага ку́ста смачная капуста. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"З добраго, паважанаго роду – добрая дзеўка, добры кавалер" (тлум. інф.).

З дужым не біся, з багатым не судзіся. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

"Бо заўсёды йіх верх будзя" (тлум. інф.).

Зерне да зярняці збіраецца мерка. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра беражлівасць, ашчаднасць.

З зямлі прыйшло, у зямлю пайшло. Рабчэня Т.І., 1942 г.н., 1997. Заполле Кос.

"Усё зямля нараджая, усё зямля забірая" (тлум. інф.).

З зяцем сварыся – і за клямку дзяржыся, з сынам сварыся – і на печ церабіся. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2009. Заполле Кос.

"Зяць – чужы чалавек, і выгнаць можа, а сын пазлуецца ды забудзяцца" (тлум. інф.).

З ім і сем сабак не збрэшуцца. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Пра балбатуна, перасмешніка.

З кім жыць – таго не гнявіць. Бурвін К.А., 1937 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Трэба дагаджаць блізкім людзям.

З кута ў кут – і вечар тут. Шчурко М.А., 1936 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Зімні дзень караткі. Ні згледзіш – ужэ вечар" (тлум. інф.).

Зладзейскія вочы ўсё бачаць. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

“Злодзей адно й цікуя, кап што ўкрасьці” (тлум. інф.).

Злодзей пакіне вуглы, а агонь нічога. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Злосці поўныя косці. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайк.

Так кажуць пра злоснага чалавека.

З напасці можна прапасці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“Узьвядуць паклёп на нявіннага чалавека, гатовы ў магілу загнаць” (тлум. інф.).

Знойдзеш – радуйся, згубіш – не плач. Міскевіч М.М., 1913 г.н., 1995. Харошча Міл.

“Усё ў жыцьці бывая: і знойдзяш, і згубіш” (тлум. інф.).

З песні слова не выкінеш. Шыманчык У.У., 1967 г.н., 1982. Бялавічы Кос.

Сумленне вымагае сказаць усю праўду, нават непрыемную.

З песні хоць трэсні, а есці дай. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

“Гулі, песьні ні накормяць, трэба памятаць пра работу” (тлум. інф.).

З пустога калодзежа не нап’ешся. Бялевіч Г.І., 1950 г.н., 2009. Даргужы Міл.

У дурня нічому не навучышся.

З разумным пагаворыш, то розуму набярэшся, а з дурным, то апошні страціш. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

З сваім біся, сварыся і за адзін стол садзіся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

У вялікай сям’і, радні часам узнікаюць спрэчкі, непаразуменні. Але іх трэба вырашаць мірна, спакойна.

З свайго мазаля багаты не будзеш. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 1996. Бялавічы Кос.

"Мало хто на сьвеці ражжыўся ні крадучы. Як тольki багаты, то знай: палавіна ўкрадзяно" (тлум. інф.).

З старым жыць – ваўком выць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Дайней з-за багацьця, з-за зямлі ішлі за старых замуш. Цяпер гэтаго німа, а прыкаска засталася" (тлум. інф.).

З таго свету яшчэ ніхто не вярнуўся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., Заполле Кос.

З яго людзей не будзе. Мяхведзь К.П., 1925 г.н., 1995. Руда Падст.

"Пра чалавека, ад якого нічого добраго ні дачакаясься" (тлум. інф.).

Зямля святая ўсіх нас зраўняе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

У смерці ўсе роўныя.

Зямля ўсіх прымае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Зямля ўсіх прымая: і добрых, і кепскіх" (тлум. інф.).

Зяць любіць узяць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Зяць любіць, каб цесць з цешчай дапамагалі, адорвалі падарункамі.

Зяць на дачцэ як золата ў руцэ, а сын на нявестцы як гаўно на трэсцы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Дачка мілейша за нявестку, нявестка – чужоя дзіця, чужая костка" (тлум. інф.).

І жалеза іржа есць. Аўрусевіч С.С., 1921 г.н., 2001. Няхачава Стайк.

Няма нічога вечнага на свеце.

І козы наетыя, і сена цэлае. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі ўсім дагодзяць.

Ілбом сцяны не праб'еш. Ялоўская А.І., 1926 г.н., 1995. Зыбайлы Жытл.

Часам трэба скарыцца паганай сіле, каб захаваць сваё здароўе.

І мая душа не з клочча. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Клочча – пачаскі, пачассе. *"І я чалавек, і я гонар маю"* (тлум. інф.).

І не дай, і не лай. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

"Калі й дасьць, то абгаворыць, зьняславіць – то й ні дай, і ні лай" (тлум. інф.).

І пакажуць, і памажуць, а паесці не дадуць. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1995. Заполле Кос.

"Падвядуцца чым смачным, а паспрабаваць ні дадуць" (тлум. інф.).

І пальцы на руцэ няроўныя. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

"Лес ніроўны, і людзі ніроўныя, неаднолькавыя" (тлум. інф.).

І сам не гам, і другому не дам. Шэлест Г.І., 1964 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Пра скупога, сквапнага чалавека.

І сцены вушы маюць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Папярэджанне быць асцярожным, бо незычліўцы могуць падслухаць размову.

І так бывае: хто працуе, той не мае. Шастала Ю.І., 1938 г.н., 2004. Косава.

І ў Парыжы з аўса не зробіш рыжы. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Рыжа (дыял.) – рыс. Усё на свеце мае сваю вартасць, горшае не пераробіш на лепшае.

І чорт таго хоча, што жанчына хоча. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1993. Заполле Кос.

Кажуць пра грэшныя намеры жанчыны.

І я – не я, і хата не мая. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

Кажуць пра таго, хто адмаўляецца ад раней сказанага.

Каб ведаў, дзе ўпадзеш, то саломы падаслаў бы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Чалавек не ўладны над лёсам, не ўсё можа прадбачыць.

Каб з ім дагаварыцца, трэба пуд гароху з'есці. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

Пра незгаворлівага, упартага чалавека.

а) Каб з ім згаварыцца, трэба бочку бобу з'есці. Верабей В.І., 1930 г.н., 1995. Аўсто Стайк.

Каб людзі не паміралі, то зямля правалілася б. Касавец В.Р., 1921 г.н., 1995. Азярцо Падст.

"*Так даўней казалі старыя людзі, але й зара так кажуць*" (тлум. інф.).

Каб майму дзіцяці той розум, што ў мужыка ззаду. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Так казаў жыд. Гэто значыць, мужык скажа, а пасьля агледзіцца, шчо ні трэба было так гаварыць*" (тлум. інф.).

Каб не кішка, то ў золаце хадзіў бы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

"*Каб людзі ні трацілі грошы на ежу, то багатыя былі п*" (тлум. інф.).

Каб не клін і не мох, то цясляр бы здох. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

Так пасмейваюцца з цесляра, які з дапамогай кліна і моху хавае свае хібы ў працы.

Каб не піў ды не еў, то за гарою стаў бы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"*То тады разбагацеў бы, схаваўся б ад беднасьці, як за гарою*" (тлум. інф.).

Каб свінні рогі, то ўвесь свет перавярнула б. Бакавец Г.І., 1961 г.н., 1999. Івацэвічы.

"*Калі дурному чалавеку даць волю, то ён наробіць бяды*" (тлум. інф.).

Каго Бог звёў, то людзі не разлучаць. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

«Памятаю, мама ўсё так казала: «Калі бох каго зьвёў, то людзі не разлучаць, як ні стараціммуцца"» (тлум. інф.).

Каго Бог любіць, таго і карае. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Каго любіць бох, таму пасылая выпрабаваньні, ці цьвёрдай ён веры" (тлум. інф.).

Кажух – не вата, капуста – не гарбата. Зайка А.С., 1920 г.н., 1995. Бялавічы Кос.

Пра шкалу вартасцяў у гаспадарцы, у штодзённым жыцці.

Каласы поўныя вісяць, пустыя стаяць. Гоган Г.С., 1929 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Як пусты чалавек, то хоча, каб яго бачылі, ведалі; люцкі чалавек сьціплы" (тлум. інф.). Людскі – добры, спагадлівы.

Калека калеку не любіць. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

"Нямоглы нямогламу ні паможа, як і бедны беднаму" (тлум. інф.).

Калёсы любяць змазку, а жонка любіць ласку. Міхнюк А.В., 1965 г.н., 2006. Гошчава Стайк.

Калі бацькі дзяцей кормяць – дзеці скачуць, калі дзеці бацькоў кормяць – бацькі плачуць. Гоган А.Д., 1922 г.н., 2002. Заполле Кос.

Няпроста складваюцца дачыненні паміж бацькамі і дзецьмі.

Калі Бог схоча пакараць, то розум адыме. Зайка С.М., 1947 г.н., 2009. Косава.

"Бох пакарае ганарліўца, адымя ў яго розум, пакажа яго дурноту праз ганебны ўчынак" (тлум. інф.).

Калі Богу ўгодны, то не будзеш галодны. Папко Т.Ф., 1906 г.н., 1995. Мілейкі Міл.

Гэтак кажуць, дакараючы таго, хто залішне дбае пра дастатак.

Калі ем, то глух і нем. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1991. Альшаніца Квас.

"Так папярэджваюць тых, хто шумна паводзіць сябе за сталом" (тлум. інф.).

Калі і святыя даруюць, то Бог не даруе. Стась В.У., 1955 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Цяшкі грэх ніколі ні даруяцца" (тлум. інф.).

Калі мінула дваццаць пяць, дома сядзь. Макарэвіч Т.І., 1935 г.н., 2001. Галенчыцы Ягл.

Пра дзяўчыну, якая доўга не выходзіць замуж.

Калі свае б'юцца, чужы не лезь. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

а) Дзе свае сабакі кусаюцца, хай чужыя не мяшаюцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Нельга лезці ў чужую сям'ю, радню, калі там нелады.

б) Свае сабакі кусаюцца, а чужыя хай не мяшаюцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Свае паб'юцца й паміраца, а ты ўлезяш, ворагом станяш" (тлум. інф.).

Калі ўзяўся за гуж, то не кажы, што нядуж. Воўна І.Л., 1934 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Калі ўзяўся за справу, то атступу німа" (тлум. інф.).

Калі хлеб у возе, то няма бяды ў дарозе. Макарчэня М.М., 1934 г.н., 1995. Заполле Кос.

Г. зн. галодны не будзеш.

Калі хочаш пасварыцца, то пазыч грошай. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

"Пазычаная часта вяртаюць з лаянкай" (тлум. інф.).

Каля вады хадзіў, а ног не замачыў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Так кажуць пра сумленнага чалавека, якога не спакусіла магчымасць пажывіцца чужым.

Каля вады ходзячы, намочышся, а каля дабра – пажывішся. Шарубейка І.М., 1934 г.н., 2003. Воля Жытл.

Так кажа той, хто не супраць пакарыстацца дармовым, украдзеным.

а) Каля дабра ходзіш, каля дабра пажывішся. Хацімка К.П., 1891 г.н., 1974. Гошчава Стайк.

Каля дзіцяці адна ноч маці, а другая – мачыха. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 1999. Размеркі Стайк.

"У адну ноч дзіця сьпіць, і ты засьнеш, у другую дзіця ні сьпіць, і ты воком ні зьвядзеш" (тлум. інф.).

Каму баліць, той крычыць. Сяўчук Л.А., 1905 г.н., 1983. Бялавічы Кос.

Кожны гаворыць пра свае балячкі.

Каму горача, то адсунецца. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

"Каму гаворка ні падабаяцца, вольны пайсьці, пакінуць кампанію" (тлум. інф.).

Каму добра зранку, то добра і да вечара. Ялоўская А.І., 1926 г.н., 1997. Зыбайлы Жытл.

Вера ў перадвызначанасць чалавечых лёсаў, іх рознасць, неаднолькавасць.

Каму няўдача, а каму ўдача. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Згубіла кашалька з грашыма, то мне няўдача, а некаму ўдача" (тлум. інф.).

Каму смех, каму бяда. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 1983. Заполле Кос.

"Тое самае іначай ацэньваяцца: на багатым падзярэцца адзежа ці вобуй – сьмех, дробязь, на бедным – бяда, патрата" (тлум. інф.).

Кармі мукою – пойдзе рукою. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Шанцуе ў гаспадарцы тым, хто добра даглядае жывёлу.

Квасок з трасок. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Квас – страва. Так кажуць пра страву, прыгатаваную з таго, што траплялася пад руку. Тут чуецца хвала ўмельству і вынаходлівасці гаспадыні.

Кідай, Божа, сваё, бо наша само падае. Голуб І.В., 1931 г.н., 2003. Скураты Квас.

Г. зн. у нас не ладзіцца, нам не шанцуе, не шчасціць.

Кіем таго, хто не пільнуе свайго. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Асуджэнне нядбайнасці, марнатраўства ў вядзенні гаспадаркі.

Кінеш каменем, то ўсё ў свайго. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі вялікі род. Тут пахвальба і гонар за свой род, за родавае гняздо.

Кінеш перад сабою – знойдзеш за сабою. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1994. Альшаніца Квас.

Зробіш чалавеку дабро, ён табе тым жа аддзячыць.

а) Кінеш спераду – знойдзеш ззаду. Піскун А.Б., 1967 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Кінуўся ў бойку – чуба не шкадуй. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

Узяўся за справу, то сілы не беражы.

"Кінь стрэльбу й вуду, – сказаў хлеб, – з табою буду". Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Азартныя паляванне і рыбныя ловы забіраюць увесь час.

Кладзі гной густа, то не будзе поле пуста. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Добра ўгноіш зямлю, то зьбярэш добры ўраджай" (тлум. інф.).

Кожнаму дразду жаль па свайму гнязду. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Кожнаму чалавеку мілыя тыя мясціны, дзе нарадзіўся і вырас.

Кожнаму свая балячка баліць. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1998. Заполле Кос.

У кожнага свая бяда, кожнаму сваё найперш баліць.

Кожная галава свой розум мае. Рабчэня Т.В., 1972 г.н., 2009. Квасевічы Квас.

Пра неаднолькавасць, рознасць людзей.

Кожная птушка па-свойму гняздо ўе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Кажны чалавек ладзіць сваё жыцьцё так, як лічыць патрэбным" (тлум. інф.).

Кожны гад цяплу рад. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1996. Заполле Кос.

Кожная жывая істота радуецца цяплу.

Кожны кулік сваё балота хваліць. Дайлід В.В., 1984 г.н., 2010. Івацэвічы.

Кожны хваліць сваё, да чаго прывык, з чым зрадніўся.

Кожны на свой капыл цягне. Ёвік У.П., 1924 г.н., 1996. Кушняры Падст.

"*Кажны стараяцца схіліць, каб рабілі так, як ён хоча, як ён думая*" (тлум. інф.).

Кожны па сабе мерае. Шчытляк С.В., 1975 г.н., 2011. Заполле Кос.

Кожны мерае ўчынкі іншых людзей па сабе, на сваё разуменне.

Кожны цыган сваю кабылу хваліць. Турчына Н.К., 1922 г.н., 1995. Грыўда Міл.

Кожны хваліць тое, што дарагое яму, блізкае, роднае.

Колькі не таіся, вош на лоб выпаўзе. Хацімка К.П., 1891 г.н., 1974. Гошчава Стайк.

Таемнае ўсё роўна стане яўным.

Конская (каровячая) маці не звялася. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 2003. Заполле Кос.

Так супакойваюць чалавека, які панёс страту ў гаспадарцы.

Конь на чатырох нагах, ды і то спатыкаецца. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 1995. Руда Падст.

Так кажуць, калі просяць дараваць благі ўчынак.

Конь не бяжыць – хвост падвяжы, жонка не любіць – грошы пакажы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Корміш мукою, то йдзе рукою. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Пастараясься, патурбуясься, то і ў гаспадарцы ўсё ўдаецца: і вадзіца, і плодзіца*" (тлум. інф.).

Коса, крыва, абы жыва. Зубко Л.У., 1935 г.н., 1998. Бялавічы Кос.

"*Усякая бывае ў люцкім жыцьці, і добрае, і благое, трэба дзякаваць богу за тоя, што жывеш*" (тлум. інф.).

Кось-кось – ды ў аглоблі. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

Кажуць так пра таго, хто спачатку абяцае залатыя горы, а пасля падманам дамагаецца карыслівых мэтаў.

а) Кось-кось да аброку, а пасля па боку. Зайка К.В., 1972 г.н., 1987. Заполле Кос.

б) Кось-кось, пакуль не запрог, а запрог, то пугаю. Голуб І.В., 1931 г.н., 2001. Скураты Квас.

Крадзеным не разжывешся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Усякі крадзеж не на карысць.

а) Крадзеным сыты не будзеш. Шчурскі У.Ф., 1911 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

б) На крадзеным не разбагацееш. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Краса да вянца, а розум да канца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Краса мінецца, а розум – не*" (тлум. інф.).

Крумкач крумкачу вока не выкале. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Злодзеі, махляры моцна трымаюцца хаўрусу, іх яднае грэх.

Круці не круці, а грошы плаці. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

"*Зрабіў табе чалавек работу – заплаці яму па праўдзі*" (тлум. інф.).

Круці не круці, а трэба памярці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так жыццё ўладкавана.

Крывога дзерава не выправіш. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Дзерава – дрэва. Натуру чалавека цяжка змяніць.

Куды іголка, туды і нітка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Галоўны ў сям'і – мужчына, гаспадар. Жонцы трэба трымацца гаспадара, слухацца*" (тлум. інф.).

Куды крумкачу ні лятаць – усюды падлу кляваць. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Калі кепскі чалавек, то кепскі ён усюды" (тлум. інф.).

Куды машына, туды і Макрына. Казімірчык Т.Р., 1949 г.н., 2010. Івацэвічы.

"Жыла Макрына. Аўтобусы тады ні хадзілі, то яна прыходзіла да праўленьня калгаса і ехала, куды йшла машына: у Косава – значыць, у Косава, у Ружаны – значыць, у Ружаны. Гэдык цяпер кажуць на жанчыну, якая бадзяяцца бяс справы, добрую гультайку" (тлум. інф.).

Куды ні кінь – усюды клін. Паляшчук В.Д., 1931 г.н., 2001. Юкевічы Стайк.

Пра цяжкае, бязвыхаднае становішча. І стараецца чалавек, рупіцца, але жыццёвыя абставіны супраць яго.

Купіў бы, ды купіла няма. Стась І.В., 1912 г.н., 1998. Заполле Кос.

Без грошай нічога не купіш.

Купіў бы сяло, ды грошай гало. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Трэба сувымяраць свае жаданні з фінансавымі магчымасцямі.

Купіў, не купіў, абы барыш выпіў. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2013. Косава.

Так хутчэй скажа блазан, рагатун.

Купіш не купіш, а патаргавацца трэба. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

"А чаго тады хадзіць па кірмашы, калі ні таргавацца?" (тлум. інф.).

Курыца спявае на сваю галаву. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць пра таго, хто весяліцца без супыну, у нястрымнай весялосці перабірае меру.

Ладзь воз зімою, а сані летам. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Ладзіць – рамантаваць. Воз – калёсы. У добрага гаспадара гаспадарчы рыштунак павінны быць заўсёды падрыхтаваны да ўжытку.

Лай не лай, а маё аддай. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Забіраць пазычанае бывае цяжка, часам даходзіць да лаянкі.

Ласкавае цяля дзве маткі ссе. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Гэдык і чалавек. Вясёлы ды ласкавы – усім мілы" (тлум. інф.).

Ласкаю і нежывога падымеш. Валах М.А., 1937 г.н., 2009. Бялавічы Кос.

Усе любяць ласкавае слова.

Ласы на чужыя каўбасы. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Кажуць пра таго, хто імкнецца пажывіцца за кошт іншых.

Лепей даць, чым пытаць. Шчурская А.У., 1942 г.н., 1997. Альшаніца Квас.

"Даўней часта хадзілі па вёсцы жабракі, пагарэльцы, старцы, пыталі міласьціну. Людзі йім спачувалі, баючыся, каб йіх самых ні напаткала такая доля" (тлум. інф.).

Лепей за рубель паляжаць, чым за тры нарабіцца. Ціток І.І., 1951 г.н., 1993. Заполле Кос.

Прымаўка савецкай пары, калі існавала ўраўнілаўка.

Лепей з разумным згубіць, чым з дурным знайсці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Бо з дурным чалавекам цяшко паразумецца, прыйсьці да згоды, то лепяй ні зьвязвацца" (тлум. інф.).

Лепей кепска ехаць, чым добра ісці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Лепей позна, чым ніколі. Зайка Т.В., 1973 г.н., 1987. Заполле Кос.

Лепей працу зрабіць пазней, чым не зрабіць зусім.

Лепей чакаць, чым выглядаць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Так атказваюць дзяўчаты, якія выходзяць замуж за хлопца, якому трэба йсьці ў вармію" (тлум. інф.).

Лепш блізкі сусед, чым далёкая радня. Мігель М.В., 1962 г.н., 1974. Заполле Кос.

"Часам сусед бліжэйшы за самую блізкую радню" (тлум. інф.).

Лепш везці воз грабу, як адну бабу. Шчурко У.І., 1961 г.н., 1976. Заполле Кос.

Баба – жанчына. *"Калі гэтая баба бурклівая, зьвяглівая"* (тлум. інф.).

Лепш дзеверы чатыры, чым залвіца адна. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Дзевер – мужаў брат. Залвіца – мужава сястра. Прыйшла ў сям'ю маладая жанчына, дык незамужняя залвіца стараецца братавую прынізіць, падкрэсліць, што яго выбар няўдалы.

Лепш сваё старое, чым чужое новае. Аўласевіч С.С., 1921 г.н., 2001. Няхачава Стайк.

Лепш карыстацца хоць старым, але сваім.

Лепш сем раз згарэці, чым раз заўдавеці. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Бо ўвесь клопат па доглядзе дзяцей кладзецца на плечы ўдаўца.

Лепш хлеб з вадою, чым пірог з бядою. Арцяшук А.М., 1961 г.н., 1976. Заполле Кос.

Матэрыяльныя нястачы нішто ў параўнанні з душэўным спакоем.

Летам кожны кусток начаваць пусціць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Летам нагою, а зімою рукою. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Парупішся летам, зімою як знойдзеш.

Лёгка пазычаць – цяжка аддаваць. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2005. Альшаніца Квас.

"Пазычаяш чужоя, аддаеш сваё" (тлум. інф.).

Лёгка прыйшло, лёгка і пайшло. Рабчэня Т.І., 1942 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Дасталося нешчо бясь цяшкасьці альбо дарэмна, то ні трэба шкадаваць, калі набытае згубіцца, змарнуяцца" (тлум. інф.).

Лёгка сказаць, ды цяжка зрабіць. Вайцяшук М.Т., 1916 г.н., 1995. Верашкі Квас.

Лёс свой і на кані не аб'едзеш. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1996. Заполле Кос.

Жыццёвая дарога доўгая; што табе прызначана, тое і будзе.

Ліха перамелецца – мука будзе. Здзітавец С.І., 1921 г.н., 1995. Бусяж Міл.

Усё ў жыцці прамінае, трэба спадзявацца на лепшае.

Ліха ў вадзе не тоне і ў агні не гарыць. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1984. Заполле Кос.

Калі прычэпіцца ліха, то цяжка яго пазбыцца.

Ліхога бортніка і мёд горкі. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Як ліхі чалавек, то чыста ўсім нямілы" (тлум. інф.).

Ліхое ляціць ды ў вочы глядзіць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Трэба быць пільным, бо часта ліхі чалавек лёстачкі патпуская, каб убіцца ў ласку" (тлум. інф.).

Ліхой скулы не чапай. Саломенік І.І., 1928 г.н., 1995. Падстарынь Падст.

Не чапай, асцерагайся ліхога чалавека.

Ліхому чалавеку нічым не дагодзіш. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

"Ты яму душу выкладзі, усё роўна кепскі будзяш, ні дагодзіш" (тлум. інф.).

Лішняга і свінні не ядуць. Маскалюк М.А., 1961 г.н., 1976. Заполле Кос.

"Ва ўсім павінна быць мера" (тлум. інф.).

Лішняя капейка ў кішэні не муляе. Касавец В.Р., 1921 г.н., 1995. Азярцо Падст.

Любіў воўк кабылу – пакінуў хвост ды грыву. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так асуджаюць крывадушнага чалавека, які гаворыць адно, а думае, робіць другое.

Любіш смачна есці, любі і працаваць. Зайка А.С., 1920 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Людзей не судзі, лепей на сябе паглядзі. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Не спяшайся асуджаць за хібы іншых, будзь памяркоўны.

Людзей слухай, але і свой розум май. Куіс М.Д., 1925 г.н., 2008. Косава.

Перасцярога таму, хто жыве чужым розумам.

Людзі – божыя сабакі: на Бога не пагаўкаюць, то адзін на аднаго. Самсановіч К.В., 1972 г.н., 2011. Івацэвічы.

Людзі злосць выліваюць адзін на аднаго.

Людзі на грашах, як воўк на мясе. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1980. Заполле Кос.

Людзям языка не завяжаш. Палонскі І.А., 1932 г.н., 2001. Панкі Люб.

Людзей не прымусіш маўчаць.

Ля гультая – Бог ды я. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Нікому не патрэбен гультай, толькі адзін Бог яшчэ спадзяецца, што ён пераменіцца.

Ляжаш не клятая, устанеш не мятая. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2003. Заполле Кос.

Так кажуць пра адзінокую жанчыну.

Ляжы ляжачку, то з'ясі гарачку, а хто рана ўстае, таму пан Бог дае. Ціток А.У., 1905 г.н., 1985. Заполле Кос.

Заўсёды быў у пашане руплівы, клапатлівы гаспадар.

Лянівому валу і пуга не памагае. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2002. Косава.

"*Як уродзіцца чалавек гультаём, то й грозьбы яму ні страшныя*" (тлум. інф.).

Лянуешся рабіць, то есці не пытай. Шчурко І.П., 1923 г.н., 1982. Заполле Кос.

Магіла ўсіх прымае. Шчурскі У.Ф., 1911 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

Перад смерцю ўсе роўныя.

Маім салам ды мне губы мажуць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Маім набыткам мяне частуюць, выдаючы ўжэ за свой" (тлум. інф.).

Маладога кроў грэе. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

"Малады – рухавы, хуткі, на ём аш скура гарыць, яму і ў марос цяпло. А стары мерзьня, яго кроў ні грэя" (тлум. інф.).

Маладым весяліцца, а старым маліцца. Верабей М.Ф., 1924 г.н., 1998. Аўсто Стайк.

На ўсё свая пара.

Малако ў каровы на языку. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Косава.

Чым лепей карову накорміш, тым больш яна дасць малака.

Мала пражыта, ды многа пералсыта. Баркоўская Г.Ф., 1924 г.н., 2005, Альба Квас.

Так кажа пра сябе чалавек з няпростым лёсам.

Мала чые бычкі, абы нашы цяляткі былі. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2003. Скураты Квас.

"Гэтак аткажуць бацькі, калі йім папракаюць, што дачка нагуляла дзіця" (тлум. інф.).

Маленькі сабачка да смерці шчаня. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Малы ростам чалавек заўсёды выглядае маладзейшым.

Малы жук ды вялікі гук. Бурдзь Н.М., 1975 г.н., 1990. Заполле Кос.

Малы начальнік, а гонару, пыхі многа.

Малыя дзеткі – малыя бедкі, вялікія дзеткі – вялікія бедкі. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Малыя дзеці – пры бацьках, на вачах. А вырастуць, разьедуцца – адны трывогі, перажываньні за йіх" (тлум. інф.).

Малыя дзеці – рукі баляць, вялікія – сэрца баліць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

Малыя дзеці спаць не даюць, вялікія – сам не заснеш. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

а) Малыя дзеці спаць не даюць, вялікія дзеці жыць не даюць. Мікалайчык Л.А., 1930 г.н., 2004. Боркі Падст.

Маўчыш, то двух навучыш. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Улезяш у сварку, пачнеш крычаць, пасварысься. Вымаўчыш, выбачыш – і ат сябе адвядзеш бяду, і другі сьціхня" (тлум. інф.).

а) Хто маўчыць, той двух навучыць. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Хто вымаўчыць, выбачыць, той патушыць спрэчку.

Маці наб'е, то ніхто не бачыць, а мачыха наб'е – усе бачаць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Маці парвала пазуху, дзецям хаваючы, а дзеці парвалі пазуху, ад маці хаваючы. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2004. Размеркі Стайк.

"Маці стараяцца ўсё лепшая дзецям аддаць, а дзеці часам забываюць пра маці, думаюць толькі пра сябе" (тлум. інф.).

Мачыха – не маці, не дасць паспаць дзіцяці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Што тут казаць? Мачаха – ні родная маці, ні ўсякая пашкадуя" (тлум. інф.).

Мая доля пад вярбою. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра нешчаслівую долю. *"Мая доля як пахілая вярба"* (тлум. інф.).

Меней гавары, а больш рабі. Сяўчук Л.А., 1905 г.н., 1983. Бялавічы Кос.

Меней знаеш – лепей спіш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Чым менш пасвечаны ў чужыя таямніцы, тым спакайней.

Менш кусай, то больш з'ясі. Фядосік М.К., 1928 г.н., 1998. Гошчава Стайк.

Так кажуць сквапнаму чалавеку.

Міла ці няміла, а купіў, то еж. Собаль П.З., 1927 г.н., 2003. Квасевічы Квас.

"Купіў які тавар – ні выкіняш, будзяш насіць, ажаніўся – жыві, вочы бачылі, шчо выбіралі" (тлум. інф.).

Млін меле – мука будзе, язык меле – бяда будзе. Белаблоцкі В.Я., 1905 г.н., 1985. Заполле Кос.

Непрадуманае слова часта прыводзіць да бяды.

Могліц дзявочых няма. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажа жанчына, якая, усё жыццё несучы ў сабе надзею на сямейнае шчасце, так і не выйшла замуж. Але смерць усіх раўняе.

Мой бацька, як хачу, так і плачу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Сваю бяду кожны па-свойму перажывае.

Мокраму дождж не страшны. Дылюк Г.В., 1959 г.н., 2012. Івацэвічы.

Чалавек, які перажыў вялікую бяду, не баіцца дробязных непрыемнасцяў.

Мужык дурны, як варона, а хітры, як чорт. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

Мужык дзе розумам не дойдзе, то хітрасцю возьме.

Мужыку жонка, як у небе абалонка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Абалонка – тут: прасвет у хмарным небе.

Мужыку жонка, як у вакне абалонка: згніла – паставіў другую. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2006. Скураты Квас.

"Дайней шкла ні было, то ў вокны нацягвалі пузыры. Згніе, то мянялі на новы. Гэдык і мужык: памрэ жонка, то хутчэй шукая другое" (тлум. інф.).

Мужык у халупе, што скула на дупе. Шчурко Л.І., 1949 г.н., 2009. Заполле Кос.

"Дайней мужык мала калі затрымліваўся ў хаці: мужчынская работа найболей на дварэ. У хаці гаспадарыла жанчына. Калі ж ён заставаўся, то лес с павучаньнямі й папрокамі. Сваім буркаценьнем злаваў жонку" (тлум. інф.).

Мы – у свет, а доля – услед. Кухценя П.М., 1923 г.н., 1996. Сенькавічы Падст.

Куды б ні паехаў, ад сябе не ўцячэш: твая доля з табою.

Мякка сцеле, ды мулка спаць. Куратнік І.С., 1915 г.н., 1997. Гічыцы Ягл.

Пра таго, хто многа абяцае, але нічога не выконвае.

Мяці смецце на сваім надворку, на чужым гаспадары падмятуць. Карпенка В.М., 1926 г.н., 1994. Заполле Кос.

"Дбай пра спакой і мір у сваёй хаці, у чужой разьбяруцца бесь цябе" (тлум. інф.).

На адным месцы і камень мохам абрастае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Трэба пільнавацца роднага кута. Пераязджаючы з месца на месца, траціш нажытае.

На Беларусі і пчолы як гусі. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

У роднай староньцы ўсё лепшае, чым на чужыне.

На бітай дарозе трава не расце. Рабчэня У.І. 1940 г.н., 1998. Заполле Кос.

Поспех чакае чалавека тады, калі ён ідзе сваёй, няходжанай дарогай.

На благое доўга вучыцца не трэба. Букшта В.К., 1938 г.н., 2001. Сенькавічы Падст.

Дрэнны прыклад заразлівы.

а) На благое вучыць не трэба – сам навучыцца. Зайка С.М., 1947 г.н., 2002. Косава.

На Бога спадзявайся, але ж і сам старайся. Кар'евікоў В.М., 1975 г.н., 1986. Бялавічы Кос.

На бяду мала трэба. Голуб М.С., 1951 г.н., 2001. Квасевічы Квас.

Бяда прыходзіць раптоўна, нечакана.

На бяседзе – усе суседзі, а па бядзе – хто дзе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Хто твае сапраўдныя сябры, даведаешся, як напаткае няшчасце.

Навалачка дзярэцца – на новую бярэцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Не трэба доўга бедаваць, ва ўсякіх варунках трэба захоўваць аптымізм.

На век не нагуляешся, не выспішся на век. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

На воўка памоўка, а мядзведзь спадцішка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Вінавацяць аднаго, але сапраўдны віноўнік іншы.

Навука хлеба не просіць, а хлеба дае. Шчурко А.А., 1972 г.н., 1987. Заполле Кос.

Пра важную ролю ведаў, адукацыі.

Навуку за плячыма не насіць. Бурвін К.А., 1937 г.н., 2005. Бялавічы Кос.

Навучы дурня Богу маліцца, то ён лоб разаб'е. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Ва ўсякай справе павінна быць пачуццё меры.

Нагаварыў цэлае бярэмя і ўсё лесам. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра бязладную, бязглуздую гаворку.

На гнілое дзерава ўсе козы скачуць. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Да хворага чалавека ўсе балячкі прыстаюць.

На гультая – пан Бог ды і я, а рабоча няхай балбоча. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Рабоча – тут: працавіты чалавек. Балбоча – тут: старанна працуе. "*Гультай лёхко пражыве, а старанны, руплівы чалавек увесь век работай душыцца*" (тлум. інф.).

На гэтае лета добра і гэта. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

"*Трэба дзякаваць богу за тоя, што дае, нават калі лето было неспрыяльнае*" (тлум. інф.).

Надакучыць летам весніцы адчыняючы, а зімою нос уціраючы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Прышло цяпло – усе ў руху, толькі вешнічкі рыпяць, а зімой хаваюцца па хатах" (тлум. інф.).

Надарыў Бог Мікіту на валакіту. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Цяжка простаму чалавеку знайсці праўду.

На другі век не станеш. Карловіч І.П., 1914 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Хочацца пажыць, ды здароўя німа: на другі век ні станяш" (тлум. інф.).

Над сіратою і Бог з калітою. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1975. Заполле Кос.

Каліта – тут: жабрачая торба. *"Нават бог беднай сіраце шчасьця ні дае"* (тлум. інф.).

Наеты з галоднага не спагадае. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Наеўся дабра – напіўся з вядра. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Калі смачнаго паясі, то ў смак і вады зь вядра нап'есься" (тлум. інф.).

Наехалі госці на бабіны косці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Госьці – добра, але колькі клопату гаспадыні, каб йіх добра сустрэць, пачаставаць" (тлум. інф.).

На загуменне ад'ехалася, і ўжо роднага слова за грошы ў яе не купіш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Загуменне – месца, прастора за вясковымі гумнамі. Так смяюцца з чалавека, які ганьбуе сваёй мовай.

Назад толькі ракі ходзяць. Гоган І.Я., 1931 г.н., 2004. Заполле Кос.

Адступаць ад сказанага, абяцанага нельга.

На зямлі не будзеш багаты, будзеш гарбаты. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2011. Заполле Кос.

Цяжкая праца селяніна.

На каго Бог, на таго і людзі. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"І так чалавеку ні шанцуя, а тут яшчэ й людзі навярнуліся" (тлум. інф.).

На лечаным кані доўга не наездзіш. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2009. Грыўда Міл.

Старое, карыстанае, зношанае доўга не паслужыць; чалавек без здароўя ўжо не здольны на ўсю сілу рабіць.

На ліху едзеш і ліхам паганяеш. Макарэвіч Т.І., 1935 г.н., 2001. Галенчыцы Ягл.

Калі не пашанцуе ў жыцці, то цяжка вылезці з бяды, нядолі.

На магілу свінні плакаць не прыйдуць. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2006. Стайкі Стайк.

Гэтак кажа той, каго папракаюць, што ён не ў пару ўправіўся па гаспадарцы.

На назе бот рыпіць, а ў гаршку трасца кіпіць. Пропер А.А., 1950 г.н., 2005. Верашкі Квас.

"Сам сябе ўквечвая, упрыгожвая, траціць грошы на ўбраньне, а ў засеках пуста" (тлум. інф.).

На наш век дурняў хопіць. Вайцяшук М.Т., 1916 г.н., 1995. Верашкі Кос.

Цынічнае выказванне чалавека, які жыве за кошт іншых.

Наняўся, як прадаўся. Мяхведзь К.П., 1925 г.н., 1995. Руда Падст.

Наняты чалавек бяспраўны, ён выконвае ўсё, што яму скажуць.

На першы дзень госць – золата, на другі – серабро, на трэці медзь – дахаты едзь. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Ва ўсім трэба ведаць меру.

На свае рукі шукаеш мукі. Здзітавец А.У., 1974 г.н., 1989. Заполле Кос.

"Работа заўсёды знойдзяцца, але ні трэба сябе замучваць ёю, усю ні пераробіш" (тлум. інф.).

На сваім надворку і сабака пэвен. Прыступчык М.В., 1925 г.н., 2003. Падстарынь Падст.

Пэвен – пэўны, упэўнены. Сярод сваіх людзей адчуваеш сябе ўпэўнена, вольна.

а) На сваім сметніку і певень гаспадар. Гойшык І.І., 1923 г.н., 1996. Размеркі Стайк.

У сваіх людзях смела сябе пачуваеш.

На сярдзітых воду возяць. Пархута Г.І., 1927 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Так кажуць таму або пра таго, хто раздражнёны, чый гнеў нічым не апраўданы.

На́ табе, Божа, што мне не гожа. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2003. Скураты Квас.

Пра таго, хто пад выглядам дабрадзейства дорыць непатрэбную рэч.

На той свет з сабою не забярэш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра залішняе назапашванне багацця.

На тым свеце ўсе роўныя будзем. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

На ўсё ёсць пара. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

У свеце існуе пэўная заканамернасць.

а) Усё добра ў пору. Шчурко І.М., 1974 г.н., 1989. Заполле Кос.

На хаценне ёсць цярпенне. Голуб І.В., 1931 г.н., 2003. Скураты Квас.

Г. зн. не трэба патураць усякім капрызам.

Начная зязюля дзённую перакукуе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Жонка лёстачкамі, ласкавым вуркатаннем пераменіць насуперак свекрыві думкі мужа, настоіць на сваім.

На чужое дабро вочы гараць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., Размеркі Стайк.

Так кажуць пра зайздроснага, сквапнага чалавека.

На чужой старонцы і сабаку на "вы" называюць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

У чужых людзях нязвыкла, няўтульна.

На чужыне і жук мяса. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"На чужыне ніколі ні ражжывесься. Німа лепяй як дома" (тлум. інф.).

На чыім возе еду, таму песню спяваю. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Мусіш дагаджаць таму, ад каго залежыш.

Наша Сора то шые, то пора. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

З пэўнай іроніяй кажуць пра таго, хто ўвесь у працы, але плёну не відаць.

Нашто прадаваў, калі шкадаваў. Букшта В.К., 1938 г.н., 2001. Сенькавічы Падст.

Не варта шкадаваць таго, што збыў.

Не адно ліха, дык другое. Валошчык Г.У., 1938 г.н., 2002. Косава.

Так кажуць пра чалавека, якому проста не шанцуе.

Не балеў мне па табе трыбух, не баліць і дух. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Гэдык казала сьвякроў пра нявестку" (тлум. інф.).

Не бачыць сава, якая сама. Зубко Л.М., 1968 г.н., 1983. Бялавічы Кос.

Перш чым каго асуджаць, паглядзі на сябе.

а) Не гудзі, на сябе паглядзі. Савосціна В.І., 1930 г.н., 2008. Косава.

Не бойся звяглівага, а куслівага. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Ні бойся таго, хто крэчма крычыць, бойся таго, хто спацьцішка кусая" (тлум. інф.).

Не будзь плохі, бо з'ядуць блохі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Плохі – спакойны, рахманы, сарамлівы. Г. зн. часам у жыцці і адпор трэба даваць.

Не будзь ра́яны, не будзеш лаяны. Карпенка В.М., 1926 г.н., 1984. Заполле Кос.

"Ні давай парад нікому. Бо ні спраўдзіцца тое, што раілася, то нажывеш бяду, цябе аблаюць" (тлум. інф.).

Не было дабра зранку, не будзе і да вечара. Жылка В.А., 1952 г.н., 1980. Заполле Кос.

Вера ў наканаванасць лёсу. *"Як ні склалася жыцьцё ў маладосьці, то не паправіць яго да старасьці"* (тлум. інф.).

Не бяры нічога, не бойся нікога. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Ні будзеш красьці, будзеш спаць спакойно" (тлум. інф.).

Не варта шкурка вырабу. Крыштопік К.І., 1974 г.н., 1989. Заполле Кос.

Справа, якую задумаў чалавек, неапраўдана затратная.

Не вер каню ў дарозе, а бабе на парозе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

а) Жонцы не вер дома, а каню ў дарозе. Зайка А.С., 1920 г.н., 1988. Бялавічы Кос.

"Жонка можа дома ашукаць, а конь у дарозе зацяцца" (тлум. інф.).

Не выбірай дзеўку ў царкву ідучы, а выбірай лён тручы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Выбірай сабе нявесту за работаю" (тлум. інф.).

Невялікая дажджынка, а работніку перапынка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Не гані Бога ў лес, калі ў хату ўлез. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1988. Заполле Кос.

"Добра чалавеку, а ён хоча яшчэ ляпей" (тлум. інф.).

Не гані каня, глядзі, каб сам за яго не пабег. Ялоўская М.Д., 1929 г.н., 1995. Яблонка Жытл.

Тут перасцярога, папярэджанне таму, хто не клапоціцца пра жывёлу.

Не давай каню пугі, а давай аўсу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Не дай Бог з хама пана. Івановіч Г.К. 1919 г.н., 2001. Халап'я Падст.

"Чалавек, які выляс крышку ў людзі, натто высоко сябе нясе, ні потступу да яго, ні прыступу" (тлум. інф.).

а) Не дай Бог свінні рогі, а мужыку панства. Пархута Г.І., 1927 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Не дай – бяда, і дай – бяда. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Не пазычыш – пакрыўдзіш, але й пазычыш, то папаходзіш, пакуль зышчаш, верняш" (тлум. інф.).

Не да парасят, калі свінню смаляць. Дакучыц С.Р., 1929 г.н., 1996. Ятвезь Квас.

"Як бяда, німа калі думаць пра іншых, трэба ратавацца самому" (тлум. інф.).

Недасол на стол, перасол на галаве. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Перасолянае ніхто ні будзя есьці, толькі давядзе да сваркі" (тлум. інф.).

Не дзьміся, еж тое, што ў місе. Крываль А.І., 1974 г.н., 1989. Заполле Кос.

Так кажуць пераборліваму ў ежы чалавеку.

Не думаў, не гадаў, куды папаў. Свігла В.А., 1958 г.н., 2007. Косава.

"Часам чалавек трапляя ў такую сітуацыю, ажно дзіву даецца" (тлум. інф.).

Не жадай другому, што табе не міла. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

а) Што сабе не жадаеш, то не зыч другім. Гардзейка А.М., 1915 г.н., 1995. Галік Міл.

Залатое правіла маралі.

Не жаніўся – тры ганучы, ажаніўся – тры ганучы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра няўдалую жонку. *"І пасагу за сабой ні мела, ды яшчэ німа паратку ў хаці"* (тлум. інф.).

Не заглядай на чужую жонку, бо вочы пакосіш. Высоцкая Н.А., 1914 г.н., 1995. Юкевічы Стайк.

Не зайздросці чужому, сваё май. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

"Дрэнная звычка – зайздрасьць, старайся лепяй сам здабыць, каб і ў цябе было" (тлум. інф.).

Не запрог, не нукай. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2000. Заполле Кос.

Ніхто не мае ўлады над чалавекам, ён вольны, і не трэба папіхаць ім.

Не за сваю справу не бярыся. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1996. Заполле Кос.

Не заўсягды, як на Дзяды. Паляшчук В.Д., 1931 г.н., 2001. Юкевічы Стайк.

На Дзяды, калі памінаюць продкаў, стол асабліва багаты.

Не злавіў за руку, не кажы, што злодзей. Серы В.У., 1974 г.н., 1989. Заполле Кос.

Асцерагайся вінаваціць чалавека, калі няма пераканаўчых доказаў.

Не знаеш роду – не жаніся. Макарчэня Н.У., 1977 г.н., 1992. Бялавічы Кос.

"Даўней пільна глядзелі, якого роду жаніх альбо нявеста" (тлум. інф.).

Не з нас пачалося, не намі і скончыцца. Ляховіч П.У., 1934 г.н., 1995. Гладышы Міл.

Жыццёвыя праявы бясконцыя, як само жыццё.

Не з усякае хмары дождж. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Казаць, абяцаць можна, але верыць сказанаму, абяцанаму не заўсёды трэба.

Не зыч ліха другому, каб не давялося самому. Рамашка У.І., 1931 г.н., 1995. Галынка Міл.

Гавораць так, калі хтосьці жадае бяды іншаму чалавеку.

а) Не капай другому яму, сам у яе ўвалішся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Не ідзі туды, дзе цябе не клічуць. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Г. зн. не будзь надакучлівым, неадчэпным.

Не кажы гоп, пакуль не пераскочыш. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Зрабі тое, што задумаў, а тады будзеш радавацца.

Не кажы – не магу, а кажы – не хачу. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

Кажуць чалавеку, калі бачаць, што ён не хоча дапамагчы.

Не кайся рана ўстаўшы і рана ажаніўшыся. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Так запярэчаць суразмоўцу, які лічыць нейкае дзеянне, учынак дачасным.

а) Не шкадуй рана ўстаўшы і рана ажаніўшыся. Еўтух А.І., 1940 г.н., 1984. Заполле Кос.

Не купі двара, а купі суседа. Пархута Г.І., 1927 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Двор – тут: палац. *"І ў палацы станя жыць кепско, калі сусед ліхі"* (тлум. інф.).

Не мела баба клопату – купіла парася. Шчасная М.І., 1976 г.н., 1990. Бялавічы Кос.

Кажуць пра чалавека, які па сваёй ахвоце здабыў сабе лішні клопат.

Не надзявай рызы, калі не поп. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Не бярыся за тое, чаго не ўмееш рабіць.

а) Не поп, не ўбірайся ў рызы. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"Ні паказвай сябе разумнікам, усе ведаюць, які ты" (тлум. інф.).

Не наеўся, не наліжашся. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Не паспеў своечасова зрабіць, то цяпер і спяшаючыся не зробіш.

Не памірае стары, а паравы́. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

"Памірая той, каму прыйшла пара. Сьмерць ні глядзіць: стары ты ці малады" (тлум. інф.).

Не плач: яшчэ свіная маці не звялася. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць таму, хто бядуе, плача аб страце ў гаспадарцы: згінула карова ці што інш.

Не плюй у ваду – піць будзеш. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2002. Заполле Кос.

"Ні гань, ні гняві людзей: табе зь йімі жыць" (тлум. інф.).

Не рабі дабра – не мецьмеш зла. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1996. Заполле Кос.

"Часам зробіш чалавеку дабро, але ні дагодзіш, вось ён на цябе крыво й паглядая" (тлум. інф.).

Не рабі ліхога – не бойся нікога. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1998. Даргужы Міл.

"Людзям дабро трэба рабіць" (тлум. інф.).

Не работа страшыць гаспадара, а турбота. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Косава.

"Каб зрабіць задуманае, трэба добра парупіцца" (тлум. інф.).

Не радзіся красным, а радзіся шчасным. Зайка А.П., 1911 г.н., 1983. Заполле Кос.

Прыгожы чалавек не заўсёды шчаслівы.

Не радуйся, дзядку, з майго ўпадку. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2006. Заполле Кос.

"Бо сёньня ў мяне, а заўтра ў цябе" (тлум. інф.).

Не радуйся (не смейся), рабе́, бо будзе і табе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Не цешся з чужое бяды, бяда можа спаткаць і цябе.

а) Не радуйся чужой бядзе – да цябе прыйдзе. Горбач Р.І., 1961 г.н., 2012. Івацэвічы.

б) Не смейся чужой бядзе: цябе не міне. Шчурко С.В., 1977 г.н., 1991. Бялавічы Кос.

Не раскусіўшы арэха, зерне не з'ясі. Жук Дз.А., 1919 г.н., 1995. Жамайдзякі Міл.

Не паспытаўшы, не набраўшыся вопыту, плёну добрага не чакай.

Не смейся, квасок, ты сам з трасок. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Ні сьмейся з другого: ты нідалёко адышоў ад яго" (тлум. інф.).

Не судзі нікога – не будзеш сам суджаны. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2002. Заполле Кос.

Не тады сабак кормяць, як на паляванне ідуць. Бакавец У.М., 1950 г.н., 2008. Івацэвічы.

Да ўсяго трэба рыхтавацца загадзя. Кажуць тады, калі выяўляецца непадрыхтаванасць, непрадуманасць у справе.

Не такі страшны чорт, як яго малююць. Зайка С.В., 1975 г.н., 1990. Заполле Кос.

Не трэба баяцца нечага новага.

Не так шкоды, як выгоды. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Чалавек жыве адзін, на прасторы. Усюды палеткі засеяны. Трэба пільнаваць жыўнасьць, каб не нарабіла шкоды, патравы. Але затое на свабодзі, а ні ў сяле, у таўкатні" (тлум. інф.).

Не тая маці, што нарадзіла, а тая, што выгадавала. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2006. Стайкі Стайк.

Не той ліхі, хто крычыць, а той ліхі, хто маўчыць. Касавец В.Р., 1921 г.н., 1996. Азярцо Падст.

Трэба баяцца таго, хто спадцішка, моўчкі кусае.

Не той прыяцель, хто мёдам мажа, а той, хто праўду кажа. Вайцяшук М.Т., 1916 г.н., 1995. Верашкі Квас.

Гэтак кажуць тады, калі даюць ацэнку сапраўднаму сябру.

Не толькі на Бога спадзявайся, але і сам старайся. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Не ўдалося бабе забіць лося. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі задуманае не ўдалося, не спраўдзілася.

а) Хацеў забіць лося, ды не ўдалося. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Думаў і натто зарабіць на сьвіньнях да каравах, па пяцёро трымаў, ды ні ўдалосё: грошы памяняліся" (тлум. інф.).

Не ўмееш баўкун класці – не лезь на яго. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Баўкун – адмысловы воз. Г. зн. не бярыся не за сваю справу. *"Як ні ўмееш баўкун класьці, то ні лесь на яго, бо абернесься"* (тлум. інф.).

Не ўмееш муціць, то й не бярыся. Доўжык В.Ф., 1906 г.н., 1985. Заполле Кос.

Муціць – маніць.

Не ўсе разам плачуць, не ўсе разам скачуць. Здзітавец М.М., 1885 г.н., 1966. Заполле Кос.

"У адных – вясельле, а ў другіх – хаўтуры" (тлум. інф.).

Не ўсё трэба гаварыць, што знаеш. Саўчук М.Р., 1922 г.н., 1997. Жытлін Жытл.

Часам сказанае не прыносіць карысці.

Не хвалі сябе, няхай людзі пахваляць. Жылка В.А., 1952 г.н., 2002. Заполле Кос.

Людзі дадуць аб'ектыўную ацэнку тваёй вартасці.

Не чапай дурня, а то бяды не абярэшся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Так папярэдзяць таго, хто звязваецца з неразумным чалавекам.

Ніхто наперад не знае, што каго чакае. Макрушыц А.М., 1972 г.н., 1987. Бялавічы Кос.

Пра нявызначанасць лёсу.

Ніхто не бачыць, як сірата плача, а бачаць, як скача. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Ніхто не ведае, як хто абедае. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1975. Заполле Кос.

Праўды пра сямейнае жыццё іншых людзей да канца ніхто не ведае.

Ніхто праўды не любіць. Макарчэня П.Ф., 1914 г.н., 1983. Заполле Кос.

Ніхто сабе не вораг. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Ніхто сабе ліха не жадае.

Новае сітка на калочку, а старое на палку валяецца. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Новы чалавек карыстаецца большай увагай, чым іншыя людзі.

Новая мятла па-новаму мяце. Клютко Р.А., 1960 г.н., 2003. Аўсто Стайк.

Новы начальнік наводзіць свае парадкі.

а) Новае памяло па-новаму мяце. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

б) Новы венік па-новаму мяце. Кавальчук М.Р., 1944 г.н., 1998. Аляксейкі Стайк.

в) Новы поп – новыя парадкі. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2005. Альшаніца Квас.

Ногі ў вадзе – галава ў бядзе. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Косава.

"*Даўней натто баяліся прастудзіцца, бо цяшко было вылячыцца ад запаленьня лёхкіх*" (тлум. інф.).

Нуда горшая за каросту. Красная Н.Р., 1929 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

Нуда душу выядае, ад яе цяжка пазбавіцца.

а) Нуда горшая за хваробу. Ялоўская А.І., 1926 г.н., Зыбайлы Жытл.

Нябожчык на лаве, а сена грабі. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Якія б ні былі пільныя справы, усё кідай, а сено грабі – даражы пагодлівым днём*" (тлум. інф.).

Нявестка – чужая костка, свякроў – чужая кроў. Шчурко Л.М., 1971 г.н., 1985. Заполле Кос.

"*Нявестка – ні дачка, а сьвякроў – ні маці*" (тлум. інф.).

Нявінныя слёзы дарма не мінаюць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"*Бох е на сьвеці: ліха будзе пакарана*" (тлум. інф.).

Няма галавы без воласа, а поля без коласа. Здзітавец М.М., 1885 г.н., 1966. Заполле Кос.

Так кажуць, калі хочуць апраўдаць сваю безгаспадарчасць.

Няма горшай кары, як жыццё не ў пары. Собаль А.С., 1927 г.н., 2010. Заполле Кос.

"Кажны чалавек мусіць ажаніцца, так нам нададзено" (тлум. інф.).

Няма дроў – будуйся, няма хлеба – жаніся, няма грошай – судзіся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Пачнеш будавацца – трэскі будуць, будзяш жаніцца – на каравай мукі дастаняш, будзяш судзіцца – пойдзяш грошы пазычаць" (тлум. інф.).

а) Няма хлеба – жаніся, людзі нанясуць, няма дроў – будуйся, трэскі будуць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Няма кахання без абдымання. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Любіць маладыя, то й абдымаяцца, слых чалавек мая, то песьні сьпявая, а музыка грая" (тлум. інф.).

Няма лесу без воўка, а сяла без злодзея. Станкевіч Т.А., 1970 г.н., 1985. Заполле Кос.

"У гурце, кампаніі заўсёды знойдзяцца чалавек, які выславіць усіх сваімі благімі ўчынкамі" (тлум. інф.).

Няма ні акыш, ні аюсь. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Кажуць пра гультая, у якога пусты хлеў.

Няма рыбы без косці, а чалавека без злосці. Лісок М.І., 1932 г.н., 1996. Альшаніца Квас.

Кожнага чалавека можна вывесці з цярпення.

Няма смачнейшай вадзіцы, як з роднай крыніцы. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Так кажуць, калі хочуць выказаць замілаванне да роднага краю.

Няма статку – няма ўпадку. Шчурко Г.А., 1961 г.н., 2006. Заполле Кос.

Няма такіх грабель, каб ад сябе граблі. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1991. Альшаніца Квас.

Кожны стараецца для сябе і на сваю руку.

Няма той хаткі, каб не было звадкі. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2002. Скураты Квас.

У кожнай сям'і здараюцца нелады, непаразуменні, сваркі.

Няма шчасця зранку, не будзе і ўвечары. Зеляня М.М., 1944 г.н., 2001. Квасевічы Квас.

"*Калі нарадзіўся чалавек зь нешчасьлівым лёсам, то й да канца шчасьця ні будзя*" (тлум. інф.).

Няпраўдаю свет пройдзеш, ды назад не вернешся. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2006. Стайкі Стайк.

"*Бо табе ўжэ ніхто ні паверыць, веры ні будзе табе*" (тлум. інф.).

Няпрошанаму госцю лыжкі няма. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Няхай валяецца: свайго дачакаецца. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

На ўсё свая пара.

Няхай мужык як лапаць, абы за ім не плакаць. Хацімка К.П., 1891 г.н., 1974. Гошчава Стайк.

"*І маруда, і нехлямяжы, і брыткаваты, а мы зь йім ладзілі, бо добры быў, шкадаваў мяне*" (тлум. інф.).

Няхай п'е мора, хопіць і берагам. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2009. Заполле Кос.

"*Зазроны, сквапны чалавек усяго не пабярэ, застанецца й нам*" (тлум. інф.).

Няхай таго пярун спаліць, хто сам сябе зганіць. Верабей Н.С., 1930 г.н., 1998. Аляксейкі Стайк.

Няхай твая свіння войтам будзе. Шчурко І.П., 1923 г.н., 1991. Заполле Кос.

Гэтак кажа той, хто хоча спыніць доўгую спрэчку.

Няхай той пасціць, хто на печы сядзіць. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

Калі рабіць цяжкую работу, то пра пост няма чаго думаць.

Няхай той певень здохне, якога курыца б'е. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

"*Німа горшай бяды, калі ў сям'і жонка бярэ верх*" (тлум. інф.).

Падман наверх выйдзе. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

Рана ці позна праўда наверх выйдзе, мана раскрыецца.

Пад хворага рук не падкладзеш. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2008. Альшаніца Квас.

"Прас каторы год маці ляжыць, а нічым памахчы ні магу: каб магла, то рукі сваe патклала п, да ні паткладзеш, ні паможа" (тлум. інф.).

Пажывем далей – пачуем болей. Шчурко Т.І., 1969 г.н., 1985. Заполле Кос.

Чым даўжэй чалавек жыве, тым болей ведае.

Пазнаюць дачку і ў андарачку. Зайка А.П., 1911 г.н., 1986. Заполле Кос.

Пазнаюць добрую дзяўчыну і не прыбраную, па яе рабоце.

Пазычаеш чужое, аддаеш сваё. Саўчук М.Р., 1922 г.н., 1997. Жытлін Жытл.

Такі чалавек: сваё аддаваць шкада.

Пайдзі да людзей, то пачуеш, што ў цябе дома робіцца. Барташэвіч Н.П., 1949 г.н., 2001. Яблонка Жытл.

"Як ні стараясься захаваць у тайні, што робіцца ў тваёй хаці, усё роўна людзі неяк даведаюцца, стануць гаварыць" (тлум. інф.).

Пайшла смерць па пана і сама прапала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Багаты чалавек мая доступ да дактароў, яго добра лечаць, то ён доўго жыве" (тлум. інф.).

Пакараў Бог Мікіту на валакіту. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Цяшко знайсьці праўду ў чыноўнікоў, папаходзіш, усю душу выматаюць, пакуль толку даб'есься" (тлум. інф.).

Пакуль высокі нагнецца, то малы наробіцца. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

Так гаворацъ, заступаючыся за чалавека невысокага росту.

Пакуль да Бога, то чэрці душу выматаюць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Дасягненне мэты патрабуе шмат сіл, намагання.

Пакуль да пана, то падпанкі душу вымуць. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2001. Косава.

"Да высокага начальства цяшко дабіцца, бо малыя начальнікі ні пускаюць" (тлум. інф.).

Пакуль жаніцца – усё загаіцца. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так суцяшаюць таго, хто выцяўся, параніўся.

Пакуль з багатага пух, то з беднага дух. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Беднаму цяшко судзіцца з багатым. Бо за багатым грошы і ўлада" (тлум. інф.).

Пакуль не намучышся, то не навучышся. Крыштопік С.В., 1967 г.н., 2003. Зялёны Бор Стайк.

Навука праз муку даецца, патрабуе цярпення, настойлівасці.

а) Трэба намучыцца, пакуль навучыцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пакуль памярці, то трэба яшчэ памучыцца. Шыманчык У.А., 1917 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Шчасьлівы той, каму бох лёхкую сьмерць дае" (тлум. інф.).

Пакуль Піліп прыбраўся, то Мірон насярбаўся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980

"Усякія людзі е на сьвеці: адзін быстры ў рабоці, другі – маруда" (тлум. інф.).

Пакуль свая вош не ўкусіць, то не навучыцца. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1990. Альшаніца Квас.

"Пакуль жыцьцё не навучыць, не заставіць задумацца, то маладыя нікого не слухаюць: ні бацькоў, ні старэйшых" (тлум. інф.).

а) Тады з яго будуць людзі, як свая вош укусіць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. як набярэцца розуму, вопыту.

Пакуль сонца ўзыдзе, то раса вочы выесць. Грудавы Р.А. 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Пакуль жыццё наладзіцца, то здароўе страціш, не будзе калі жыць.

Пакуль тоўсты ссохне, то худы здохне. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Трэба ж тоўстым бараніцца перат худымі, стройнымі, вось і кажуць" (тлум. інф.).

Палюбі мяне чорную, а белую ўсялякі палюбіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Палюбі мяне, як я па-рабочаму апранута, а як апрануся па-сьвяточнаму, тады кажнаму даспадобы" (тлум. інф.).

Па маёй смерці няхай тут хоць выюць чэрці. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Так кажа чалавек з эгаістычнай натурай.

Па малаку ног не павалаку. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Цяжкая праца патрабуе сытнай ежы.

Памалу едзеш – далей будзеш. Бурдзюк У.У., 1970 г.н., 1985. Бялавічы Кос.

Асцярожнасць, разважнасць нікому не пашкодзіць.

Паміраць збірайся, а жыта сей. Карпенка В.М., 1926 г.н., 1984. Заполле Кос.

"Як ні цяшко, а клапаціся пра будучыню: ні ты пакарыстаесься з працы свае, то іншыя дзякуй скажуць" (тлум. інф.).

Пана клянуць, а пан таўсцее. Здзітавец С.І., 1921 г.н., 1995. Бусяж Міл.

Праклёны багатаму не шкодзяць.

Панам сеюць, жнуць і косяць, а сабе хлеба просяць. Мацвіеня В.А., 1917 г.н., 1995. Галік Міл.

Так кажуць, калі хочуць падкрэсліць маёмасную няроўнасць.

Па нітачцы клубок знойдзеш. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

Адна зачэпка дазволіць раскрыць злачынства.

Паны сварацца, а ў мужыкоў чубы трашчаць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Тыя, хто кіруя намі, сварацца, а дастаецца простаму чалавеку" (тлум. інф.).

Папа ведаюць усе, а поп нікога. Суцько М.Д., 1925 г.н., 2003. Була Міл.

"Бо ён адзін на ўсю акругу" (тлум. інф.).

Папала сляпой курыцы зерне. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1994. Заполле Кос.

Так часцей за ўсё чалавек смяецца з самога сябе, калі ўдасца знайсці ці прыдбаць нешта нязначнае.

Папаўся, жучку, у панскую ручку. Лісок М.І., 1932 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Кажуць на чалавека, які трапіў у складанае становішча, а выйсця не відаць.

Папаў у нерат – ні ўзад, ні ўперад. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Гэтак кажуць, калі чалавек трапляе ў складанае, бязвыхаднае становішча.

Папоўскае вока зайздроснае. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

"Папу даюць, а яму ўсяго мало" (тлум. інф.).

а) Папоўскае вока не здаволіш. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

б) Папоўскія вочы завідушчыя, папоўскія рукі заграбушчыя. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1984. Заполле Кос.

Папрацуеш да поту – будзеш есці ў ахвоту. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

Папу і кадзіла не дапаможа. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Кажнаму давядзецца даць атказ за зробленае" (тлум. інф.).

Папытаецца люты, ці добра абуты. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Па раду́ і куры чубатыя. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Дзяцей можна пазнаць па бацьках.

Пасля кашы няма пашы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Пасьля сытнай яды рабіць ні хочацца" (тлум. інф.).

Пасці тады, як няма яды. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пасціць – захоўваць пост.

– Па чыё, воўча, ідзеш? – Па сірочае і па ўдовіна. Емяльянчык В.А., 1957 г.н., 2013. Івацэвічы.

“Воўк ведая, дзе гаспадарка бясь пільнага вока гаспадара, туды й кіруя. Нідзе не шанцуя беднай сіраце і ўдаве, усе беды сыплюцца на йіх” (тлум. інф.).

Пашкадаваў воўк кабылу – пакінуў хвост ды грыву. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Пра крывадушнага, помслівага чалавека: на словах шкадуе, а цішком кусае.

Пашлі дурное, а за ім другое. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Так кажуць пра таго, хто не можа справіцца з простым заданнем.

Першая жонка ад Бога, другая – ад людзей. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“Першая жонка богом, лёсом наканавана, а другую людзі пасваталі” (тлум. інф.).

Пі, піяка, пі, на старасць торба і кій. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Гарэлка прыводзіць да бяды, жабрацтва.

Пісаў пісака – не прачытае сабака. Трында У.Р., 1933 г.н., 1989. Заполле Кос.

Пра таго, хто мае непрыгожы почырк, піша неахайна, брудна.

Піць пі, але розуму не прапівай. Макарэвіч Т.І., 1935 г.н., 2011. Галенчыцы Ягл.

Ва ўсім трэба ведаць меру.

Плакаў Якаў – усё Бог адзінакаў, а як стаў спяваць, то й стаў Бог даваць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Парада нават у самых цяжкіх жыццёвых абставінах захоўваць аптымізм.

Плач, галасі, а рады не дасі. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

"Калі прыйдзя бяда ў хату, то плач, галасі, а рады ні дасі" (тлум. інф.).

Плюй у вочы – скажа: дождж ідзе. Шастала Ю.І., 1938 г.н., 2006. Косава.

Так кажуць пра бессаромнага чалавека.

Пня прыбяры, пень стане харошы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Сьвяточно апраняцца чалавек – пахарашэя, ні пазнаць" (тлум. інф.).

Пойдзеш у свет, і бяда за табою ўслед. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

а) Ты ў свет, і бяда (доля) ўслед. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы Стайк.

Калі трапіў у паласу няўдач, то іх цяжка пазбыцца.

Поп глухім два разы абедню не правіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Трэба быць уважлівым, калі нешта кажуць ці тлумачаць.

Пра воўка памоўка, а ён тут як тут. Зайка А.В., 1970 г.н., 1985. Заполле Кос.

Кажуць, калі ў гаворцы згадваюць чалавека, а ён у гэты момант прыходзіць.

Прадаў кароўку, прадавай і вяроўку. Зайка А.С., 1920 г.н., 1996. Бялавічы Кос.

Страціўшы большае, няма чаго плакаць па малым, дробязным.

Пра свайго гаварыць – душа баліць. Шыманчык У.А., 1917 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Гэтак бядуе чалавек, калі нехта з блізкіх зрабіў учынак, які ганьбіць увесь род.

Праўда вочы коле. Кругляеўскі С.Г., 1931 г.н., 2001. Ёдчыкі Квас.

Праўду не ўсе любяць, бо многім яна як папрок, як выкрыццё.

Праўда даражэйша за грошы. Сяўчук Л.А., 1905 г.н., 1983. Бялавічы Кос.

Праўда крыўдзе вочы павыдзірала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Трэба спадзявацца, верыць у сілу праўды.

Праўда наверх выйдзе. Хацімка К.П., 1891 г.н., 1974. Гошчава Стайк.

"Як ні хаваюць праўды, праўда пераможа" (тлум. інф.).

Праца чалавека лечыць. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

У працы чалавек забывае пра свае хваробы.

Працуй, нябожа, то й Бог дапаможа. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Не спадзявайся на іншых, сам працуй, сам старайся.

Прыгожаму ўсё да твару. Снітка Г.В., 1925 г.н., 2001. Любішчыцы Люб.

Прыгожую дзеўку і добрую карову з сяла не выпусцяць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2010. Размеркі Стайк.

"Так жартуюць: прыгожая дзеўчына і ў сваім сяле ні заседзіцца. А ў гаспадарцы шануюць добрую карову" (тлум. інф.).

Прыехалі новасці з далёкае воласці. Голуб В.І., 1930 г.н., 2005. Скураты Квас.

Так кажуць, каб пасмяяцца з чалавека, які аднекуль прыехаў і забаўляе ўсіх неверагоднымі гісторыямі.

Прыйдзе коза да воза, папытае сена. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі хочуць папярэдзіць таго, хто ганьбуе сваім, родным.

Прыйшла пара – ідзі з двара. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць дзяўчыне, якой прыйшла пара ісці замуж.

Прымаку па баку, а прымачцы – у срачцы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Збыткуюць с прымака, а жонцы збыткі на руку, бо яна ў сябе дома, у бацькоўскай хаці " (тлум. інф.).

Прымачы хлеб сабачы. Здзітавец У.А., 1939 г.н., 1975. Заполле Кос.

Прымак не адчувае сябе гаспадаром у хаце, усе ім папіхаюць.

Пустая бочка моцна грыміць. Бялевіч Г.І., 1950 г.н., 2009. Даргужы Міл.

"Недалёкі, пусты чалавек, якога зрабілі начальнікам, разьвівая бурную дзейнасьць, ад якой мала карысьці" (тлум. інф.).

Пусты колас угару тырчыць. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 1995. Руда Падст.

"У дурного чалавека пыхі, гонару много" (тлум. інф.).

Пусці падсуседа ў хату, а сам з хаты. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

З чужым чалавекам у адной хаце цяжка ўжыцца.

Пусці свінню за стол, то яна і ногі на стол. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Кажуць пра нахабнага, грубага, нявыхаванага чалавека.

П'янаму Бог саломку падсцілае. Прыступчык В.К., 1925 г.н., 2001. Руда Падст.

Гэтак выказваюць здзіўленне: п'яны ўпадзе, а сінякоў не наб'е.

П'янаму і чорт дарогу саступае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"П'янаму саступі, сь п'яным ні сварыся, ні зьвязвайся" (тлум. інф.).

П'яны праспіцца, а дурань ніколі. Мяцечка У.А., 1923 г.н., 2005. Мілейкі Міл.

"Дурны чалавек горшы за п'яніцу. П'яніца хоць прасьпіцца" (тлум. інф.).

Рабіла, не рабіла, абы хараша гаварыла. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Выслоўе з савецкіх часоў.

Рабі, рабі ды папраўся. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Паправіцца – пастарацца. *"Працуеш у калхозі, а дадому прыйдзяш – рабі, рабі ды папраўся: ніхто за цябе ні зробіць тваёй работы"* (тлум. інф.).

Рабіць не грэх, грэх красці. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1975. Заполле Кос.

Так адказвае чалавек, калі яго дакараюць, што працуе ў свята.

Работы ніколі не пераробіш. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2003. Размеркі Стайк.

Радаваўся старац, што прайшоў марац, а настаў май, ды панеслі яго ў гай. Зайка В.А., 1942 г.н., 2014. Заполле Кос.

Пра непрадказальнасць лёсу. Гай – тут: могілкі.

Рада душа ў рай, ды грахі не пускаюць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2005. Размеркі Стайк.

Пра таго, хто хацеў бы дасягнуць нечага, але здольнасцяў на гэта не мае.

а) Хацеў бы ў рай, але грахі не пускаюць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Так кажа той, хто плануе нешта зрабіць, але не мае на гэта магчымасці, сродкаў.

Радасць – весяліцца трэба, гора – памагаць трэба. Здзітавец А.М., 1912 г.н., 1983. Заполле Кос.

Гэта правіла, закон чалавечага сужыцця.

Радня да паўдня, а як сонца зайдзе, яе ніхто не найдзе. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

“Гэдык кажуць, як трапляюць у бяду. Радня суцешыць у бядзе колькі дзён, а табе гараваць гадамі” (тлум. інф.).

Разумны дурному саступіць павінен. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Разумны навучыць, а дурны памучыць. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Разумны не скажа, а дурны не ўбачыць. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

“Разумны чалавек ні скажа, калі ўбачыць нейкую загану ў другім чалавеку, а дурны яе ні ўбачыць” (тлум. інф.).

Рана загоіцца, а ліхое слова не забудзецца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Ранак – панак. Рабчэня Т.І., 1942 г.н., 2001. Заполле Кос.

Раніцай праца асабліва плённая.

Ранняя птушка дзюбку калупае, а позняя вочы прадзірае. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

Пакуль гультай прачнецца, руплівы чалавек ужо наробіцца.

Рамяство за плячыма не носяць. Голуб І.В., 1931 г.н., 2003. Скураты Квас.

Уменне ніколі не пашкодзіць, лішнім не будзе.

Рука руку мые. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1989. Альшаніца Квас.

"*Так кажуць, калі бачаць, што хаўрусьнікі выгароджваюць адзін аднаго, пакрываюць ніпраўду*" (тлум. інф.).

Рыба ў рацэ, а не ў руцэ. Вясна У.Л., 1942 г.н., 2002. Заполле Кос.

Кажуць таму, хто дужа самаўпэўнены і заўчасна радуецца поспеху.

Рыба шукае, дзе глыбей, а чалавек, дзе ляпей. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"*Кажны чалавек імкнецца да лепшага*" (тлум. інф.).

Рэдзька горка – усе ядуць, замуж кепскі – усе ідуць. Зыбайла С.А., 1909 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Сабака і той ласку любіць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2005. Размеркі Стайк.

Усё жывое на зямлі любіць ласку.

Сабака сабаку знае. Лісок М.І., 1932 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Свой свайго пазнае: які сам, такога й шукая*" (тлум. інф.).

а) Сабака сабаку не кусае, знае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Сабаку сем вёрст не дарога. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2005. Размеркі Стайк.

Калі чалавек прагне чагосьці, адлегласць яму не перашкодзіць.

Сава не ўродзіць сакала, а такога, як сама. Зайка А.П., 1911 г.н., 1989. Заполле Кос.

Дзеці заўсёды падобныя да бацькоў, нават у хібах і заганах.

Сам за парог, а язык за пірог. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра нясцерпнае жаданне паласавацца пачастункам.

Сам сябе не хвалі, хай людзі пахваляць. Папко Т.Ф., 1906 г.н., 1995. Мілейкі Міл.

Саступі дурню дарогу – Бог веку прыбавіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"З дурнём ні зьвязвайся, то здаравейшы будзяш" (тлум. інф.).

Сваё дзіця не шчаня, за плот не выкінеш. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

"Якое б ні было дзіця, няхай сабе й шкодлівае, але ж твая крывінка, родная" (тлум. інф.).

Сваё за плот валі, але хвалі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Так ушчуваюць таго, хто пагардліва ставіцца да свайго, роднага.

а) Цыган за плот валіць, а сваё хваліць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Сваё хвалі, але чужога не гань. Лісок Н.В., 1929 г.н., 1932. Альшаніца Квас.

Свайго розуму нікому не ўставіш. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Цяжка змусіць іншага жыць так, як ты лічыш правільным.

Свату першая чарка і першая палка. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2005. Размеркі Стайк.

"Сват запівая маладых, але атрымлівая карбунцоў, калі йіх жыцьцё ні складваяцца" (тлум. інф.). Карбу́нцаў атрымаць – пытлю, прачуханца дастаць.

Сваю долю канём не аб'едзеш. Кухценя П.М., 1923 г.н., 1995. Сенькавічы Падст.

Пра непазбежнасць лёсу.

Свая матка, то галоўка гладка. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

"Свая маці дагледзіць, папесьціць" (тлум. інф.).

Свая ношка не цяжка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

а) Свая сярмяжка нікому не цяжка. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Свая хатка як родная матка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Усё любо, усё міло там, дзе нарадзіўся й вырас" (тлум. інф.).

Свет вялікі, а падзецца няма дзе. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

Так кажа чалавек, якога апанавалі няшчасці, ад якіх ён ніяк не можа пазбавіцца.

Свет не без добрых людзей. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Свіння не з'есць, пакуль не пакачае. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

Кажуць іранічна пра таго, у каго ежа выпала з рук.

Свіння пройдзе і то рохне. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Кажуць услед чалавеку, які не павітаўся.

Святы самі лезуць у хаты. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Даўней людзі былі набожныя, кажны прысьвяток сьвяткавалі" (тлум. інф.).

Сем гадоў у папа і не ведала, што сука без хваста. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Пра таго, хто не хоча ведаць, ігнаруе мясцовыя звычаі.

Сем разоў адмерай, адзін раз адрэж. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Перш чым пачаць нейкую справу, прадумай да дробязяў, як яе будзеш рабіць.

Сем разоў дагадзі, а адзін раз не дагадзі – і кепскі будзеш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Сем разоў жаніўся – усё весяліўся, адзін раз будаваўся – і то падарваўся. Шыманчык В.П., 1910 г.н., 1983. Альшаніца Квас.

Цяжкая, адказная справа – пабудова дома.

Семярым давала, з аднаго пытала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра распусную дзяўчыну.

Сілаю не будзеш мілаю. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2008. Размеркі Стайк.

"Сілаю ні прымусіш любіць" (тлум. інф.).

Сірату лаюць і б'юць, ды плакаць не даюць. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2005. Бялавічы Кос.

Сірочая доля горкая.

Сірочы вянок – з белых квяток. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Нявесьці, у якой жывыя бацькі, у шлюбны вянок уплятаі чырвоную стужку, сіраце – белую" (тлум. інф.).

Сірочы хлеб горкі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

"Кажны сірату куском папракае" (тлум. інф.).

Сірочыя слёзы дарма не прападаюць. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

Напамін пра тое, што крыўдзіць сірату – вялікі грэх.

Скачы, уража, як пан кажа. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Як пачаў служыць уладзі, то будзеш рабіць, як скажуць, як загадають" (тлум. інф.).

Скоры паспех – людзям на смех. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Усялякую працу трэба выконваць акуратна, не спяшаючыся.

Скрыпучае дзерава доўга жыве. Таўрэль У.А., 1938 г.н., 1995. Була Міл.

Часам хваравіты чалавек, які глядзіць самога сябе, жыве даўжэй за здаровага. *"Скрыпучае дзераво перажыве й здаровае"* (тлум. інф.).

Скупы два разы плоціць. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

Той, хто купляе няякасны, але танны тавар, урэшце прайграе, бо змушаны купляць ізноў.

Слаба паеўшы, на азярод глянеш – і зноў есці хочацца. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Азярод – прыстасаванне са слупоў і жэрдак для прасушвання снапоў, травы.

Слёз не пераплачаш, а песень не нераспяваеш. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

У жыцці трэба быць разважным, спакойным і не кідацца ў роспач, калі здараюцца цяжкасці.

Сліны не падымеш, а слова не вернеш. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Трэба быць уважлівым і асцярожным да прамоўленага слова.

Словам забіць можна. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 1998. Заполле Кос.

Неасцярожнае слова можа параніць і нават загубіць чалавека.

Служба не дружба. Шастала Ю.І., 1938 г.н., 2004. Косава.

На працы трэба захоўваць субардынацыю.

Сляпы сляпому дарогі не пакажа. Крыштопік Т.У., 1969 г.н., 1984. Заполле Кос.

"Здарыцца бяда – шукай чалавека хаджалага, знанага, які сам пабыў у бядзе, бо сьляпы сьляпому дарогі ні пакажа" (тлум. інф.).

Смачна есці, хараша хадзіць і нічога не рабіць. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

Жыццёвае крэда гультая.

Смачны пірог удаўся, але пад скарынку кот схаваўся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пра няўдала спечаны хлеб. *"Праўду трэба сказаць чалавеку; але каб ні пакрыўдзіць моцно, трэба яго й пахваліць"* (тлум. інф.).

Смерць без прыключкі не бывае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Прыключка – тут: прычына. Без прычыны ніхто не памірае.

Смерць і радзіны не выбіраюць гадзіны. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра непрадказальнасць пэўных момантаў у жыцці людзей.

Сонца грэе – душа млее. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Чалавек заўсёды рады цяплу, сонцу.

Сошкаю гараў, як папала, а хочаш, каб хлеба зямліца давала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Толькі старанная, руплівая праца прыносіць дабрабыт.

Спалоханая варона і пня баіцца. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1990. Заполле Кос.

Хто сутыкаўся з непрыемнасцю, няўдачай, робіцца празмерна асцярожным.

Сполка колка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

Сполка – суполка. У грамадзе, у хаўрусе здараюцца і рознагалоссі, разлад, сваркі.

Спосабам бацька хату спаліў. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Ва ўсякай справе трэба шукаць прасцейшыя шляхі.

Справядлівага чалавека Бог любіць, але шчасця яму не дае. Красная Н.Р., 1929 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Праўду не ўсе любяць.

Старасць не радасць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайк.

У старасці чалавека апаноўваюць хваробы, пакідаюць сілы.

Старое адзенне новае беражэ. Валошчык Г.У., 1938 г.н., 2005. Косава.

Ашчаднасць, беражлівасць спрыяе дабрабыту сям'і.

Старое рвецца – на новае бярэцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так жартуюць, калі падралася адзенне.

Старое як малое, што ўдзень бачыць, тое ўночы пытае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Стары ўбачыць днём прысмакі, а сорам папытаць, ажно ноччу яны яму сьняцца, у сьне пытая" (тлум. інф.).

Стары вол баразны не псуе, але і глыбока не бярэ (не арэ). Таўрэль У.А., 1938 г.н., 1995. Була Міл.

Стары, вопытны чалавек не сапсуе справы, за якую бярэцца, але многа траціць часу на яе здзяйсненне.

Стаў па судах цягацца – давядзецца за торбу ўзяцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Кап судзіцца, трэба мець вялікія грошы, бо суд даводзіць часом да жабрацтва" (тлум. інф.).

Суджанага і на кані не аб'едзеш. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

"Ат свайго ні ўцячэш, ні ўратуясься, ні ўвільнеш. Шчо табе суджана, таго ні мінеш" (тлум. інф.).

Сусед гарэў, а ён рукі грэў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Усякія "дабрадзеі" ёсць на свеце.

Сухая лыжка рот дзярэ. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Так кажа мужык жонцы, пытаючы ў яе перад ядою гарэлкі, – гэта адно. Другое: каб зьдзейсьніць задуманае, трэба начальніку даць хабар" (тлум. інф.).

Сушыць не работа, а турбота. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Косава.

"Турбуяцца чалавек, непакоіцца, ажно цяшко на душэ, а ўзяўся рабіць – і паспакайнеў" (тлум. інф.).

Сцеражкога і Бог сцеражэ. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Хто абачлівы, той унікне бяды, небяспекі, непрыемнасцяў.

Сцеражыся каровы спераду, каня ззаду, а жанчыны з усіх бакоў. Гоган І.Я., 1931 г.н., 2004. Заполле Кос.

Пра жаночае вераломства, падступнасць.

Сыты з галоднага не спагадае. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Так кажуць пра чалавека, які не здольны спачуваць іншым.

Сэрца не камень, адпусціцца. Лісок М.І., 1932 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Чалавек, які мае добрае сэрца, даруе іншаму нагаворы, памылкі, ён саступлівы, падаткі" (тлум. інф.). Пада́ткі – схільны да кампрамісу.

Сякі-такі варнач – ды ўсё лепшы за плач. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Варнач – тут: муж. Так супакойвае сябе жанчына, якую крыўдзіць няўдаліца-муж.

а) Сякі-такі мужчына – ды ўсё ж дровы і лучына. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

б) Сякі-такі целяпей, а ўсё з ім ляпей. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Таго сонца, што ў ваконцы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажа хворы, бедны, няшчасны чалавек, у якога мала радасці ў жыцці.

Тады адпачну, як рукі на грудзі складу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Так адказвае чалавек, калі яго ўшчуваюць за празмерную працавітасць.

Тады дзяцей вучаць, як каля лавы ходзяць. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Вучыць дзіця трэба з маленькага.

а) Тады сына вучаць, як упоперак лавы ляжыць. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Тваё дзела – з носа ды ў рот. Лушчык І.І. 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"*Так асякуць таго, хто ўмешваяцца ў чужую справу*" (тлум. інф.).

а) Тваё дзела цялячае. Зайка Ф.Я., 19 07 г.н., 1985. Заполле Кос.

Тваё "зараз" як польскае "пачэкай". Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. доўга яшчэ давядзецца чакаць, пакуль будзе выканана просьба.

Той здароўя не шануе, хто не хварэў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Той сабака страшнейшы, што лашчыцца, а не той, што брэша. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

"*Трэба асьцерагацца чалавека ліськлівага*" (тлум. інф.).

Топіцца, то за брытву (саломіну) хопіцца. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы Стайк.

"Калі ў чалавека бязвыхаднае становішча, то каб выйсьці зь яго, ён скарыстоўвая хоць які шанец" (тлум. інф.).

Тры разы перасяліцца, што раз пагарэць. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 1996. Бялавічы Кос.

Перасяленне вымагае клопату і грошай.

Трэба ведаць, калі сказаць, а калі памаўчаць. Грынчык Н.І., 1944 г.н., 2008. Івацэвічы.

Ты яму пра хлеб, а ён пра гарэлку. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"П'яніца любую гамонку зводзіць да гарэлкі" (тлум. інф.).

Ты яму слова, а ён табе дзесяць. Дылюк С.В., 1926 г.н., 2001. Стайкі Стайк.

Пра дзёрзкага, непачцівага, непаважлівага чалавека.

У адзін кут, у другі кут – ды і вечар тут. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2003. Альшаніца Квас.

"За клопатамі, турботамі ні згледзіш, як міне дзень" (тлум. інф.).

У адным мяшку два каты не ўседзяць. Прымак М.І., 1919 г.н., 2004. Івацэвічы.

"Дзьве гаспадыні ля аднае печы ні ўжывуцца" (тлум. інф.).

У бабы косы доўгія, а розум кароткі. Пархута Г.І., 1927 г.н., 1985. Жамайдзякі Міл.

У багатага (добрага) гаспадара і на Каляды муху знойдзеш. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. у хаце цёпла, ёсць хлеб і да хлеба.

У багатага і певень нясецца, а ў беднага і курыца не хоча. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

Багатаму чалавеку шанцуе ў жыцці.

У багатага на сметніку болей, чым у беднага ў хаце. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

У багатым двары варэнікі на стале, а ў беднае Ганулі няма і цыбулі. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

У Бога дзён многа. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Так кажуць таму, хто прыспешвае ў рабоце.

У Бога няма парога. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Адказ на заўвагу, што нельга здароўкацца цераз парог.

У Бога ўсяго многа. Бахур І.В., 1925 г.н., 2001. Боркі Падст.

Увесь век чыста хадзіць не будзеш. Івановіч Г.К., 1919 г.н., 2001. Халап'я Падст.

Жыццё – не свята, давядзецца і забрудзіцца, запэцкацца.

У вочы ліском, а за вочы пяском. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Ліском – лісьліва. "*Будзе лісьліва паглядаць табе ў вочы, а на людзях бэсьціць*" (тлум. інф.).

У гасцях добра, а дома лепей. Бахур І.В., 1925 г.н., 2001, Боркі Падст.

Так кажуць, вярнуўшыся з гасцей.

У гультая рукі не баляць. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Уданы як запраданы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Уданы – абгавораны, абылганы, той, на каго ўзвялі паклёп.

Удаўцова сэрца, як у Піліпаўку сонца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. халоднае.

Удзень і ўночы не заплюшчваюцца вочы. Хацімка К.П., 1891 г.н., 1974. Гошчава Стайк.

Турботы і ўначы не даюць заснуць.

У дзеўках звекавала, бо кавалераў перабірала. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы Стайк.

У дзіцяці дзіцячы розум. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2003. Косава.

“Так кажуць дарасламу, які робіць альбы-што, як дзіця” (тлум. інф.).

У добрага мужа і варона жонка. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

“Як акуратны, разумны мужчына, то ніколі ні будзя перад людзьмі брыдзіць жонку, якая б яна ні была” (тлум. інф.).

У добрай гаспадыні ёсць масла і сала ў скрыні. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Косава.

Сапраўдная гаспадыня ашчадная і запаслівая.

У добры час сказаць, а ў ліхі памаўчаць. Івановіч Г.К., 1919 г.н., 2001. Халап’я Падст.

Асцярожнасць ніколі не пашкодзіць.

У дождж касі – пагодаю грабці будзеш. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

“Касіць можно і ў дошч, а грабці толькі пагодаю” (тлум. інф.).

а) Хто ў дождж косіць, той у пагоду грабе. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

У дурнога салаўя дурная песня. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

“Неразумны чалавек нічого добраго ні скажа, ад яго нічого вартаго ні пачуяш” (тлум. інф.).

У каго густа, у каго пуста. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Часам вынік працы не залежаў ад асабістых якасцяў працаўніка, але ад прыродных з’яваў.

У каго дочкі, у таго маці без сарочкі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“Бо маці ні думая пра сябе, а дбая, каб дочкі мелі багаты пасах, усё стараяцца для йіх” (тлум. інф.).

а) У каго дочкі, будзе лапіць сарочкі. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

У каго згуба, у таго граху поўна губа. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2000. Заполле Кос.

“Украдзя ў цябе нехта, а ты ў галаве перабіраяш, думаяш пра многіх. Яшчэ горш, клянеш людзей, якія не вінаваты душою, бяручы грэх на сваю душу” (тлум. інф.).

У каго родна матка, у таго галоўка гладка. Хацімка К.П., 1891 г.н., 1974. Гошчава Стайк.

Родная маці песціць і клапоціцца пра дзіця.

У каго сіла, у таго і праўда. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Хто мае ўладу – з тым праўда. Выслоўе з горкага жыццёвага досведу.

У каго язык крывы, у таго гаворкі многа. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так смяюцца з гаркавага (картавага) чалавека.

У камень страляць, толькі стрэлы псаваць. Собаль К.С., 1912 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Дурнога, упартага чалавека не пераканаць.

У каровы малако на языку. Грудавы Л.М., 1968 г.н., 1984. Заполле Кос.

У кожнага свая натура. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

У кудасу добры гаспадар сабаку з двара не выгане. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Кажуць таму, хто ў непагадзь збіраецца нешта рабіць.

Укусіў бы сябе за локаць, ды не дастаць. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

Так кажа чалавек, які раскайваецца ў тым, што зрабіў.

У ліхога бортніка і мёд горкі. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1983. Альшаніца Квас.

Пра помслівага, ліхога чалавека.

У людзей многа дроў, ды гараць, а ў мяне адно, ды не хоча гарэць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра незайздросны лёс адзінокага чалавека.

У людзях і я чалавек. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажа чалавек, які ў сям'і не карыстаецца павагай.

У гэтакім веку ўжо сеяць трэба на прыпеку. Рабчэня Е.К., 1912 г.н., 1985. Заполле Кос.

Так кажуць пра сябе пажылыя людзі.

У малым гаршку і кашка смачная. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Смачнае тое, чаго мала, вобмаль.

Умела гаспадыня гатаваць, ды не ўмела падаваць. Прымак М.І., 1919 г.н., 2008. Івацэвічы.

Пра гаспадыню, што не ўмее абыходзіцца з гасцямі, не ўмее запрасіць.

Умелі дзіця нарадзіць, умейце і вучыць. Баркоўская Г.Ф., 1924 г.н., 2005. Альба Квас.

Умельства за плячыма не насіць. Шчурко С.П., 1968 г.н., 1984. Заполле Кос.

Чаму навучышся, прыдасца ў жыцці.

У няўмекі рукі калекі. Шастала Ю.І., 1938 г.н., 2004. Косава.

"У няўмелага чалавека с-пад рук выходзіць брак" (тлум. інф.).

У няўмекі рукі не баляць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Няўмека не бярэцца ні за што.

У панядзелак і жабракі не ходзяць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Спакон вякоў людзі лічаць панядзелак цяжкім днём.

У полі і жук мяса. Пархута Г.І., 1927 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

"Калі папрацуеш у ахвоту, то ўсякая страва смачная" (тлум. інф.).

У родным краі, як у раі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Нідзе няма лепш, як дома, дзе нарадзіўся і жывеш.

У рэчцы розная рыба. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2009. Грыўда Міл.

Так адказваюць на папрок пра несамавітыя паводзіны кагосьці з сям'і.

У сваёй хатцы добра і срацы. Зыбайла С.А., 1909 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

У сваёй хаце адчуваеш сябе вольна.

У сваёй хаце і памерці добра. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

У сваім дварочку, як у вяночку. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Німа мілей за свой двор, за сваю хату. Як расьцьвітуць у агароччыку да каля плоту кветкі, то хата як у вяночку стаіць*" (тлум. інф.).

У сваркі дрэнны канец. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

"*І аднаму, і другому кепско, у сварцы німа пераможцоў*" (тлум. інф.).

Усё добра, што ў меру. Мікалайчык Л.А., 1930 г.н., 2004. Боркі Падст.

"*Ва ўсім чалавек павінен ведаць меру: вада – і дабро, і ліхо, агонь – і дабро, і ліхо, гарэлка – і дабро, і ліхо*" (тлум. інф.).

Усё роўна рот разяўляць, чым плакаць, лепш спяваць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так суцешыць засмучанага вясёлы, жыццярадасны чалавек.

Усім добры не будзеш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

а) Усім не дагодзіш. Макарчэня М.М., 1934 г.н., 2002. Заполле Кос.

б) Усім сам Бог не дагодзіць. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Усім не надаешся. Доўжык В.Ф., 1906 г.н., 1985. Заполле Кос.

"*Усім хочацца памахчы, але ж махчымасьці німа*" (тлум. інф.).

У сіроцтве жыць – слёзы ліць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Сірочая доля горкая.

У скорага на пупе, у вялага на дупе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*У быстраго, хапаткого да працы чалавека – кіла, у гультая ат седні срака баліць*" (тлум. інф.).

а) **У скорага на пупе, у лявага на дупе.** Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Лявы – лянівы.

У страха вочы вялікія. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

"*Баязьлівы й пня баіцца*" (тлум. інф.).

У судзе багаты рэдка вінаваты. Собаль П.З., 1927 г.н., 2003. Квасевічы Квас.

"*Рэдка вінаваты, бо аткупіцца*" (тлум. інф.).

У сэрца (у душу) не заглянеш. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2003. Косава.

Усякая матка хваліць сваё дзіцятка. Максімчык А.Р., 1897 г.н., 1975. Заполле Кос.

У Тамаша жонка хараша, а ў Рыгора – хоць вывезі з двора. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

"*Бо Тамаш ніколі ні скажа на людзях пра сваю жонку кепскаго слова, а Рыгор як нагаворыць, то хоць з двара вывозь*" (тлум. інф.).

У ціхім балоце чэрці водзяцца. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Ніхто ні загляне ў душу чалавека: з выгляду ціхмяны, рахманы, а тоіць буру ў сабе*" (тлум. інф.).

У чужое шчасце не ўкупішся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"*Чужое шчасьце сабе ні забярэш*" (тлум. інф.).

У чужой старане не так сонца свеціць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Усё інакш на чужыні, цяшко прывыкнуць і да людзей, і да звычаёў, і да клімату*" (тлум. інф.).

У чужую душу не заглянеш. Мажэйка І.М., 1969 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

У чужым воку парушынку згледзіць, а ў сваім бервяна не бачыць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Пра таго, хто заўважае чужыя хібы, але не бачыць сваіх.

У яго адна дарога, а ў цябе дзесяць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

"Чалавек пайшоў, паехоў, а ты думаяш, перабіраяш, дзе мох падзецца" (тлум. інф.).

Хай конь думае, у яго галава вялікая. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Так адкажа чалавек, якому раяць падумаць пра свае паводзіны.

Халасты – вочы гастры. Зайка Г.А., 1900 г.н., 1984. Заполле Кос.

"Усе вочы на дзяўчат, бо вышуквая, выбірая сабе дзеўку" (тлум. інф.).

Харошая шкурка, ды ліхая натурка. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2005. Размеркі Стайк.

"З твару харошы, а пажывеш зь йім – зьвер" (тлум. інф.).

Хата чужая як свякроў ліхая. Лушчык В. І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"У чужой хаці цяшко жыць, як і зь ліхой сьвякроўю, там ні сагрэясься і ніхто ні паспагадая" (тлум. інф.).

Хатняга злодзея не ўпільнуеш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Калі пачне красьці свой, які ведае ў хаці хады й выхады, то бяды ні абярэсься" (тлум. інф.).

Хату збудаваць – не скрынку збіць. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Косава.

Будоўля патрабуе шмат часу, шмат намаганняў.

Хацеў злавіць злодзея, ды сам папаўся. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Пра крывадушнага чалавека, махляра.

Хвалілася свіння, што гаўна есці не будзе. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Кажуць пра чалавека, які абяцаў не рабіць больш штосьці дрэннае, але яму няма веры.

Хвораму нічога не міла. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

“Хвораму чалавеку нічого ні міло, нішто ні радуя, ён думая толькі пра сваю хваробу” (тлум. інф.).

Хворс – свінні пад хвост. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

“Ні трэба хварсіць, слаба апранацца ў марос, а трэба дбаць пра здароўя” (тлум. інф.).

Хіцер Зміцер, але і Саўка не дурань. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

“Кажуць пра хітрага чалавека, які хацеў абдурыць кагосьці, але ні ўдалося, бо патрапіў на кемліваго” (тлум. інф.).

Хлеба перапечка, а дроў поўна печка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Каб спячы нават невялікую булачку, трэба ўсё роўна напаліць печ. Часам справа здаецца дробязнай, нявартаснай, але і да яе трэба ставіцца сур’ёзна.

Хлеб будзе – і да хлеба будзе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Хлеб не нявестка, які ўдаўся, такі з’есца. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1996. Скураты Квас.

“Нявестка – назаўсёды, а хлеб зьесца, які б ні ўдаўся” (тлум. інф.).

Хлеб сказаў: “Кінеш стрэльбу і вуду – з табою буду”. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

“Хлеп патрабуя, кап чалавек аддаваў яму ўвесь час. Калі ж чалавек захопіцца паляўніцтвам ці рыбалоўствам, то хлеба на стале ні будзя” (тлум. інф.).

Хлеб, соль ды вада – уся наша яда. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Хлеб, соль ды вада – аснова жыцця.

Хлеб-соль еж і праўду рэж. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Нягледзячы на залежнасць ад працадаўцы, кажы праўду.

Хлопец на кані едзе, а дзяўчына родзіцца і яму згодзіцца. Ціток І.М., 1969 г.н., 1984. Заполле Кос.

Вялікая розніца ў гадах – не перашкода для шлюбу.

Хлопец як пастол, а вядзі яго за стол. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Хоць брыткі хлопяц, а май павагу, бо гэто хлопяц, можа, яшчэ й замуж за яго пайдзеш" (тлум. інф.).

Хоць благое плецянішка, але за ім зацішка. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2002. Заполле Кос.

Благі – стары, паношаны; благі (пра чалавека) – кволы, нядужы. Плецянішка – паліто. *"Хоць старое паліто, але ратуя ат холаду; хоць благенькі мужык, а жонцы заступца"* (тлум. інф.).

Хоць гаршком называй, толькі ў печ не стаўляй. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

"Называй, як хочаш, языком шкоды вялікай ні зробіш – перацярплю" (тлум. інф.).

Хоць дрыжу, але гонар дзяржу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Пра чалавека, які апрануўся для хворсу, не па пагодзі" (тлум. інф.).

Хоць за вала, абы дома не была. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005.Стайкі Стайк.

Калі дзяўчыне мінула пара выходзіць замуж, то жаніхоў не выбіраюць, ідуць за таго, хто пасватаўся.

Хоць за зайца, абы яйца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць пра дзяўчыну, якой не церпіцца выйсці замуж, або пра тую, што заседзелася ў дзеўках і жадае пайсці замуж хоць за якога хлопца.

Хоць з вадою, абы не з бядою. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Кап толькі бяды ні было, пражыць можна на вадзе ды хлебі" (тлум. інф.).

Хоць не ўежна, то вылежна. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Гультай хоць і не даесьць, але наляжыцца ў ахвоту" (тлум. інф.).

а) Хоць не ўежна, ды ўлежна. Лушчык В.І,, 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Малы заробак, але й праца лёхкая" (тлум. інф.).

Хоць ох, але ўдвох. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

“Хоць старыя, без здароўя, але ўдвох весялей” (тлум. інф.).

Хоць салому еж, а гонару не губі (не трацьь). Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

“Е людзі, якія ні даядуць, а на ўборы грошай ні пашкадуюць” (тлум. інф.).

Хочаш ворага нажыць – грошай пазыч. Карпенка В.М., 1926 г.н., 1984. Заполле Кос.

Хочаш, каб воўк быў сыты і козы цэлыя. Екель Н.М., 1975 г.н., 1990. Заполле Кос.

Так кажуць таму, хто хоча дагадзіць людзям, якія па-рознаму разумеюць жыццё.

Хочаш прапасці – навучыся красці. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Хто апарыўся на малацэ, той на халодную ваду дзьмухае. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Той, хто паспытаў бяды, ліха, робіцца асцярожным.

Хто багаты, той разумны. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., Заполле Кос.

“У багатаго е грошы, ён усяго даб’ецца: у каго грошы, у таго й праўда” (тлум. інф.).

Хто ведаў бы дзятла, каб не яго доўгі нос. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра чалавека, які не ўмее трымаць язык за зубамі, разгалошвае сакрэты.

Хто вязе, на таго і валяць. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Хто сумленна выконвае работу, на таго стараюцца ўзваліць яшчэ больш.

а) Хто добра цягне, на таго і кладуць. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Хто гнуўся, той у магіле апынуўся, а хто агінаўся, той жывы застаўся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра стаўленне да прымусовай працы. Выслоўе савецкага часу.

Хто гуляе змоладу, той памрэ з голаду. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Гультай на старасьці нічога ні мая: ні дома, ні сям'і" (тлум. інф.).

Хто дбае, той і мае. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Хто дбайны гаспадар, у таго дастаток у хаці" (тлум. інф.).

а) Хто як дбае, так мае. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Хто ззáмаладу працуе, той на старасці пануе. Шчурскі У.Ф., 1911 г.н., 1996. Альшаніца Квас.

Хто з языком, той з пірагом. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Чалавека, здольнага да слова, вітаюць усюды.

Хто знае, хто ведае, той добра абедае, а хто не знае, не чуе, той дома не начуе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

У жыцці трэба быць дапытлівым, цікаўным.

Хто каля вады ходзіць, то намочыцца, а каля дабра – пажывіцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Які б ні быў чалавек, а паквапіцца на дармовае" (тлум. інф.).

Хто каму годзіць, той сабе шкодзіць. Голуб І.В., 1931 г.н., 2002. Скураты Квас.

Іншым памагай, але і сябе глядзі.

Хто капейку не беражэ, той сам рубля не варты. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Косава.

Пра эканомнасць, ашчаднасць.

Хто коней мяняе, у таго хамут гуляе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Хто шукае яшчэ лепшага, чым у яго ёсць, страціць усё.

Хто мае дочкі – ходзіць без сарочкі. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

"За дочкамі трэба даць пасах, таму бацькі апошняе аддаюць, выдаючы йіх замуж" (тлум. інф.).

Хто мае пчолы, той мае мёд, хто мае дзеці, той мае смурод. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Так адкажуць таму, хто папракне за непарадак у хаце.

Хто малады ажаніўся, той не памыліўся. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"*Маладому ляхчэй ажаніцца, чым пажылому. І сілы, кап пабудавацца, абжыцца, у маладого болей*" (тлум. інф.).

Хто на неба пазірае, той без хлеба падыхае. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

"*Хто ано чакая, кап хутчэй сонцо зайшло, хто ляніцца рабіць, той хлеба ні мецьмя*" (тлум. інф.). Ано – толькі.

Хто не нарадзіўся, той паміраць не будзе. Куратнік І.С., 1915 г.н., 1997. Гічыцы Ягл.

Хто не робіць, той нічога не мае. Максімчык В.У., 1933 г.н., 2002. Бялавічы Кос.

Хто нічога ў хляве не трымае, той убытку не мае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"*У каго німа ні каровы, ні сьвіней, у таго нічого ні прапáдзя, яму перажываць німа чаго*" (тлум. інф.).

Хто новага не мае, той старому рад. Зайка А.М., 1968 г.н., 1983. Заполле Кос.

Трэба задавальняцца тым, што ёсць.

Хто парася ўкраў, таму ў вушах пішчыць. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

Хто адчувае за сабою віну, той не мае спакою.

Хто прастуе, той дома не начуе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"*Хто ходзіць нацянькі, часта блудзіць*" (тлум. інф.).

Хто працуе, той і мае. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Хто старанны, дбайны ў працы, у таго дастатак у хаце.

Хто пра што, а цыган пра сала. Зайка С.М., 1947 г.н., 2005. Косава.

Што каму рупіць, той пра гэта і гаворыць.

Хто пытае, той не блудзіць. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Хто раз украў, таго больш цягне. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

Калі чалавеку ўдалося раз штосьці ўкрасці і яго не злавілі, то яму зноў хочацца ўкрасці.

Хто рана ўстае, таму Бог падае. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

"Руплівы, дбайны чалавек, які с сонцом устае, мая дастаток у хаці" (тлум. інф.).

Хто сам сябе хваліць, няхай таго пярун спаліць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Нядобра чалавеку самого сябе хваліць, няхай гэто другія робяць" (тлум. інф.).

Хто сам хлусіць, той другім не верыць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Чалавек заўсёды судзіць іншых людзей па сабе" (тлум. інф.).

Хто скача, а хто плача. Стась Ж.Б., 1975 г.н., 1990. Заполле Кос.

"Ні ўсе разом весяляцца, ні ўсе разом плачуць" (тлум. інф.).

Хто скупы, той не дурны. Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

"Э, чалавек ашчадны, нават трошкі скупаваты, – ні дурны: ён грошай на вецяр ні кідая" (тлум. інф.).

Хто спіць да сонца, у таго хлеб у машонцы. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. вобмаль, мала. Машонка – тут: невялікая торба.

Хто ў боб, хто ў гарох. Кікун У.Ф., 1933 г.н., 2011. Мілейкі Міл.

Так кажуць, калі паміж людзьмі няма паразумення.

Хто ў жніво халадку шукае, той галадае. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"У жніво само цяшкая работа, і толькі гультай хаваяцца ад яе" (тлум. інф.).

Хто ў карчму ўчашчае, той хлеба не мае. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Чалавек, які пачуў смак у гарэлцы, загубіць гаспадарку.

Хто ў краю́ – у божым раю́, хто пасярэдзіне – у воўчай бярэзіне. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Жыць на краю сялібы – вялікая выгода. Вольно ўсім – і людзям, і скаціні. Сярод людзей жыць – жыць у цясноці, у сварках і зватках" (тлум. інф.).

Хто ў лесе не злодзей, той дома не гаспадар. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Крадзеж у лесе традыцыйна не лічыўся за грэх.

Хто ходзіць, той спатыкаецца, хто робіць, той памыляецца. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Усяк бывая ў жыцьці: і памылісься ў чымсьці, і паправісься – жывы чалавек, усяк выходзіць" (тлум. інф.).

Хто хутка есць, той хутка робіць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2003. Размеркі Стайк.

"Чалавек быстры – хуткі ва ўсім: і ў ядзе, і ў рабоці" (тлум. інф.).

Хто цягне, на таго валяць. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Івацэвічы.

Пра чалавека, які робіць не толькі сваю, але і чужую працу.

а) Хто цягне, на тым едуць. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2002. Заполле Кос.

Хто чужое шкадуе, свайго не мае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Трэба сваё глядзець, пільнаваць" (тлум. інф.).

Цалуюць, але ўсе бязносыя. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2003. Альшаніца Квас.

Б я з н о с ы я – тут: бедныя. *"Хіляцца да цябе, бо спадзяюцца, што пажывяцца, а тут самому трэба, кап хто памох"* (тлум. інф.).

Цацанка-абяцанка, а дурню радасць. Куіс М.Д., 1925 г.н., 2003. Косава.

Не трэба быць даверлівым і спадзявацца на лёгкі поспех, слухаючы чыесьці абяцанні.

Цаца-цаца – ды ў кішэню. Шчурко М.А., 1936 г.н., 2002. Заполле Кос.

“Спадабалася што, дык ужо цікуя, каб ніхто ні ўбачыў ды кап пакласьці сабе ў кішэню” (тлум. інф.).

Цераз сілу і конь не бярэ. Антонік У.М., 1936 г.н., 2006. Була Міл.

Трэба сувымяраць свае сілы з магчымасцямі.

Ці карова, ці цяля – Бог не любіць круцяля. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Ніхто не любіць таго, хто ашуквае, хлусіць.

Ці плач, ці галасі – рады не дасі. Гоган Г.Я., 1975 г.н., 1990. Заполле Кос.

Як суцяшэнне тым, у каго здарылася непапраўная бяда.

Ціха, бо разбудзіш ліха. Собаль П.З., 1927 г.н., 2000. Квасевічы Квас.

Папярэджанне не чапаць зласлівага чалавека.

а) Не будзі ліха – няхай спіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“Не чапай ліхого чалавека, абміні яго, вымаўчы яму, выбач” (тлум. інф.).

Ціхая вада берагі рве. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Часам і незаўважны, ціхі, спакойны чалавек здольны на рашучыя ўчынкі.

Цэлы дзень языком малоціць, а ўмалоту не відно. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць пра пустамелю.

Чалавек галодны ні на што не годны. Макарчэня М.М., 1934 г.н., 1995. Заполле Кос.

Чалавек не свіння – усё з’есць. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Так пасмяюцца з усёеднасці чалавека.

Чалавек як муха: тут ёсць, а тут няма. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра кароткасць чалавечага веку і немінучасць смерці.

Чаму ззáмаладу навучышся – на старасць як знойдзеш. Куратнік І.С., 1915 г.н., 1997. Гічыцы Ягл.

– Чаму ты бедны? – Бо дурны. – Чаму дурны? – Бо бедны. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Чарвяку прыходзіцца сем разоў на вяку, а мужыку сто разоў на вяку. Крыштопік Ю.І., 1976 г.н., 1991. Заполле Кос.

На доўгім жыццёвым шляху чалавек спазнае шмат нягод і выпрабаванняў.

Чорт сем пар лапцей стаптаў, пакуль пару дабраў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць пра сужэнцаў, якія ў адмоўных якасцях не саступаюць адно аднаму.

Чорт толькі ў лазу завядзе, а жанчына ў нетру. Кот Н.М., 1945 г.н., 1998. Заполле Кос.

Мужчына, паддаўшыся жаночым чарам, задаволіць усе яе капрызы.

Чужая балячка нікому не баліць. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Чужое няшчасце здаецца меншае, чым сваё.

Чужая кроў не прападзе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

За пралітую нявінную кроў заўсёды чакае пакаранне, расплата.

Чужое вока бачыць далёка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Заўсёды здаецца, што збоку відней.

Чужое дабро бярэ за рабро. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

"*Ш чужого ні пакарыстаясься. Яно ні пойдзе на дабро*" (тлум. інф.).

а) **Чужым дабром не забагацееш.** Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

б) **Чужое на карысць не пойдзе.** Стась С.Я., 1976 г.н., 1991. Заполле Кос.

Чужое ніхто не шкадуе. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

"*Чужого ні шкада, бо ты да яго сваіх рук ні прыклаў*" (тлум. інф.).

Чужое хвалі, а свайго ў гразь не тапчы. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Можа, чужое што й лепшае, але любі й шануй сваё" (тлум. інф.).

Чужой бядзе не радуйся. Макарчэня А.Л., 1977 г.н., 1991. Заполле Кос.

Чужому навучайся, а свайго не цурайся. Зыбайла С.А., 1909 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Папаў у чужыя людзі – жыві, як яны, пераймай йіх звычаі, але й свайго ні забывай, ні цурайся" (тлум. інф.).

Чужую бяду рукамі развяду, а ў сваёй толку не знайду. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Чужыя беды здаюцца не такімі сур'ёзнымі, як свае.

Чужы кусок дзярэ раток. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

Крадзенае ў рот не лезе.

Чужымі рукамі жар заграбаць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

На стараннуюпрацу чужога чалавека не разлічвай, не спадзявайся.

Чужым розумам не пражывеш. Папко Т.Ф., 1906 г.н., 1995. Мілейкі Міл.

Чужыя грахі перад вачыма, а свае за плячыма. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

У іншых бачым хібы, а сваіх не заўважаем.

Чуў звон, ды не ведае дзе ён. Гоган І.Я., 1931 г.н., 2004. Заполле Кос.

Пра чалавека, які поўніцца здагадкамі, чуткамі.

Шавец боты робіць, а ў апорках ходзіць. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Так кажуць пра таго, хто стараецца для іншых, а пра сябе не думае.

Шкадуеш дзіця – не шкадуй яму дубца. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

З народнай педагогікі.

Шкадуй дзіця, як душу, а трасі, як грушу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Шкадуй дзіця, але не давай яму праводзіць час марна, у ляноце.

Што будзе, тое будзе. Прымак М.І., 1919 г.н., 2004. Івацэвічы.

Што галава, то розум. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Пра разнастайнасць падыходу пры развязанні якога-небудзь пытання.

Што год, то ўдод. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так жартуюць з тых, у каго часта нараджаюцца дзеці.

Што думаеш, тое сніцца. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Што зарабіў, тое і сцерабіў. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Гэтак смяюцца з неабачлівага, неашчаднага чалавека.

Што з воза ўпала, тое прапала. Здзітавец А.М., 1912 г.н., 1984. Заполле Кос.

Што страчана, згублена, змарнавана, таго назад не вернеш.

Што згарыць, то не згніе. Кікун У.Ф., 1933 г.н., 2001. Мілейкі Міл.

Так суцяшаюць чалавека, які бядуе аб нейкай страце.

Што зробіць хам, не пераробіць і пан. Собаль П.З., 1927 г.н., 2001. Квасевічы Квас.

"*Што зробіць малы начальнік, то вышэйшы ні пераробіць*" (тлум. інф.).

Што край, то звычáй. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

У кожнай мясцовасці свае звычаі, парадкі.

Што летам нагою, то зімою рукою. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Летом столькі ягад ды грыбоў, што нагамі падбіваяш, а як назапасіш, то ўсю зіму есьці будзяш*" (тлум. інф.).

Што людзям, тое і нам. Крывецкая В.М., 1977 г.н., 1991. Бялавічы Кос.

"Што будзя людзям, тое й нам, німа чаго загадзя перайманца" (тлум. інф.).

Што малое здзярэ, то старое зжарэ. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"І малыя, і старыя ні працуюць. Яны ні могуць прынесьці прыбыток у гаспадарцы" (тлум. інф.).

Што пастол зробіць, тое бот не пераробіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Часам малы начальнік як зробіць, то і высокаму начальніку цяжка перарабіць" (тлум. інф.).

Што праўда, то не грэх. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

Якая б ні была праўда непрыемная, але трэба з ёю пагадзіцца.

а) Што торба – то не мех, што праўда – то не грэх. Букшта В.К., 1938 г.н., 2001. Сенькавічы Падст.

Што старана, то навіна. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Што ў касцелі, тое і ў пасцелі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 19800. Заполле Кос.

Пра чалавека, які не бачыць розніцы паміж святочным адзеннем і буднім; пра неахайнасць.

Шчаняты хутка робяцца, ды сляпыя родзяцца. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

Што зроблена хутка, будзе мець кароткі век.

Шчасліваму і Бог памагае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Шчасце за гарамі, а бяда за плячамі. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

"Ніхто ні ведая, як стаць шчасьлівым, а бяда – яна вось, побач с табою" (тлум. інф.).

Шыла ў мяху не схаваеш. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

Таямніца – ці добрая яна, ці дрэнная – вылезе наверх, адкрыецца.

Яблык ад яблыні далёка не падае. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Якія бацькі, такія і дзеці.

Я болей забыўся, чым ты ведаеш. Доўжык С.А., 1976 г.н., 2008. Заполле Кос.

Так адказваюць, калі хто-небудзь пачынае павучаць, даказваць сваё.

Яго лепш карміць, чым апранаць. Воўна Г.І., 1964 г.н., 1979. Заполле Кос.

Пра чалавека, які не беражэ вопраткі, адзення.

Язык доўгі, а розум кароткі. Серая Т.У., 1977 г.н., 2008. Заполле Кос.

Пра таго, хто плявузгае, што сліна да губы прынясе.

Языком брашы, а рукам волі не давай. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Гэтае выслоўе – папярэджанне гарачліваму, ахвочаму да бойкі чалавеку.

Языком мянціць – не рабіць. Фядосік М.К., 1928 г.н., 1995. Гошчава Стайк.

Размовы весці – не працаваць, рукі не забаляць.

а) **Языком мянціць – спіна не баліць.** Лушчык В.І. 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Яйка курыцу вучыць. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Выказваюць нездавальненне, калі малодшы папраўляе старэйшага.

Як адзін крычыць, то другі маўчыць. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

"Сварку тушаць маўчаньнем" (тлум. інф.).

Якая матка, такое і дзіцятка. Мяхведзь К.П., 1925 г.н., 1995. Руда Падст.

Дзеці пераймаюць ад бацькоў характар, звычкі.

Якая мая мама, такая я сама. Шчурко М.А., 1936 г.н., 2000. Заполле Кос.

Якая шкурка, такая натурка. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

Па выглядзе пазнаеш характар чалавека.

Якая яда, такая хада. Шчурко Л.М., 1971 г.н., 1985. Заполле Кос.

Як хто пад'еў, так і робіць.

Як багаты, то і разумны. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

"*Можа, і не хацеў бы, а прыходзіцца слухаць багатаго*" (тлум. інф.).

Як бацька памрэ, то дзеці напалову сіроты, а як маці памрэ, то круглыя сіроты. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Як бацько памрэ, то маці дзяцей ні пакіня, усё для йіх аддасьць, а як маці памрэ, то бацько пра дзяцей хутко забудзяцца, бо жонку сабе шукая*" (тлум. інф.).

Як беднаму жаніцца, то і ноч кароткая. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

"*Беднаму заўсёды ні шанцуя*" (тлум. інф.).

Як Бог красу дзяліў – спала, як Бог шчасце дзяліў – устала. Лісок Ё.І., 1936 г.н., 1990. Альшаніца Квас.

Як Бог лесу не зраўнаваў, так і людзей. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

"*Лес ніроўны й людзі ніроўныя*" (тлум. інф.).

Як Бог не згубіць, то людзі не загубяць. Шчурко М.Дз., 1941 г.н., 2014. Заполле Кос.

"*Калі бох цябе ні пакіня, то людзей баяцца німа чаго*" (тлум. інф.).

а) Як Бог не згубіць, то людзі нічога не зробяць. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 2002. Заполле Кос.

"*Усё ва ўладзе бога. Як бох ні забудзяцца, ні пакіня цябе, людзі нічого ні зробяць*" (тлум. інф.).

Як будзе добры дагляд, то буду і да Каляд. Шчурко Л.І., 1949 г.н., 2009. Заполле Кос.

"*Дайней трымаліся сваяцтва. Бывало, памалоцяць збожжа, назапасяць дроў на зіму, тады ходзяць у госьці адзін да аднаго. Гасьцявалі й тыдзень, і другі. Ні чужаліся гэдак, як зара*" (тлум. інф.).

Як будзе ў людзей, то будзе і ў нас. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Чалавек схільны да пераймання, імкнецца не адстаць ад іншых.

Як бяда, то не лезе ў рот і яда. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

Як возьме свінню сыць, то дагары сцыць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра чалавека, які дурэе з раскошы, вырабляе абы-што.

Як вядзецца, то і певень нясецца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра ўдачлівага чалавека.

Як гукнеш, так і адгукнецца. Гоган А.Д., 1922 г.н., 2002. Заполле Кос.

"Як ты зь людзьмі, гэдык і людзі да цябе" (тлум. інф.).

Як дапячэ, то сам уцячэ. Трында А.У., 1963 г.н., 1978. Заполле Кос.

"Як цяшко стане, сам дасьць лататы" (тлум. інф.).

Як есць, так і робіць. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

"Хто ў смак, хутко есьць, той і ў рабоці спрытны" (тлум. інф.).

Як ёсць грошы, то ўсякі харошы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Нават з фізічнымі недахопамі.

Як жнуць, то і жонкі людзі. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Даўней у час жніва асноўная работа клалася на плечы жанчыны, тады яна была паважаная асоба.

Як запрагаюць, то "кось-кось", а як запрагуць, то "но". Лушчык І.І., 1928 г.н., 1991. Альшаніца Квас.

Не заўсёды трэба верыць абяцанням.

а) Як ловяць, то "кось-кось", а як зловяць, то дугою. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

Як заскочана, так будзе і заплочана. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Як заскочана – тут: як скакаў, як стараўся працаваць. "*Як рабіў, як стараўся, так і палучыў*" (тлум. інф.).

Як захочаш сабаку выцяць (вытнуць), то кія знойдзеш. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Калі паставіш перад сабою мэту, то знойдзеш шляхі яе дасягнення.

Як здароў, то сто сяброў, а як знямог, то адзін Бог. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Хворы ды нямоглы нікому не трэба, аднаму Богу.

Як з пана пан, то аддасць каравы, а як з мужыка пан, то здзярэ пасталы. Макарчэня А.М., 1962 г.н., 1978. Заполле Кос.

Мужык, які стаў панам, не мае літасці. Каравы́ – каровы.

Як зрабіў, так і зарабіў. Кукса М.П., 1928 г.н., 2001. Куляшы Міл.

Заробак залежыць ад колькасці і якасці зробленага.

Як зранку, так і да вечара. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Як не пашанцуе чалавеку з маладосці, то і да старасці не будзе шчасціць.

Як з яйца, так і да канца. Здзітавец А.У., 1974 г.н., 2012. Заполле Кос.

Які вецер вее, такі адвявае. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Як ты да чалавека, гэдык і чалавек да цябе*" (тлум. інф.).

Які купец, такі тавар. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

"*Кажны выбірая тавар па сваёй кішэні*" (тлум. інф.).

Як купіць, то дарага, як прадаць, то танна. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Цяжка дагадзіць скупаватаму чалавеку.

Які нарадзіўся, такі і памрэ. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

а) З лысінкаю нарадзіўся, з лысінкаю і памрэ. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

У характары чалавека з часам мала што мяняецца.

Якім рогам дастану, такім і чухаюся. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Як выходзіць, так і жыву" (тлум. інф.).

Які палец ні парэж, аднолькава баліць. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Кожнае дзіця дарагое бацькам.

Які поп, такі яго прыход. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

У добрага гаспадара ўсюды парадак.

Які розум, такая і гаворка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Якія грошы, такі тавар. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

"Па грашах і тавар" (тлум. інф.).

Які цесля – такі клін, які бацька – такі сын. Верабей М.Ф., 1924 г.н., 1998. Аўсто Стайк.

Бацькі паўтараюцца ў дзецях.

а) Якое дрэва – такі клін, які бацька – такі сын. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Якія сані, такія і самі. Серая В.У., 1979 г.н., 1994. Заполле Кос.

"Кажны заслугоўвая тоя, чаго варты" (тлум. інф.).

Як кепска замужам, то наплачашся, як добра, то наскачашся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Як людзі, так і мы. Прымак М.І., 1919 г.н., 2001. Івацэвічы.

"Што ўсе людзі робяць, тоя й ты рабі" (тлум. інф.).

Як ляжыш, то выгадуеш вош, як бяжыш, то дагоніш грош. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Старанны, руплівы чалавек здабудзе дабрабыт.

Як мужык з жонкай сварыцца, то ў гаршку трасца варыцца. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Сваркі бурацъ сям'ю. Без згоды ў сям'і не будзе дастатку.

Як наварыла, так і еж. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

"Несмач ніхто ні хоча есьці" (тлум. інф.).

Як наясіся дабра, то нап'ешся з вядра. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Пасля смачнай, сытнай ежы і вады нап'ешся.

Як не будзеш раяны, то не будзеш лаяны. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2010. Заполле Кос.

"Ніколі ні давай парадаў, бо калі твае парады ні спраўдзяцца, здабудзяш непрыяцеляў" (тлум. інф.).

Як не вымые рука, то не выпалашча рака. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

Да ўсяго трэба прыкласці рукі, нішто не зробіцца само.

Як не еў, то не мог, а наеўся, то аблёг. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра гультайства.

Як не запрог, то не нукай. Воўна Г.І., 1961 г.н., 1976. Заполле Кос.

Гэткімі словамі абсякуць таго, хто любіць у працы пакрыкваць на іншых.

Як не палюбіш на брудна, то і на чыста трудна. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2002. Заполле Кос.

"Калі кавалер ні прыглядзяў дзеўку ў працы, то на гулянцы тым болей" (тлум. інф.).

Як не ўкусіць, то ўшчыкне, а ўсё роўна не міне. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пра надакучлівага, прыдзірлівага чалавека.

Як ні варочай, адно аднаго карочай. Здзітавец А.М., 1912 г.н., 1982. Заполле Кос.

Усе людзі розныя па характарах, здольнасцях.

Якое ехала, такое судасіла. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра няўдалых мужа і жонку. Судасіць – спаткаць.

Якое карэнне, такое і насенне. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1983. Заполле Кос.

Якой мерай мераеш, такой табе памераюць. Карпенка В.М., 1926 г.н., 1983. Заполле Кос.

“*Як ты да людзей, гэдык і людзі да цябе*” (тлум. інф.).

Як падмажаш, так паедзеш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“*Як дасі хабар, то справу зрушыш зь месца*” (тлум. інф.).

Як памёр Міранец, то ішоў увесь канец, а як памёр Радзючок, толькі поп ды дзячок. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Канец – тут: вуліца. “*Як памрэ багаты, то ўсе йдуць правясьці ў апошнюю дарогу, спадзеючыся на багатую вячэру. А як бедны чалавек памрэ, то чаго да яго йсьці?*” (тлум. інф.).

а) Як памрэ багаты, то ўсе ідуць у хату, а як памрэ бедачок, то ідзе поп і дзячок. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

Як панадзіцца воўк у авечкі, то пакуль усіх не пераваложыць. Шчурскі У.Ф., 1911 г.н., 1991. Альшаніца Квас.

“*Як завядзецца злодзей у сяле, то цяжко ад яго пазбавіцца*” (тлум. інф.).

Як папыталі, так адказалі. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2004. Заполле Кос.

“*Ты да чалавека з павагаю – і да цябе гэдаксама*” (тлум. інф.).

Як паслаўся, так і выспаўся. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2003. Стайкі Стайк.

“*Як пастараўся, так і маяш*” (тлум. інф.).

Як пачну лопаць, то за тыдзень локаць, за сорак дзён – гіба вон. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Прыгаворка ткаллі. Локаць – старадаўняя мера даўжыні, роўная прыблізна паўметра. Гіба – мера асновы, палатна даўжынёй на хатнюю сцяну.

Як пашыеш, так і зносіш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Як пойдзеш нацянькі, то праходзіш тры дзянькі. Міхнюк В.В., 1968 г.н., 2007. Івацэвічы.

Не заўсёды простая дарога прыводзіць да мэты.

Як прыйдзе смерць, сарочку знойдзеш. Доўжык В.Ф., 1906 г.н., 1985. Заполле Кос.

Не трэба марыць пра недасяжнае, аддаленае ў часе, трэба жыць сённяшнім днём.

Як прыпрэ, то і Кузьму бацькам назаве. Бурдзь А.М., 1963 г.н., 1978. Заполле Кос.

"*У бядзе кажны шукая люцкой помачы, прыхільнасьці*" (тлум. інф.).

Як пякла хлеб маці, то быў закалец на палец, стала пячы я, то стала на два. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Закалец – сыры, нявыпечаны хлеб пры ніжняй скарынцы. "*Хлеп сеў на скарынку, бо ні выхадзіўся ў дзяжы*" (тлум. інф.). Кажуць іранічна пра таго, хто смяецца з няўдачы іншага.

Як п'ян, то капітан, а праспіцца, то свінні баіцца. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

"*Як нап'ецца, то герой, а працьверазея, то забыўся на сваё геройство*" (тлум. інф.).

Як робіш, так маеш. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

Як сеў, так і прыкіпеў. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2002. Яглевічы Ягл.

Пра бестурботнага, нядбалага, бесклапотнага чалавека.

Як скажа, то не пераржуеш. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра бязглуздага чалавека і яго гаворку.

Як стукаеш, так і адчыняюць. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

"*Як добра папросіш чалавека, то ён ні ў чым табе ні адмовіць*" (тлум. інф.).

Як ступіў, то і саграшыў. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

"Цяшко чалавеку ўстрымацца ад граху, адно спадзяваньне – на божае дараваньне" (тлум. інф.).

Як судзінка поўна, то й гаспадынька моўна. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Судзінка – бочка ці скрыня, у якую ссыпалі збожжа. *"Як поўная камора прыпасаў, тады й гаспадыня нешчо варта і да яе голасу прыслухоўваюцца"* (тлум. інф.).

а) Як поўная скрыня, то і я гаспадыня. Савосціна В.І., 1930 г.н., 2003. Косава.

Як сучка не схоча, сабачка не скоча. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Не жыццёвыя абставіны, а распуста прыводзіць да граху.

Як схочаш, то вяроўку на шыю знойдзеш. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Без старання, хацення выніку не даб'ешся.

Як сцячэ, то і кепская гаспадыня хлеба напячэ. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Як ураджайны гот, і мука сыпляцца, цячэ ж жорноў, то кажная гаспадыня хлеп напячэ" (тлум. інф.).

Як топішся, то і за брытву хопішся. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

У цяжкім, безвыходным становішчы шукаеш паратунку, выкарыстоўваеш апошні шанц.

Як трывога, усе да Бога, а па трывозе – забыліся аб Бозе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Да бога заўсёды зьвяртаюцца ў няшчасьці, а пакінула бяда – і бох ні патрэбян" (тлум. інф.).

Як ты да Бога, гэтак і Бог да цябе. Валах М.А., 1937 г.н., 2009. Бялавічы Кос.

"І да бога, і да людзей трэба быць шчырым, праўдзівым" (тлум. інф.).

Як ты да людзей, так людзі да цябе. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра ўзаемапавагу.

а) Як ты да мяне, так і я да цябе. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Як у голаў зайдзе, то і на печы знайдзе. Верабей К.С., 1963 г.н., 1978. Заполле Кос.

Як хачу, так па бацьку плачу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Чалавек вольны ў паводзінах.

Як хлеб на возе, то няма бяды ў дарозе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Г. зн. галодны не будзеш.

а) **Як хлеб у возе, то і абед у дарозе.** Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Як хочаш памагчы, то лепей памаўчы. Голуб І.В., 1931 г.н., 2002. Скураты Квас.

Часам парады чужога чалавека дакучаюць, збіваюць з толку.

Як хто есць, так і робіць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайкі.

Як чалавек здаровы, то і багаты. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Як чуюць, то начуюць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Да добрага, спагадлівага чалавека прытуліцца кожны, тым болей жабрак.

Як яны людзі, то і я чалавек. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Як альбы-які прымаюць за людзей, то й мяне лічэця чалавеком" (тлум. інф.).

Яму Бог не дагодзіць. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

"Пра буркліваго, усім не задаволенаго чалавека" (тлум. інф.).

Яму гавары, а ён дагары. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

Пра непаслухмянага, упартага чалавека.

Яму хоць плюй у вочы, скажа: дождж ідзе. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра бессаромнага чалавека.

Я не зямля, усіх не пабяру. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

Так кажа той, хто не хоча ці не можа памагчы.

Я не людзі, але і ты не чалавек. Галабурда Л.П., 1962 г.н., 1978. Заполле Кос.

Так кажуць у адказ на абвінавачанне ў дрэнных паводзінах.

Я не сонца: усіх не сагрэю. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Кажуць, калі дзеці спадзяюцца на дапамогу старых, ужо нямоглых бацькоў.

Ятроўка горш за воўка. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Ятроўка – мужава сястра.

Яшчэ таго Бог не ўрадзіў, хто б д'яблу дагадзіў. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі хочуць падкрэсліць нясцерпны характар чалавека.

ПРЫКМЕТЫ З НАРОДНАГА КАЛЕНДАРА, НАЗІРАННІ

Авёс гаворыць: “Сей мяне ў гразь, то будзеш князь”. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Боб цвіце, сабака ліняе, бедны гаспадар хлеба не мае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“*Якрас калі цьвіце боп і да новага ўраджаю далёко, а старых запасоў німа, у сялянскай гаспадарцы наступая бясхлебіца*” (тлум. інф.).

Бусел кажа: “Удаўлюся, удушуся, але на дванаццатым тыдні вярнуся”. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. на дванаццатым тыдні пасля Калядаў.

Варвары кусок ночы ўварвалі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

4 (17) снежня – дзень святой Варвары; неўзабаве пасля яго паступова пачынае большаць дзень, меншае ноч.

Грамніцы – палова зіміцы. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

Грамніцы – свята, якое адзначаецца 2 (15) лютага.

Гром на крыгу – халодная вясна. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Гуляй, кіёк, апошні дзянёк, заўтра Пакровы – пасякуць на дровы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

На Пакровы (14 (27) кастрычніка) жывёлу ўжо не выпускалі на пашу.

Гусі ляцяць нізка – зіма блізка. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Да Благавешча і зімы не лай, і саней не хавай. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Благавешча – Благавешчанне, свята, якое прыпадае на 25 сакавіка (7 красавіка).

Да Святога Духа не скідай кажуха, і па Святым Дусе ў тым самым кажусе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Да Святога Духа – да свята Сёмухі (Тройцы), праз сем тыдняў пасля Вялікадня.

Дзе мухаморы, там і баравікі. Таўрэль У.А., 1938 г.н., 1995. Була Міл.

а) Дзе чырвоныя мухаяркі, там і баравікі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Мухаяркі – мухаморы.

Дождж у маю – хлеб гультаю. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2010. Размеркі Стайк.

"Дошч у маі на добры ўраджай" (тлум. інф.).

Жаваранак прылятае на праталіну, шпак на прагаліну, журавель з цяплом, а ластаўка з лістом. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос

Жураўлі ляцяць высока – зіма яшчэ далёка. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Зімні дзянёк, што камарыны насок. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

Г. зн. кароткі, малы.

Зіму завалачы ў летнік. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Значыць, сані завалачы ў падпаветку" (тлум. інф.).

Ілля нарабіў гнілля. Ціток Н.П., 1963 г.н., 1978. Заполле Кос.

"Здараяцца, шчо ў пачатку жніўня часта йдуць дажджы, на жніво й сенакос" (тлум. інф.).

І ў дурня трэба, каб было сена на Юр'я. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

Адзначалася два Юр'евы дні: 23 красавіка (6 траўня) – "галодны" і 26 лістапада (9 снежня) – "халодны". Тут: веснавы.

Калі год сухі, купляй пчолку, а калі мокры, купляй кароўку. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"У сухі гот – кветак много, калі год мокры – парасьце трава" (тлум. інф.).

Калі грыбна, то і хлебна. Касавец Р.В., 1913 г.н., 1995. Азярцо Падст.

Дажджы спрыяюць росту як грыбоў, так і збажыны.

Калі зязюля закувала на голы лес, то галодны год будзе. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2005. Размеркі Стайк.

Калі зязюля прыляціць, то ўжо вока закрые лістком. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Калі ўперад вольха распусціцца, то будзе мокры год, а як бяроза, то сухі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Камары мак таўкуць – будзе цяпло. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2006. Косава.

Касі каса, пакуль раса, раса спала, каса стала. Гоган І.Я., 1931 г.н., 2004. Заполле Кос.

Кот дзярэ кіпцюрамі дрэвы, рэчы – на змену надвор'я. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Куры шурпяцца – на змену надвор'я. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Шу́рпяцца – натапырваюцца.

Куры цярэбяцца і купаюцца – дождж будзе. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

Ластаўка дзень пачынае, а салавей канчае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Маладзік рогі задраў – на пагоду. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Марац адмарозіць палец. Зайка А.Ф., 1937 г.н., 2005. Косава.

Пра магчымыя маразы ў сакавіку. Марац – сакавік.

Марка косіць сена шпарка, а прыйдзе мароз – паклаў ды павёз. Стась І.В., 1912 г.н., 1998. Заполле Кос.

Мікола галодны і халодны. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Дзень святога Міколы святкуецца двойчы: 9 (22) траўня і 6 (19) снежня. У траўні, калі канчаліся запасы, Мікола быў галодны, другі Мікола адзначаўся ў снежні, калі ўжо холад на дварэ.

Многа снегу – многа хлеба. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2006. Грыўда Міл.

На Благавешчанне бусел яйцо знясе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Благавешчанне – свята, якое адзначаецца 25 сакавіка (7 красавіка).

На Благавешча птушка гнязда не ўе, а дзеўка касы не пляце. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Благавешчанне лічылася адным з найважнейшых святаў. У той дзень звычай забараняў амаль усе работы.

На Галавасек ігруш нельга есці, бо скулы апануюць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Галавасек – "адсячэнне галавы" хрысціцеля Іаана, адзначаецца 29 жніўня (11 верасня).

На Грамніцы нап'ецца певень вадзіцы. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

На Пятра – пару булачак напякла, а на Іллю – цэлую печ налью. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пятро – свята, якое адзначаецца 29 чэрвеня (12 ліпеня). Ілля – свята, якое адзначаецца 20 ліпеня (2 жніўня).

а) На Пятра прыпякла, а на Іллю поўну печ налью. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

б) На Яна нажала, на Пятра напякла, а на Іллю поўну печ налью. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

На Юр'я валам дай, а сам на печ уцякай. Ціток А.У., 1905 г.н., 1975. Заполле Кос.

Юр'е – свята, якое адзначаецца 23 красавіка (6 траўня).

Не паліняла да Яна, хай ідзе да другога пана. Маскалюк В.С., 1928 г.н., 1975. Заполле Кос.

У простым сэнсе: як не паліняла карова да 7 ліпеня, да Яна, не паправілася на пашы, гэта благая карова, трэба яе збываць. У пераносным сэнсе: не справіўся чалавек з работай у вызначаны тэрмін, не трэба з ім мець ніякіх справаў.

Ноччу трашчыць, а днём плюшчыць. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Гэдак гавораць пасьля Крашчэньня. Бо ўжэ дні большыя сталі, сонца днём много, а ноччу ўсё роўно зіма бярэ сваё" (тлум. інф.).

Паляцелі жураўлі – полудзень паняслі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980.

Полудзень – тут: абед. Дні ў восені кароткія.

Піліп дзеці адзявае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"У Пiліпаўку кудзелю прадуць, а ў Мясает ткуць" (тлум. інф.).

Прыйшла Пакрова – стала карова. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пакрова – свята, якое прыпадае на 1 (14) кастрычніка.

Прыйшоў Багач, кідай рагач, бяры сявеньку і сей памаленьку. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Багач – свята, якое прыпадае на 8 (21) верасня.

Прыйшоў Пятрок – апаў лісток, прыйшоў Ілля – апала два, прыйшло Успленне – пакрыла карэнне. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра наступленне восені. Пятрок, Ілля, Успленне – святы, якія прыпадаюць на 29 чэрвеня (14 ліпеня), 20 ліпеня (2 жніўня) і 15 (28) жніўня.

а) Прыйшоў Пятрок – апаў лісток, прыйшоў Ілля – пытаецца, ці ёсць ралля, прыйшло Успленне – пытаецца, ці ёсць насенне, прыйшоў Спас – пытаецца, ці ёсць запас, прыйшоў Багач – кідай рагач, бяры сявеньку і сей памаленьку. Мяцечка У.А., 1923 г.н., 2004. Мілейкі Міл.

б) Прыйшоў Пятрок – апаў лісток, прыйшоў Ілля – апала два, прыйшло Успленне – пасыпалася насенне. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Пытае Ілля, ці гатова ралля, а Успленне, ці гатова насенне. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Звычайно да Ільлі кажны гаспадар стараўся зраліць палеток, а ўжэ пасьля Успленьня, ці, як казалі, першай Прачыстай, пачыналі сеяць азімае жыто" (тлум. інф.). Зраліць – заараць.

Сабака качаецца з боку на бок – чакай змены надвор'я. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Свіння збірае па надворку салому і носіць у хлеў – унačы дождж будзе. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Сухі марац, мокры май – будзе жыта, нібы гай. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Трашчы, не трашчы – прайшлі Крашчы (Вадохрышчы). Крывецкая В.М., 1952 г.н., 2006. Бялавічы Кос.

Лічылася, што пасля Вадохрышча (6 (19) студзеня) вялікіх маразоў ужо не будзе.

Увосень – работ восем. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Удушуся, удаўлюся, а на сёмым тыдні акажуся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"На сёмом тыдні пасьля Каляд прылятая з выраю жаваранок" (тлум. інф.).

У марцы, як у гарцы. Вясна А.А., 1901 г.н., 1980. Заполле Кос.

Гарнец – мера сыпкіх рэчываў, звычайна мералі зерне. Пра няўстойлівае сакавіцкае надвор'е, *"перамешанае, як у гарцы"*.

У Якуба адна рахуба: або забіць, або спаліць. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Якуб – прысвятак. Ва ўніятаў прыпадае на 25 ліпеня. У гэты дзень здараліся навальніцы з маланкай і громам.

Як грыміць гром на голы лес, то будзе галодны год. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

Як зязюля кукуе, каб хоць вока закрыць лісток быў, то добры год будзе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Як на Грамніцы нап'ецца певень вадзіцы, то будзе мокрае лета. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1987. Заполле Кос.

а) Як на Грамніцы нап'ецца певень вадзіцы, то на Юр'я наліжацца вол травіцы. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Як на рожках маладзіка можна павесіць вядро – будзе дождж, нельга – дні будуць пагодлівыя. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

ЖАРТЫ, КАЛАМБУРЫ, ПРЫГАВОРКІ

Або грай, або грошы аддай. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 1986. Заполле Кос.

Так кажуць лянівому музыку.

Або сяк, або так, няхай будзе з рыбы рак. Голуб І.В., 1931 г.н., 1998. Скураты Квас.

Пра згодлівага чалавека, зычлівага, што любіць пажартаваць.

Абы ў цягнік трапіць, а месца знойдзецца. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Так кажа чалавек, поўны аптымізму, які ніколі не траціць надзеі на станоўчае развязанне справы.

Ад капусты трыбух тлусты, ад бацвіння – пасі свіння. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"*Капусту вараць з затаўкай, а бацьвіньня – поснае. Вось і пасылаюць пасьвіць сьвіньня, кап было чым закрасіць і бацьвіньня*" (тлум. інф.). Бацвінне – страва з лісця сталовых буракоў.

"Адкуль, дзеўка?" – "З Цягуж". – "А замуж хочаш?" – "Чаму ж". – "А кросны ткаць умееш?" – "Цьфу ты, ліха прычапілася". Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Адразу з'ямо тваё, а потым кожны сваё. Ціток І.І., 1951 г.н., 1996. Заполле Кос.

Так жартуюць, калі гуртам выконваюць якую-небудзь працу, а пад час абеду садзяцца есці ўзятае з дому.

"А можа?" – "Можа надвое варожа". Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

У кожнай справе не варта спадзявацца на шанцаванне.

"А ці добра было ў гасцях?" – "Ой, добра. Усяго было: і піці, і есці – толькі прымусу не было". Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 1999. Заполле Кос.

Байструк – божы струк, не хадзі на поле, бо бадзяк закоде. Лунь К.І., 1924 г.н., 2002. Заполле Кос.

Байструк – пазашлюбнае дзіця.

Без бульбы няма ходу, толькі жывот як калода. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Хоць жывот вялікі, беларусу бяз бульбы ніяк нельга жыць" (тлум. інф.).

Без драбіны ўсе чэрві з яблыні пазбірае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра высокую жанчыну.

Без падмазкі і без краскі, як кабылка без хваста. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

З пэўнай доляй гумару так кажуць пра маладзіцу, якая не абыходзіцца без касметыкі.

Без стуку, без груку павезлі як суку. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Суседка замуж дачку аддала, безь вясельля, бо радзіць пара, то бяс стуку, бяз груку павязьлі як суку" (тлум. інф.).

Белых блох наеўся ды лёг, а чорны блох – усё "трох" ды "трох". Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

"Белыя блохі – гэто картоплі, чорны блох – гэто блохі. Тут: наеўся картоплёў ды лёг атпачыць, адна бяда – блохі кусаюць" (тлум. інф.).

Бі сваіх, каб чужыя баяліся. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 1999. Заполле Кос.

Так жартам кажуць, калі б'юцца паміж сабою сваякі ці аднавяскоўцы.

Бульба смажана, пячона, бульба сёння, бульба ўчора. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

Бывае, і каўбаса страляе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

«Ехоў чалавек поначы с Косава. А дарога ішла празь лес. Выйшлі бандзіты: "Давай, дзядзько, грошы!" А ён палез у торбу, дастаў каўбасу, што купіў у косаўскаго жыда, наставіў: "Цякайця, а то страляць буду!" Перапалохаліся тыя ды ходу. А дзядзько прыехоў дахаты ды кажа: "Бывая, і каўбаса страляя"» (з аповеду інф.).

Была сіла, як маці насіла, а кінула насіць – дык і сілы не стала быць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“За мáцярынымі плячыма ўсе разумныя, спрытныя да лоўкія, а як ні станя мацяры, дык і марнея ўсё” (тлум. інф.).

Велькі пан, бо носіць чырвоны каптан! Мяцечка У.А., 1923 г.н., 2004. Мілейкі Міл.

Гэтак смяюцца з чалавека-задавакі.

Вялікі пасе індыќі, а малы жане валы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Ж а н е – гоніць. У гэтым жартоўным выслоўі ўсё наадварот: гэта ж вялікі павінен пасвіць валы, а малы – індыкі.

Габлюй, сынку, я сякераю папраўлю. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

«Сын габлюя дошку, але неакуратна, абы-як. Бацька глядзіць і кажа: “Габлюй, сынку, габлюй, я сякераю папраўлю”. І цяпер, калі бачаць няўмелага работніка, кажуць: “Габлюй, сынку, я сякераю папраўлю”» (з аповеду інф.).

Гарачае сырым не бывае. Лісок М.І., 1932 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

«Паставіла гаспадыня на стол мяса ды бядуя, просіць прабачэньня ў госьця: “Выбачай, кумок, можа, трохі й ні даварана”. Кум пабачыў цэлую міску мяса і кажа: “Нічого, кумачка, гарачае сырым не бывая”» (з аповеду інф.).

“Гарэлка, ты, гарэлка, гарна ты, як дзеўка. А пашпарт у цябе е?” – “Няма”. – “Ну, вось табе і турма!” Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так прыгаворвае жартаўнік перад тым, як выпіць чарку.

Гарэлка як мядок, сама просіцца ў раток. Голуб І.В., 1931 г.н., 1982. Скураты Квас.

Так прыгаворваюць у час бяседы.

Гаспадар за чарку, гаспадыня за скварку. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі ў хату прыйшоў нечаканы госць.

Гонар, гонар маладому, пасе качкі каля дому. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Так смяюцца з хлопца, які лічыць сябе дарослым.

Гора скача, гора плача, гора песенькі пяе. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Гора ні дасьць спакою: і заскачаш, і заплачаш, а надакучыць гараваць, то будзяш песенькі сьпяваць" (тлум. інф.).

Госпадзі, забі таго да смерці, у каго жонка хароша і многа грошай. Лісок М.І., 1932 г.н., 1999. Альшаніца Квас.

Хароша – прыгожая. Так смехам кажа чалавек, якому не шанцуе.

Госць, не дзьміся, а еж, што ў місе. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Гуляй, тата, заўтра свята, а па сваце будзе гуляць маці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Перад святам жанчына ў клопатах, у турботах, муж вольны ад іх. А пасля свята ўжо жанчына вольная, можа даць сабе спачынак.

Гэта ж твой бацька, як валы краў, то хлявы зачыняў, а ты хаты зачыніць не хочаш. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Кажуць таму, хто не зачыняе за сабою дзверы.

Гэтак есці хочацца, што начаваць няма дзе. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 2001. Скураты Квас.

Гэта не бык, што карова бора, гэта не мужык, што жонка б'е. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Гэта не бяда, як п'ецца вада. Лушчык Л.І., 1958 г.н., 2008. Альшаніца Квас.

Вада п'ецца пасля сытнага абеду.

Гэта не кум, што на куме не быў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Гэтую бяду я рукамі развяду. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Такімі словамі супакоіць аптымістычны чалавек.

Дай, Божа, хлопца нежанатага, але багатага. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 2001. Заполле Кос.

Так прыгаворваюць, жартуюць маладыя дзяўчаты.

Дай сала хлеб даесці. Пястрак С.Д., 1907 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Сала не ва ўсіх даўней было, то часам жартам пыталі, калі бачылі ў іншага добры кусок сала" (тлум. інф.).

Даўно было і ўжо быллём зарасло. Банасевіч М.В., 1924 г.н., 1995. Гошчава Стайк.

"Дзве каровы, два валы – наш пасаг не малы". – "Едзьце, едзьце дахаты – ваш пасаг багаты". Собаль А.С., 1927 г.н., 2010. Заполле Кос.

Жартуюць, калі сватаюць дзяўчыну.

Дзе п'юць, там і льюць. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 1997. Бялавічы Кос.

Так супакойваюць таго, хто ненаўмысна разліе што-небудзь за сталом.

Дзе сеў, там і злез. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Пра лайдака, гультая. *"На яго дзе сеў, там і зьлес"* (прыклад інф.)

"Дзе ты гэта чуў?" – "Сарока на хвасце прынесла". Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

"Дзеці, дзеці, і дзе вас падзеці? Ці прадаць, ці цыганам аддаць?" Лушчык В.І., 1930 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

Так часам жартуюць з сябе, з сваёй вялікай, шумлівай сям'і.

Дзякуем за тую, наліце другую. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2004. Грыўда Міл.

Так прамаўляюць у час бяседы, калі жадаюць яшчэ выпіць.

Дзякуй гэтаму дому, пойдзем к другому. Зайка У.В., 1931 г.н., 1979. Заполле Кос.

Так кажуць, развітваючыся пасля добрага пачастунку.

Дзякуй за абед, што наеўся дармаед. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так прыгаворваюць пасля добрага абеду, устаючы з-за стала.

Дзякуй за хлеб, кашу, а яшчэ за ласку вашу. Голуб І.В., 1931 г.н., 2001. Скураты Квас.

Гэтак дзякуюць гаспадыні за пачастунак пры развітанні.

Добры нос за сто вёрст гарэлку чуе. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Жартуе чалавек, як неспадзявана трапіць на пачастунак.

Добрыя ўсе пайшлі, адно смецце засталося. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так смяюцца з дзяўчат-перарosткаў, векавух.

Дурная галава заўсёды баліць. Дакучыц С.Р., 1929 г.н., 1996. Ятвезь Квас.

Жартуюць з чалавека, які скардзіцца на боль галавы.

Еду па жонку пятую, судзі, Божа, па дзясятую. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Еж, дурню, бо то з макам. Емяльянчык В.А., 1957 г.н., 2009. Івацэвічы.

"Гэтымі словамі ўшчуваюць малого, які ні хоча есьці" (тлум. інф.).

Еж, пакуль рот свеж. Памрэш – калом не ўвапрэш. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Еж, хоць расперажыся, але рабіць не ляніся. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2001. Заполле Кос.

Ежце, госцейкі, ежце, усё роўна свінням выліваць. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Жартуюць пад час бяседы.

Ежце, ежце ды паляжце. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Пасмяюцца, пажартуюць у час сытнага, смачнага абеду.

Жаніся, каб дурні не звяліся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1997. Альшаніца Квас.

Так жартам бласлаўляюць сына на шлюб.

Жывем, пажываем, дабра нажываем. Белая Л.В., 1974 г.н., 2014. Івацэвічы.

Звычайна так адказваюць таму, хто папытаецца пра жыццё.

Жывем, як за царом Гарохам: снег гарыць, саломай тушым. Ціток І.М., 1938 г.н., 2014. Заполле Кос.

Задарма і тата маму не пацалуе. Лушчык Л.І., 1958 г.н., 2012. Альшаніца Квас.

Так адказваюць, калі хто просіць дапамагчы ў якой-небудзь справе без аплаты.

а) За так і мужык жонку не пацалуе. Кучук І.М., 1938 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

За лежняю няма калі пасядзець. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

"Як жывеш?" – "Работы много. За лежняю німа калі пасядзець" (з апаведу інф.).

Зарабіць не зарабіў, але нарабіўся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніцы Квас.

Прыгаворка з калгаснага жыцця.

За работаю і памерці не будзе калі. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Жартуюць з рупліўца, які без працы і хвілінкі не пасядзіць.

З Богам, Параська, добра, што чалавек знаходзіцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1996. Альшаніца Квас.

Жартаўлівае пажаданне дзяўчыне, якая заседзелася ў дзеўках і ўрэшце ідзе замуж.

З вялікага выбору выбераш засёру. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пра пераборлівых кавалера ці дзяўчыну.

Здароў, каб па табе поп зароў. Лісок М.І., 1932 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Грубаваты жарт у адказ на прывітанне.

З'еж акрайчык – будзе сын Мікалайчык. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2005. Размеркі Стайк.

Вясёлы жарт у час абеду.

Злодзей на злодзею едзе, злодзеем паганяе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Пра злачынную хеўру.

Злосці – поўныя косці. Шарубейка І.М., 1934 г.н., 2003. Воля Жытл.

Часам кажуць нястрымнаму, гарачліваму чалавеку.

Знайшлі смешкі з бабінае плешкі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1994. Альшаніца Квас.

Так кажуць у абарону жанчыны, з якое кпяць, смяюцца.

Знаць не знаю, ведаць не ведаю. Паўлоўская Т.М., 1948 г.н., 2013. Косава.

Так адкажа чалавек, у якога пра нешта пытаюць.

Зубы то зубы, але й каню далі! Лісок М.І., 1932 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

«Конь зубы выбіў хлопцу, а сябры суцяшаюць: "Зубы то зубы, але й каню далі"» (з аповеду інф.).

Зямлі скварка, а людзям чарка. Шыманчык М.А., 1949 г.н., 2002. Заполле Кос.

Грубы жарт пра смяротнасць чалавека.

Зяць на парог, а цешча за яйцы. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

"Ні пасьпея зяць у хату зайсьці, як цешча хуччэй бяжыць яечню смажыць" (тлум. інф.).

І дай – гаворацць, і не дай – гаворацць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1994. Альшаніца Квас.

Так жартуюць з сябе жанчыны.

Ідзі замуж, пускай жабракі на свет. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1994. Альшаніца Квас.

Так жартам бласлаўляюць дачку на шлюб.

Ім не дай зарабіць, ім дай нарабіцца. Кармановіч І.Г., 1967 г.н., 1995. Косава.

Жартоўная, трапная характарыстыка, якую давалі жыхары мястэчка Косава вяскоўцам з Заполля. А яшчэ так кажуць пра тых, для якіх сама праца – шчасце.

І на зайчыкі стралец, і да дзевак маладзец. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пра ўдалага дзецюка.

Каб жыць у шчасці, трэба красці, красці, красці. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1995. Заполле Кос.

Выслоўе, якое з'явілася ў савецкі час.

Казак на каня – будзе сеча. Стась І.В., 1912 г.н., 1998. Заполле Кос.

З пэўнай доляй іроніі, жартам кажуць пра зуха, малойца.

Калі хлопец пракос пройдзе і плот загародзіць, то можа жаніцца. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

"Так даўней казалі старыя людзі, жартуючы с хлопцаў" (тлум. інф.).

"Калі ты ўрэшце ажэнішся?" – "Каб жонка есці не пытала, то ажаніўся б". Рабчэня Т.І., 1942 г.н., 2005. Заполле Кос.

"Калі тое было?" – "Калі ты пеша пад стол хадзіў". Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. вельмі даўно.

Каму вінаваты – усім дарую. Голуб І.В., 1931 г.н., 2005. Скураты Квас.

Так пажартуе той, хто абцяжараны даўгамі.

Кароста – хвароба не проста. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Смяюцца з таго, хто захварэў на каросту.

Кахаліся – цукеркі насіў, а расставаліся – назад прасіў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Квасок з трасок. Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Г. зн. з усяго, што трапілася пад рукі. Так згатаваць умее толькі кемлівая, здатная гаспадыня. К в а с о к (памянш. ад квас) – суп, галоўны кампанент якога – сушаныя грыбы.

Крадзенае заўсёды смачнейшае. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Так апраўдваюць сябе тыя, хто пакарыстаўся чужым.

Крупіна за крупінаю бегае з дубінаю. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Жартуюць, калі нястача ў сям'і, калі пусты, рэдкі крупнік.

Лепш замуж пайсці за альшаніцкага пастала, чым за квасевіцкага бота. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

Мясцовая показка. Гаварылі так дзяўчаты з Альшаніцы, бо яны ганарыліся сваёй вёскай, у якой былі ўсе выгоды: і лес, і рэчка, – чаго не было ў суседніх Квасевічах.

Лысы, на чужых падушках косы пагубіў. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2004. Заполле Кос.

Косы – валасы. Так кажуць, калі хочуць пасмяяцца з лысага чалавека.

Людзі не свінні, усё з'ядуць. Жаліс Э.В., 1939 г.н., 2001. Няхачава Стайк.

Грубы жарт пра ўсёеднасць чалавека.

"Маж, зяцёк, масла, маж!" – "Мажу, цешча, мажу". – "Не, ты не мажаш, ты кавалкамі кладзеш!" Бакавец М.М., 1958 г.н., 2002. Івацэвічы.

Мужык – пакуль сіла, баба – пакуль жыва. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 1983. Заполле Кос.

Тут: мужык – муж, баба – жонка. Жартоўнае выказванне пра сэксуальныя магчымасці мужчыны і жанчыны.

Мы з табою радня: твой бацька ў майго парася купіў. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Кажуць, калі нехта набіваецца ў сваяцтва.

Мы з табою, як рыба з вадою: рыба – пад лёд, а мы – кабыле пад хвост. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Так часам іранічна характарызуюць людзі сваё сяброўства, сваю блізкасць.

Мыш капіцы не баіцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так жартуе малая хударлявая жанчына, у якое тоўсты, грузны муж.

"Мяса любіш?" – "Люблю". – "То ідзі да ваўка служыць". Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Набок з дарогі, едзе пан крываногі. Здзітавец М.М., 1885 г.н., 1965. Заполле Кос.

Жартоўная прыгаворка, якой праганяюць людзей, што замінаюць праезду.

На бязлюддзі і мы людзі. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Так пасмяецца з сябе чалавек з пачуццём гумару.

На двары мароз, а пад носам адліга. Папко Т.Ф., 1906 г.н., 1995. Мілейкі Міл.

Жартуюць з смаркатага чалавека.

Наеўся, аж кішка прутам стала. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Кажуць пасля добрага пачастунку.

Наеўся, напіўся і на бок паваліўся. Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Гэткімі словамі выказваюць вялікае задавальненне пасля сытнай ежы.

Наеўся так, што пальцам можна дастаць. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1982. Бялавічы Кос.

Жартуюць пасля добрага абеду.

Наехала гасцей з усіх валасцей. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 2000. Заполле Кос.

Так пажартуюць, так кажуць, калі гасцей поўная хата.

На капейку выпіў, а на рубель задаецца. Лісок Ё.І., 1936 г.н., 1992. Альшаніца Квас.

На капейку выпіў, а так свае дурасці хапае. Макарчэня А.У., 1973 г.н., 1988. Бялавічы Кос.

Так жартуюць з п'янага чалавека.

На мацяру пабажуся, а на бацьку не бяруся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Трохі мудрагеліста так адкажа той, у каго запытаюць, хто яго маці ці бацька.

Наперадзе сабакі бягуць, а ззаду паны едуць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Так весела кпяць з таго, хто ў рабоце вырываецца наперад, выпярэджвае ўсіх.

Не буду дзьвіцца, няхай казырыцца, вакол пуза абвяду, можа, козыра знайду. Жаліс Э.В., 1939 г.н., 2003. Няхачава Стайк.

Так кажуць, калі гуляюць у карты. Дзьвіцца – глядзець.

Не ліжы таўкача – цешча лысая будзе. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 2001. Скураты Квас.

Жартоўная прыкмета, жартоўнае папярэджанне.

Не наеўся – не налiжашся. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1986. Заполле Кос.

«Ні пасьпеў зрабіць за дзень, а ўжэ цямнея. Чалавек сьпяшаяцца, з усяе сілы стараяцца закончыць. І, бачна, – ні пасьпея. Тады яму скажуць: "Ні наеўся – ні наліжасься. Заўтра будзя дзень"» (тлум. інф.).

Не праганяю, але проша вон. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Так жартоўна кажуць таму, хто заседзеўся ў гасцях.

Не той чарвяк, што мы ямо, а той, што нас есць. Жылка І.С., 1947 г.н., 1999. Заполле Кос.

Жартуюць, калі ў садавіне пападзецца чарвяк.

Ні самому падзьвіцца, ні людзям паказаць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

"Пра няўдалую, непрыгожую жонку, нявестку" (тлум. інф.). Падзьвіцца – паглядзець.

Нічога, што сыраватае, у жываце даварыцца. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Так кажа непераборлівы ў ежы чалавек.

Нос свярбіць – гарэлку чуе. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1990. Альшаніца Квас.

Жартоўная прыкмета.

Няма лепшага зелля, як жонка на пахмелле. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так жартуюць мужчыны пасля ўчарашняй бяседы.

Няма хлеба, то будзем аладкі есці. Лісок М.І., 1932 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Жартоўнае выказванне, поўнае аптымізму.

Няхай лепей жывот лопне, чым дабро прападзе. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 1999. Заполле Кос.

Так жартуе з сябе гаспадыня, даядаючы тое, што засталося пасля бяседы.

“Ой, нешта будзе!” – “Нешта будзе: ці гусь, ці качка”. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2014. Размеркі Стайк.

Гэтак суцяшаюць чалавека, які хвалюецца, трывожыцца.

От, гадота, не адарвеш ад рота. Лісок Ё.І., 1936 г.н., 1988. Альшаніца Квас.

Так жартуюць мужчыны пра гарэлку.

Ох, цямне́ мае! Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2011. Заполле Кос.

Прыгаворка, якой выказваюць вялікае здзіўленне.

Пад’елі? Акыш на седала! Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Так жартам выпраўляюць дзяцей пасля вячэры спаць. Тут відавочная паралель з курамі, якія, падзяўбаўшы зерня, садзяцца на седала.

Пакуль жыў буду, не забуду. Ціток І.І., 1951 г.н., 1999. Заполле Кос.

Пра нейкі незвычайны выпадак, што моцна засеў у памяці.

Панаядаліся, аж папругі паадпускалі. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Так дзякуюць гаспадарам за добры пачастунак. «*Яшчэ кажуць: “Наеліся пад завязку”*» (тлум. інф.).

Пані на ўсе сані. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1983. Заполле Кос.

Так жартуюць з тоўстай, мажной жанчыны.

Пасадзіў бы за душу, ды баюся, што задушу. Голуб І.В., 1931 г.н., 2001. Скураты Квас.

Так муж жартуе з любае жонкі.

Пасля кашы няма пашы. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

“*Пасьля сытнага абеду ўжо гараць ні хочацца*” (тлум. інф.).

Першая чарка калом, а другая сакалом. Міхнюк В.В., 1938 г.н., 1979. Размеркі Стайк.

Гэта бяседны жарт.

Пі і еж, пакуль жывеш, як памрэш – калом не ўвапрэш. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Гэтак жартуюць пад час бяседы з таго, хто адмаўляецца выпіць чарку.

Плясь у кашу, добра, што не ў нашу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"Так скажуць, пасьмяюцца, калі нешчо трапіло ў ежу: вугольчык, муха ды інш." (тлум. інф.).

Пойдзем людзей паглядзець і сябе паказаць. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Кажуць жартам, калі выбіраюцца ў госці.

"Просім!" – "Самі ў рот носім!" Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Бяседная прыгаворка. Так адказваюць на запрашэнне частавацца.

"Прынясі вады!" – "Тры пядзі ад барады – нагніся ды напіся!" Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Так жартам адказваюць таму, хто просіць прынесці кубак вады.

Развязаўся мех на смех. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Жартам кажуць пра сям'ю, у якой кожны год нараджаюцца дзеці.

Рана росна, днём млосна, вечарам камары, хоць ляж ды памры. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі хочуць пасмяяцца з гультая.

Рэзні, каб штаны злезлі. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Так жартоўна просяць гарманіста пайграць.

Сабакі не брахалі – і сала ўкралі. Валах М.А., 1937 г.н., 1998. Бялавічы Кос.

Жартуюць, калі штосьці прапала ў гаспадарцы.

Сем баб на воз – і конь панёс! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Гармідару такого нарабілі, шчо конь спалохаўся" (тлум. інф.).

Скончылі работу? Мыйце рукі, ідзіце дахаты! Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Жартоўная прыгаворка, з якой звяртаецца да работнікаў гаспадар перад вячэрай.

Смачна, бо дарага. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2003. Скураты Квас.

"Усё дарагое – смачнае" (тлум. інф.).

Смех, а не работа. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2005. Бялавічы Кос.

Пра нядбайна зробленую работу.

Смех дый годзе! Жук Дз.А., 1919 г.н., 1995. Жамайдзякі Міл.

"Ні ведаю, ці плакаць мне, ці сьмяяцца сь цябе і с твае работы? Ано скажу: сьмех дый годзе! І ты, і твая работа нікуды ні вартыя!" (прыклад інф.).

Сточкі – на дочкі. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так жартуюць, калі наліваюць у чарку гарэлку з дзвюх бутэлек.

Такі галодны, вала з'еў бы. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Тая, што хвастом матае. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2004. Бялавічы Кос.

Так кажуць у адказ на дакучлівае дапытванне пра каго-небудзь.

Тваю салому будуць свінні есці. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Так смяяліся з чалавека, які нядбайна малаціў збажыну.

Твая справа такая: наеўся – ды на печ. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Кажуць часам дзіцяці, калі пачынае капрызіць.

Трапіў, жучку, у панскую ручку! Лушчык І.І., 1928 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

Так кажуць чалавеку, якому доўга ўдавалася пазбегнуць пакарання.

Трасцу з'еж! Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2000. Размеркі Стайк.

"Не схацеў есьці разом з усімі за сталом, то зарас трасцу зьеш!" (з аповеду інф.).

Ты мне радня: як мой бацька гарэў, то твой плечы грэў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Жартоўнае выказванне пра ступень роднасці, сваяцтва.

а) Ты мне радня: твой бацька ў майго парася купіў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Ты яму гавары, а ён табе дагары. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пра чалавека, які стаіць на сваім, з якім ніяк не паразумеешся.

У папа апошняя жонка. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Кажуць, калі не вераць дадзенаму слову, кляцьбе.

Уперадзе сабакі бягуць, а ззаду паны едуць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так жартам кажуць пра чалавека, які ў рабоце вырываецца наперад.

Усё насуперак: як ён уніз, то яна ўгору. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Вясёлая, жартоўная прыгаворка з сямейных адносін паміж мужам і жонкай.

Усё цела затрымцела, бо гарэлкі захацела. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2002. Заполле Кос.

Кажа весялун перад пачаткам бяседы.

Усяго майго, што з'ела і выпіла. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1981. Заполле Кос.

"Нічого добраго я ў сваім жыцьці ні бачыла, усяго майго, што зьела і выпіла" (тлум. інф.).

Усяк бывае: жук мычыць, а карова бурчыць. Лісок М.І., 1932 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Шмат на свеце неадпаведнасцяў, незразумелага.

Хоць альховы, абы новы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так смяюцца з распуснай жанчыны.

Хоць гумно згарэла, але й мышэй ляснула! Бакавец М.М., 1958 г.н., 2012. Івацэвічы.

Такімі словамі супакойвае сябе вясёлы характарам чалавек пасля пажару.

Хто ззаду валачэцца, таму яечня пячэцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Жартоўнае выслоўе. Так апраўдвае сябе той, хто адстае ў працы.

Хто каго любіць, той таго чубіць. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2000. Косава.

Гэтак, смеючыся, кажуць пра дачыненні маладых, якія сімпатызуюць адно аднаму.

Хто любіць папа, хто пападдзю, а хто папову дачку. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 1995. Заполле Кос.

Гэтая жартоўная прыказка пра рознасць густаў.

Хто муціць, хто круціць, той вып'е і закусіць, а хто праўду кажа, той хай так спаці ляжа. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Выслоўе, якое нарадзілася ў савецкі час.

а) Хто круціць, той вып'е і закусіць, а хто праўду кажа, той галодны спаць ляжа. Зайка А.С., 1920 г.н., 1993. Бялавічы Кос.

Хто мяне ўспамянуў, каб таго кій не мінуў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Кажа той, каму ікнецца.

Хто на каго, і я на таго. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2002. Заполле Кос.

Так кажа весялун у час бойкі, калі ён не ведае, хто з кім б'ецца.

Хто не хоча рабіць, таму хлеба не даць, і ні капусты, ні бацвіння – няхай корміць свінні. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Хто па абедзе не аддыша, таго Бог за свінню запіша. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Жартоўнае папярэджанне тым, хто пасля абеду не адпачывае.

“Хто?” – “Хто хто? Хтокала!” Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Хтокала – тут: той, хто пытае.

Ці выйграў, ці прайграў. Воўна І.Л., 1934 г.н., 1991. Заполле Кос.

Так кажа чалавек, схільны да рызыкі.

Ці запаленне, ці рожа – ад мяне дапаможа. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2002. Заполле Кос.

Так жартуе мужчына, які прапануе жанчыне сябе замест лекаў. *“Хадзем, вылечу. Ці запаленне, ці рожа – ад мяне дапаможа”* (прыклад інф.).

Ці пан, ці прапаў. Шчурко М.А., 1936 г.н., 2001. Заполле Кос.

“Ціт, ідзі малаціць!” – “Жывот баліць”. – “Ціт, ідзі есці!” – “А дзе мая вялікая лыжка?” Здзітавец М.М., 1885 г.н., 1966. Заполле Кос.

Вядомая показка пра гультая.

Ці я з дзвюх рук ем?! Лушчык В.І., 1930 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

Так кажа пра сябе чалавек, які шмат і цяжка працуе.

Цыбуля горка – усе ядуць, замуж кепскі – усе ідуць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

Цяпло, аж з носа пацякло. Голуб І.В., 1931 г.н., 2000. Скураты Квас.

Часам – з квасам, парою – з бядою. Куіс М.Д., 1925 г.н., 2003. Косава.

Так адказвае чалавек, калі пытаюцца ў яго, як жыве.

Чый бы ні быў бычок, абы цяля наша. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Адкажуць бацькі людзям на папрок, на насмешку, што іх дачка нагуляла дзіця.

“Што варыла?” – “Яглі! Галодныя спаць ляглі”. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Даўняя вясёлая прыгаворка, якая гучала ў беднай сям'і, дзе часам не было чым павячэраць.

а) **"Што на вячэру?" – "Яглі! Каб хутчэй спаць ляглі".** Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Што гэта за бяда, калі п'ецца вада? Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так жартуе з сябе ўволю наеты чалавек.

Што мы – на мякіну робім? Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2002. Заполле Кос.

"О, як вы многа ўсяго накуплялі!" – "А шчо мы – на мякіну робім?" (з аповеду інф.).

Штосьці ў горле таранчыць, трэба горла прамачыць. Голуб І.В., 1931 г.н., 2002. Скураты Квас.

Бяседная прыгаворка.

Як дам у шыю, то чорт другую прышые. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Як ем, то глух і нем. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайк.

Так кажуць, калі хочуць спыніць гаворку за сталом.

"Як зваць?" – "Як крупы драць". Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Як здаецца, то хрысціцца трэба. Ціток І.І., 1951 г.н., 1997. Заполле Кос.

Пажаданне чалавеку, не ўпэўненаму ў чымсьці.

"Як здароўе?" – "Горшае, як было, але лепшае, чым будзе". Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2006. Заполле Кос.

Дасціпны адказ на пытанне пра здароўе.

Які з яго пан: на саломе спіць, пазурамі чухаецца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Так смяюцца з чалавека, які выбіўся ў невялікага чыноўніка і надта ганарыста паводзіць сябе.

Як толькі якое, то адразу. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1990. Альшаніца Квас.

Так смяюцца са схільнага да бойкі чалавека.

Як ты да мяне па-людску, то і я да цябе па-чалавечы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Жонка ўсё хварэла, есьці ні варыла, хаты ні прыбірала – паміраць сабралася. А мужык плача, галосіць: "І якое табе даць рады, кап ты ачуняла?" – "Ведаяш, Сьцяпанко, стары дуб у Дзядох расьце, ідзі да яго, бо людзі кажуць, што ён гаворыць, якую раду даць хвораму". Пайшоў мужык, а яна другою дарогаю абагнала яго, улезла ў дупло дуба і чакая. Стаў Сьцяпан перад дубом ды пытаяцца: "Дубе, дубе, скажы, чым жонцы памагчы?" Дуб адказвая жаночым голасом: "Ні сьпі ўначы, а часьцей жонку варушы!" Так і зрабіў ён. Прачнуўся ранком, а ў хаце прыбрано, на стале – аладкі зь яечняю. І жонка здаровая, вясёлая. Глядзіць Сьцяпан на жонку і дзівіцца. А яна кажа: "Як ты да мяне па-люцку, то і я да цябе па-чалавечы" (з аповеду інф.).

Ямо хлеб усякі: белы, чорны і ніякі. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2005. Заполле Кос.

Так кажуць, калі не заўсёды хлеб бывае на стале.

Ясна як цёмная ноч. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2013. Заполле Кос.

ВЯСЕЛЬНЫЯ ПРЫГАВОРКІ ПРЫ ДЗЯЛЬБЕ КАРАВАЯ

Будзь багата, як зямля, здарова, як вада, пладавіта, як свіння. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Гэтыя грошы я сама зарабляла, хачу, каб маладая маладога пацалавала. Лунь А.М., 1916 г.н., 1998. Заполле Кос.

Дару акрайчык, каб быў сын Мікалайчык. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Дару букет бярозы, каб муж дахаты прыходзіў цвярозы. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Дару бурачком, каб не быў дурачком. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1983. Альшаніца Квас.

Дару вам качаргу, каб у кожным вуглу было па хлапцу-малайцу, а пасярод хаткі бегалі дзяўчаткі. Стась Я.І., 1948 г.н., 1991. Заполле Кос.

Дару вам рубель, каб купілі карабель, днём каталіся, а ноччу цалаваліся. Стась Я.І., 1948 г.н., 1991. Заполле Кос.

Дару вядро суніц, каб не глядзеў на чужых маладзіц. Піскун А.Б., 1967 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Дару вянок цыбулі, каб не давалі (не паказвалі) адно аднаму дулі. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 2001. Заполле Кос.

Дару грошы і кладу на канты, каб былі чатыры сыны і ўсе музыканты. Здзітавец А.М., 1912 г.н., 1985. Заполле Кос.

Дару грошы і пень, каб малады меў моц увечары і ўдзень. Міхнюк В.В., 1938 г.н., 1990. Размеркі Стайк.

Дару грошы, каб былі дзеці харошы. Гардзейка А.М., 1915 г.н., 1995. Галік Міл.

Дару грошы, каб мужык быў харошы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 1985. Заполле Кос.

Дару грошы, сама зарабляла, хачу, каб маладая маладога пацалавала. Лушчык М.Э., 1996 г.н., 2013. Заполле Кос.

Дару гусі, каб маладая маладому давала бусі. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Дару даляры, каб усё жыццё пражылі ў пары. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Дару дваццацьпятку, каб малады пацалаваў маладую ў пятку. Макарчэня М.М., 1934 г.н., 1995. Заполле Кос.

Дару дугою, каб не бегаў за другою. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Дару жменю медзі, каб дзеці былі як мядзведзі. Зубко Л.У., 1935 г.н., 1985. Бялавічы Кос.

Дару зайца, каб свайго мужыка трымала за яйца, дару паленца, каб малады маладую пацалаваў у каленца. Зайка А.І., 1953 г.н., 2013. Заполле Кос.

Дару капейку на шчаслівую сямейку, дару дзве, каб не жылі ў бядзе, а пятак, каб не давала за так. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2013. Размеркі Стайк.

Дару качан капусты, каб не дазваляў жонцы распусты. Крыштопік С.В., 1967 г.н., 2013. Зялёны Бор Стайк.

Дару клубочкі, каб былі два сыны і дзве дочкі. Стась Я.І., 1948 г.н., 1983. Заполле Кос.

Дару маладым міску, каб у хаце было многа піску. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1987. Альшаніца Квас.

Дару маркоўку, каб нявестка пацалавала свякроўку. Бурына Ф.А., 1939 г.н., 2001. Сакоўцы Міл.

Дару маслабойкаю, каб не была перадойкаю. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

Дару мяшок гліны, каб праз год былі нарадзіны. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Дару ніткі, каб не заглядваў на чужыя лыткі. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Дару палена, каб малады пацалаваў маладой калена. Голуб В.І., 1930 г.н., Скураты Квас.

Дару путам, каб стаяў прутам. Зайка У. В., 1930 г.н., 1979. Заполле Кос.

Дару рошчу, каб зяць пацалаваў цёшчу. Рабчэня Т.І., 1942 г.н., 2002. Заполле Кос.

Рошча – аспарагус. "*Рошча – расьліна такая, маладой у вэлюм чаплялі*" (тлум. інф.).

Дару суніцы, каб не хадзіў да другое маладзіцы, дару кош буракоў, каб не заглядала на чужых мужыкоў, і букет бярозы, каб мужык дадому прыходзіў цвярозы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2008. Заполле Кос.

Дару цыбулю, каб маладая свякрусе не давала дулю. Мікалайчык Л.А., 1930 г.н., 2004. Боркі Падст.

Дару шыла, каб усю ноч варушыла. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1995. Альшаніцы Квас.

Каб вам жылося, хацелася, вялося і маглося. Бакавец Г.І., 1961 г.н., 2011. Івацэвічы.

Каб вам каровы і свінні добра вяліся, каб вы, маладыя, добра жыліся. Доўжык В.Ф., 1906 г.н., 1991. Заполле Кос.

Каб здаровыя ды багатыя былі і гаршком грошы мералі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Каб маладому даў Бог здароўя ў ручкі, у ножкі і ў яечка трошкі. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Каб пілося, елася і яшчэ хацелася. Здзітавец М.М., 1885 г.н., 1966. Заполле Кос.

Каб праўнукаў дачакалі ды гора не зналі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

Каб у нашым вуллі пчолы вяліся, каб у нашай хаце дзеці радзіліся, каб мне даждаці вашых дзяцей пагадаваці. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2000. Бялавічы Кос.

Каб штогадочка даў Бог сыночка. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Колькі ў лесе пянькоў, каб столькі вам сынкоў. Емяльянчык В.А., 1957 г.н., 2013. Івацэвічы.

Колькі ў хаце падушак, каб гэтулькі было дачушак, колькі ў хаце куточкаў, каб гэтулькі было сыночкаў. Зайка І.І., 1958 г.н., 2006. Заполле Кос.

На доўгі век, на добрае здароўе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Няхай вас Бог гадуе і лёс шыхуе. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Свату, свату, дай на лапату. Не дасі на лапату – развалю табе хату. Юдчыц Л.У., 1958 г.н., Стайкі Стайк.

Жартоўная вясельная прыгаворка. Даць на лапату – тут: даць на руку, на далонь, каравай.

Хай будзе гэтак, як усе кажуць. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Хай вас Бог благаславіць шчасцем, доляю і ўсім добрым. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Што год вам, то удод, што гадок, то жыдок. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1987. Альшаніца Квас.

У гэтай вясельнай прыгаворцы жадаюць шмат дзяцей. Удод – птушка са стракатымі пёрамі, жыдок – верабейчык.

Я хадзіла ў лес – зязюля кукавала, хачу, каб маладая свякроў падазвала і пацалавала. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2013. Размеркі Стайк.

ЯЗЫКАЛОМКІ

Ад бацвіння – пасі свіння, ад гароху – паспі троху, ад капусты – жывот тлусты. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Жабрак жабрака жабраваць вучыць. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Ішоў кнур з кнуранятамі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Каласы каласавалі, каласавалі, выкаласаваліся. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Каму па каму, а каму і два камы. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Ком – тут: бульбяная каша.

Макацёр, макацёр, поўны рукі верацён, як ідзе, то прадзе, як сядзіць, то гудзіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Мачаха – чаха, чортава саха, чорт ёю граў і соху паламаў. Зайка Г.А., 1900 г.н., 1984. Заполле Кос.

Павук вусаты наеўся салаты, салата спушыла, павука задушыла. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Перапіў, пераеў, пералушчыў. Ніхто не такі, як пастух такі: і дома жарэ, і з сабою бярэ, а прыйдзе дахаты – "дай, маці, есці!" Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Гэтая языкаломка – імітацыя словамі песні жаўранка.

Пуп, пуп наеўся круп, крупы спушылі, пупа задушылі. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Рошча, рошча, дзед бабу хвошча, рукавы закасаўшы, спадніцу задраўшы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Рошча – расліна аспарагус.

Саладуха, саладзіся, толькі ў ражку не згадзіся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Стары Піліп да лаўкі прыліп. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос. 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Хвалю за хватку, заб'ю муху – дам лапатку. Зайка А.І., 1953 г.н., 2012. Заполле Кос.

Языкаломка-гульня. *Нехта з дарослых кладзе руку на галаву дзіцяці і пачынае качаць, прыгаворваючы:* **"Бег чаборык цераз папоў дворык, нёс сякерку, табакерку, рог і качан".** *Пытаецца ў дзіцяці:* **"Рог ці качан?"** *Калі малое адкажа "качан", то качае далей. Калі ж скажа* **"рог"**, *то са словамі* **"валачы цераз парог!"** *адштурхоўвае галаву дзіцяці ад сябе.* Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

ВІТАННІ

Уваходзячы ў хату або сустракаючыся, кажуць:

Добры дзень! Паўсюль.

Дзень добры! Паўсюль.

Дзень добры ў хату! Паўсюль.

Добрага дня! Паўсюль.

Добрага здароўя! Паўсюль.

Здаровенькі былі! Паўсюль.

Здаровенькі начавалі! Паўсюль.

Здароўя вам! Паўсюль.

Маё шанаванне! Паўсюль.

Вечар добры! Паўсюль.

Добры вечар! Паўсюль.

Добры вечар вам у хату! Паўсюль.

Добрым людзям добры вечар! Паўсюль.

Пры развітанні кажуць:

“Аставайцеся здаровы!” – “Хадзеце здаровы!” Паўсюль.

Будзьце здаровы! Паўсюль.

Бывайце здаровы! Паўсюль.

Бывайце здаровы, жывеце багата! Паўсюль.

Да пабачэння! Паўсюль.

Дабранач! Паўсюль.

Добрай ночы! Паўсюль.

“Заставайцеся з Богам!” – “Ідзеце з Богам!” Паўсюль.

Усяго добрага! Паўсюль.

Усяго найлепшага! Паўсюль.

Калі вітаюцца або развітваюцца добра і даўно знаёмыя людзі, можна пачуць дасціпны жарт, гульню слоў:

“Здароў!” – “Здароў, калі не жартуеш”. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2008. Заполле Кос.

“Здароў!” – “Здароў, каб па табе поп зароў!” Апуневіч У.С., 1923 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

“Як жывяце?” – “Жывем, хлеб жуем”. Шыманчык В.П., 1910 г.н., 1983. Альшаніца Квас.

“Добры вечар!” – “Добры вечар! Добра білі, добра енчыў!” Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Добрай ночы! Ляжаць да паўночы, вытрашчыўшы вочы! Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

ЗЫЧЭННІ

Зычэнні з розных нагод і выпадкаў:

Дай, Божа, вам лепей смяяцца, чым плакаць! Паўсюль.

Дай, Божа, вам прадаваць, а не купляць! Паўсюль.

Дай, Божа, гэтага свята яшчэ прыждаці! Паўсюль.

Дай, Божа, каб пілося, елася ды яшчэ хацелася! Паўсюль.

Дай, Божа, не апошняе! Паўсюль.

Дай, Божа, спакойную старасць! Паўсюль.

Дай, Божа, час добры! Паўсюль.
Кажуць, як пачынаюць работу: збіраць ягады, палоць грады і інш.

Ежце, што Бог даў! Паўсюль.

Каб здаровая знасіла і на другое зарабіла! Паўсюль.

Каб здаровыя ды багатыя былі! Паўсюль.

Каб здаровыя ды багатыя былі і гаршком грошы мералі! Паўсюль.

Каб на тваім вяселлі паскакаць! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.
Зычаць, калі адзначаюць дзень нараджэння хлопца ці дзяўчыны.

Каб не хварэлі! Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Каб не хварэлі ды ўвесь хлеб паелі! Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Каб праўнучкаў прыждалі ды гора не зналі! Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Каб спажылі ў добрым здароўі! Харэвін К.К., 1925 г.н., 2009. Грыўда Міл.

Каб табе Бог доўгі век даў! Паўсюль.

Каб твае словы ды Богу ў вушы. Паўсюль.

Каб ты бяды (гора, ліха) не знаў! Паўсюль.

Каб ты здаровая была! Паўсюль.

Каб цябе Бог любіў! Паўсюль.

Каб цябе хлопцы любілі! Паўсюль.

На доўгі век, на добрае здароўе! Паўсюль.

Не гняві Бога! Паўсюль.

Няхай вам Бог шчасце дае! Паўсюль.

“Памагай Бог!” – “Казаў Бог, каб ты памог!” Паўсюль.

Смачна есці! Паўсюль.

“Хлеб-соль вам!” – “Ем свой!” Паўсюль.

“Хлеб-соль вам!” – “Просім!” Паўсюль.

“Хлеб-соль!” – “Садзіся, госцем будзеш!” Паўсюль.

Радзі, Божа! Паўсюль.

Радзі, Божа, галаўкі з вядро! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Калі садзяць капусту.

Радзі, Божа, як мая галава! Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Калі садзяць цыбулю. бульбу, іншыя агародныя культуры.

Каб вялося! Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Кажуць, калі ёсць набытак у гаспадарцы: купілі нешта з жыўнасці на кірмашы (цялятка ці свінчо) або свая карова ацялілася ці свінне апарасілася.

Каб здаровыя спажывалі! Паўсюль.

Кажуць пад час свежавання парсюка.

Дай Бог, каб здаровыя спажывалі і яшчэ гадавалі! Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Кажуць у час частавання з выпадку свежыны.

Каб здаровыя спажывалі ды яшчэ большых гадавалі! Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 1999. Заполле Кос.

Чым багаты, тым і рады! Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Дай Бог, каб гэтая хата згніла! Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Гэтак на ўваходзінах жадаюць гаспадарам шчаслівага і доўгага жыцця ў новай хаце.

Шчаслівай дарогі! Паўсюль.

Кажуць таму, хто выпраўляецца ў дарогу.

Будзь здарова, як карова, а плодна, як свіння! Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Кажуць пры чханні.

Будзь здароў! Паўсюль.

Кажуць, калі чалавек чхне.

“Будзь здароў!” – “На здароўе!” Лушчык І.І., 1928 г.н., 1992. Альшаніца Квас.

Жадаюць здароўя пры чханні. *“Будзь здароў, Іване!” – “На здароўе, Сцяпане!”* (прыклад інф.).

Вялікі расці, будзем за чуб трасці! Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Вялікі расці, будзеш мак трасці! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Кажуць пры чханні.

Хрэн у нос! Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

Кажуць пры чханні.

Зямля яму пухам! Паўсюль.

Каб яму добра было на тым свеце! Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Кажуць на хаўтурах за жалобным сталом.

Каб яму лёгкая была зямелька! Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Пры пахаванні нябожчыка.

Каб яму на тым свеце лёгка ікнулася! Апуневіч У.С., 1923 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Кажуць, калі згадваюць памерлага чалавека.

Царства яму нябеснае! Паўсюль.

Пра памерлага.

Зычэнні-засцярогі:

Барані Бог! Паўсюль.

Бронь Божа! Паўсюль.

Дай Божа, каб з вашае лёгкае рукі павялося! Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Дай, Божа, у добры час сказаць, а ў ліхі прамаўчаць! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Крый Божа! Паўсюль.

Не гняві Бога! Паўсюль.

Не дай Бог! Паўсюль.

Не давядзі Бог! Паўсюль.

Не проці ночы кажучы! Паўсюль.

Не проці ночы спамінаючы! Паўсюль.

Не тут кажучы! Паўсюль.

Не ў гэтай хаце ўспамінаючы! Паўсюль.

Няўрокам кажучы! Паўсюль.

Няхай Бог крые! Паўсюль.

У добры час кажучы! Паўсюль.

Хай Бог крые (ратуе)! Паўсюль.

ВЕТЛІВЫЯ, ЛАСКАВЫЯ ВЫРАЗЫ

А мае вы саколікі (галубочкі)! Паўсюль.

А мая ты мамачка, а мая ты зязюлька! Паўсюль.

А мой ты братка! Паўсюль.

А мой ты сыночак даражэнькі (родненькі)! Паўсюль.

А мой ты татачка родненькі! Паўсюль.

Бабачка, галубачка! Паўсюль.

Бабачка, сівенькая зязюлька мая! Паўсюль.

Братачка мой родненькі! Паўсюль.

Выбачайце, калі што! Паўсюль.

Галубка мая! Паўсюль.

Галубок мой! Паўсюль.

Галубок мой сівенькі! Паўсюль.

Дзіцятачка ты маё роднае (залатое)! Паўсюль.

Дзядулік мой! Паўсюль.

Дзякуем вам за добрае слова! Паўсюль.

Дзякуй (дзякую, дзякуем)! Паўсюль.

Зязюлька мая сівенькая! Паўсюль.

Зорачка мая ясная! Паўсюль.

Калі ласка! Паўсюль.

Каточак ты мой! Паўсюль.

Крывіначка ты мая! Паўсюль.

Ластавачка ты мая! Паўсюль.

Любчык мой! Паўсюль.

Мамачка любая мая! Паўсюль.

Мая ты галовачка! Паўсюль.

Мая ты зязюлька! Паўсюль.

Мая ты залаценькая! Паўсюль.

Мілае маё дзіцятачка! Паўсюль.

Мой ты галубок! Паўсюль.

Мой ты дзядзечка! Паўсюль.

Просім за стол! Паўсюль.

Просім у хату! Паўсюль.

Птушанятка маё маленькае! Паўсюль.

Рыбачка мая залатая! Паўсюль.

Салавейка ты мой галасісты! Паўсюль.

Сірацінка ты мая няшчасная! Паўсюль.

Сыночак мой залаты! Паўсюль.

Сястрычка мая родная! Паўсюль.

Ягадка ты мая салодкая! Паўсюль.

ПРЫСЯГАННІ

А каб мне Бог нічога добрага не даў! Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

“А кап мне бох нічого добраго не даў, калі гэто няпраўда!” (прыклад інф.).

А каб мне рукі, ногі паадсыхалі! Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1996. Скураты Квас.

“А кап мне рукі, ногі паатсыхалі, калі гэтаму праўда!” (прыклад інф.).

А каб я не даждаў заўтрашняга дня! Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Во табе перахрышчуся! Паўсюль.

Кажучы гэтыя словы, хрысцяцца.

Дальбог праўда! Паўсюль.

Дзяцьмі пабажуся! Шыманчык Е.Л., 1920 г.н., 1995. Заполле Кос.

“Дзяцьмі пабажуся, шчо гэтаму праўда!” (прыклад інф.).

Каб мне мову адняло! Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

“Кап мне мову адняло, калі я гэто гаварыла!” (прыклад інф.).

Каб мне язык адсох! Шчурко М.А., 1936 г.н., 2001. Заполле Кос.

“Кап мне язык атсох, калі я маню!” (прыклад інф.).

Каб мне язык калом у роце стаў! Лісок Р.В., 1937 г.н., 1998. Альшаніца *Квас.*

“Кап мне язык калом у роце стаў, калі я гэто казала!” (прыклад інф.).

Каб мяне на лаву паклалі! Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"Каб мяне на лаву паклалі, калі гэто няпраўда!" (прыклад інф.).

Каб я божага свету не ўбачыў! Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Каб я да вечара не дажыў! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Каб я да вечара не дажыла, як гэтаму праўда!" (прыклад інф.).

Каб я да заўтрашняга дня не дажыў! Харэвін К.К., 1925 г.н., 2003. Грыўда Міл.

"Каб я да заўтрашняга дня не дажыў, калі няпраўду кажу!" (прыклад інф.).

Каб я да хаты не дайшоў! Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Каб я дзяцей сваіх не бачыў! Касавец Р.В., 1913 г.н., 1995. Азярцо Падст.

"Каб я дзяцей сваіх ні бачыў, калі я бачыў, хто гэто зрабіў!" (прыклад інф.).

Каб я лета не прыждаў! Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

"Каб я лета не прыждала, калі гэтаму праўда!" (прыклад інф.).

Каб я ноч не пераначаваў! Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Каб я першым куском падавіўся! Лушчык І.І., 1928 г.н., 1984. Альшаніца Квас.

"Каб я першым куском падавіўся, калі я вінаваты!" (прыклад інф.).

Каб я праваліўся наскрозь зямлі! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Каб я свету белага не бачыў! Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Каб я свету белаго ні бачыў, як гэтаму праўда!" (прыклад інф.).

Каб я сонца яснага не ўбачыў! Апуневіч У.С., 1923 г.н., 2002. Бялавічы Кос.

"Каб я сонца яснаго ні ўбачыў, як ты кажаш, што ў Косаві мяне бачыў!" (прыклад інф.).

Каб я старасці не прыждаў! Лушчык І.І., 1928 г.н., 1984. Альшаніца Квас.

"Каб я старасьці ні прыждаў, калі я тваю пілу ўкраў!" (прыклад інф.).

Каб я так дыхаў! Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

Каб я так сваіх дзяцей бачыў! Куратнік І.С., 1915 г.н., 1997. Гічыцы Ягл.

Клянуся табе! Паўсюль.

Мамай роднай клянуся! Шыманчык М.А., 1949 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Мамай роднай клянуся, шчо ні браў я тваіх грошай!" (прыклад інф.).

Не зысці мне з гэтага месца! Паўсюль.

Праваліцца мне на гэтым месцы! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Руку (галаву) даю адсекчы! Шчурко І.П., 1923 г.н., 1995. Заполле Кос.

"Руку даю атсекчы, ні бачыў я твайго каня ў смузе!" (прыклад інф.). Смýга – лагчына, нізіна.

Руку на сэрца паклаўшы, клянуся! Шыманчык У.А., 1917 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Руку на сэрца паклаўшы, клянуся, што не вінаваты!" (прыклад інф.).

Як перад Богам клянуся! Верабей М.Ф., 1924 г.н., 1998. Аўсто Стайк.

ПРАКЛЁНЫ

А гары яно гарам! Альшаніца Квас.

Г. зн. няхай прападае. *“А гары яно гарам, буду я мучыцца на гэтым полі, хай зарастая”* (з аповеду інф.).

А гары яно ўсё сінім полымем! Кушняры Падст.

А каб табе скула ў роце села! Бялавічы Кос.

А каб ты не даждаў! Жамайдзякі Міл.

Г. зн. каб не дачакаўся жаданага выніку.

а) Каб ты не прыждаў! Квасевічы Квас.

А каб ты скруціўся! Квасевічы Квас.

“Кап ты скруціўся, як ты круцісься, сядзі ціхо!” (прыклад інф.).

А каб цябе Пярун на гладкай дарозе цэліў! Альшаніца Квас.

Пярун – у беларускай міфалогіі бог маланкі і грому.

Акыш, каб вы павыздыхалі! Скураты Квас.

Такім воклічам праганяюць курэй.

Акыш, каб на вас карбунец напаў! Альшаніца Квас.

Карбу́нец – хвароба, калі на целе з’яўляецца гнойны нарыў.

Акыш, каб вас шуляк пахватаў! Хрышчонавічы Квас.

Шуляк – каршун.

А няма на вас халеры! Бусяж Міл.

А няхай вас чорт пабярэ! Быч Стайк.

А няхай ты згары! Бялавічы Кос.

А няхай яно затане! Заполле Кос.

Бога на цябе няма! Старажоўшчына Кос.

Дай Бог табе доўга жыць, але аднаму! Скураты Квас.

Добрых людзей цаляе, а цябе, пашкуду, нічога не цэліць! Заполле Кос.

Пашкуда – брыдкі, агідны чалавек. Цаляе – тут: трапляе. *“Як добры чалавек, то няшчасьці адольваюць, а злыдню, пашкудзі якой нічого ні робіцца”* (тлум. інф.).

Еж, каб ты падавіўся! Галенчыцы Ягл.

Замаўчы, каб ты навек замаўчаў! Ёдчыкі Квас.

Здыхаты на цябе няма! Старажоўшчына Кос.

З’еў, каб ты яго не вы́дыхаў! Заполле Кос.
“Тое, шчо зьеў, каб ні пайшло на карысьць” (тлум. інф.).

Зжэрлі, каб вас парвала! Ёдчыкі Квас.

Ідзі, каб ты адтуль не вярнуўся! Заполле Кос.

І карбуноты (здыхоты) на цябе няма! Альшаніца Квас.

І пагібелі няма на тваю галаву! Бялавічы Кос.

Каб вас параспірала! Верашкі Квас.
“Паелі вы мае дулі, каб вас ад іх парасьпірало!” (з аповеду інф.).

Каб вас сырая зямля накарміла! Заполле Кос.
“Ні панаядаяцеся, каб вас сырая зямля накарміла!” (з аповеду інф.).

Каб вас халера пабрала! Заполле Кос.

Каб вы да ранку не дажылі! Харошча Міл.

Каб вы здохлі! Размеркі Стайк.

Каб вы павыдушваліся! Заполле Кос.
“Паграблі ўсе грады куры, каб яны павыдушваліся!” (з аповеду інф.).

Каб вы прутам пасталі! Гошчава Стайк.
Прутам пастаць – апруцянець.

Каб ёй Бог долі не даў! Галынка Міл.

Каб з цябе духі выперла! Даргужы Міл.

Духі выперці – сканаць.

Каб з цябе духі выгнала! Жамайдзякі Міл.

"Ні гані, кап сь цябе духі выгнало!" (з аповеду інф.).

Каб зямля твае косці павыкідала! *Быч Стайк.*

Адзін з самых страшных праклёнаў. Так кажуць на заклятага ворага.

Каб іх агонь папаліў! Бялавічы Кос.

Каб іх акалелых павывозілі! Жамайдзякі Міл.

Акалелых – тут: мёртвых.

Каб мае слёзы не на зямлю падалі, а на цябе! Альшаніца Квас.

Кажуць так з вераю ў тое, што Бог пакарае крыўдніка.

Каб на вас бура найшла! Панкі Люб.

Каб на вас ліха! Скураты Квас.

Каб на вас пагібель! Альшаніца Квас.

Каб на вас чорна смерць прыйшла! Ёлкі Ягл.

Чорна смерць – так даўней называлі страшную хваробу – чуму.

Каб на табе на тым свеце смалу вазілі! Альшаніца Квас.

Народнае павер'е пра тое, што грэшнікі на тым свеце будуць вазіць смалу.

Каб на табе цела ад касцей паадпадала! Стайкі Стайк.

Каб на табе шэрсць курэла! Заполле Кос.

Каб на цябе адзёр найшоў! Альшаніца Квас.

Адзёр – дзіцячая хвароба, калі цела пакрываецца гнойнымі балячкамі.

Каб на цябе здыхата напала! Харошча Міл.

Каб на цябе кароста напала! Ябланка Жытл.

Каб на цябе крываўка напала, каб з цябе ліло, як з бусла! Бялавічы Кос.

Крываўка – дызентэрыя.

Каб на цябе сарочка не налезла! Лазаўцы Міл.
Тут: апух ад хваробы.

Каб на цябе тытус найшоў! Скураты Квас.
Тытус – тыф.

Каб на цябе халера! Сярадава Жытл.
"Но, ваўкарэзіна! Каб на цябе халера!" (з аповеду інф.).

Каб на цябе чума напала! Ятвезь Квас.
Чума – хвароба.

Каб па табе званы званілі! Сенькавічы Падст.
Калі хаваюць нябожчыка, то звоняць у царкоўныя званы.

Каб па табе вячэру елі! Альба Квас.
Вячэра – памінкі па памерлым.

Каб па табе квас з'елі! Заполле Кос.
Квас – рытуальная страва, грыбны суп, які ядуць на памінках.

Каб табе бельмы павылазілі! Скураты Квас.
Бельмы – вочы.

Каб табе Бог здароўя не даў! Альба Квас.

Каб табе век дабра не было! Хадоркі Кос.

Каб табе вочы павылазілі! Ёлкі Ягл.
"Ні бачыш, кап табе вочы павылазілі!" (з аповеду інф.).

Каб табе галаву завярнула! Рацкевічы Міл.
"Павярнуў ты мае каравы, кап табе голоў завярнуло!" (з аповеду інф.).

Каб табе горла запухла! Дубітава Міл.

Каб табе духі выперла! Альшаніца Квас.

Каб табе духі заняло! Хрышчонавічы Квас.
Духі заняло – спынілася дыханне.

Каб табе дыхнуць не дало! Бялавічы Кос.

Каб табе заняло! Ёлкі Ягл.
"Сьціхні, кап табе заняло!" (прыклад інф.).

Каб табе зенькі павылазілі! Хадоркі Кос.
Зенькі – вочы.

Каб табе з тых дошак труну зрабілі! Любішчыцы Люб.
“Украў у мяне дошкі, кап табе зь йіх труну зрабілі!” (з аповеду інф.).

Каб табе кашаль грудзі збіў! Размеркі Стайк.

Каб табе кутніцу выперла! Альшаніца Квас.
Кутніца – простая кішка, рэктум. *“Кап табе кутніцу выперло, куды ты йіх прэш?!”* (з аповеду інф.).

Каб табе мае слёзы адрыгнуліся кроўю! Заполле Кос.

Каб табе маё дабро калом у горле стала. Дубітава Міл.
Клянуць так таго, хто паквапіўся на чужое.

Каб табе мазгі адсохлі! Гошчава Стайк.

Каб табе морду сабакі лізалі! Бялавічы Кос.
Г. зн. каб стаў нямоглы ці п’яніца.

Каб табе на тым свеце добра было! Хадоркі Кос.

Каб табе не дало ні дыхнуць, ні зяўнуць! Юкавічы Стайк.

Каб табе ногі (рукі) паадсыхалі! Заполле Кос.

Каб табе рукі ды ногі скруціла! Заполле Кос.
“Скруціў мае грошы, кап табе рукі да ногі скруціло!” (з аповеду інф.).

Каб табе рукі, ногі паламала! Аўсто Стайк.

Каб табе скула на язык села! Харошча Міл.
Жадаюць так таму, хто гаворыць няпраўду.

Каб табе тое дзерава на труну пайшло! Заполле Кос.
Дзерава – лесаматэрыял. *“Кап табе тое дзераво на труну пашло, як ты яго ў мяне ўкраў!”* (з аповеду інф.).

Каб табе чорт шкуру спісаў! Кушняры Падст.

Каб табе чэрці рэбры паламалі! Даргужы Міл.
“Паламаў плот, кап табе чэрці рэбра паламалі!” (з аповеду інф.).

Каб табе язык выперла! Гошчава Стайк.

“Кап табе языка выперла, кап ты ні гаварыў, да выў!” (з аповеду інф.).

Каб табе язык адсох! Панкі Люб.

Каб табе язык апух, як калода! Сярадава Жытл.

Каб табе язык прутам стаў! Яглевічы Ягл.

Каб такія людзі густа сеяліся, але рэдка ўзыходзілі! Альшаніца Квас.

Тут: ліхія, нядобрыя людзі.

Каб твае вочы павылазілі! Альшаніца Квас.

Так кажуць гняўліваму чалавеку. *“Кап твае вочы павылазілі, як ты йіх на ўсіх вывальваяш!”* (з аповеду інф.).

Каб твае косці сабакі валачылі! Ятвезь Квас.

Каб твае рукі не хадзілі ля маёй галавы! Заполле Кос.

Так кажуць, калі сварка паміж блізкімі людзьмі прыводзіць да поўнага разрыву. *“Даўней падрушкі адна адну ўбіралі, плялі косу, а як пасварацца, то ўжэ не”* (тлум. інф.).

Каб тваё мяса гайвараны (крумкачы) цягалі! Бялавічы Кос.

Гайваран – грак.

Каб тваё семя звялося! Квасавічы Квас.

а) Каб ты з семя звёўся! Заполле Кос.

Г. зн. каб не пакінуў нашчадкаў.

Каб твайго каня (карову) воўк з’еў! Няхачава Стайк.

Каб твая душа курэла! Хрышчонавічы Квас.

“Кап твая душа курэла, як ты гэты табак бясконца курыш!” (прыклад інф.).

Каб твая хата апусцела, каб твой надворак зарос! Размеркі Стайк.

Г. зн. каб звёўся род.

Каб тое сала табе калом у горле стала! Стайкі Стайк.

“Украў ты ў мяне сала, каб яно табе калом у горлі стало!” (з аповеду інф.).

Каб ты аглухла гэдак, як я! Аўсто Стайк.

Каб ты ад ветру хістаўся! Заполле Кос.
Г. зн. каб зблажэў, аслабеў.

Каб ты акалеў! Кушняры Падст.

Каб ты апух! Аляксейкі Стайк.

Каб ты ашалеў! Бялавічы Кос.

Каб ты бегаў без памяці! Заполле Кос.

Каб ты бегаў з гарачкі! Ёдчыкі Квас.
Гарачка – тэмпература; тут: непрытомны.

Каб ты бегаў на грады, каб табе ніхто не даў рады! Альшаніца Квас.
Бегаць на грады – тут: здурэць.

Каб ты без агню згарэў! Яблонка Жытл.

Каб ты белага свету не бачыў! Бусяж Міл.

Каб ты больш ніколі нічога не меў! Заполле Кос.
"Украў у мяне цыбулю, кап ты больш ніколі нічога ні меў!" (з апоВеду інф.).

Каб ты быў маленькі скруціўся! Бялавічы Кос.
Тут: памёр у маладым веку.

Каб ты быў ногі паламаў, як да мяне ішоў! Заполле Кос.
Так кляне жонка мужа.

Каб ты вечара не прыждаў! Грыўда Міл.

Каб ты выздых! Хрышчонавічы Квас.
Выздых – тут: памёр.

Каб ты выпруціўся! Хрышчонавічы Квас.
Г. зн. каб памёр.

Каб ты высах і выпетраў! Боркі Падст.
Г. зн. каб моцна захварэў.

Каб ты высах на нітку (на трэску)! *Жытлін Жытл.*

Каб ты выхвараў! Заполле Кос.
Выхварацць – захварэць, знемагчыся ад хваробы.

Каб ты гаварыць не магла, толькі шаптала! Бялавічы Кос.

Каб ты галавою аб сцяну біўся! Размеркі Стайк.
“Кап ты галавою ап сьцену біўся, як ты мяне б'еш!” (з аповеду інф.).

Каб ты галаву сабе скруціў! Заполле Кос.
“Кап ты галаву сабе скруціў, як ты гэтыя кветкі пакруціў!” (з аповеду інф.).

Каб ты галаву скруціў, як ішоў да мяне! Альшаніца Квас.

Каб ты гэтак да дзяцей гаварыла! Альшаніца Квас.
Так адкажуць на абвінавачванне ў распусканні плётак. *“Кап ты гэдык да дзяцей гаварыла, як я гэто гаварыла!”* (з аповеду інф.).

Каб ты гэтак дзяцей сваіх бачыў! Бялавічы Кос.
“Кап ты гэдак дзяцей сваіх бачыў, як гэтаму праўда!” (з аповеду інф.).

Каб ты гэтак на месяц брахаў! Заполле Кос.
Звычайна сабака брэша на месяц. *“Кап ты гэдык на месяц брахаў, як ты на мяне брэшаш!”* (з аповеду інф.).

Каб ты гэтак на тым свеце гаварыла! Любішчыцы Люб.
“Кап ты гэдак на тым сьвеці гаварыла, як я гэто гаварыла!” (з аповеду інф.).

Каб ты да канца сваіх дзён плакаў! Бялавічы Кос.

Каб ты да ранку не дажыў! Лазаўцы Міл.

Каб ты задушыўся! Панкі Люб.
“Украў у мяне цыбулю, кап ты ёю задушыўся!” (з аповеду інф.).

Каб ты зваляўся пад плотам! Размеркі Стайк.
Тут: п’яны.

Каб ты згарэў! Руда Падст.

Каб ты здох! Зыбайлы Жытл.

Каб ты з’ела тое, што я думаю! Альшаніца Квас.

Каб ты з жывата качаўся! Куляшы Міл.

Каб ты змарнаваўся! Хрышчонавічы Квас.

Каб ты з таго свету не вярнуўся! Жамайдзякі Міл.

Каб ты зямлю еў, як ты мяне ясі! Заполле Кос.

Есці – тут: бурчаць без прычыны, крыўдзіць.

Каб ты каменем лёг (сеў)! Альшаніца Квас.

Г. зн. каб змярцвеў.

Каб ты крыцаю сеў! Хрышчонавічы Квас.

Крыца – кавалак порыстага жалеза з балотнай руды; знаходзяць на старажытных селішчах. "*Кап ты крыцаю сеў – гэто кап сеў і ні падняўся*" (тлум. інф.).

Каб ты крычаў на жывот! Бялавічы Кос.

Каб ты лёг ды не ўстаў! Бусяж Міл.

Каб ты на вяроўцы гуляў! Альшаніца Квас.

Г. зн. каб не меў волі. "*На вяроўку цяля прывязваюць на пашы, пазбаўляюць волі*" (тлум. інф.).

Каб ты на дактароў рабіў усё жыццё! Косава.

Г. зн. каб не меў здароўя, шмат грошай аддаваў на лекі.

Каб ты на жывот качаўся! Бялавічы Кос.

Г. зн. каб моцна балеў жывот.

Каб ты на могліцах гаварыў! Альшаніца Квас.

Могліцы – могілкі. Г. зн. каб плакаў па некім.

Каб ты на сваіх дзецях убачыла, што ты мне думаеш! Заполле Кос.

Тут выяўляецца вера ў тое, што незаслужаныя праклёны пяройдуць на таго, хто праклінае, або нават на яго дзяцей.

Каб ты на сцяну лез! Гошчава Стайк.

Г. зн. каб некага спасціг невыносны боль.

Каб ты не вярнуўся, куды ты пайшоў! Квасевічы Квас.

Каб ты не дагледзела сваіх дзяцей! Альшаніца Квас.

Не даглéдзець – тут: не выгадаваць.

Каб ты ні нагою, ні рукою не паварушыў! Заполле Кос.

Каб ты ногі выцягнуў на лаве! Бялавічы Кос.

Г. зн. каб памёр.

Каб ты ногі паламаў! Скураты Квас.

Каб ты пад плотам зваляўся! Ёдчыкі Квас.

Каб ты першым куском падавіўся! Бялавічы Кос.

Каб ты праваліўся! Жамайдзякі Міл.

Каб ты прапаў, як муха ў зеллі! Заполле Кос.

Каб ты прапаў, як сліна! Мілейкі Міл.

Каб ты прасветнай гадзіны не бачыў! Мілейкі Міл.
Г. зн. каб чалавека адольвалі турботы нават у святы.

Каб ты рукі паламаў, як другую абдымаў! Грыўда Міл.

Каб ты сабе месца не знайшоў! Рацкевічы Міл.

Каб ты са свету звёўся! Хрышчонавічы Квас.
Са свету звесціся – не пакінуць па сабе нашчадкаў. *"Зьвёў ты мяне, кап ты са сьвету зьвёўся!"* (прыклад інф.). Звёў – падбіў на нядобрую справу.

Каб ты свае хаты не пазнаваў! Альшаніца Квас.
"Кап ты свае хаты ні пазнавай, як ты мяне ні пазнаеш!" (з аповеду інф.).

Каб ты сваёй смерцю не памёр! Заполле Кос.

Каб ты сваё наймілейшае закапаў! Бялавічы Кос.

Каб ты сваіх дзяцей не пазнаў! Аляксейкі Стайк.

Каб ты свайго ценю баяўся! Альшаніца Квас.

Каб ты свету белага не бачыў! Мілейкі Міл.

Каб ты святое нядзелькі не прыждаў! Скураты Квас.

Каб ты сканаў! Гошчава Стайк.

Каб ты скасаваўся! Альшаніца Квас.

Каб ты скасаваўся ў маладым веку! Хрышчонавічы Квас.

Каб ты скіс! Галынка Міл.
Г. зн. каб прапаў, змарнаваўся.

Каб ты скрозь зямлю праваліўся! Быч Стайк.

Каб ты скруціўся малым! Заполле Кос.

"Кап ты скруціўся малым, як ты круцісься!" (з аповеду інф.). Круціцца – тут: жыць, ігнаруючы нормы паводзін, маралі.

Каб ты смак у гарэлцы пазнаў (пачуў)! Заполле Кос.

Каб ты смаку ні ў чым не знаў (не меў)! Ёлкі Ягл.

Каб ты смалы (чэмеру) напіўся! Косава.

Так клянуць апівошу, п'яніцу.

Каб ты спрах! Жамайдзякі Міл.

"Гэто значыць кап ператварыўся ў прах" (тлум. інф.).

Каб ты спрогся! Заполле Кос.

Спрогся – ад спражыць, стаць гатовым у выніку пражання. Тут: сканаў.

Каб ты спрындзіўся (спруцянеў)! Гошчава Стайк.

Спрындзіцца – згінуць, прапасці.

Каб ты спух! Мілейкі Міл.

Каб ты сто год жыў, дзвесце ракам поўзаў! Альшаніца Квас.

Каб ты сцежкі перад сабою не бачыла! Альба Квас.

"Кап ты сьцешкі перат сабою ні бачыла, як ты мяне ні бачыш!" (з аповеду інф.).

Каб ты сцежку мацала, каб ты сонца не ўбачыла! Азярцо Падст.

Каб ты счарнеў на галавешку! Заполле Кос.

Каб ты счарнеў, як гэтая зямля (як тая галавешка)! Галенчыцы Ягл.

Каб ты так жыў, як гэта праўда! Размеркі Стайк.

Каб ты тое з'ела, што мне думаеш! Альшаніца Квас.

Каб ты ў Бога здароўя прасіў! Була Міл.

Каб ты ў вадзе стаяў і піць прасіў! Дубітава Міл.

Каб ты ў вір галавою цэліў! Сенькавічы Падст.

Цэліць – трапіць. *"Кап ты ў вір галавою цэліў, як ты сюды цэліў!"* (з аповеду інф.). Так клянуць прымака-няўдаліцу.

Каб ты ў гарачае лета не нагрэўся! Скураты Квас.

Каб ты ўдавіўся! Азярцо Падст.

Каб ты ў мой след уступіла! Альшаніца Квас.

"Ты радуясься маёй бядзе, маёй хваробі, то кап ты ў мой сьлед уступіла, кап цябе мая бяда спаткала!" (з аповеду інф.).

Каб ты ўсё жыццё ракам поўзаў! Скураты Квас.

Каб ты хадзіла пад сябе! Заполле Кос.

Г. зн. каб вельмі моцна захварэла, не магла паклапаціцца пра сябе.

Каб ты я́му заваліў! Даргужы Міл.

Г. зн. каб памёр.

Каб ты яснага сонейка не бачыў! Сенькавічы Падст.

Каб у цябе душа курэла! Хрышчонавічы Квас.

Г. зн. каб на душы было цяжка, самотна.

Каб цябе бура панесла! Бялавічы Кос.

"Нясеш, кап цябе бура панесла!" (прыклад інф.).

Каб цябе вадзілі як сляпога! Жамайдзякі Міл.

Каб цябе ванцак заеў (схапіў)! Альшаніца Квас.

Ванцак – заварот кішак.

Каб цябе вопадзь кінула! Хрышчонавічы Квас.

Вопадзь – эпілепсія.

Каб цябе вошы заелі! Гічыцы Ягл.

Каб цябе вывалаклі ўперад нагамі! Ёлкі Ягл.

Уперад нагамі выносяць нябожчыка з хаты. Тут: жадаюць, каб памёр.

Каб цябе вырабіла на тонкую нітачку! Альшаніца Квас.

Г. зн. каб высах, схуднеў, хварэючы.

Каб цябе гарачка ўзяла! Заполле Кос.

Гарачка – ліхаманка.

Каб цябе жывот рэзаў! Скураты Квас.

Каб цябе завярнула! Альшаніца Квас.
Г. зн. каб спаралізавала, скруціла.

Каб цябе сагнула і не адагнула! Бялавічы Кос.
"*Як прыпадзя радзікуліт, то загне чалавека ў дугу*" (тлум. інф.).

Каб цябе сагнула ў тры пагібелі! Плехава Люб.

Каб цябе зламала ў маладым веку! Быч Стайк.
"*Зламаў ты мой плот, кап цябе зламала ў маладым веку!*" (з аповеду інф.).

Каб цябе зямля заела! Заполле Кос.
"*Кап цябе зямля заела, як ты мяне жыўцом ясі, спакою ні даеш*" (з аповеду інф.).

Каб цябе карбунцы ўзялі! Юкавічы Стайк.

Каб цябе кохля трэсла! Аўсто Стайк.
Кохля – коклюш.

Каб цябе кроўю гнала! Стайкі Стайк.
Гнаць кроўю – хварэць на крываўку (дызентэрыю). "*Кап цябе кроўю гнала, куды ты йіх жанеш?!*" (з аповеду інф.).

Каб цябе крукам паставіла! Гошчава Стайк.
"*Гэто значыць, кап сагнула ад хваробы*" (тлум. інф.).

Каб цябе крываўка ўзяла! Заполле Кос.

Каб цябе людзі не пазналі! Косава.
Г. зн. каб так захварэў, што ажно змяніўся з твару.

Каб цябе маланка спаліла! Альшаніца Квас.

Каб цябе мор вымарыў! Альшаніца Квас.
Мор–пошасць, эпідэмія.

Каб цябе на гладкай дарозе цэліла! Размеркі Стайк.
Г. зн. каб нечакана прыпала бяда.

Каб цябе на іrху выстругала! Заполле Кос.
Ірха – тонкая палоска аўчыны. Г. зн. каб схуднеў, высах.

Каб цябе на шнурку сляпога вадзілі! Бялавічы Кос.

Каб цябе не пазналі бацька і маці! Альшаніца Квас.
Жадаюць, каб моцна захварэў, змяніўся з твару.

Каб цябе ногі не насілі на гэтым свеце! Гошчава Стайк.

Каб цябе нуда заела! Скураты Квас.

Каб цябе падняло і гопнула! Альшаніца Квас.
Гопнуць – кінуць, бразнуць на зямлю.

Каб цябе пад рукі вадзілі! Рацкевічы Міл.
Водзяць пад рукі моцна хворага, нямоглага. *“Водзіж за нос, кап цябе пад рукі вадзілі!”* (з аповеду інф.). Вадзіць за нос – падманваць, ашукваць.

Каб цябе па лапе разарвалі! Хрышчонавічы Квас.

Каб цябе паляруш забраў! Альшаніца Квас.
Паляруш – паралюш, параліч.

Каб цябе панясло, каб ты не супыніўся! Размеркі Стайк.

Каб цябе па полі лавілі! Старажоўшчына Кос.
Тут: ловяць па полі вар’ята.

Каб цябе парвала! Кушняры Падст.

Каб цябе пастаца ўзяла! Заполле Кос.
Пастаца – ліхаманка.

Каб цябе пранцы з’елі! Жамайдзякі Міл.
Пранцы – сіфіліс.

Каб цябе пякотка пякла! Воля Жытл.

Каб цябе Пярун забіў! Ёдчыкі Квас.

Каб цябе Пярун на гладкай дарозе забіў! Хадакі Жытл.

Каб цябе родная маці не пазнала! Юкавічы Стайк.

Каб цябе рэзалі, каб з цябе па куску даставалі! Косава.
Жадаюць, каб трапіў на аперацыйны стол.

Каб цябе скруціла ды не выпрастала! Корачын Жытл.

Каб цябе скруціла і не адпусціла! Бялавічы Кос.

Каб цябе ўзяло за печані! Заполле Кос.

Каб цябе халера ўзяла! Хрышчонавічы Квас.

Каб цябе чорная крываўка ўзяла! Альшаніца Квас.
Чорная крываўка – дызентэрыя.

Каб цябе шуляк задзёр! Скураты Квас.

Каб цябе шухля трэсла! Галенчыцы Ягл.
Шухля – ліхаманка, трасца.

Каб цябе якая халера ўдушыла! Грыўда Міл.

Каб я па табе хоць адны пасталы стаптала! Альшаніцы Квас.
Г. зн. каб муж раней памёр за жонку.

Каб яго за жывот узяло, хто гэта ўзяў! Няхачава Стайк.

Каб яго холяр душыў! Заполле Кос.
Холяр – халера.

Каб яму вочы павылазілі, каб ён свету божага не бачыў! Альшаніца Квас.

Каб яму дыхаць не дало! Сярадава Жытл.

Каб яму жылы павыцягвала! Заполле Кос.
"Пацягаў ён мой лён, каб яму жылы павыцягало!" (з аповеду інф.).

Каб яно агнём пайшло! Жамайдзякі Міл.

Каб я цябе пахавала маленькага! Бялавічы Кос.

Няхай вас халера задушыць! Яглевічы Ягл.

Няхай табе Бог за тваю "дабрату" заплоціць! Заполле Кос.

Няхай яно затане, такое жыццё! Хрышчонавічы Квас.

Няхай яно спрахне, такое жыццё! Любішчыцы Люб.

Пастацы на цябе няма! Альшаніца Квас.

Пі, каб ты смалы напіўся! Скураты Квас.

Пі, каб цябе парвала! Плехава Люб.

Трасца тваёй матары! Заполле Кос.

Трасцу табе ў бок! Альшаніца Квас.

Хай тыя рукі паадсыхаюць, што на бацьку з маткай падымаюцца! Альба Квас.

Хай цябе Бог пакарае ліхім суседам! Альшаніца Квас.

Хай цябе кадук задушыць! Скураты Квас.
Кадук – нячысцік, чорт.

Хай цябе карбунец задушыць! Заполле Кос.

Хай цябе сляпога водзяць! Бялавічы Кос.
Страшны праклён. Клянуць таго, хто даўся ў знакі, здзекаваўся з людзей.

ЖАРТОЎНЫЯ ПРАКЛЁНЫ

А каб ты здаровы жыў! Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

А каб цябе качкі стапталі! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

А няхай цябе камар убрыкне! Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Дай Бог табе адным куском падавіцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001.

Жадаюць, каб усё жыццё пражыў (пражыла), маючы аднаго мужа (жонку).

Каб табе жонка сем дачок нарадзіла! Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2002. Скураты Квас.

Каб ты ноччу не еў, а днём не спаў! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Каб цябе дзеўкі любілі! Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайк.

Каб цябе курыца ўбрыкнула! Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Каб яму на тым свеце лёгка ікнулася! Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

АДКЛЯЦЦІ

Брашы на асінавы кол! Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Брашы на сваю галаву! Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Кляні ды сабе бяры! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Мяне кляні, а сабе бяры! Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2002. Скураты Квас.

Соль табе ў вочы! Паўсюль.

Соль табе ў вочы, кацаўба ў зубы, засланка ў плечы! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Кацаўба́ – кій з патаўшчэннем на канцы.

Хай Бог міласцівы ўберажэ ад тваіх слоў! Лісок Л.І., 1951 г.н., 1999. Заполле Кос.

Хай Бог мілуе! Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Хай твае словы (праклёны) на сухі лес ідуць! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Ціпун табе на язык! Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

ЗНЕВАЖАННІ

Абібок! 1985. Заполле Кос.
Пра лежня, гультая.

Абдзірус! 1985. Заполле Кос.
Пра рухавага, няўрымслівага хлапчыну, які не шануе адзення.

Абліва́нец! 1996. Скураты Квас.
Пра поўнага, тоўстага мужчыну.

Абодранік! 1998. Грыўда Міл.
Пра чалавека, які носіць старое, лапленае адзенне.

Аброчная торба! 1998. Верашкі Квас.
Так зняважліва кажуць пра тоўстую жанчыну.

Абух тупы! 1991. Заполле Кос.
Пра чалавека невялікага розуму.

Авечка дурная! 1995. Аўсто Стайк.

Аглобля яловая! 1997. Заполле Кос.
Пра высокага, худога, невялікага розуму чалавека.

Агрэбнік! 1997. Мілейкі Міл.
З асуджэннем кажуць пра неахайнага чалавека.

Адлюднік ты! 1985. Даргужы Міл.
Пра дзіклівага чалавека.

Ад'яда сэрца! 1985. Альшаніца Квас.
Так асуджальна кажуць пра чалавека, які непакоіць сваімі ўчынкамі, паводзінамі.

Азіят! 1996. Скураты Квас.
Пра нядобрага, ліхога чалавека.

Ака́луха! 1988. Бялавічы Кос.

Неакуратная жанчына.

Альфабэт дурны! 1985. Заполле Кос.

Пра непісьменнага, неразвітога чалавека.

Анціхрыст! 1985. Хрышчонавічы Квас.

Тут: бязбожнік.

Анчу́тка! 1996. Заполле Кос.

Анчутка – нячысцік, сатана.

Апівош (апівоша, апівошына) гэты! 1991. Скураты Квас.

Пра п'яніцу.

Арыштант гэты! 1985. Квасевічы Квас.

Кажуць на неслуха, забіяку.

Асма́лак чорны! 1991. Старажоўшчына Кос.

Гэтак смяюцца з смуглявага чалавека.

Атрута на блохі! 1985. Альшаніца Квас.

Пра ўяду, назолу.

Баба, а не чалавек! 1985. Заполле Кос.

Баба – тут: жанчына. Гэтак кажуць пра таго, каму бракуе мужчынскіх якасцяў.

Ба́йстар! 1985. Заполле Кос.

Байстар – пазашлюбнае дзіця.

Балдавешка дурная! 1985. Альшаніца Квас.

Так зняважліва кажуць пра лянівага, някемлівага чалавека.

Баран дурны! 1985. Бялавічы Кос.

Пра таго, хто часта памыляецца праз сваю ўпартасць.

Басота гэтая! 1991. Галік Міл.

Кажуць на таго, хто бедны праз сваю бесклапотнасць, гультайства.

Бізун! 1997. Гічыцы Ягл.

Бізун – тут: неслух.

Блэндала пустое! 1985. Заполле Кос.

Пра таго, хто гаворыць шмат, але без ладу.

Болабацень! 1985. Заполле Кос.
Болабацень – пустабрэх, пустаслоў.

Бомкала! 1985. Альшаніца Квас.
Чалавек, які гучна, невыразна гаворыць.

Бот з левае нагі! 1985. Заполле Кос.
Тут: дурань.

Брахун! 1984. Дубітава Міл.
Г. зн. манюка, пустамеля.

Брыда несусветная! 1995. Жытлін Жытл.
Пра чалавека невысокіх маральных якасцяў.

Брыдоцце! 1979. Альшаніца Квас.
Пра непрыгожага, няўклюднага чалавека.

Бурва́лак! 1995. Даргужы Міл.
Здзекліва кажуць на тоўстага мужчыну.

Бу́ркля! 1996. Быч Стайк.
Чалавек, які часта выказвае незадавальненне па дробязях.

Бэзла! 1996. Юкавічы Стайк.
Кажуць на нявыхаванага, грубага чалавека.

Бэйбус! 1996. Альба Квас.
Бэйбус – гультай, абібок.

Бэйля (бэля)! 1985. Альшаніца Квас.
Неахайная жанчына.

Бязмен замест галавы! 1985. Мілейкі Міл.
Пра неразумнага чалавека.

Бязмозглы! 1985. Жамайдзякі Міл.

Валацуга! 1985. Размеркі Стайк.
Пра таго, хто не пільнуецца хаты.

Валет дурны! 1985. Заполле Кос.
Пра чалавека недалёкага розуму.

Валю́ля! 1995. Любішчыцы Люб.
Пра маруднага, павольнага чалавека.

Ва́нтух! 1985. Бялавічы Кос.
Вантух – жывот, трыбух. Кажуць на тоўстага чалавека.

Варона бязмозглая! 1985. Сярадава Жытл.
Неразумны.

Ваўкарэзіна! 1993. Заполле Кос.
Кажуць на ліхога чалавека.

Вашывік! 1985. Скураты Квас.
Вашывік – той, хто завашывеў; неахайны, брудны. Вельмі зняважлівая абраза.

Вогір! 1996. Квасевічы Квас.
Вогір – жарабец. Так насміхаюцца з ганарліўца.

Волік! 1997. Хадоркі Кос.
Пра маруду, гультаяватага чалавека.

Вы́бай! 1981. Заполле Кос.
Першае значэнне слова – гультай, другое – распуснік.

Выдра! 1985. Гошчава Стайк.
Кажуць на сварлівую жанчыну.

Вы́жла! 1985. Заполле Кос.
Кажуць на жанчыну, якая дамагаецца свайго ўсімі сродкамі, нават амаральнымі.

Вырадак! 1985. Мілейкі Міл.
Пра таго, хто сваімі паводзінамі ганьбіць сям'ю, род.

Вы́рвус! 1997. Жамайдзякі Міл.
Вырвус – няўрымста, свавольнік.

Вы́скірка! 1999. Альшаніца Квас.
Кажуць на жанчыну, якая без прычыны смяецца.

Гадота! 1983.Альшаніца Квас.
Пра таго, хто выклікае агіду; брыдота.

Гад печаны! 1985. Заполле Кос.
Пра нядобрага, ліхога чалавека.

Галавач! 1996. Альба Квас.
Чалавек з вялікай галавой, галавасты.

Галадамéр! 1984. Бялавічы Кос.
Пра таго, хто бедны праз сваё гультайства.

Галёпа! 1997. Альшаніца Квас.
Кажуць на худую, высокую дзяўчыну.

Галíтар! 1980. Заполле Кос.
Бедны чалавек.

Ганучнік! 1985. Бялавічы Кос.
Пра таго, хто збірае, валачэ ўсё, што трапіць пад руку, дадому.

Гарка́вік! 1982. Заполле Кос.
Чалавек, які нячыста, няправільна вымаўляе гукі [р], [л].

Гарцы́ля! 1979. Альшаніца Квас.
Жанчына, апранутая без густу.

Гінда папова! 1985. Квасевічы Квас.
Худая, высокая жанчына.

Гіцаль! 1985. Альшаніца Квас.
Кажуць на неслуха.

Глухяндзя́! 1985. Заполле Кос.
Пра чалавека, які моцна недачувае.

Глу́шман! 1993. Грыўда Міл.

Гніда ганавічная! 1985. Альшаніца Квас.
Кажуць у злосці, каб абразіць, прынізіць некага.

Гніда паршывая! 1985. Заполле Кос.
Тое самае.

Гопа! 1985. Заполле Кос.
Скажуць на жанчыну з непрыгожай хадой.

Грыб раскіслы! 1985. Бялавічы Кос.
Кажуць на старога кавалера.

Гультай! 1985. Жамайдзякі Міл.

Гультая кавалак! 1985. Бялавічы Кос.

Дармаед! 1985.Заполле Кос.

Даўбешка дурная! 1999. Жамайдзякі Міл.
Някемлівы чалавек.

Дзевуля́ (дзяўля́)! 1982. Альшаніца Квас.
Дарослая дзяўчына, якая паводзіць сябе як малое дзіця.

Дзюба! 1978. Альшаніца Квас.
Чалавек з вялікім гарбатым носам.

Доўбня! 1995. Хадоркі Кос.
Доўбня – тут: тупы, неразвіты чалавек.

Дурань дурны! 1985. Альшаніца Квас.

Жаба лупатая! 1985. Заполле Кос.
Пра вірлавокага чалавека.

Жаба-падрубніца! 1985. Альшаніца Квас.
Тут: непрыгожая, рабая жанчына.

Завала гэты! 1985. Скураты Квас.
Пра гультая.

Заваліна! 1995. Мілейкі Міл.
“Лодыр, гультай, які ляжыць калодаю, цэлымі днямі” (тлум. інф.).

Закўтнік! 1995. Мілейкі Міл.
Чалавек, які прывык увесь час быць дома.

Зараза! 1995. Стайкі Стайк.

Зацэнлівы конь! 1996. Быч Стайк.
Пра ўпартага чалавека, якога не пераканаеш ні ў чым.

Звягá! 1995. Хадоркі Кос.
Пра звяглівага, бурклівага чалавека.

Згíбельнік гэты! 1980. Заполле Кос.
Марнатраўца.

Здыхляк гэты! 1985. Ёдчыкі Квас.
Пра худога чалавека. *“Косьці ды рэбры”* (тлум. інф.).

Зякра́ч! 1985. Заполле Кос.
Вірлавокі чалавек.

Ідал, а не чалавек! 1995. Няхачава Стайк.
Кажуць на ліхога, помслівага чалавека з нізкімі маральнымі якасцямі.

Ідал пракляты! 1995. Заполле Кос.
Тое самае.

І́кала! 1996. Юкавічы Стайк.
Пра заіклівага чалавека.

Ірад! 1995. Заполле Кос
Пра ліхога, страшнага чалавека.

Кадук! 1983. Заполле Кос.
Чорт, нячысцік.

Калупайла! 1993. Була Міл.
Пра маруду.

Камёлак! 1985. Руда Падст.
Пра поўнага, тоўстага чалавека.

Камла́ч! 1982. Альшаніца Квас.
Пра чалавека з калматымі, кудлатымі валасамі.

Каніска! 1996. Галік Міл.
Пра дужага, але гультаяватага юнака.

Капа́чка! 1997. Быч Стайк.
Тут: маруда, неахайніца.

Капі́ца! 1996. Аўсто Стайк.
Капіца – невялікая капа саломы, сена. Тут: тоўстая, прысадзістая жанчына.

Карачун! 1985. Альшаніца Квас.
Пра малога ростам чалавека.

Карка́вік! 1980. Заполле Кос.
Пра чалавека, які дрэнна вымаўляе гук [р].

Катарэзнік! 1995. Заполле Кос.
Жорсткі, нялюдскі чалавек.

Ке́шкала! 1978. Бялавічы Кос.
Маруда.

Кіла́вік! 1996. Няхачава Стайк.
Чалавек, хворы на грыжу. Кажуць на любога.

Клыбач! 1996. Бараны Ягл.
Чалавек, які кульгае.

Кнур вылегчаны! 1997. Сярадава Жытл.
Кнур – кныр.

Кныш ты! 1984. Заполле Кос.
Кажуць на нізкарослага чалавека.

Крук! 1985. Альшаніца Квас.
Пра згорбленага чалавека.

Круцель! 1995. Панкі Люб.
Тут: ілгун, манюка.

Крывапівец! 1995. Заполле Кос.
Кажуць на чалавека, які праліў нявінную кроў.

Крывы чорт! 1995. Яглевічы Ягл.
Так завуць благога чалавека з фізічным недахопам: кульгавага, гарбатага, з пакрыўленым тварам.

Крыкля! 1996. Панкі Люб.
Пра крыклівага чалавека.

Ку́длач! 1995.Гошчава Стайк.
Чалавек з доўгімі непрычасанымі валасамі.

Ку́ндаль! 1995. Быч Стайк.
Кундаль – сабака.

Ку́ндаліска! 1995. Заполле Кос.
Тое самае.

Курду́пель малы! 1993. Заполле Кос.
Чалавек малога росту.

Ку́чма! 1983. Заполле Кос.
Чалавек са злямчанымі, кудлатымі валасамі.

Ламіна! 1996. Бялавічы Кос.
Пра чалавека дужага, здаровага, але гультая.

Ла́нтух! 1994. Заполле Кос.
Так завуць чалавека з празмерна вялікім жыватом.

Лу́пач! 1996. Хадоркі Кос.
Вірлавокі чалавек.

Лярва! 1996. Сярадава Жытл.
Пра распусную жанчыну.

Мазгавешка дурная! 1995. Яблонка Жытл.
Мазгавешка – галава.

Малатарня! 1995. Хрышчонавічы Квас.
Пра таго, хто шмат і хутка гаворыць.

Малпа бясхвостая! 1985. Альшаніца Квас.
Здзеклівая абраза.

Маўмы́га! 1996. Аўсто Стайк.
Пра хмурага, маўклівага чалавека.

Мех салявы́! 1993. Заполле Кос.
Пра невысокага, тоўстага чалавека.

Мікалаеўская дзеўка! 1993. Бялавічы Кос.
Пра жанчыну, якая не выходзіла замуж.

Мокрая курыца! 1993. Скураты Квас.
"Так завуць чалавека, які згорбіўся, сьцяўся, як мокрая курыца" (тлум. інф.).

Му́рзач! 1996. Альшаніца Квас.
Неахайны, мурзаты чалавек; мурза.

Му́тар (му́тач)! 1983. Заполле Кос.
Хлус, манюка.

Мухамор стары! 1985. Альшаніца Квас.
Часцей кажуць пра старога кавалера.

Муце́ль! 1993. Заполле Кос.
Тое самае, што і мутар.

Муцялíска! 1995. Квасевічы Квас.
Тое самае.

Мыш рудая! 1995. Бялавічы Кос.
Так кажуць на невысокую рудую жанчыну.

Мядзведзь непаваротлівы! 1993. Заполле Кос.
Пра высокага, тоўстага, маруднага чалавека.

Мяла! 2002. Старажоўшчына Кос.
Непаваротлівы, марудны чалавек.

Мянёк! 1996. Грыўда Міл.
Пра тоўстага, гладкага чалавека.

Набовіч! 1984. Альшаніца Квас.
Пра таго, хто настойліва прапаноўвае сябе ў дапамогу, маючы карыслівыя мэты.

Навалач! 1985. Скураты Квас.
Пра прышлых людзей, чужынцаў.

На́даўбень (на́дуўбень)! 1995. Бусяж Міл.
Пра ні на што не здатную дзеўчыну, маладзіцу.

Незграбоцце! 1997. Галенчыцы Ягл.
Тое самае.

Нелюдзь! 1995. Хрышчонавічы Квас.
Так назавуць таго, хто парушыў усе нормы людской маралі.

Не́мера! 1980. Заполле Кос.
Гэта непраходная багна. Тут: вырадак, вылюдак.

Нерадзь! 1982. Заполле Кос.
Пра недаростка.

Нехлюя́! 1995. Размеркі Стайк.
Неакуратная, неахайная жанчына.

Нехрысць! 1985. Скураты Квас.
Пра таго, чые паводзіны, учынкі не стасуюцца з нормамі хрысціянскай маралі.

Норнік! 1980. Заполле Кос.
Занадта запаслівы чалавек.

Нэнза! 1995. Мілейкі Міл.
Той, хто ўвесь час ные, скардзіцца.

Нячыстая сіла! 1995. Альшаніца Квас.
Кажуць таму, хто паводзіць сябе абуральна.

Падскрэ́буха! 2003. Скураты Квас.
Пра апошняе дзіця ў сям'і.

Пашку́да (пашку́дзяр)! 1995. Харошча Міл.
Брыдкі, агідны чалавек.

Певень восеньскі! 1985. Альшаніца Квас.
Кажуць на маладога задзірыстага хлопца. "*Певянь восеньскі – с позьніх куранят. Ён малады, задзірысты, яму хочацца пабіцца с старым пеўням*" (тлум. інф.).

Піскля! 1996. Галік Міл.

Польскі кавалер! 1995. Альшаніца Квас.
Стары халасцяк.

Порацік! 1980. Заполле Кос.
Маруда.

Поркала! 1986. Альшаніца Квас.
Тое самае.

Порхаўка старая! 1995.Аляксейкі Стайк.
Здзеклівая абраза. Кажуць на дзеўку-векавуху.

Прайдзісвет! 1996. Яблонка Жытл.
Кажуць на таго, хто не трымаецца роднага кута, а гойсае па белым свеце.

Прыблуда! 1996. Размеркі Стайк.
Першае значэнне: прымак; другое – чужы, нетутэйшы чалавек.

Пудзіла агароднае! 2011. Заполле Кос.
Пра неахайнага ці безгустоўна апранутага чалавека.

Пунтовік! 1995. Сенькавічы Падст.
Зацяты, упарты чалавек.

Пустабрэх! 1997. Дубітава Кос.
Пра таго, чыя гаворка пустая.

Пустамеля! 1996. Яблонка Жытл.
Тое самае.

Пэцкала! 2001. Хадоркі Кос.
Пэцкаль, няўмелы, неакуратны ў працы чалавек.

П'яніца горкі! 1995. Плехава Люб.

Раззёва! 1995. Хрышчонавічы Квас.
Разява.

Размазня, а не мужык! 1993. Заполле Кос.
Пра нерашучага, слабавольнага чалавека.

Раме́ннік! 1986. Бялавічы Кос.
Чалавек у брудным, заношаным адзенні.

Рапу́ха! 1996. Размеркі Стайк.
"Рапуха падобная да жабы, з бугрыстай скурай, шэрая. Выклікае агіду. Гэдак і благі чалавек" (тлум. інф.).

Рыдва́нец! 1980. Заполле Кос.
Тоўсты, непаваротлівы чалавек.

Рэ́йдала! 1985. Альшаніца Квас.
Чалавек, які гаворыць бязглуздзіцу.

Сабака валацужны! 1991. Альба Квас.

Салапя́ка! 1980. Заполле Кос.
Салапяка – чалавек, у якога вывальваецца язык з рота. Тут: няўважлівы, разгублены.

Сапе́ль! 1985. Скураты Квас.
Падлетак, маладзён.

Свіння свіннёю. 1991. Ятвезь Квас.

Сві́нтух! 1996. Квасевічы Квас.

Серка! 1980. Заполле Кос.
Мітуслівы чалавек, які шмат за што бярэцца, але не даводзіць да канца.

Сікун! 1996. Рацкевічы Міл.
Кажуць на падлетка.

Скнэра! 1995. Бусяж Міл.
Плакса.

Скупяндзя́! 1995. Лазаўцы Міл.
Кажуць на скупога чалавека.

Слепяндзя́! 1997. Зыбайлы Жытл.
Кажуць на чалавека з дрэнным зрокам.

Сляпу́ндра! 1997. Зыбайлы Жытл.
Тое самае.

Смаркач! 1995. Мілейкі Міл.
Малады гадамі, недаростак.

Смырод! 1980. Заполле Кос.
Тое самае.

Смяцю́х! 1980. Заполле Кос
Пра малога ростам юнака.

Сойба (соўба)! 1985. Альшаніца Квас.
Насатая жанчына.

Стары корч! 1996. Міхнавічы Стайк.

Стары пень! 1996. Міхнавічы Стайк.

Ста́ўдур! 1996. Панкі Люб.
Пра высокага нязграбнага чалавека.

Страшыдла! 2011. Заполле Кос.
Пра таго, хто мае страшны выгляд

Сухарэбрык! 1995. Бусяж Міл.
Худы чалавек.

Таўкач камяк таўчы! 1996. Верашкі Квас.
Камяк – бульбяная каша. Таўкач – прылада, якой таўкуць камяк. Так кажуць пра неразумнага чалавека.

Трыбухач! 1985. Заполле Кос.
Кажуць на чалавека з вялікім жыватом.

Ту́мар! 1980. Заполле Кос.
Тумар – сугней, нелюдзень; пануры чалавек.

Тэндаль! 1996. Альшаніца Квас.

"І гаворка ў мушчыны альбы-якая, і ходзіць нага за ногу – гэто тэндаль" (тлум. інф.).

Убоіска! 1980. Заполле Кос.

Лянівы як вол.

Хамло! 1999. Бялавічы Кос.

Нявыхаваны, грубы чалавек.

Хамула! 1999. Бялавічы Кос.

Тое самае.

Хамут! 1998. Боркі Люб.

Нявыхаваны, неадукаваны чалавек.

Хвалідýп! 1985. Заполле Кос.

Чалавек, які любіць пахваліцца; хвалько.

Хварсун! 1996. Гошчава Стайк.

Задавака.

Храпáч! 1979. Альшаніца Квас.

Чалавек з шырокімі ноздрамі.

Хрýля! 1980. Заполле Кос.

Пра таго, хто доўгі час хварэе, не папраўляецца.

Целямпей! 1995. Быч Стайк.

Маруда, цяльпук.

Цынцоха! 1996. Заполле Кос.

Жанчына з вялікім бюстам.

Цытра! 1996. Стайкі Стайк.

Пра нахабную, ліхую жанчыну, якая нікому не выбачыць.

Чмутáр! 1996. Стайкі Стайк.

Варажбіт.

Чорт лупаты! 1996. Косава.

Пра вірлавокага чалавека.

Чорт лысы! 1995. Харошча Міл.

Пра лысага чалавека.

Чорт рагаты! 1995. Харошча Міл.
Пра таго, хто паводзіць сябе непрыстойна, нахабна.

Шалота! 1985. Заполле Кос.
Пра чалавека, які гаворыць непатрэбшчыну.

Ша́хвараст! 1996. Гошчава Стайк.
Чалавек, які не шануе адзення, абутку.

Шахра́й! 1996. Куляшы Міл.
Пра таго, хто хутка траціць грошы.

Шкара́да! 1996. Боркі Падст.
Так кажуць на непаслухмянага падлетка.

Шлёма! 1984. Заполле Кос.
Пра чалавека, які ходзіць, цягаючы ногі.

Шломба! 1999. Альшаніцы Квас.
Тое самае.

Шыбельнік! 1996. Заполле Кос.
Пра таго, па кім плача шыбеніца.

Юда прадажны! 1985. Скураты Квас.

ДРАЖНІЛКІ-КЕПІКІ

Андрэй за усіх мудрэй. Свігла В.А., 1958 г.н., 2002. Косава.

Андрэй, не дурэй, не дзяры сарочкі, ты не праў, ты не ткаў – не твае і дочкі! Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Гаварыў чорт: "Кузьму вазьму!" Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Гаўрыла заліў рыла. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1980. Заполле Кос.

Заліў рыла – напіўся.

Даніла паехаў па мыла. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2002. Скураты Квас.

Дзяніс палез на ніз. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

За гарою вецер вее, а Мікіта жыта сее. Мікіціха козы доіць, а Мікіта хлявы строіць. Мікіта-чыкіта, ні я то – твой тато. А ў Антося хлеў з палосся, а ў Мікіты – хлеў з ракіты. Мікіта-чыкіта, не я то – твой тато. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Палоссе – вузкія, доўгія палосы лыка.

Зося без спадніцы і валосся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Ігнат не вінават, вінавата Агата, што лягла пад Ігната. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Купяр'ян вірлавокі, ты паві мне валокі, а за гэты валокі – ты Купяр'ян вірлавокі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Купяр'ян – размоўнае імя да Купрыян. Валокі – аборы для лапцей.

Марка бегае шпарка. Стась І.В., 1912 г.н., 1995. Заполле Кос.

Матруна села драць пер'е і заснула. Голуб В.І., 1930 г.н., 2000. Скураты Квас.

Пахом на свінні ехаў вярхом. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2002. Скураты Квас.

Піліп да лаўкі прыліп. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

Прыехала басота з запалянскага балота. Не пілі, не елі, а ўсю свінню з'елі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Басота з запалянскага балота – тут: моладзь з вёскі Заполле.

Пятрок ходзіць без парток. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Пятрусь злавіў гусь, Петрусіха – качку, пасадзілі на прыпечку, цалавалі ў срачку. Лушчык В.І., 1928 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Скажы, Рыгор, што між гор? Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1980. Заполле Кос.

Такую Марцэлю я і на сметніку цэлю. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2004. Заполле Кос.

"Тамаш, хлеба нямаш?" – "Была скарынка – з'ела Марынка, быў пiражок – з'еў каток". Здзітавец М.М., 1885 г.н., 1966. Заполле Кос.

Тодар да работы лодар. Шчурко М.А., 1936 г.н., 2001. Заполле Кос.

Лодар – гультай.

У нашага Антося штаны з палосся. Шумовіч А.В., 1924 г.н., 1997. Хрышчонавічы Квас.

У нашага Ігната барада калмата, барадою патрасе, гарэлачкі прынясе. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2004. Заполле Кос.

У нашага Кандрата ўся хата абадрата: аблупілася, аблупілася. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Хітры Дзімітры, але і Саўка не дурны. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Хрысціна ў кутку мышы хрысціла. Лісок Ё.І., 1936 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Цімох паехаў па мох, моху не надраў, пяты абадраў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Цярпі, Грышка, карчма блізка. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2005. Заполле Кос.

Якаў курыцу драпаў. Голуб І.В., 1931 г.н., 2002. Скураты Квас.

Якаў плакаў – воз накапаў. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Янку куця́ збіла з пуця́. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Куця – неахайная жанчына.

ПАРАЎНАННІ

Абадралі як ліпку. Зубко Л.У., 1935 г.н., 1999. Бялавічы Кос.

Ліпу дралі на лыка. Тут: абабралі, пазбавілі маёмасці.

Абарваўся як бізун. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Ад частага ўжывання бізун, віты з лёну або канапель, трэплецца, калмаціцца; параўнанне адзення чалавека з такім бізуном відавочнае.

Абарваўся (абнасіўся) як жабрак. Хацімка К.П., 1891 г.н., 1974. Гошчава Стайк.

Аблезлы як рудая мыш. Зайка А.С., 1920 г.н., 1987. Бялавічы Кос.

Аблезлы як стары грыб. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2004. Заполле Кос.

"*Кажуць так пра таго, хто маладзіцца, хварсіць, а сам мае багата гадоў*" (тлум. інф.).

Аблез як сабака. Шчурко М.А., 1936 г.н., 2004. Заполле Кос.

Аблізваецца як кот на сала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1986. Альшаніца Квас.

Аблупілі як вавёрку. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Аблупілі – тут: абабралі, абакралі.

Аброс як мядзведзь. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Г. зн. даўно не голены, з доўгімі раскудлачанымі валасамі.

Абрыдла як горкая рэдзька. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра надакучлівага чалавека. *"Даўней пасьцілі людзі, ні елі скаромнаго, часто елі рэдзьку, ажно збрыдня яна. І на чалавека надакучліваго, неаччэпнаго так казалі"* (тлум. інф.).

Абсекся як язык праглынуўшы. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

"Хацеў сказаць альбо нідобрае, альбо тайнае, але прыкусіў язык, стрымаўся" (тлум. інф.).

Абсмакталі (абабралі) як сабакі костку. Вясна А.А., 1901 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. забралі ўсё, што можна, да апошняй ніткі.

Абстрыглі як авечку. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 1997. Бялавічы Кос.

Інфармант засведчыў два значэнні: 1) абабралі, абакралі; 2) неакуратна, няроўна падстрыглі.

Абыходзіцца як з велікодным яйцом. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Г. зн. вельмі далікатна. *"Велікоднае яйцо сьвянцонае, яго берагуць"* (тлум. інф.).

Агарод як курыцы сесці. Гардзейка А.М., 1915 г.н., 1995. Галік Міл.

Г. зн. малы.

Адбілі як авечку ад статка. Еўтух А.І., 1941 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Як адаб'юць ваўкі авечку ат статка, то прапала. Гэдык і маладзіца. Трапіць у другую сям'ю, у ліхія людзі, то праведаць бацькоў ні дадуць. Трымаюць як у клетцы" (тлум. інф.).

Адваліў як каня. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Адваліць – адлупцаваць, моцна набіць.

Адзелася (апранулася) як пападдзя. Жылка М.С., 1941 г.н., 1996. Заполле Кос.

Пра таго, хто апранаецца ў доўгае адзенне.

Адзеты (апрануты) як жабрак. Бахур І.В., 1925 г.н., 1996. Боркі Падст.

Г. зн. вельмі бедна.

Адзеўся (апрануўся) як Амялян на Пакровы. Пархута Г.У., 1925 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

"Некалі жыў у вёсцы дзядзько на ймя Амялян. На Пакрову ён апрануўся па-сьвяточнаму, але ў адным пралічыўся: ні так, як трэба, зашпіліў пінжак. Выйшло адно крысо вышэй, а другоя ніжэй. С таго часу пайшла гэтая покаска" (тлум. інф.).

Адзін як вока ў лобе. Вясна А.А., 1901 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра чалавека, які жыве ў адзіноце, не мае радні.

Адзін як кол пры дарозе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Адзін як месяц у небе. Карловіч І.П., 1914 г.н., 1983. Бялавічы Кос.

Адзін як палец. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 1998. Размеркі Стайк.

Адзін як пень. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Адскочыў як уджалены. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Ажаніўся як з лавы (з печы) зваліўся. Лушчык В. І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Неспадзявано, доўго зь дзеўкай не хадзіўшы" (тлум. інф.).

Ажаніўся як утапіўся. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. паспешліва, няўдала.

Ажаніўся як у яму ўваліўся. Шчурко Т.І., 1940 г.н., 1998. Заполле Кос.

Апрануўся як цыбуліна. Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Г. зн. апрануў на сябе шмат адзення.

Апусціўся як ліхія (рваныя) ганавіцы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Ганавіцы – нагавіцы, штаны. *"Ходзіць ніахайны, уся адзёжа падрата"* (тлум. інф.).

Астаўся як стаю. Суцько М.Д., 1925 г.н., 2003. Була Міл.

"Згарэлі мы ў вайну, то асталіся як стаю" (тлум. інф.). Г. зн. страцілі ўсё нажытае.

Асунуўся як мех. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Самлеў, знепрытомнеў.

Баба як венік. Прыступчык М.В., 1925 г.н., 2003. Падстарынь Падст.

Г. зн. хуткая, вёрткая.

Баба як кадушка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 1985. Заполле Кос.

Кадушка – невялікая кадзь. Тут: невысокая, тоўстая, круглая.

Баба як ступа. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Ступа – тут: тоўстая, непаваротная, марудная.

Багатая як зямля. Шарубейка І.М., 1934 г.н., 2003. Воля Жытл.

Балбоча як індык (як цецярук). Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. гаворыць хутка, невыразна, глытаючы словы.

Баліць цела як пабітае. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Барада як памяло. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Памяло – венік з хваёвых, яловых, бярозавых галінак, надзеты на палку, для вымятання або абмятання чаго-небудзь. Тут: шырокая, густая.

Бачыць як у сне. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 1993. Бялавічы Кос.

Г. зн. невыразна.

Баяцца як агню. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Баяцца як воўк авечкі. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

Баяцца як кот сабакі. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Баяцца як леташняга снегу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. зусім не баяцца. “*Баюся цябе як леташняго сьнегу*” (прыклад інф.).

Баяцца як ліхой свекрыві. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Бегае за дзеўкамі як певень восеньскі. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

“*Так жартуюць с хлопца-падлетка, якого дзяўчаты не ўспрымаюць усур'ёс празь яго маладосьць*” (тлум. інф.).

Бегае як дурны. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Пра неўраўнаважанага, нервовага чалавека, які ніяк не знойдзе супакаення.

Бегае як жыд бровара падпаліўшы. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2010. Размеркі Стайк.

“*Патпаліў жыд бровара, а пасьля пашкадаваў, шчо пагарачыўся, а ні патушыш ужэ. Так кажуць пра запальчываго чалавека, які зробіць альбо скажа нешчо, а назад зробленае ці слова ні верняш*” (тлум. інф.).

Бегае як з ланцуга сарваўшыся. Шумовіч А.В., 1924 г.н., 1996. Хрышчонавічы Квас.

Так з іроніяй кажуць пра хуткага, імклівага чалавека.

Бегае як непрытомны. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Г. зн. у стане вялікага душэўнага хвалявання.

Без жонкі як сяннік без саломкі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

“*Сяньнік бес саломы – не сяньнік, а мех, мушчына бяж жонкі – ні чалавек*” (тлум. інф.).

Без солі яда як трава. Шумовіч А.В., 1924 г.н., 1995. Хрышчонавічы Квас.

Г. зн. нясмачная.

Белы як малако. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Пра чалавека, які знаходзіцца ў стане ўзрушэння.

Белы як смерць. Уласавец А.М., 1927 г.н., 1997. Яглевічы Ягл.

Белы як снег. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 1999. Размеркі Стайк.

Белы як палатно. Шумовіч А.В., 1924 г.н., 1998. Хрышчонавічы Квас.

Белы як сцяна. Свігла В.А., 1958 г.н., 2001. Косава.

Бзыіць як авадзень. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Пра бурклівую жанчыну.

Біць (душыць) як ката ў мяху. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Мучыць, здзекавацца, катаваць.

Блішчыць як у ката вочы. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1995. Скураты Квас.

Бляе як авечка. Суцько М.Д., 1925 г.н., 2003. Була Міл.

Пра няздольнага да спеваў.

Боль як рукой адняло. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Пра боль, які прапаў.

Боты як лыжы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Г. зн. вялікія, не па назе.

Бровы як шнурочкі. Голуб В.І., 1930 г.н., 1995. Скураты Квас.

Г. зн. вузенькія.

Брыдкая як рапуха. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Брэша як сабака на вецер. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра пляткарку.

Будзе табе як сіваму каню. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2010. Размеркі Стайк.

Пагрозліва кажуць таму, хто ў нечым правінаваціўся.

Бурчыць як кіла. Жыромская Н.В., 1918 г.н., 1995. Бусяж Міл.

Кіла – грыжа. Тут: бубніць, сярдзіта мармыча.

Бурчыць як ліхая свякроў. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Бурчыць як скула ліхая. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

Г. зн. бурчыць без супынку.

Бухае як у бочку. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Г. зн. моцна кашляе.

Б'юцца як каты ў мяху. Зайка А.П., 1911 г.н., 1991. Заполле Кос.

"*Так кажуць пра тых, хто жыве ў нязгодзі ў адной хаці*" (тлум. інф.).

Бяжыць як на пажар. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. хутка, імкліва.

Бяжыць як сабака язык высалапіўшы. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1995. Скураты Квас.

Г. зн. вельмі хутка, колькі змогі.

Бяжыць як у рэчцы вада. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. няспынна. Тут: пра імклівасць часу, жыцця.

Вада чыстая як сляза. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2004. Заполле Кос.

Вада чыстая як шкло. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Валасы як дрот. Голуб І.В., 1931 г.н., 1996. Скураты Квас.

Г. зн. шорсткія.

Валасы як лён. Бурвін К.А., 1937 г.н., 1996. Бялавічы Кос.

Г. зн. мяккія.

Валасы як на вожыку. Бурдзь А.М., 1963 г.н., 1978. Заполле Кос.

Пра шорсткія, ускудлачаныя валасы.

Валачэцца як вяроўка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. павольна, ледзь перастаўляючы ногі.

Валіць як каня. Голуб М.С., 1951 г.н., 2001. Квасевічы Квас.

Моцна біць.

Варочаецца як мядзведзь (як свіння). Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Пра павольнага, няўклюднага чалавека.

Ва́рыць як у гаршку. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Пра надвор'е. Тут: спякотна, нават ветрык не падзьме.

Ведаць як аблупленага. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 1995. Размеркі Стайк.

Г. зн. добра ведаць.

Вёрткі як вуж. Лісок Н.В., 1929 г.н., 1984. Альшаніца Квас.

Вёрткі як уюн. Воўна В. Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Відаць як на далоні. Майсейчык А.А., 1924 г.н., 1984. Гошчава Стайк.

Вісіць як камень на шыі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Кажуць, калі ад нечага цяжка пазбавіцца.

Вісіць як на калку. Бурвін К.А., 1937 г.н., 2005. Бялавічы Кос.

Гаворка ідзе пра адзенне на худым чалавеку.

Вісіць як у мяшку. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

Неба нізкае, хмарна.

Вішчыць як парася ў плоце. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

Гучна, прарэзліва.

Водзіць галава як п'янага. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так гаворыць пра сябе хворы чалавек.

Вольны як вецер. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Пра чалавека, які не абцяжарвае сябе клопатамі, нават пазбягае іх.

Востры як каса. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

Пра ўсё, што добра навострана.

Вочы бегаюць як у злодзея. Саўчук М.Р., 1922 г.н., 1997. Жытлін Жытл.

Вочыываліла (вытрашчыла) як сава. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Вочы як у жабы. Шчурко Я.Р., 1928 г.н., 2006. Бялавічы Кос.

Г. зн. лупатыя.

Вочы як у ката. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. блішчаць.

Вочы як шкляныя. Лушчык А.І., 1953 г.н., 1980. Альшаніца Квас.

Такія вочы бываюць у п'янага чалавека.

Вучоных развялося як сабак. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Іранічнае выказванне пра шматлікіх прамоўцаў, пракаў, якіх шмат развялося ў наш час.

Вываліў зубы як конь. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 1995. Заполле Кос.

Вываліўся як жэрдка. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Хлапец вырас, выцягнуўся.

Выган як бубен. Турчына Н.К., 1922 г.н., 1995. Грыўда Міл.

Пусты, выгаралы на сонцы, выбіты капытамі жывёл.

Выдзыгвае як бычок на прывязі. Лісок М.І., 1932 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Выдзыґваць – падскокваць. “*Маладое цяля і хлапчына-гарэза аднолькава радуюцца свабодзі*” (тлум. інф.).

Вые як воўк у Піліпаўку. Жук Дз.А., 1919 г.н., 1995. Жамайдзякі Міл.

Піліпаўка – шасцітыднёвы перадкалядны пост. Гэтым часам ваўкі гуляюць сваё вяселле, збіраюцца ў зграі, выюць. Выць – тут: плакаць горка, няўцешна.

Вые як сабака. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Выйшаў як памыямі абліты. Фядосік М.К., 1928 г.н., 1992. Гошчава Стайк.

Г. зн. зняважаны.

Выквацаўся як свіння. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Выквацацца – выпацкацца.

Вылезла як вош на лоб. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Кажуць так тады, калі выявіцца нешта таемнае.

Вылупіў вочы як кот. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Вылупіў вочы як сава. Шыманчык У.А., 1917 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Вымак як шчур. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Г. зн. да апошняй ніткі, увесь.

Выпацкаўся як чорт. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Вырабіў зямлю на пух. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Вельмі добра апрацаваў, зрабіў мяккай.

Вырас як з-пад зямлі. Серая А.Р., 1877 г.н., 1973. Заполле Кос.

Г. зн. з'явіўся раптоўна, нечакана.

Высах аж вушы свіцяцца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Тут: моцна схуднеў.

Высах на былінку (на нітку). Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

Пра схуднелага, змарнелага чалавека.

Высах на трэску (шчэпку). Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

Тое самае.

Выскаляецца як жалезка знайшоўшы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Ж а л е з к а – тут: падкова ці сцізорык. "*Так кажуць пра чалавека, які бес прычыны сьмяецца*" (тлум. інф.).

Выскачыў бы піліп з канапель. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. нечакана, раптоўна. П і л і п – тут: заяц.

Выскачыў як апараны. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Г. зн. імкліва, хутка.

Выскачыў як з агню. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Тое самае.

Выскачыў як спалоханы. Гоган І.Я., 1931 г.н., 2006. Заполле Кос.

Тое самае.

Выскачыў як чорт з канапель. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2008. Бялавічы Кос.

Г. зн. знянацку.

Высокі як тычка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Пра чалавека.

а) Выцягнуўся як тычка. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2002. Косава.

Вытрашчыў вочы як жаба. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

Выцягнуў лапы як камар. Грыб А.І., 1953 г.н., 2011. Косава.

Сканаў, памёр. “*Жыў-жыў, выцягнуў лапы як камар – нічого ўжэ яму ні трэба*” (тлум. інф.).

Вялы як рыба. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 1992. Заполле Кос.

Гаваркі як малатарня. Мяцечка У.А., 1923 г.н., 2006. Мілейкі Міл.

Гаворыць як блёкату наеўшыся. Невяроўская Н.А., 1914 г.н., 1995. Юкевічы Стайк.

Блёкат (*Hyoscyamus*) – атрутная травяністая расліна з сям’і паслёнавых. Г. зн. гаворыць, як непрытомны, як сам не свой.

Гаворыць як бобу наеўшыся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. бязглуздзіцу.

Гаворыць як з кніжкі чытае. Дакучыц С.Р., 1929 г.н., 1996. Ятвезь Квас.

Выразна прамаўляючы словы, складна.

Гаворыць як лістом сцеле. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. лісліва, запабягаючы.

Гаворыць як макам сыпле. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Тут: хутка, адрывістымі фразамі.

Гаворыць як масла на патэльні. Шчурко Я.Р., 1928 г.н., 2006. Бялавічы Кос.

Гучна, адрывіста.

Гаворыць як не сваім голасам. Мігель А.А., 1918 г.н., 1976. Заполле Кос.

Г. зн. спалохана, разгублена.

Гаворыць як п'яны. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Г. зн. з цяжкасцю прамаўляючы словы.

Гаворыць як стары. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2002. Бялавічы Кос.

Пра дзіця, якое разважае, як дарослы.

Гаворыць як тры дні не еўшы. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Г. зн. ціха.

Гаворыць як у торбу кладзе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. хораша, складна.

Гады як вада сплываюць. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Галава гудзе як збан. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Кажуць, калі моцна баліць галава.

Галава як брушка. Суцько М.Д., 1925 г.н., 2003. Була Міл.

Г. зн. круглая, вялікая.

Галава як бязмен. Зайка А.П., 1911 г.н., 1981. Заполле Кос.

Галава як гарбуз. Мігель А.А., 1918 г.н., 1979. Заполле Кос.

Г. зн. круглая, вялікая.

Галава як дзіравае рэшата. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Пра бяспамятнага чалавека.

Галава як калена. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. лысая.

Галава як на кію. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Пра вяртлявага чалавека, быстрага" (тлум. інф.).

Галава як ражка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. вялікая. Ражка – драўляная пасудзіна ў выглядзе цэбрыка з ручкай.

Галава як цабэрак. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Тое самае. Цабэрак – невялікі цэбар.

Галасок як званочак. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Г. зн. звонкі.

Галодны як воўк. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Галодны як сабака. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Галоўка як макаўка. Шчурко Т.І., 1940 г.н., 2008. Заполле Кос.

Г. зн. круглая, як галоўка маку.

Ганяюць як Марку па пекле. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра чалавека, які ніяк не даб'ецца праўды. Пасылаюць, ганяюць яго ад аднаго начальніка да другога, з аднаго месца ў другое.

Ганяюць як сабаку. Голуб В.І., 1930 г.н., 2001. Скураты Квас.

Гарачы як агонь. Куіс М.Д., 1925 г.н., 2005. Косава.

Пра запальчывага чалавека.

Гарачы як прысак. Зайка Н.П., 1944 г.н., 2008. Заполле Кос.

Гарыць як рабіна. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Так кажуць пра нешчо яркае, якое ажно вочы адбірая" (тлум. інф.).

Гладкі як мянёк. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Мянёк – мянтуз. Тут: пра чалавека гладкага, тлустага.

Глухі як пень. Івановіч Г.К., 1919 г.н., 2001. Халап'я Падст.

Пра чалавека, які моцна недачувае.

Глядзець у вочы як салавей. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Пільно глядзець, патрабавальна, вымольваючы бытто нешчо" (тлум. інф.).

Глядзець як на дзіва. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Глядзіць з-пад ілба як воўк. Майсейчык А.А., 1924 г.н., 1976. Гошчава Стайк.

Г. зн. пагрозліва, з нянавісцю.

Глядзіць чужых дзяцей як сваіх родных. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Глянуў як тры грошы даў. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

"Гэто значыць зь непрыязнасьцю, як на апошняго чалавека, на жабрака" (тлум. інф.).

Годзіць як ліхой скуле. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Годзіць – дагаджае. Тут: пакорліва, выконваючы ўсё, што скажуць.

Голы як бізун. Міраноўскі У.П., 1927 г.н., 1997. Хадакі Жытл.

Гол як сакол. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Г. зн. бедны.

Горача як на печы. Шумовіч А.В., 1924 г.н., 1995. Хрышчонавічы Квас.

Горкі як палын. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 1980. Заполле Кос.

Горкі як чэмер. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Чэмер (*Veratrum*) – атрутная травяністая расліна з сям'і лілейных.

Грабецца як курыца на сметніку. Мінчук П.І., 1918 г.н., Стайкі Стайк.

Пра маруднага чалавека.

Гразны як свіная ражка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Гразны – брудны. Ражка – драўляная пасудзіна ў выглядзе цэбрыка з ручкай, у якой звычайна мяшалі корм свінням.

Грошай як гразі. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Г. зн. вельмі шмат.

Грошы бягуць як вада. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1997. Альшаніца Квас.

Г. зн. трацяцца неўпрыкмет, хутка разыходзяцца.

Грошы як сліна. Станкевіч В.В., 1933 г.н., 1991. Заполле Кос.

Г. зн. хутка разыходзяцца, знікаюць.

Грудзіна як у каня. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Грудзіна – грудная клетка. Тут: пра шырокага ў плячах мужчыну.

Грыбоў як насеяна. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Г. зн. вельмі многа.

Грызе як іржа жалеза. Свігла В.А., 1958 г.н., 2003. Хадоркі Кос.

"Дзень у дзень, ні ведаючы спачыну, бурчыць, усім нізадаволены" (тлум. інф.).

Грызуцца як кот з сабакам. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 1996. Заполле Кос.

Г. зн. сварацца кожны дзень.

Грызуцца (гыркаюцца) як сабакі. Шумовіч А.В., 1924 г.н., 1995. Хрышчонавічы Квас.

Губы як каўбасы. Лунь А.М., 1916 г.н., 1987. Заполле Кос.

Г. зн. тоўстыя.

Гудуць як пчолы ў вуллі. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 2003. Скураты Квас.

Так кажуць, калі сабралася шмат людзей і ўсе размаўляюць.

Гуляе як кот з мышшу. Горбач Р.І., 1961 г.н., 2012. Івацэвічы.

"*Гэдакія гулі да бяды даводзяць*" (тлум. інф.).

Гуляе як цяля на вяровачцы. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

"*Яно як бы й на волі, але ш вяроўка ні дае разгуляцца. Так і пра чалавека скажуць*" (тлум. інф.).

Дабраўся да гарэлкі як свіння да гразі. Бурвін М.М., 1931 г.н., 1996. Заполле Кос.

Дабраўся як жыд да мыла. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. многа нечага набраў.

Дагарае як свечка. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Пра чалавека, які дажывае апошнія дні.

Дапаможа як мёртваму кадзіла. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Нічога не дапаможа.

Дапаможа як хваробе кашаль. Сяўчук Л.А., 1905 г.н., 1983. Бялавічы Кос.

Дарваўся бы свіння да карыта. Мяцечка У.А., 1923 г.н., 2004. Мілейкі Міл.

Г. зн. нахапаць чагосьці без меры, у вялікай колькасці.

Дарога як ляск. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2003. Альшаніца Квас.

Г. зн. язджалая, гладкая, без выбоін. "*Ляск – зь ляшчыны кіёк. Ён роўны, ажно блішчыць*" (тлум. інф.).

Дарога як струна. Снітка Г.В., 1925 г.н., 2001. Любішчыцы Люб.

Г. зн. роўная, простая.

Дарога як шкло. Гарчакоў А.К., 1938 г.н., 2001. Бараны Ягл.

Пра гладкую, коўзкую зімовую дарогу.

Даў як воўк кабыле. Жаліс Э.В., 1939 г.н., 2004. Няхачава Стайк.

Тут: нічога не даў.

Даюць есці як кату лізнуць. Петручэня М.І., 1931 г.н., 2006. Кушняры Падст.

Г. зн. мала, вобмаль.

Дзень пратаўкласяя як таўкач у ступе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"*Так кажа пра сябе жанчына: здаецца, цэлы дзень рабіла, рупілася, а работы не відно*" (тлум. інф.).

Дзерава як звон. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Тут: моцная, стрыжнёвая драўніна. "*Стукняш сакерою па дзераві, ажно зьвініць*" (прыклад інф.).

Дзерава як струна. Аўласевіч С.С., 1921 г.н., 2001. Няхачава Стайк.

Г. зн. роўная, простая драўніна, без сучкоў.

Дзеўка – агонь. Коцік І.М., 1933 г.н., 2004. Падстарынь Падст.

Г. зн. баявая дзеўчына, весялуха.

Дзеўка як лялька. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2004. Косава.

Г. зн. прыгожая.

Дзеўка як падушка (пампушка). Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Так скажуць пра пульхную, тоўстую дзеўчыну*" (тлум. інф.).

Дзеўка як півоня. Ступак М.П., 1930 г.н., 2004. Падстарынь Падст.

Г. зн. прыгожая, вылучаецца сярод іншых.

Дзеўка як ягадка. Кукса М.П., 1928 г.н., 2001. Куляшы Міл.

Дзеці як грыбы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Пасадзіла дзяцей на лаўку адно ля аднаго, то як грыбы тыя ў лесі, адно харошайшае за другое" (прыклад інф.).

Дзівіцца як сляпы ў торбу. Зеляня М.М., 1944 г.н., 2011. Квасевічы Квас.

Дзівіцца – глядзець. Тут: пільна, уважліва.

Дзіравы як рэшата. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Дзіця здаровае як крамушка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Крамушка – крэмень.

Дзіця як анёлачак. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. харошае, прыгожае.

Дзіця як камлучок. Собаль П.З., 1927 г.н., 2002. Квасевічы Квас.

Г. зн. гладзенькае, тоўсценькае.

Дзіця як лялька. Бародка В.П., 1949 г.н., 2006. Заполле Кос.

Г. зн. харошае, прыгожае.

Дзіця як пампушка. Собаль П.З., 1927 г.н., 2002. Квасевічы Квас.

Г. зн. гладзенькае, тоўсценькае.

Дзыгнаты як журавель. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Дзыгнаты – худы, высокі.

Дзярэ як воўк кабылу. Куленіч С.С., 1928 г.н., 1996. Корачын Жытл.

Дзяцей як бобу. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2006. Заполле Кос.

Г. зн. многа.

Дождж як з вядра. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Так скажуць пра заліўны дождж" (тлум. інф.).

Дождж як з цэўкі. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Цэўка – драўляная трубачка для намотвання нітак. Тут: моцны.

Доўгі як аглобля. Шчурко В.В., 1959 г.н., 2001. Заполле Кос.

Пра высокага, танклявага чалавека.

а) Доўгі як жэрдка. Рудзько В.Ф., 1930 г.н., 1996. Любішчыцы Люб.

Дробны як мак. Рабчэня Т.В., 1972 г.н., 2002. Квасевічы Квас.

«Пра ўсё, што дробнае, кажуць: "Дробны як мак"» (тлум. інф.).

Дружныя як лапатаю збітыя. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2008. Размеркі Стайк.

"Дружаць паміш сабою, боляй йім ніхто ні трэба" (тлум. інф.).

Дрыжыць як асінавы (дубовы) ліст. Малыгіна В.А., 1923 г.н., 1998. Аляксейкі Стайк.

Дужы як конь. Крыштопік С.В., 1967 г.н., 2000. Зялёны Бор Стайк.

Пра моцнага, дужага чалавека.

Дужы як свіння ў лужы. Лушчык В.İ., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так смяюцца з чалавека, які выхваляецца сваёй сілаю.

Дурны як баран. Ялоўскі У.С., 1930 г.н., 1995. Зыбайлы Жытл.

Дурны як бот. Аніщчык В.А., 1935 г.н., 1995. Була Міл.

Дурны як корак ад пустой бутэлькі. Лушчык В.İ., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Дурны як пень. Гоган А.Д., 1922 г.н., 2002. Заполле Кос.

Дурны як сала без хлеба. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Едуць як на суд. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2003. Альшаніца Квас.

“Так жартуюць с тых, шчо едуць на адным возі, але сядзяць сьпіною адзін да аднаго” (тлум. інф.).

Есці хочацца як плакаць. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Г. зн. надта моцна.

Есць мяне як іржа жалеза. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Пра нудлівых, бурклівых мужа ці жонку.

Есць як апошні раз. Гардзейка А.М., 1915 г.н., 1995. Галік Міл.

“Есьць многа, нібы заўтра ні дадуць” (тлум. інф.).

Есць як жабрак. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Г. зн. прагна, спяшаючыся.

Есць як з галоднага краю вырваўся. Мяцечка У.А., 1923 г.н., 2004. Мілейкі Міл.

Тое самае.

Есць як кот. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. мала.

Есць як на агонь кідае. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Есць прагна, з апетытам.

Есць як на агонь ляціць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. вельмі хутка.

Есць як назаўтра. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. вельмі марудна.

Есць як нежывы. Лісок Н.В., 1929 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. надта павольна, без апетыту.

Есць як не сваім ротам. Воўна Г.П., 1910 г.н., 1984. Заполле Кос.

Тое самае.

Есць як не ў сябе. Валах Л.Л., 1970 г.н., 2011. Бялавічы Кос.

Г. зн. многа, прагна.

Есць як пярэчынка перачыняе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пярэчынак – пласт сена, саломы, які збіваецца граблямі. Тут: есць паволі, з смакам.

Есць як у прорву пхае. Голуб І.В., 1931 г.н., 1996. Скураты Квас.

Вельмі многа, прагна.

Жджэ як Бога. Аўласевіч С.С., 1921 г.н., 2001. Няхачава Стайк.

Г. зн. з надзеяй, як выратавання.

Жоўты як жаўток. Клявец Г.І., 1926 г.н., 2005. Няхачава Стайк.

Жыве як гарох пры дарозе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Пра безабароннага чалавека, якога кожны можа пакрыўдзіць.

Жыве як жабрак. Ступак М.П., 1930 г.н., 2002. Падстарынь Падст.

Жыве як кот з сабакам. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы Стайк.

Жыве як пані. Самсонік Н.І., 1935 г.н., 1987. Заполле Кос.

"*Жыве ў дастатку, усё мая: і піці, і есьці, і апрануцца*" (тлум. інф.).

Жыве як труцень. Палонскі І.А., 1932 г.н., 2001. Панкі Люб.

"*Жыве толькі для сябе, нікому ні ў чым ні паможа*" (тлум. інф.).

Жыве як ту́мар. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Тумар – сугней. Г. зн. жыве, цураючыся людзей.

Жыве як у Бога за дзвярыма (за плячыма). Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

Г. зн. у дастатку, без бяды.

Жыве як у раі. Андрыяшка А.В., 1933 г.н., 2008. Размеркі Стайк.

Жыве як чалавек. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. прыстойна, сумленна, па-людску.

Жывот дрыжыць як кісель. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

Жывот як бочка. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

Жывуць як браты. Свігла В.А., 1958 г.н., 2002. Хадоркі Кос.

Г. зн. мірна, у згодзе, ладзячы.

Жыву́чы як кот. Шумовіч В.В., 1930 г.н., 1996. Хрышчонавічы Квас.

"Ї есьці німа чаго, і ў хаці холад, і нічого да яго не прыстае – жывучы як кот" (тлум. інф.).

Жыта як гай. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. высокае, густое.

Жыта як сцяна. Высоцкі К.К., 1930 г.н., 1995. Юкевічы Стайк.

Жыта як чарот. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. умалотнае, з буйным коласам. *"Жыто як чарот, трудно было пераламаць на серп"* (прыклад інф.).

Жыць як набяжыць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Трэба жыць, як выходзіць, як набяжыць: калі лепш, калі горш" (тлум. інф.).

Забаўляецца як малое дзіця. Шчурская Н.У., 1942 г.н., 1997. Альшаніца Квас.

"Зьдзяціняў чалавек: забаўляяцца як малое дзіця, з унукамі ў фудбол гуляя" (тлум. інф.).

Забег як агню ўхапіўшы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

“*Даўней запалкоў ні было, пазычалі адзін у аднаго вугалькі, жарынкі. Так казалі, калі зайшлі да каго ў хату на трошкі*” (тлум. інф.).

Забег як вады ўхапіць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. на кароткі час.

Завыў як воўк на Грамніцы. Таўрэль У. А., 1938 г.н., 1995. Була Міл.

Грамніцы – свята, якое прыпадае на 15 лютага. Тут: моцна закрычаў, заенчыў (ад болю, ад страху).

Заглядае ў вочы як салавей. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

“*Нечаго хочучы, лісьліва*” (тлум. інф.).

Задаецца як вош на грэбені. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так пасміхаюцца з пыхлівага чалавека, ганарліўца.

Задаецца як муха на шклянцы з мёдам. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Задушыць як гада. Рамашка У.І., 1931 г.н., 1995. Галынка Міл.

«Кажу яму: “Будзяш піць – задушу як гада”» (з аповеду інф.).

Зайздросны як паповы вочы. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

“*Поп – зайздросьнік, усяго яму было мала*” (тлум. інф.).

Зарабіў як Блоцкі на мыле. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

“*Кап ні плаціць грошы за перавоз, нейкі Блоцкі прывязаў сваё мыло да парахода, а мыло ў вадзе растало, размўзяло*” (тлум. інф.).

Зарос як поп. Рабчэня А.А., 1944 г.н., 2006. Заполле Кос.

Пра зарослага, няголенага чалавека.

Засаромеўся як дзяўчына. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Заснуў як забіты. Рабчэня В.П., 1951 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра чалавека, які заснуў моцным сном.

Застаўся адзін як палец. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 1997. Заполле Кос.

Г. зн. самотны, без сям'і, без радні.

Застаўся адзін як сірата. Мяхведзь А.П., 1930 г.н., 2007. Руда Падст.

Зацяўся як заценлівы конь. Воўна Н.П., 1935 г.н., 1984. Заполле Кос.

Г. зн. заўпарціўся.

Зашыўся як заяц у кусты. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Г. зн. забраўся ў глухое месца, у куток.

Збіліся як авечкі ў статак. Прыступчык В.К., 1925 г.н., 2001. Руда Падст.

Г. зн. сабраліся разам, у гурт.

Збірае як сабака косці. Фядосік М.К., 1928 г.н., 1995. Гошчава Стайк.

"*Па грыбы хадзіў, ніц німа, зьбіраў як сабака косьці: дзе-нідзе па адном*" (тлум. інф.).

Збялеў як палатно. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Збялеў як смерць. Гарчакоў Р.К., 1934 г.н., 2004. Сярадава Жытл.

Зваліўся як сноп. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра чалавека, які пасля цяжкой працы хутка заснуў.

Звініць як пустая бочка. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 2002. Скураты Квас.

Пра шматслоўнага чалавека, гаворка якога пустая, нікчэмная.

Згад як падла. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 1998. Заполле Кос.

Тут: надакучыў, абрыдзеў.

Згад як сабака. Рабчэня Н.В., 1957 г.н., 2009. Заполле Кос.

Зганіць як сабаку. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Г. зн. аблаяць.

Згінуў як рудая мыш. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2003. Косава.

Пра чалавека, які бясследна прапаў.

Здаровая як апечаная. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2003. Альшаніца Квас.

Г. зн. крамяная, моцная, дужая (пра дзяўчыну, маладзіцу).

Здаровы як дуб. Рудзько В.Ф., 1930 г.н., 1996. Любішчыцы Люб.

Здаровы як камёлак. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Камёлак – тоўсты, здаровы хлапчына.

Здаровы як крамушка. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Крамушка – крэмень. Пра чалавека, які не ведае хвароб.

Здаровы як лось. Зайка У.І., 1944 г.н., 1997. Заполле Кос.

Г. зн. рослы, моцнага целаскладу.

Здаровы як мур. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Здароўе як рэшата. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Г. зн. благое, слабое.

Здох як сабака. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2006. Стайкі Стайк.

Пра чалавека, які памёр ганебнай смерцю.

Зерне як золата. Ёвік У.П., 1924 г.н., 1996. Кушняры Падст.

Злосны як мухі на Спаса. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Якраз на Спаса, у канцы лета, з'яўляюцца асабліва "куслівыя" мухі.

Злосны як чорт. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 1995. Заполле Кос.

Зляцеліся як крумкачы на падліну. Міраноўскі У.П., 1927 г.н., 1997. Хадакі Жытл.

«Казаў той чалавек: "І знаць ні хацелі браты, як жывы быў, а як памёр, то зьляцеліся як крумкачы на падліну, пачулі спажыву"» (тлум. інф.).

Змерз як сабака. Мацвіеня В.К., 1917 г.н., 1995. Лазаўцы Міл.

Г. зн. моцна змерз.

Золата чалавек. Зайка І.І., 1958 г.н., 2005. Заполле Кос.

Г. зн. вельмі добры.

Зрабіўся белы што снег. Букшта В.К., 1938 г.н., 2001. Сенькавічы Падст.

З табой як з бараной у лесе. Касавец Р.В., 1913 г.н., 1995. Азярцо Падст.

Пра таго, хто не дапамагае, а замінае ў рабоце, дакучае, назаляе.

Зубы што часнык. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Зялёнае што рута. Собаль А.М., 1935 г.н., 1986. Хрышчонавічы Квас.

Рута – шматгадовая травяністая расліна, зялёная ўвесь год.

Зялёны як жаба. Зайка Г.А., 1900 г.н., 1983. Заполле Кос.

Часцей за ўсё так кажуць пра хваравітае дзіця, худое, бледнае.

Зямлі як дзіцяці (як курыцы) сесці. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Г. зн. надта мала.

Зямля як попел. Голуб В.І., 1930 г.н., 2001. Скураты Квас.

Г. зн. вельмі сухая.

Зямля як прысак. Станкевіч В.В., 1933 г.н., 1991. Заполле Кос.

Г. зн. сухая і гарачая.

Зямля як пух. Кікун У.Ф., 1933 г.н., 2001. Мілейкі Міл.

Выробленая, мяккая.

Зямля як ток. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Цвёрдая.

Ідзе як курыца з яйцом. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

Г. зн. асцярожна ступаючы.

Ідзе як нежывы. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Ідзе як назаўтра. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. павольна, ледзь ногі перастаўляючы.

Ідзе як не сваімі нагамі. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Ідзе як пава. Рабчэня Т.І., 1942 г.н., 2007. Заполле Кос.

Г. зн. з ганарліва ўзнятай галавой.

Ідзе як пан. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. паважна, самавіта.

Ідзе як піша. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. роўна, прыгожа.

Ідзе як п'яны. Серая В.В., 1912 г.н., 1984. Заполле Кос.

Іржуць як коні. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Іржуць – рагочуць. Тут: гучна, нястрымна.

Казаць як на споведзі. Лісок В.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

Казаць шчыра, праўдзіва, даверліва.

Калючы як бадзяк. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

"Пра чалавека, які ні ш чым ні згаджаяцца, мая на ўсё сваю думку" (тлум. інф.).

Капуста як трава. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Капуста – тут: страва. Кажуць "як трава" пра ўсякую непасоленую ежу.

Кацалапы як мядзведзь. Зайка Н.П., 1944 г.н., 2008. Заполле Кос.

Кацалапы – каратканогі, крываногі, з пляскатай ступнёй.

Кашляе як авечка матылічная. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Матыліца – захворванне авечак і коз, выклiканае лярвамі стужкавых рабакоў. Праяўляецца праз кашаль.

Кашляць як у бочку. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Г. зн. глуха.

Кідаць як у бяздонны калодзеж. Шарубейка І.М., 1934 г.н., 2003. Воля Жытл.

"Памагаю во і сыну, і дачцы, – кажа сусед, – але ні шануюць яны капейку, як у бяздонны калодзеш кідаю" (тлум. інф.).

Кіпіць як у катле. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Г. зн. горача, спякотна на дварэ.

Кіпцюры як у ката. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1995. Заполле Кос.

Кіслы як воцат. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 1996. Заполле Кос.

Колас як пранік. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Пранік – пляскаты драўляны брусок з дзяржальнам для абівання, абмалоту лёну, збажыны. Тут гаворыцца пра важкасць коласа.

Корпаецца як жук у гнаі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. робіць што-небудзь марудна, няўмела.

Корпаецца як курыца ў гняздзе. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Тое самае.

Корпаецца як сляпы ў торбе. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Кажуць пра чалавека, які доўга нешта шукае.

Косіць як піша. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 1995. Руда Падст.

Г. зн. пракос кладзе роўна, чыста выкошвае сенажаць.

Косы як мышыныя хвосцікі. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2009. Размеркі Стайк.

Кругленькі як пампушка. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2002. Заполле Кос.

Кругленькі як яблычак. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Круглы як гарбуз. Уласавец Н.Я., 1936 г.н., 2008. Уласаўцы Жытл.

Круціцца як вада на коле. Вясна А.А., 1901 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Цяпер так ні скажуць, бо німа вадзяных мліноў. А даўней пра хапаткого, руплівага чалавека так і казалі: круціцца як тая вада на коле*" (тлум. інф.).

Круціцца як вярцёлка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра жвавае, няўрымслівае дзіця.

Круціцца як кола. Зайка Г.В., 1957 г.н., 2009. Заполле Кос.

"*Так скажуць пра хуткаго, вёрткаго чалавека*" (тлум. інф.).

Круціцца як уюн на патэльні. Мяхведзь К.П., 1925 г.н., 1995. Руда Падст.

Круціцца як шалёны сабака. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Крычыць як на жывот. Лісок Л.І., 1951 г.н., 1999. Заполле Кос.

Г. зн. моцна крычыць. Гэтак крычаць ад нясцерпнага болю ў жываце.

Крычыць як яго рэжуць. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Тое самае.

Крэкча як стары дзед. Кукса М.П., 1928 г.н., 2001. Куляшы Міл.

Купаецца як нырка ў лаю. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Пра чалавека, які жыве ў дастатку.

Кучаравы як баран. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Лава (падлога, стол) як жаўток. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

"Даўней падлогу ў хаці і мэблю ні фарбавалі, а мылі, выскрабалі чысто, да жоўценькаго" (тлум. інф.).

Ласы як кот на каўбасы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Лезе ў вочы як аса. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2001. Косава.

Лезе ў вочы як слата. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра надакучлівага, назойлівага чалавека.

Лезе ў вочы як дым. Ганчарэня Г.Р., 1907 г.н., 1991. Заполле Кос.

Тое самае.

Лёгкі як пух (пярынка). Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Лёгкія як кавальскія мяхі. Трында В.Я., 1962 г.н., 2002. Заполле Кос.

Г. зн. вялікія, магутныя.

Лёд як шкло. Кулецкая Р.А., 1928 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Г. зн. гладкі, бліскучы.

Лётае як вецер. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Увесь час рухаецца, не сунімецца, не пастаіць ні хвілінкі.

Лётае як шалёны. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Носіцца, бегае імкліва, без супынку.

Лопнула як болбатка (бурбалка). Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2001. Косава.

Пра няспраўджаную задуму.

Лупаты як сава. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2001. Заполле Кос.

Пра вірлавокага чалавека.

Лысая галава як калена. Мацвіеня В.А., 1917 г.н., 1995. Галік Міл.

Лье як з дудкі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра хворага на дыярэю.

Лье як з цэўкі. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 1999. Заполле Кос.

Кажуць так, калі ідзе заліўны дождж. Ц э ў к а – драўляная трубка, на якую навіваюць ніткі і якую ўстаўляюць у чаўнок пры тканні.

Лье як у бочку (кадушку). Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра п'яніцу.

Любіць як сабака кія. Макарэвіч Т.І., 1935 г.н., 2001. Галенчыцы Ягл.

Любіць як цыган сляпую кабылу. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Заполле Кос.

Любяцца як галубкі. Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Людзей што чорная хмара. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. многа. *"Людзей ішло што чорная хмара"* (прыклад інф.).

Людзей як маку. Максімчык В.У., 1933 г.н., 1996. Бялавічы Кос.

Тое самае.

Людзей як на кірмашы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2007. Заполле Кос.

Тое самае.

Людзі падаюць як мухі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. паміраюць раптоўна, не хварэючы.

Ляжыць як гара. Лісок Л.І., 1951 г.н., 1995. Заполле Кос.

Пра нябожчыка вялікага целаскладу.

Ляжыць як дуб. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Пра раптоўна памерлага чалавека, маладога, дужага.

Ляжыць як жывы. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2008. Размеркі Стайк.

Пра чалавека, які пасля смерці не змяніўся з твару.

Ляжыць як завала. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Пра гультая, абібока.

Ляжыць як нежывы. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Пра чалавека, які прыціх, знерухомеў.

Ляжыць як павесма. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Г. зн. пластом, нерухома, не маючы сіл рухацца (пра хворага). Павесма – мера апрацаванага лёну.

Ляжыць як паражэля. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Паражэля – парадзіха. Тут: пра лянівую жанчыну.

Ляжыць як сабака пад плотам. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Пра п'яніцу.

Ляжыць як свіння. Лісок Н.В., 1929 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра п'яніцу, які ляжыць у брудзе.

Лянівы як вол. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Ляпнуў як пасталом па вадзе. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пасталы – даўнейшы абутак з цэлага кавалка скуры. Тут: пра чалавека, які сказаў недарэчнасць, глупства.

Ляціць як вецер. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

Г. зн. імкліва, хутка.

Ляціць як куля. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

Тое самае.

Ляціць як птушка з выраю. Шчурко Я.Р., 1928 г.н., 2006. Бялавічы Кос.

Ляцяць як мухі на мёд. Лушчык А.І., 1953 г.н., 1996. Альшаніца Квас.

Мароз як на Коляды. Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

На Каляды звычайна трашчыць мароз.

Матляецца як торба за плячыма. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1997. Заполле Кос.

Пра чалавека, які праз сваю легкадумнасць ніяк не знойдзе сябе на жыццёвай дарозе.

Маўчыць як вады ў рот набраўшы. Касавец Р.В., 1913 г.н., 1995. Азярцо Падст.

Г. зн. нічога не адказвае.

Маўчыць як мыла з'еўшы. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

"Папаўся на крадзяжы, дапытваюцца, нашто браў, а ён маўчыць як мыла зьеўшы, ні ведая, што сказаць" (тлум. інф.).

Маўчыць як нямко. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Г. зн. нічога не адказвае.

Маўчыць як рыба. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Тое самае.

Маўчыць як сцяна. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Тое самае.

Маўчыць як язык праглынуў. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Тое самае.

Меле языком як малатарня. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Пра чалавека, які любіць пагаварыць, але ў гаворцы яго мала толку.

Меле языком як свіння (цяля) хвастом. Мінчук П.І., 1918 г.н., Стайкі Стайк.

Менціць языком як мянташкаю. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

Пра чалавека, які многа і без толку гаворыць.

Мруць як мухі. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

“Мама казала, што даўней людзі мерлі як мухі, найчасьцей ат прастуды” (прыклад інф.).

Многа як гразі. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Мокры як квач. Шыманчык С.М., 1967 г.н., 1996. Бялавічы Кос.

Г. зн. увесь мокры, з ног да галавы, няма сухой рубінкі.

Мокры як курыца (хрушч). Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Мордачка як у Сымонкі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1986. Альшаніца Квас.

Тут: сыты, круглы.

Моцная як агонь. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Такую характарыстыку даюць гарэлцы.

Моцны як дуб. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 1999. Скураты Кос.

Моцны як мур. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Мужчына як дуб. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Пра мужчыну моцнага целаскладу, дужага.

Мужык як ануча. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

“Гэдыкім не падапрэсься. Мужык у цябе як ганучa” (тлум. інф.).

Мужык як п'яўка. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

«Убачыла сваю таварышку, а яна жаліцца: "Мужык як п'яўка: так прысмактаўся, усю маю кроў выпіў. Дажываю во век с такім, куды дзенясься"» (тлум. інф.).

Мурзаты як чорт. Мігель А.А., 1918 г.н., 1976. Заполле Кос.

Муркае як кот. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Муціць як шые. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Муці́ць – маніць. Тут: вельмі складна, праўдападобна гаворыць.

Мы з табою як рыба з вадою. Брыль А.А., 1937 г.н., 2001. Плехава Люб.

Г. зн. неразлучныя.

Мяккі як воск (пух). Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Мяняе як цыган коні. Бурына Ф.А., 1939 г.н., 1999. Сакоўцы Міл.

Часцей так кажуць пра мужчыну, які быў жанаты шмат разоў.

Мех як падняць (як панесці). Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Г. зн. цяжкі.

Набралася як бэйля. Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Бэйля – тут: п'яніца.

Набраўся як жаба мулу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. напіўся гарэлкі.

Набраўся як свіння. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Напіўся гарэлкі да бяспамяцтва.

Нагуляўся як цяля на вяровачцы. Дылюк С.В., 1926 г.н., 2001. Стайкі Стайк.

Г. зн. мала, не гэтулькі, колькі хацелася.

Надакучыў як горкая рэдзька. Рудзько В.Ф., 1930 г.н., 1996. Любішчыцы Люб.

а) **Надакучыў як горкі яблык.** Шыян М.П., 1931 г.н., 2001. Сярадава Жытл.

Надзьмуўся як індык. Зайка Н.П., 1944 г.н., 2008. Заполле Кос.

Надзьмуўся як мыш на крупы. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Жартоўнае параўнанне. Пра таго, хто злуецца беспадстаўна.

Надзьмуўся як нарыца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Нарыца – свішч, нарыў у каня. Пра хмурага, усім не задаволенага чалавека.

Надзьмуўся як сыч. Ёвік У.П., 1924 г.н., 1996. Кушняры Падст.

Пра маўклівага, панурага чалавека.

Наедку як з печанага рака. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Г. зн. надта мала.

Наеліся як горы. Лісок Н.В., 1929 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"*Прыйшлі каровы с пашы, наетыя як горы*" (прыклад інф.).

Наеўся як на вяселлі. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Квас.

Наеўся як на Дзяды. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Дзяды – абрад памінання нябожчыкаў, а таксама дзень, калі выконваўся гэты абрад. "*На Дзяды на стале мусіла быць ні менш як дванаццаць страў*" (тлум. інф.).

Нажэрся як свіння. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Накінуўся як галодны на хлеб. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Наклаў як дроў. Мяцечка У.А., 1923 г.н., 2003. Мілейкі Міл.

"Паршука закалоў, то наклаў сала ў кубеляц як дроў" (прыклад інф.).

Наклаў (насыпаў) як падняць. Зыбайла С.А., 1909 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Г. зн. многа, пад завязку, як здужае падняць.

Наляцелі як саранча. Здзітавец М.М., 1885 г.н., 1966. Заполле Кос.

Пра людзей, якія, нечакана з'явіўшыся, робяць шкоду.

Наляцеў як каршун. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2002. Заполле Кос.

Г. зн. нечакана, раптоўна, з дрэннымі намерамі.

Напхалася як селядцоў у бочку. Андрыяшка А.В., 1933 г.н., 2010. Размеркі Стайк.

Г. зн. вельмі многа.

Нараві яму як скуле. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2009. Бялавічы Кос.

Наравіць – дагаджаць. *"Нараві яму як скуле, дагаджай, бойся сказаць напоперак слова. І як ты жывеш с такім чалавекам?"* (з аповеду інф.).

Насаты як склюд. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра чалавека з вялікім носам. Склюд – цяслярская сякера з доўгім лязом.

Наставіўся як ёрш. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

а) Настабоўчыўся як ёрш. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

б) Натапырыўся як ёрш. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Насыпаў як завязаць. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Г. зн. поўна, да верху, пад завязку.

Натапырылася як мыш на крупы. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Начапурылася як Чыта. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайк.

Г. зн. апранулася без густу. Начапурыцца – прыбрацца. *“Некалі жыла жанчына, якую звалі Чыта. Любіла прыхарошвацца, прыбіралася ў дарагую адзежу, але рабіла гэто бяз густу”* (прыклад інф.).

Не адагнаць як сабаку ад сукі. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

“Прычапіўся, не адвязацца! Не адагнаць як сабаку ад сукі” (прыклад інф.).

Не вырвеш як у воўка з зубоў. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2003. Косава.

Не дагодзіш як ліхой скуле. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Непаваротны як волік. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Памянш. ад вол.

Не ўбачыш як свае патыліцы. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2005. Бялавічы Кос.

а) Убачыш як сваю патыліцу. Здзітавец С.І., 1921 г.н., 1995. Бусяж Міл.

Не ўбачыш як сваіх вушэй без люстэрка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

а) Убачыш як свае вушы без люстэрка. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Ногі тоненькія як у казы. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Ногі што калодкі. Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Г. зн. апухлыя.

Ногі што лядоўні. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Л я д о ў н я – склеп, які абкладвалі лёдам і засыпалі пілавіннем. Даўней выконвала ролю халадзільніка. Тут: вельмі халодныя.

Ногі як точаныя. Шчурко В.В., 1959 г.н., 2005. Заполле Кос.

Г. зн. стройныя, прыгожыя.

Нож тупы, хоць за бацькам кідай. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Так кажуць, калі нож вельмі тупы.

Носіцца як дурань. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2004. Бялавічы Кос.

Носіцца як кот з салам. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

"Купіла сусетка хустку, то завязаць шкадуе, ано любуецца, носіцца як кот с салом" (прыклад інф.).

Носіцца як курыца з яйцом. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. задаецца, празмерна захапляецца кімсьці, чымсьці.

Носіцца як з лялькаю. Зайка Н.П., 1944 г.н., 2008. Заполле Кос.

Г. зн. залішне клапоціцца пра кагосьці.

Нос як дуля. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Тут: вялікі, мясісты нос.

Нос як сліва. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Найчасцей бывае ў п'яніц; фіялетавы, сіні.

Ноч – год. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. вельмі доўгая. Так кажа чалавек, якога мучыць бяссонніца.

Пабег як апараны. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2003. Грыўда Міл.

Г. зн. хутка, імкліва.

Пабег як жару на хвост насыпалі. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2001. Заполле Кос.

Тое самае.

Пабег як падмяцёны. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2009. Размеркі Стайк.

"Даўней кожну суботу дзяўчата мялі надворкі і гуліцу. А кавалеры жартавалі, заміналі рабіць. То дзеўчына праганяла, адганяла веніком. Ён уцякаў. Такі быў жарт, такая была гульня маладых. Гэто аттуль пайшло: пабех як падмяцёны. Гэто значыць хутка, імкліва" (тлум. інф.).

Паглядвае як кот на мыш. Ляховіч П.У., 1934 г.н., 1995. Гладышы Міл.

Г. зн. прагна.

Пагуляў як Парася ў Сцяпана на печы. Шчурко Л.І., 1949 г.н., 2008. Куляшы Міл.

Г. зн. пагуляў няўдала, з прыгодамі. *«Адзінокая Параска жыла ў благой хаці. І летом, і зімой босая. Але кажух мела. Усё на вечаркі да людзей хадзіла. Калі пыталіся, куды йдзе, ахвотна адказвала: "Іду пагуляць". Хоць усе ведалі, што ішла пагрэцца. Прыходзіла і адразу лезла на печ. Ці ўчадзела, ці заблудзілася, але аднаго разу ўпала сь печы ды проста ў цэбер с тоўчанай бульбай. Вось пасьля гэтага і сталі гаварыць: "Пагуляў (пагуляла) як Парася ў Сьцяпана на печы"»* (з аповеду інф.).

Падбрыквае як бычок. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2006. Бялавічы Кос.

Так звычайна кажуць пра вясёлае, гарэзлівае дзіця.

Падлога ў хаце як жаўток. Шарубейка І.М., 1934 г.н., 2003. Воля Жытл.

Г. зн. добра вымытая.

Паднябенне ў роце чорнае як у сабакі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Кажуць, у ліхога чалавека паднябеньне чорнае" (тлум. інф.).

Падскочыў як уджалены. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Падушкі як горы ляжаць. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2008. Размеркі Стайк.

"Даўней мацяркі рыхтавалі дочкам падушкі ў пасах, вялікія, пуховыя. Ляжалі як горы на лошках" (тлум. інф.).

Пайшоў на дно як камень. Пархута Р.С., 1931 г.н., 1995. Куляшы Міл.

Пайшоў як сабака пабіты. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Г. зн. выкрыты ў дрэнным учынку.

Пакаціўся як качалка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Качалкі – прыстасова для разгладжвання тканіны, бялізны ды інш. Тут: хутка пакаціўся.

Пакаціўся як клубок. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Палажыла як мастом. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"Захварэлі ўсёй сям'ёй" (тлум. інф.).

Памог як заяц кабыле. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 2002. Скураты Квас.

Г. зн. ніяк не дапамог.

Панадзіўся як свіння ў агарод. Дакучыц С.Р., 1929 г.н., 1996. Ятвезь Квас.

Пра бессаромнага чалавека, які прывык карыстацца крадзеным.

Пануры як сыч. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Пра панурага, непрыветнага чалавека.

Папала як сляпой курыцы зерне. Зайка Н.П., 1944 г.н., 1986. Заполе Кос.

Г. зн. выпадкова пашанцавала ў нечым.

Парасяты як пачынкі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. тлустыя, адкормленыя. Пачынак – прадзіва, наматанае на верацяно або знятае з верацяна.

Парыць як у гаршку (у катле). Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра гарачае, душнае надвор'е.

Пасварыцца што запалку запаліць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. хутка, у адзін момант, без дай прычыны. "*Яму пасварыцца што запалак* (м. р.) *запаліць*" (прыклад інф.).

Паслалі як па смерць. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

"*Яго ано па сьмерць пасылаць, то нажывесься, – жалілася сусетка. – Пайшоў па хлеп у краму і прапаў*" (тлум. інф.).

Пасуе як карове набедрыкі. Зайка В.С., 1949 г.н., 2005. Заполле Кос.

Г. зн. зусім не пасуе. Набедрыкі – конская збруя (без дугі і хамута).

Пасуе як свінні пацеркі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. не да твару.

Патрэбны як лысаму грэбень. Горбач Р.І., 1961 г.н., 2012. Івацэвічы.

Г. зн. не патрэбны.

Патрэбны (трэба) як у мосце дзірка. Бародка В.П., 1949 г.н., 2003. Заполле Кос.

Тое самае. "*Трэба ты мне як дзірка ў мосьце*" (прыклад інф.).

Патрэбны (трэба) як леташні снег. Валах Л.Л., 1970 г.н., 2011. Бялавічы Кос.

Тое самае.

Патрэбны як пятае кола ў возе. Зайка Н.П., 1944 г.н., 2008. Заполле Кос.

Тое самае.

Патрэбны як сабаку пятая нага. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Тое самае.

Паўзе як чарапаха. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра таго, хто ідзе паціху, не спяшаючыся.

Пахаваліся як мышы ў норы. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Пачырванеў як рак. Пытляк С.А., 1929 г.н., 1997. Яглевічы Ягл.

Паша як бубен. Рудзько В.Ф., 1930 г.н., 1996. Любішчыцы Люб.

Г. зн. трава на ёй з'едзеная дарэшты, выбітая капытамі жывёл ці выгарала на сонцы.

Пашкадаваў як воўк цяля. Зайка Ф.Я. 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Перці як конь. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Напорыста, імкліва рухацца.

П'е як за каўнер лье. Грынчык Н.І., 1970 г.н., 2011. Заполле Кос.

Г. зн. без меры.

П'е як у бочку лье. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Тое самае.

Піша як курыца лапаю. Гоган Н.М., 1981 г.н., 2009. Заполле Кос.

Г. зн. непрыгожа.

Плача як баба. Валах А.У., 1964 г.н., 2007. Івацэвічы.

Пра мужчыну, які нястрымна, уголас плача.

Плача як бабёр. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра таго, хто плача без супыну, горкімі слязьмі.

Плача як малое дзіця. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Г. зн. горка, жаласліва.

Плечы як засланка. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

Пра чалавека шырокага ў плячах.

Плечы як у свінінцы дзверы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. шырокія.

Плодная як свіння. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Пра жанчыну, якая штогод нараджае дзяцей.

Пнецца як жаба на купіну. Грынчык Н.І., 1944 г.н., 2008. Івацэвічы.

Пра чалавека, які што моцы імкнецца да чагосьці.

Поўны як вока. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Вады вядро набрала поўнае як вока, па берагі"; "Ягад назьбірала кош поўны як вока, зь вярхом" (прыклады інф.).

Прагнаў з хаты як сабаку. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы Стайк.

Пражыла як на свінні праехала. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1985. Заполле Кос.

Паскардзіцца жанчына, якой не шанцавала ў жыцці.

Прападзеш як кураня ў крапіве (у зеллі). Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

"Сядзі дома, ні едзь на тыя заробкі, бо прападзеш як кураня ў зельлі" (прыклад інф.).

Прападзеш як сабака. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Прападзе як сліна. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Прапала як рудая мыш. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Прапаў як камень у вадзе. Жаліс Э.В., 1939 г.н., 2002. Няхачава Стайк.

Прапаў як карова языком злізала. Коцік І.М., 1933 г.н., 2004. Падстарынь Падст.

Прапаў як пад зямлю праваліўся. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 1997. Косава.

Прапаў як у вір з галавою. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Працавіты як мурашка. Івановіч Г.К., 1919 г.н., 2001. Халап'я Падст.

Працавіты як пчала. Дылюк Г.В., 1959 г.н., 2012. Івацэвічы.

Працаваў як чорны вол. Андрыяшка А.В., 1933 г.н., 2010. Размеркі Стайк.

Г. зн. многа і цяжка.

Просты як струна. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

а) Роўны як струна. Уласавец Н.Я., 1936 г.н., 2008. Уласаўцы Жытл.

Прыбралася як пад вянец. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра таго, хто прыгожа, па-святочнаму апрануўся.

Прыбралася як на вяселле. Макарэвіч Т.І., 1935 г.н., 2001. Галенчыцы Ягл.

Тое самае.

Прыбралася як пані. Мікалайчык Л.А., 1930 г.н., 2004. Боркі Падст.

Тое самае.

Прывык як дзіця да матчынай цыцкі. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так звычайна кажуць пра таго, хто шмат курыць.

Прывязаўся як смала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

а) Прыліп як смала. Палонскі І.А., 1932 г.н., 2001. Панкі Люб.

б) Прычапіўся як смала. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра напорыстага, дакучлівага чалавека.

Прыгожая як кветка. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 2003. Заполле Кос.

Прыгожы як анёлак. Голуб В.І., 1930 г.н., 2003. Скураты Квас.

Прыгрэўся як кот на сонцы. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Прыйшла як агню ўхапіла. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. вельмі мала пабыла.

Прыляпіў як гарбатага да сцяны. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Але ш ты, чалавеча, і прыбіў дошкі ў сьвінінцы – абы-як, абы з рук, як гарбатаго да сьцяны прыляпіў" (з аповеду інф.).

Прынёс вады як пазычыў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. мала.

Прычапіўся як вош да кажуха. Зайка А.М., 1945 г.н., 2013. Заполле Кос.

Пра неадчэпнага, дакучлівага чалавека.

Прычапіўся як кароста. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Тое самае.

Прычапіўся як клешч (як п'яўка). Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Тое самае.

Прычапіўся як слата. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2005. Заполле Кос.

Тое самае.

Пыхнуў як порах. Івановіч Г.К., 1919 г.н., 2001. Халап'я Падст.

Пра запальчывага чалавека.

П'яны як дурны. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Рабая як зязюля. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

З рабаціннем на твары.

Рабіць як ласку. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Папрасіла памахчы, згадзіўся, але робіць як ласку, с такім незадаволеным выглядом, лепяй яго ні прасіла п" (прыклад інф.).

Рабы як галубінае яйцо. Міхінкевіч А.В., 1962 г.н., 2004. Гічыцы Ягл.

Рабы як кніжынае яйцо. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Кніжынае яйцо – яйка кнігаўкі. Яно ў крапінкі.

Раве як бык. Міскевіч М.М., 1913 г.н., 1995. Харошча Міл.

Раве як рэзаны. Лісок М.І., 1932 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Рагоча як жарабец. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

Рады як дзіця. Паўлоўская Т.М., 1948 г.н., 2003. Косава.

Разбегліся як мышы па свеце. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Пагадавалі яны дзяцей, разьбегліся тыя як мышы па сьвеці, а бацькі адны веку дажывалі" (з аповеду інф.).

Разгадаваўся як паршук. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Паршук – парсюк. Тут: стаў тоўсты, тлусты.

Разлезлася як гліна. Шчурко Л.І., 1949 г.н., 1999. Заполле Кос.

"Забылася схаваць грутку масла ў халадзільнік, а яно ў цяпле разьлезласё як гліна" (з аповеду інф.).

Разлёгся як пан. Крыштопік В.Л., 1965 г.н., 2003. Зялёны Бор Стайк.

Г. зн. свабодна раскінуўшыся, заняўшы шмат месца.

Разрабілася як печ. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Разрабіцца – патаўсцець. Тут: стала тоўстай, непаваротлівай, грузнай.

Разышліся як сцежкі ў лесе. Цiток В.Р., 1955 г.н., 2010. Косава.

“Разышліся іхная дачка зь зяцем як сьцешкі ў лесе, а цяпер шкадуюць. Маладыя былі, дурныя, пасьпяшаліся” (з аповеду інф.).

Разявіла горла як варона. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Пра сварлівую, крыклівую жанчыну.

Расказаў як папу на споведзі. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Г. зн. ва ўсім прызнаўся, не захаваў таямніцы.

Раскіс як масляк. Носава В.У., 1949 г.н., 2010. Жамайдзякі Міл.

Пра старога чалавека, ужо нядужага, тоўстага.

а) Раскіс як стары грыб. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Распусціла косы як русалка. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Распухла (нага, рука) як калода. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Рассеўся як пан. Сніткa Г.В., 1925 г.н., 2001. Любішчыцы Люб.

Г. зн. заняў шмат месца.

Рассеўся як у гасцях. Міскевіч М.М., 1913 г.н., 1995. Харошча Міл.

“Усе люткі клеплюць косы, а ты чаго расьсеўся як у гасьцях? У цябе што, каровы німа?!” (з аповеду інф.).

Расспявалася як курыца на сваю галаву. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Паводле народнай прыкметы, калі курыца заспявае, чакай бяды ў хаце, таму ёй адразу адсякаюць галаву. Тут: папярэджанне чалавеку, які праз меру весяліцца.

а) Спявае як курыца на згібель (на сваю галаву). Зайка Н.П., 1944 г.н., 2008. Заполле Кос.

Расставіў пер'е як індык. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Так кажуць на фанабэрыстага, ганарлівага хлопца.

Растапырылася як мокрая курыца. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 1999. Скураты Квас.

Мокрая курыца выглядае вельмі несамавіта. Так кажуць пра нязграбнага чалавека.

Растаў як снег. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

а) Растаў як туман. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Растуць як грыбы пасля дажджу. Казімірчык Т.Р., 1949 г.н., 2011. Івацэвічы.

Звычайна кажуць, згадваючы дзяцей. Гэта яны растуць як грыбы пасля дажджу, хутка, незаўважна.

Расхадзілася як цеста ў дзяжы. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра жанчыну, калі яна разгневаецца.

Расце як крапіва каля плоту. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Пра дзіця, выхаваннем якога ніхто не займаецца.

Расце як на дражджах. Мікалайчык Л.А., 1930 г.н., 2004. Боркі Падст.

Г. зн. хутка, прыкметна.

а) Расце як пампушка на дражджах. Шчурко Т.І., 1940 г.н., 2008. Заполле Кос.

"*Дзіцятка расьце як пампушка на дражджах*" (прыклад інф.).

Расце як на лес гледзячы. Ярома Е.А., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

"*Яго ўнук гэдакі высокі, расьце як на лес гледзячы*" (з аповеду інф.).

Рве як сабака. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Пра шалёны вецер.

Робіць як дурны. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Так часам кажуць пра чалавека працавітага, які не шкадуе сябе.

Робіць як мокрае гарыць. Максімчык В.У., 1933 г.н., 1999. Бялавічы Кос.

Г. зн. надта марудна.

Робіць як назаўтра. Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

"Наняла суседа дрова пакалоць, а ён робіць як назаўтры. Добры работнік за дзень гэту горбу пакалоў бы, а ён за тры дні ці адужая" (з аповеду інф.).

Робіць як на смех. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2002. Скураты Квас.

"Вачам баліць глядзець на яго работу: плота загарадзіў абы-як – і няроўно, і куры будуць лесьці ў агарот. Зрабіў як на сьмех" (з аповеду інф.).

Робіць як сабе. Анішчык В.А., 1935 г.н., 1995. Була Міл.

Г. зн. дбайна, старанна.

Робіць як у наймах. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1982. Заполле Кос.

Г. зн. абы дзень да вечара.

Рукі дрыжаць як у злодзея. Куратнік І.С., 1915 г.н., 1997. Гічыцы Ягл.

Рукі што лёд. Гоган У.У., 1968 г.н., 1983. Заполле Кос.

Кажуць, калі дужа змерзлі рукі.

а) Рукі як ледзяныя. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Рукі як граблі. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. неспрактыкаваныя, не звыклыя да працы. *"Села за варштат, а нічога ні выходзіць – рукі як граблі"* (з аповеду інф.).

Рукі як капа́чкі. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Пра няўмеку. Капачка – рыдлёвачка.

Рукі як карчы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. нязграбныя.

Рукі як коцаўбы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пра неспрактыкаванага чалавека, няўмеку. Кацаўба́ – таўкач.

Рукі як кочаргі. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра нязграбнага, няўмелага ў працы чалавека.

Ручкі як перавязаныя. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра дзіцячыя тоўсценькія пульхныя ручкі.

Рыжы як сабака. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Сагнуўся як свіны татка. Лісок Ё.І., 1936 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"Сьвінымі таткамі называлі хлопчыкаў-падлеткаў, якія пасьвілі сьвіней. І спаць хочацца, і непагаць, а ім трэба пільнаваць статок. Утуліць галаву ў плечы, згорбіцца, загнецца, але трывая" (тлум. інф.). Загнуцца – тут: сагнуцца.

Салёнае, што ляк. Гардзейка А.М., 1915 г.н., 1995. Галік Міл.

Ляк – лёк.

Салодкі як сон. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Сапе як кавальскі мех. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

Сарваўся як сабака з ланцуга. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

"Слова яму ўпоперак ні скажы, пабех, як сабака з ланцуга сарваўся" (з аповеду інф.).

Сварацца як звядзёныя. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Свае, родныя, а сварацца як зьвядзёныя, як іх сілаю разом жыць застаўляюць" (з аповеду інф.).

Сівы як голуб. Кухценя П.М., 1923 г.н., 1995. Сенькавічы Падст.

Сівы як лунь. Міраноўскі У.П., 1927 г.н., 1997. Хадакі Жытл.

Сказаў як абухам па галаве даў. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Паведаміў нешта дужа непрыемнае.

Сказаў як звязаў. Букшта В.К., 1938 г.н., 2001. Сенькавічы Падст.

Г. зн. вельмі складна.

Сказаў як нажом адрэзаў. Івановіч Г.К., 1919 г.н., 2001. Халап'я Падст.

Г. зн. заявіў катэгарычным тонам.

Сказаў як пугаю па вадзе ляснуў. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2002. Скураты Квас.

Г. зн. не падумаўшы.

Сказаў як сякерай адсек. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Катэгарычна, як пра канчаткова вырашанае.

Скача як змяя. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2002. Альшаніца Квас.

Г. зн. лезе ў вочы, назаляе.

Скача як казёл. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 2005. Скураты Квас.

Пра таго, хто чапляецца да каго-небудзь, дакучае каму-небудзь.

Скача як певень. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Пра таго, хто турбуе, дакучае, назаляе.

Склаў рукі як святы. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра таго, хто доўгі час сядзіць нерухома.

Скрывіўся як серада на пятніцу. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"Серада і пятніца – посныя дні, але ў пятніцу пост стражэйшы" (тлум. інф.).

Скрыпіць як воз нямазаны. Міскевіч М.М., 1913 г.н., 1995. Харошча Міл.

Пра бурклю, нэндзу.

Слёзы як боб (як гарох). Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Слёзы як у бабра. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Слізкі як масляк. Дылюк С.В., 1926 г.н., 2001. Стайкі Стайк.

Слізкі як уюн. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Той, хто дужа запабягае перад начальствам; прыстасаванец.

Служыць як верны сабака. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2002. Размеркі Стайк.

Смаку як у вараным раку. Гойшык І.І., 1923 г.н., 1996. Размеркі Стайк.

Смачна, але мала.

Смярдзіць як падла. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

Смярдзіць як тхор. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 1999. Скураты Квас.

Снег як каша. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

Снег як пасталы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Тут у пераносным значэнні – камякамі. *“Снег падае як пасталы”* (прыклад інф.).

Сонны як сава. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Сон як у руку даў. Зайка Н.П., 1944 г.н., 2009. Заполле Кос.

Тое, што снілася, збылося, здзейснілася.

Спадніца як папоня. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Папоня – доўгая накідка на кажух. Тут: доўгая, да пят.

Спіць як забіты. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Пра чалавека, які спіць моцным сном.

Спіць як заяц. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Г. зн. чуйна.

Спіць як малое дзіця. Макарчэня М.А., 1945 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. салодкім сном.

Спіць як нежывы. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Г. зн. моцным сном.

Спіць як пшаніцу прадаўшы. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Тое самае.

Спрытны як вавёрка. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Спявае як салавей. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Ссінеў як гусіны пуп. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Тут: моцна змерз.

Стаіць, разявіўшы рот, як варона. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Стаіць роўна як цвік. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы.

Стаіць у вачах як жывы. Баркоўская Г.Ф., 1924 г.н., 2005. Альба Квас.

Пра нябожчыка.

Стаіць як доўбня. Пархута Г.У., 1925 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Г. зн. моўчкі. "*Стаіць, нічога не гаворыць, як тая доўбня*" (з аповеду інф.).

Стаіць як кадаўб. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Г. зн. трывала, моцна. Ка́даўб – пасудзіна, выдзеўбаная з калоды.

Стаіць як пень. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 2002. Заполле Кос.

Г. зн. на адным месцы, не варушачыся, замінаючы іншым.

Стаіць як растаропша. Пархута Г.У., 1925 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Растаропша – неахайна апранутая жанчына.

Стаіць як свечачка. Шчурко Ф.А., 1926 г.н., 1999. Заполле Кос.

"Стаіць як сьвечачка. Так кажуць у нас пра дзяўчынку, маладзенькую, стройную" (тлум. інф.).

Стаіць як укопаны. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Г. зн. здранцвелы.

Стаіць як чорт над добраю душой. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

"Ці лён трэплям, ці картоплі капаям, ці яшчэ шчо робім, ад нашаго брыгадзіра нідзе не схаваясься, гатоў зьесьці цябе, стаіць цэлы дзень як чорт над добраю душою" (з аповеду інф.).

Старанная бы пчолка. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Старое як малое. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

"Старое й малое аднолькавыя: любяць усё смачнае" (тлум. інф.).

Стары як корч. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Стары як порхаўка. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

"Стары ўжэ як порхаўка, парахня зь яго сыпляцца" (з аповеду інф.).

Стары як свет. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Страха як рэшата. Бародка В.П., 1949 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. уся свіціцца, дзіравая.

Сукенка як карова пажавала. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. пакамечаная.

Суп як памыі. Здзітавец А.М., 1912 г.н., 1982. Заполле Кос.

Г. зн. нясмачны.

Сухі як порах. Максімчык В.У., 1933 г.н., 1998. Бялавічы Кос.

Сухі як трэска. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 1995. Руда Падст.

Счарнеў як галавешка (як цёмная ноч). Лушчык А.І., 1953 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

"*Так кажуць пра чалавека, у якого вялікае гора*" (тлум. інф.).

Счарнеў як цёмная ноч. Лушчык А.І., 1953 г.н., 1998. Альшаніца Квас.

Тое самае.

Сшурпіўся як мокрая курыца. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца *Квас*.

Сшурпіцца – натапырыцца. Тут: скурчыўся ад холаду.

Сыкае як змяя. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Сыны як дубы. Снітка Г.В., 1925 г.н., 2001. Любішчыцы Люб.

Г. зн. здаровыя, дужыя.

Сыпле снег як з мяха. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Кажуць, як ідзе густы снег.

Сыплецца як парахня. Кікун У.Ф., 1933 г.н., 2001. Мілейкі Міл.

Пра тое, што ад доўгага захоўвання збуцвела, спарахнела, сатлела.

Сыты як мянёк. Вясна У.Л., 1942 г.н., 2002. Заполле Кос.

Мянёк – мянтуз (*Lota lota*). Тут: тоўсты, гладкі.

Сядзіць моўчкі як тхор у нары. Гоган І.Я., 1931 г.н., 2004. Заполле Кос.

Сядзіць, рукі склаўшы, як святы. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 1999. Бялавічы Кос.

Сядзіць ціха як мыш. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Сядзіць як ведзьма. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Г. зн. злосная, надзьмутая, незадаволеная.

Сядзіць як вош на грэбені. Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

Г. зн. навідавоку.

Сядзіць як квактуха на яйках. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Г. зн. нерухома.

Сядзіць як костка ў горле. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2003. Размеркі Стайк.

Пра таго, ад каго цяжка пазбавіцца, хто надакучыў.

Сядзіць як міністр. Пархута Г.У., 1925 г.н., 2008. Жамайдзякі Міл.

Так смяюцца з ганарлівага, важнага чалавека.

Сядзіць як мокрая курыца. Шыманчык С.М., 1967 г.н., 2005. Бялавічы Кос.

Кажуць пра таго, хто збедніўся, утуліў галаву ў плечы.

Сядзіць як мыш пад венікам. Касавец В.Р., 1921 г.н., 1995. Азярцо Падст.

Г. зн. ціха, незаўважна.

Сядзіць як на вяселлі. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. не думае брацца ні за якую работу.

Сядзіць як на карове сядло. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Пра адзенне, якое не пасуе чалавеку.

Сядзіць як труцень. Жаліс Э.В., 1939 г.н., 2004. Няхачава Стайк.

"Усе па работах разышліся, а ён сядзіць як труцень адзін у хаце, гультаіна гэты" (прыклад інф.).

Сядзіць як ціхае лета. Верабей Д.І., 1933 г.н., 2001. Быч Стайк.

Г. зн. не прыносячы нікому турбот.

Сядзіць як цытра. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Цытра – нахабная, ліхая жанчына.

Сядзяць як пасварыўшыся. Гоган А.Д., 1922 г.н., 2004. Заполле Кос.

Г. зн. моўчкі.

Сядзяць як сонныя мухі. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Так брэша як лён чэша. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. складна маніць.

Такое жыта як мая доля. Санчыкоўская С.Р., 1923 г.н., 1997. Ёлкі Ягл.

Г. зн. слабое, благое.

Танцуе як карова на лёдзе. Ціток І.І., 1951 г.н., 1999. Заполле Кос.

Г. зн. няўклюдна, нязграбна.

Таргуецца як цыган. Жук Дз.А., 1919 г.н., 1995. Жамайдзякі Міл.

Пра таго, хто настойліва дамагаецца зніжэння кошту тавару.

Твар як печаны яблык. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Г. зн. вельмі маршчыністы.

Тваё "зараз" як польскае "пачэкай". Зайка А.П., 1911 г.н., 1984. Заполле Кос.

Аднолькава доўга трэба чакаць, пакуль просьба будзе выканана.

Твая хвароба як маё здароўе. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1984. Заполле Кос.

Так кажа хваравіты чалавек таму, хто вельмі скардзіцца на сваё здароўе.

Тлусты як барсук. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Тонкі як лісток. Гойшык І.І., 1923 г.н., 1996. Размеркі Стайк.

Тонкі як тычка. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Тоўстая як печ. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Тоўсты як бочка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Тоўсты як калодка. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2005. Грыўда Міл.

Тоўсты як матушка. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Матушка – пападдзя. *"Матушцы людзі нясуць усё смачнае, яна есьць і таўсьцея"* (тлум. інф.).

Трава густая як шчотка. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Трапечацца як птушачка. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Трасецца як у трасцы. Шыманчык У.А., 1917 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Трасца – ліхаманка, малярыя.

Трымаецца як сляпы за торбу. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2008. Заполле Кос.

Г. зн. моцна трымаецца за нешта.

Трымацца як вош кажуха. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

"Трымайся работы як вош кажуха. Вош кажуха ні пакіня, бо цяпло, гэдак і ты: трымайся работы, лепшае ні знойдзяш" (прыклад інф.).

Трымаюць як у клетцы. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. пазбаўлены свабоды, права на думку.

Тупы як бот. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Тыцкаецца як сляпая курыца. Сірыдзіна Н.Ф., 1945 г.н., 2012. Бусяж Міл.

Уваліць як каню. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 2003. Скураты Квас.

Г. зн. моцна набіць.

У галаве шуміць, як вецер дзьме. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2004. Размеркі Стайк.

Углядаецца як сляпы ў торбу. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Г. зн. пільна прыглядаецца.

Уз'еўся бы сабака. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Пра таго, хто прыдзіраецца, чапляецца да іншага беспадстаўна.

Узяло як багатага за печані. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Бедняку печане ні баляць, бо ён есьць поснае, а багаты ўсё на мясо налягае, на скаромнае. Яны яму й баляць*" (тлум. інф.).

Уквэцаўся як свіння. Грынчык Н.І., 1944 г.н., 2008. Івацэвічы.

Улез як жук у гной. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Трапіў у непрыемнае становішча.

У лесе як у старой хаце. Шчурко Т.І., 1940 г.н., 2008. Заполле Кос.

"*Ні нагрэяісься, але заціішно*" (тлум. інф.).

Уляцеў як вецер (як віхор). Карловіч І.П., 1914 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

Г. зн. імкліва.

Унадзілася як свіння ў агарод. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Унадзіўся як заяц у капусту. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Упарты як вол. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Упарты як дым. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

"Дым, куды захоча, туды верня. Гэдык упарты чалавек: што задумоў, што прышло ў голаў, тое й зробіць, ніхто яму ні ўказ" (тлум. інф.).

Упаў як сноп. Зайка С.М., 1947 г.н., 2012. Косава.

Пра чалавека, які вельмі стаміўся, знямогся.

У садочку як у вяночку. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1995. Скураты Квас.

Г. зн. прыгожа.

Усё знае як стары. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1907. Заполле Кос.

Ускочыў як вады ўхапіўшы. Ціток К.С., 1963 г.н., 2011. Заполле Кос.

Г. зн. зайшоў на хвілінку.

Ухапіў як воўк авечку. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. нечакана, знянацку.

У хаце як у лядоўні. Шчурко М.А., 1936 г.н., 1999. Заполле Кос.

Г. зн. вельмі халодна.

У хаце як у хляве. Воўна Г.П., 1910 г.н., 1984. Заполле Кос.

Г. зн. брудна, не прыбрана.

Уцякае як ад агню. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Уцякае як чорт ад крыжа. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

"Нячыстая сіла баіцца крыжа, малітвы й жагнаньня" (тлум. інф.).

Учапіўся як клешч. Бялевіч М.І., 1922 г.н., 2001. Косава.

Учапіўся як рак кляшнёю. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Халодны як жаба. Вайцяшук М.Т., 1916 г.н., 1995. Верашкі Квас.

Халодны як лёд. Лушчык В.І. 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Харошая як кветка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Хата згарэла як запалак. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Г. зн. хутка.

Хата як ва ўдавы. Жук А.І., 1934 г.н., 2004. Уласаўцы Жытл.

Г. зн. недагледжаная, не бачна мужчынскай рукі.

Хата як Вільня. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. вялікая, прыгожая.

Хата як казарма. Гоган І.Я., 1931 г.н., 2002. Заполле Кос.

Г. зн. прасторная.

Хата як лялька (як цацка). Мінчук П.І., 1918 г.н., 2005. Стайкі Стайк.

Г. зн. прыгожая, пафарбаваная.

Хата як стадола. Сірыдзіна Н.Ф., 1945 г.н., 2010. Бусяж Міл.

Стадола – вялікі хлеў, канюшня наогул. Тут: вялікае, няўтульнае памяшканне, жыллё.

Хата як шклянка. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Акуратна збудаваная, ладная, высокая.

Хаўкае як рыба без вады. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1998. Даргужы Міл.

Хаўкаць – хапаць паветра і выдыхаць раскрытым ротам. Тут: цяжка дыхае.

Хітры як ліс (як чорт). Мінчук М.Дз., 1930 г.н., 1997. Галенчыцы Ягл.

Ліс ды чорт у народнай міфалогіі вызначаюцца хітрасцю.

Хлопцаў будзе мецць як рукавіц. Лушчык В. І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Г. зн. шмат.

Хлопчык як пачынак. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Тоўсценькі, пульхненькі. Пачынак – большае верацяно, на якое навіваюць прадзіва з некалькіх верацён.

Хмуры як восеньскі дзень. Станкевіч В.В., 1933 г.н., 1991. Заполле Кос.

Хмуры як чорная ноч. Рамашка У.І., 1931 г.н., 1995. Галынка Міл.

Ходзіць бы качка. Бурвін К.А., 1937 г.н., 1996. Бялавічы Кос.

Г. зн. peравальваючыся з нагі на нагу.

Ходзіць бы на павадку. Шчурко Л.І., 1949 г.н., 2012. Заполле Кос.

Пра чалавека, які знаходзіцца ў залежнасці ад іншых. Гэта замінае яму дзейнічаць свабодна.

Ходзіць па пятах бы сабака. Воўна Н.П., 1935 г.н., 1983. Заполле Кос.

Ходзіць як бугай. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Г. зн. дэманструючы, які ён здаровы, дужы.

Ходзіць як бусел. Самсонік Н.І., 1935 г.н., 1983. Заполле Кос.

Ходзіць як ганучнік які. Анішчык В.А., 1935 г.н., 1995. Була Міл.

Ганучнік – анучнік. Тут: у старым, лапленым адзенні.

Ходзіць як душа без цела. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Як бяспамятны, сонны.

Ходзіць як жабрак. Касавец Р.В., 1913 г.н., 1995. Азярцо Падст.

Г. зн. бедна апрануты.

Ходзіць як курыца з яйцом. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Г. зн. асцярожна ступаючы.

Ходзіць як непрытомны. Шарубейка І.М., 1934 г.н., 2003. Воля Жытл.

Ходзіць як пава. Верабей Д.І., 1933 г.н., 2001. Быч Стайк.

Г. зн. паважна.

Ходзіць як пад зямлёю. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2003. Размеркі Стайк.

Пра чалавека, у якога здарылася бяда.

Ходзіць як сам не свой. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы Стайк.

"*Бяда ў хаці – памёр зяць, то гаспадар як сам ні свой ходзіць*" (з аповеду інф.).

Ходзіць як сонная муха. Высоцкая Н.А., 1914 г.н., 1995. Юкевічы Стайк.

Ходзіць як спутаны. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1974. Заполле Кос.

Ходзіць як цень. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

"*Бяда ў чалавека, высах на трэску, ходзіць як цень*" (з аповеду інф.).

Ходзіць як чорная хмара. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2003. Бялавічы Кос.

Пра злоснага чалавека, які ўсім не задаволены.

Ходзяць як Мірон з Чычырындаю. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

“Гэто наша кушняроўская прыгаворка. Хто былі такія Мірон і Чычырында, ніхто ні памятая. Але так кажуць часьцей пра маладых, якія швэндаюцца бяс справы, як валацугі якія” (тлум. інф.).

Ходзяць як пастух з пугаю. Зайка Н.П., 1944 г.н., 2008. Заполле Кос.

Г. зн. неразлучна.

Хочацца як багатаму паміраць. Ляховіч П.У., 1934 г.н., 1995. Гладышы Міл.

Г. зн. зусім не хочацца.

Худы як жэрдка. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

Худы як з крыжа знялі. Бурвін М.М., 1931 г.н., 1985. Заполле Кос.

Пра змарнелага чалавека, які доўгі час хварэў, пакутаваў.

Худы як ніколі хлеба не бачыў. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

Худы як шкілет. Ганчарэня Л.А., 1947 г.н., 1994. Заполле Кос.

Цацкаецца як з велікодным яйцом. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1981. Бялавічы Кос.

“Велікоднае яйцо шануюць, берагуць” (тлум. інф.).

Цвёрды як дуб. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Цвёрды як камень. Шыманчык А.П., 1941 г.н., 1999. Скураты Квас.

Цвёрды як падэшва. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Цвіце як кветка. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

“Само бярэцца ў гады дзеўчына. Кажуць тады: цьвіце як кветка” (тлум. інф.).

Цвіце як мак. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1975. Заполле Кос.

Пра дзяўчыну.

а) **Цвіце як ружа.** Голуб І.В., 1931 г.н., 2003. Скураты Квас.

Цела белае бы смятана. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Цесна як у труне. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2002. Заполле Кос.

Цёпла як на печы. Радзюк У.А., 1930 г.н., 1997. Грыўда Міл.

Ціха як у вусе. Дакучыц С.Р., 1929 г.н., 1996. Ятвезь Квас.

Цыбуля як лаза. Кукса М.П., 1928 г.н., 2001. Куляшы Міл.

"Калі цыбуля кусьцістая, пер'е вялікае, кажуць, цыбуля як лаза" (тлум. інф.).

Цягаецца як Лейзарава карова. Шчурко Кацярына, 1903 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Ходзіць ён, швэндаяцца ад хаты да хаты, як Лейзарава карова – ад аднаго чужого сташка да другого" (з аповеду інф.).

Цягнецца як ануча. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Цягнецца як ануча – гэто калі чалавек ледзьве йдзе, атстаў ад усіх" (тлум. інф.).

Цягне як вол. Крыштопік В.Л., 1965 г.н., 2004. Зялёны Бор Стайк.

Пра вельмі працавітага чалавека.

Цягнуць як вала на страху. Бахур Г.В., 1923 г.н., 2003. Яглевічы Ягл.

Кажуць так, калі змушаюць да бесталковай, непатрэбнай працы.

Цягнуць як казіну смерць. Невяроўскі А.Г., 1922 г.н., 1995. Юкевічы Стайк.

Пра работу, якую ніяк не насмеляцца пачаць, адкладваюць на потым.

Цяжкі як гліна. Шумовіч А.В., 1924 г.н., 1997. Хрышчонавічы Квас.

Цяжкі як падняць. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Цячэ як рэшата. Рабчэня Н.М., 1974 г.н., 2009. Заполле Кос.

Чалавек прапаў як муха. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Чорны рот як у злоснага сабакі. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

"Кажуць, хто натто ліхі, то ў яго рот чорны" (тлум. інф.).

Чорны як галавешка. Максімчык В.У., 1936 г.н., 2004. Бялавічы Кос.

Чорны як галка. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Чорны як зямля. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 1994. Размеркі Стайк.

Чорны як папова мурза. Зубко Л.У., 1935 г.н., 2001. Бялавічы Кос.

"Так кажуць пра смуглявага чалавека, прыпамінаючы сабаку ў папа" (тлум. інф.).

Чорны як саган. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Саган – чыгун.

Чорны як сажа. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2001. Грыўда Міл.

Чорны як смалены воўк. Трында Л.М., 1934 г.н., 2009. Заполле Кос.

Чорны як смоль. Бабей Р.Д., 1911 г.н., 1995. Ёдчыкі Квас.

Смоль – тое, што абгарэла.

Чорны як хмара. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Чорны як цыган. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2001. Скураты Квас.

Чуў як праз сон. Грудавы Р.А., 1904 г.н., 1984. Бялавічы Кос.

"Гэто значыць ці чуў, ці прыдалося" (тлум. інф.).

Чухаецца як свіння аб прушняк. Зайка А.П., 1911 г.н., 1983. Заполле Кос.

П р у ш н я к – вушак.

Чыгун як раменны. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Брудны, нямыты. *"Дайней рамень, што ў мушчын, ад доўгаго карыстаньня станавіўся брудным, заношаным, як і чыгуны, што ў печ ставілі"* (тлум. інф.).

Чырвоны як бурак. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2001. Размеркі Стайк.

Чырвоны як рак. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

Чыста як у Дробата на надворку. Гоган І.Я., 1931 г.н., 2005. Заполле Кос.

"Жыў дайней Дробат, які трымаў свой надворак у чысьціні й паратку" (тлум. інф.).

Чысты як сляза. Радзюк Л.М., 1958 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Чытае як рэпу грызе. Шастала Ю.І., 1938 г.н., 2004. Косава.

Вельмі добра чытае, выразна, гучна.

Шалёны як звер. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Шальпочацца бы мыш. Голуб М.С., 1951 г.н., 2001. Квасевічы Квас.

Ш а л ь п а т а ц ц а – варушыцца, шастаць.

Шануй як роднага бацьку. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Шануюць як на вілах. Шаўкун М.У., 1936 г.н., 2003. Кушняры Падст.

Г. зн. жадаюць ліха.

Шанцуе як вісельніку. Шчурко М.З., 1907 г.н., 1983. Заполле Кос.

"Чула ат старых людзей, шчо дайней, калі вешалі злачынцу і вяроўка рвалася, то пакідалі жыць" (тлум. інф.).

Швэндаецца як непрытомны. Собаль К.С., 1912 г.н., 1975. Бялавічы Кос.

Швэндацца – хадзіць, валачыцца.

Шкада як леташняга снегу. Ялоўская А.І., 1926 г.н., 1997. Зыбайлы Жытл.

Шкодлівы як кот. Зайка А. Ф., 1948 г.н., 2002. Заполле Кос.

Шмыганула як мыш. Рабчэня У.І., 1940 г.н., 2002. Заполле Кос.

Шукае як ветру ў полі. Апуневіч У.С., 1923 г.н., 1999. Бялавічы Кос.

"Сам ні ведае, што яму трэба, што ён шукая" (тлум. інф.).

Шукае як сляпы ў торбе. Саўчук М.Р., 1922 г.н., 1997. Жытлін Жытл.

Шукай як хлеба. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2010. Заполле Кос.

"Так раяць старэйшыя маладым, калі тыя пакідаюць родную хату ў пошуках долі" (тлум. інф.).

Шустры як венік. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Шчабеча як сарока. Фядосік М.К., 1928 г.н., 2000. Гошчава Стайк.

Шыхуюцца як да вяселля. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Шыхавацца – рыхтавацца. Тут: прыбіраюць, чысцяць, усё прыводзяць у парадак.

Шыя доўгая як у бусла. Зайка С.М., 1947 г.н., 2009. Косава.

Ягады зялёныя што мурава. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Ягад як калу. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2003. Заполле Кос.

Кал – гразь. Тут: многа, шмат.

Ягад як хмелю. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Так кажуць, калі ягады ядраныя.

Язык доўгі як у змяі. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Язык ходзіць як сабачы хвост. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Язык як арэх. Шчурко М.Дз., 1941 г.н., 2014. Заполле Кос.

"Калі натто спалохаясься, то язык задзеравянея, станя непаваротлівы, цьвёрды як арэх" (тлум. інф.).

Язык як брытва. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра вострага на слова чалавека.

Язык як мянташка. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Язык як памяло. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

Як агню баіцца. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2004. Косава.

Г. зн. моцна баіцца.

Як агню ўхапіў. Ялоўскі У.С., 1930 г.н., 1995. Зыбайлы Жытл.

Г. зн. вельмі хутка.

Як адрэзала. Здзітавец А.М., 1912 г.н., 1976. Заполле Кос.

Так кажуць, калі рэзка мяняюць свае погляды на іншага чалавека. *"Здаецца, неблагі быў чалавек, але пачула, як мацяру абазваў, то як адрэзало мне, глядзець на яго ні хачу"* (з аповеду інф.).

Як бяльмо на воку. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

Пра чалавека, які дакучае сваёй прысутнасцю, назаляе ўсім.

Як вецер. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Пра несур'ёзнага, легкадумнага чалавека.

Як воўк на мясе. Зайка Е.Я., 1903 г.н., 1980. Заполле Кос.

«Як воўк мяса мая много, то е і людзі, у каторых грошай много. Таму кажуць: "Людзі на грашах як воўк на мясі"» (тлум. інф.).

Як гара. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

"Карову здуло, як гара. Трэба па веціірынара ісьці" (з аповеду інф.).

Як гара з плеч спала. Майсейчык А.А., 1924 г.н., 1984. Гошчава Стайк.

"*Пасадзіў картоплі, то як гара сь плеч спала*" (з аповеду інф.).

Як гарох ад сцяны. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1996. Скураты Квас.

Пра неслуха. "*Ад яго атскоквая як гарох ат сьцяны*" (прыклад інф.).

Як дзеравяная. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2008. Заполле Кос.

Пра зашэрхлую частку цела.

Як добры дурань. Бялевіч І.М., 1920 г.н., 1995. Даргужы Міл.

"*Пляце рэзгіні, а я слухаю, вушы разьвесіўшы, веру яму, як добры дурань*" (з аповеду інф.).

Як другі раз на свет нарадзіўся. Стась І.В., 1912 г.н., 1995. Заполле Кос.

"*Кінуў, братко, курыць, то паверыш, як другі раз на сьвет нарадзіўся*" (з аповеду інф.).

Як за пазухай жылі. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2005. Заполле Кос.

Г. зн. у цяпле, у доглядзе, у дастатку.

Як запалку запаліць. Лушчык А.І., 1953 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Хуткі да бітвы як запалка* (м. р.) *запаліць*" (прыклад інф.).

Як за рукі пабраліся. Зайка А.П., 1911 г.н., 1980. Заполле Кос.

"*Адно за адным паўміралі як за рукі пабраліся*" (з аповеду інф.).

а) Як за рукі пабраўшыся. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Пайшлі на той сьвет як за рукі пабраўшыся*" (з аповеду інф.). Г. зн. памерлі хутка, адно за адным. Звычайна кажуць пра мужа і жонку.

Як застыў. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"*Гэдак спалохаўся воўка, што мову адняло, стаю як застыў*" (з аповеду інф.).

Як з зубоў вырваў. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 1985. Скураты Квас.

“*Хацела табе навіну расказаць, а ты як з зубоў вырваў, сам гаворыш*” (з аповеду інф.).

Як з казла малака. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2012. Заполле Кос.

“*Зь яго толку як с казла малака*” (прыклад інф.).

Як з крыжа зняты. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Пра чалавека вельмі худога, змучанага.

Як з ланцуга (прывязі) сарваўся. Верабей Н.С., 1930 г.н., 1998. Аляксейкі Стайк.

“*Сказалі, што палучку ў канторы даюць, то як з ланцуга сарваўся, гэдык хутко пабех*” (з аповеду інф.).

Як з таго свету вярнуўся. Гоган А.Д., 1922 г.н., 2003. Заполле Кос.

“*Хварэў мой сусед моцно, але дзякаваць Богу выжыў, як с таго сьвету вярнуўся*” (з аповеду інф.).

Як камень з душы спаў. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 1995. Заполле Кос.

“*Памірыўся с суседом, то як камень з душы спаў, адразу паляхчэло*” (з аповеду інф.).

Як камень на сэрцы. Шчурко Я.Р., 1928 г.н., 2006. Бялавічы Кос.

“*Накрычаў на дзіця, а яно душою не вінаватае, мне гэто як камень на сэрцы цяжаром лягло*” (з аповеду інф.).

Як камень на шыі. Лісок Л.І., 1951 г.н., 2004. Заполле Кос.

“*Паставілі пасьля вайны на пастой начальніка да нас, а ён як камень на шыі*” (з аповеду інф.).

Як карова языком злізала. Рабчэня А.У., 1967 г.н., 2011. Заполле Кос.

Пра тое, што раптоўна знікла. “*Усталі рано, а сьнегу німа, як карова языком зьлізала*” (з аповеду інф.).

Як костка ў горле. Шыманчык В.С., 1901 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

Пра тое, што дакучае, моцна перашкаджае.

Як літы. Зайка А.Ф., 1948 г.н., 2004. Заполле Кос.

Пра чалавека, яго постаць: каржакаваты, моцнага целаскладу.

Як лялька за тры грошы. Верабей В.І., 1930 г.н., 1998. Аўсто Стайк.

Жартоўнае параўнанне. "*Такі харошы як лялька за тры грошы*" (прыклад інф.).

Як май змаяваў. Пропер А.А., 1950 г.н., 2005. Верашкі Квас.

Пра тое, што прапала, знікла ў адзін момант, увачавідкі.

Як макавае зерне. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2004. Размеркі Стайк.

Пра нешта малое, дробнае.

Як малаком аблітыя. Зайка А.П., 1911 г.н., 1982. Заполле Кос.

"*Вясна, вішні цьвітуць, як малаком аблітыя*" (з аповеду інф.).

Як мёдам намазана. Лісок М.І., 1932 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Ідзе ды йдзе да іх Мікалай, яму там як мёдам намазано*" (з аповеду інф.).

Як нажом па горле. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

"*Сказаў ты мне гадасьць, мне гэто як нажом па горлі, але хай цябе ліхо, не хачу я цябе зачэпаць*" (з аповеду інф.).

Як наліты. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2001. Альшаніца Квас.

"*Німа ў яго здароўя, як наліты. Кажуць, сэрца хворае*" (з аповеду інф.).

Як на мне малацілі. Шыманчык В.В., 1933 г.н., 1979. Хрышчонавічы Квас.

"*Усё цела баліць як усё роўна на мне малацілі*" (з аповеду інф.).

а) Як на мне чэрці гарох малацілі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"*Баліць усё цела як на мне ўсю ноч чэрці гарох малацілі*" (з аповеду інф.).

Як на мне ўсю ноч чэрці ваду вазілі. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1985. Альшаніца Квас.

"Баліць усё цела як усё роўна на мне ўсю ноч чэрці ваду вазілі" (з аповеду інф.).

Як на раз укусіць. Шастала Ю.І., 1938 г.н., 2004. Косава.

Г. зн. вельмі мала.

Як на смех (зрабіў). Гоган А.Д., 1922 г.н., 2003. Заполле Кос.

Абы-як, абы з рук збыць.

Як на споведзі. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1985. Заполле Кос.

Шчыра, не тоячыся.

Як на сто коней сеў. Бакіевіч А.К., 1918 г.н., 2003. Косава.

"Як паставілі сына за брыгадзіра, то сусед як на сто коней сеў, не падходзь, гонар які" (з аповеду інф.).

Як неба парвалася. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Надта моцны, навальны дождж. *"Такі дошч як небо парваласё"* (прыклад інф.).

Як недавараны. Зайка І.І., 1958 г.н., 1999. Заполле Кос.

"Няўдалы хлопяц у іх, цяшко яго разварушыць, як нідавараны" (з аповеду інф.).

Як не ў людзей. Шчурская Н.У., 1942 г.н., 1995. Альшаніца Квас.

"У цябе ўсё як не ў людзей" (прыклад інф.).

Як нырка ў сале. Міхнюк Г.Ф., 1942 г.н., 2008. Размеркі Стайк.

"Жыве ў дачкі, а тая годзіць бацьку. Жыве ён як нырка ў салі, у дастатку" (з аповеду інф.).

Як па драбіне едзеш. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

"Дарога дрохкая, як па драбіні едзяш" (прыклад інф.).

Як пахаваў каго. Шашук Ф.С., 1922 г.н., 2001. Руда Падст.

"На сэрцы цяшка, як пахаваў каго" (прыклад інф.).

Як пугай па вадзе. Цiток В.І., 1918 г.н., 2003. Заполле Кос.

Сказаць абы-што, не падумаўшы.

Як родныя браты. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Г. зн. дружна, у згодзе.

Як рукамі адняло. Панко Т.Ф., 1906 г.н., 1995. Мілейкі Міл.

Пра боль, які згінуў, прапаў.

Як рукой падаць. Грэцкі У.М., 1910 г.н., 1979. Бялавічы Кос.

Г. зн. блізка, побач.

Як рыба без вады. Харэвін К.К., 1925 г.н., 2011. Грыўда Міл.

Як рыба ў вадзе. Міхнюк А.В., 1965 г.н., 2008. Гошчава Стайк.

Пра чалавека, які вольна пачувае сябе ў грамадзе.

Як рыжык здаровы. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Рыжык – грыб. Ён крамяны, здаровы.

Як сам не свой ходзіць. Ткачук Я.В., 1915 г.н., 1996. Міхнавічы Стайк.

"*Бяда ў хаці – памёр зяць, то гаспадар як сам ні свой ходзіць*" (з аповеду інф.).

Як стары. Жаліс Э.В., 1939 г.н., 2004. Няхачава Стайк.

Пра дзіця, якое разважае па-даросламу.

Як там быў. Прыступчык С.К., 1934 г.н., 2008. Падстарынь Падст.

Пра таго, хто ўсё ведае, усё бачыў.

Як таўкач. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

Пра чалавека маруднага, нерухлівага.

Як туман у вачах. Бялевіч А.Ц., 1909 г.н., 1996. Рацкевічы Міл.

"*Ні бачу, як туман у вачах*" (прыклад інф.).

Як у Бога за плячыма. Зайка А.П., 1911 г.н., 1985. Заполле Кос.

Жыць пад абаронай, нічога не баючыся.

Як у душу плюнуў. Зайка Ф.Я., 1907 г.н., 1980. Заполле Кос.

Г. зн. сказаў нешта вельмі непрыемнае, крыўднае.

Як у лесе вырас. Мяцечка У.А., 1923 г.н., 2004. Мілейкі Міл.

Г. зн. маўклівы, дзікаваты.

Як у падушку б'юць. Воўна В.Ф., 1939 г.н., 2002. Заполле Кос.

Удары глухія, частыя.

Як у шчопці ўзяць. Казімірчык А.П., 1928 г.н., 2004. Скураты Квас.

Г. зн. мала.

Як цяляты язык аджавалі. Лушчык І.І., 1928 г.н., 1984. Альшаніца Квас.

"*Маўчыць, як яму цялята языка аджавалі*" (прыклад інф.).

Як чэрці на яго селі. Лушчык В.І., 1930 г.н., 2000. Альшаніца Квас.

"*Чалавек перамяніўся, як чэрці на яго селі. Так кажуць пра таго, хто робіць шчо хоча*" (тлум. інф.).

Навуковае выданне

Зайка Алесь

Прыказкі і прымаўкі,

жарты і каламбуры, прыгаворкі і языкаломкі, вясельныя прыгаворкі пры дзяльбе каравая, вітанні і зычэнні, ветлівыя і ласкавыя выразы, засцярогі і прысяганні, праклёны і адкляцці, жартоўныя праклёны і дражнілкі-кепікі, зневажанні і параўнанні, прыкметы народнага календара

з Касаўшчыны

Рэдактар
Зьміцер Санько

Карэктар
Марыя Журавель

Тэхнічны рэдактар
Алесь Дрыбін

Мастак
Віталь Катовіч

Кампутарны набор
Антаніна Зайка, Ганна Хаванская

Макетаванне
Марыя Кавальчук

Падпісана ў друк 26.01.15. Фармат 60×90 $^1/_{16}$. Папера афсетная. Гарнітура School.
Ум. друк. арк. 18,0. Ул.-выд. арк. 17,6. Наклад 1000 паасобнікаў. Замова № PUZ118930.
НВК “Тэхналогія”. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы і распаўсюдніка друкаваных выданняў № 1/379 ад 01.07.14. Вул. Ляўкова, 19, 220007, Мінск.
АТ “Спаўда”. LT-05120, Вільня, Летува, пр. Лайсвес, 60.

Алесь Зайка — спецыяліст у галіне лакальнай этналогіі. Кола яго навуковых зацікаўленняў улучае дыялекталогію, фразеалогію, парэміялогію, мікратапаніміку, фальклярыстыку і гісторыю сялібаў. Аўтар кніг “Дыялектны слоўнік Косаўшчыны” (2011), “Населеныя пункты Івацэвіччыны” (2012), “Фразеалагічны слоўнік Косаўшчыны” (2014).

Гэтая кніга — першае сістэматызаванае апісанне парэміялагічнага і фразеалагічнага багацця мовы жыхароў аднаго з куткоў Беларусі — радзімы Тадэвуша Касцюшкі. Запісы фальклорнага матэрыялу зроблены даследнікам у 1969–2014 гадах.

